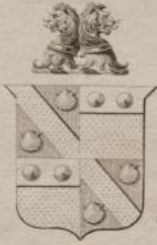

Ouvrage tres rare compose en tout de 82. feuillets = 164. L.
exempl. de M. de Brienne en 1788.

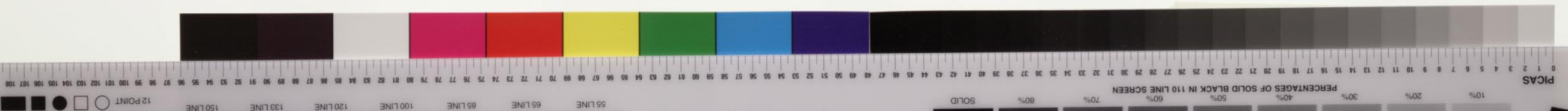
alles dem
Hollgenatsh

H. KOSWITH

The Hon. Edward. Nre.

d. 1500.

OPERA HROSVITE ILLVSTRIS VIR-
GINIS, ET MONIALIS GERMANE GEN-
TESAXONICA ORTENVPERACONRA
DOCELTEINVENTA.

In hoc libro hæc cōtinent̃.

Comedie sex in emulatiōem Therenciī

Prima Galli anus.

Secunda Dulcicius.

Tercia Callimachus

Quarta Abraham.

Quinta Passinucius

Sexta Fides & Spes.

Octo sacre hystorie uersu hexa. & pētha.

Hystoria beate Marie uirginis

Hystoria Resurrectionis domini

Hystoria & uita sancti gangolfi

Hystoria sancti Pelagii

Hystoria cōuersionis sancti Theophili

Hystoria Proterii & sancti Basilii

Hystoria passionis sancti dyonisi

Hystoria passionis sancte agnetis.

Panegiricus uersu hexametro in laudē &
gesta Oddonis magni primi in germania
impatoris

Ad Fridericum Illustrissimū Saxonie ducem & Rhomani
imperii electorē Conradi Celtis in opera Rhosutha moni
alis & uirginis Germanicæ prefacio & epistola Incipit.

Difficili & longa peregrinatione nō sine peculii mei & prospere ualitudinis ia
ctura princeps Illustrissime germanie nostræ fines & eius interiora quæ tu: ger
manulq; tuus Madburgensis Archiepiscopus & germanie primas longe lateq;
possidetis plustraui. Eūq; laborē & itinerū pericula libēs semp & hilari animo
subii: ut antiquos & nondum impressos inquirerē codices & si quos in hercinia
silua. alpibus. obnobiisq; mōtib; & uastis germanie solitudinibus paludibus
etiā in monasteriis & cenobiis druidarū locupletissime a nostris imperatoribus
& ducibus fundatis inuenissem: nostrorū seculorū fœlicitate p impressoriā artē
a nostris hominibus inuentā in lucē proferre. Ad quā rem multæ sane & honestæ
causæ me impulerant. Nec uaniloquētia aliquorū maledicorū & detractorū me
orum me ab incepto deterere potuerat: Q ui dū in alio uiderint quod impar su
is uiribus uel quod illi sua ignauia & ob insitā ingenii & inercia hebetudinē &
tarditatē attingere nequeūt. Mox aliene uirtuti cui nihil inuiū & inaccessible est
obloquunt & obstrepūt: sacrilegiiq; eos insimulāt qui uetustos codices & quic
quid librū sub Constantinis Karolis & Amulphis Fridericis & Conradis & Od
donibus clarissimis & religiosissimis impatoribus in germaniā illatū: aut apud
nos natū cōspexerint: græcāq; & rhomana illa prisco caractere cōscripta legere
nō poterint. Quibus ego benigne admodū respōdeo. pulcherrimū esse hominī
germano & laudi toti germanice nationi: si quis amore librū & patriæ peregrī
natōes susceperit & quæcūq; exēplaria uetera græca aut latina: dono: cōmutati
one: uel mutuo aut numerata pecunia conquirere possit. Illaq; impressioni man
dare. Et dum illa impressa aut trāscripta fuerint cū usura & ut ita dicā postlimi
niō acceptis induuiis iū loca sua & cenobia reuertant. Quo circa dū uidissem
multa preclara & illustria exēplaria tāquā egregia & optima quedā de nobis
spolia ab Italis e germania in italiā delata ibiq; impressa. Cogitabā ego ad me
hominē in media germania & hercinia natū: & qui primus inter germanos la
rum ornāmēta & insignia ac imperialē laurū a casare: tuo princeps illustrissime
Friderice ductu & monitu: accepissem: successionis & hereditatis iure spectare
debere: ut latētes in obscuro codices uelut uenator egregius elicerē. Germanis
q; meis tanquā opipera quedā offerre: quibus illi ueterū nostrorū patrū & pge
nitorū circa lras & religionē christianā nostrā diligētia & iuges labores uiderēt
& intelligerēt: Cōmiseratōe qdā ductus & priscorū germanorū laboribus mirū
immodū cōpaciēs: ut quæ illi magnis impensis & uigiliis: dū ante annos septin
getos Rhomanas lras: prius enī græcis usi fuimus: cū religione christiana susce
pimus scripsissent: Illa iam seculorū nostrorū ignauia & incuria: dū speciosa ui
cia sequimur: a cœli iniuria puluere p librū studiis situ & carie & ut cū gemitu
dicā a blaptis etiā nō satis tuta essent. Accessit mira miseri quādā historiarū ger
manicarū uicinarūq; nobis nationū cupido. Ut si quos inuenissem de regibus
& impatoribus nostris codices aut illorum clare gesta aut dicta ah externis uel
nostraciis lris mādātā: illos i lucē edere aut ad Illustratā nostrā germaniā que in

Conradus tot

a ii

Ex Bibl.
Ios. Ren. Card.
Imperialis.

manibus est inferere: aut argumēta scribēdi accipere. Cū itaq; nup eius grā pe-
gre p̄fectus fuissē: forteq; in cenobiū ordinis sc̄i Benediētī cōcessissē: reperi
uetulissimū l̄ra seime gothica & mulieris manu cōscriptū codicē sub titulo & in
scriptiōe uirginis & monialis germanā gēte saxonica. Quo cōtinebant ea que
in frōte & indice huius uolumis cōtinēt. Incredibile dictū quāto stupor: & gau-
dio correptus fuerim dū mulierē germanā post sexcētos annos tot enī ab Oddo
ne primo in nostrā usq; etatē fluxere: latina orōne & uersu loquētē legissē. Mi-
rabar in ea uehēmētē tria que adme dū paucis cōcessa sunt ut Ioannes dalbur-
gius uormaciensis antistes omniū decus nostrū & l̄rarū & presulū singulare or-
namētū in disticho suo memit: q; talia puellari etate scripserit & femia in media
barbarie & patria horrida genita. Mirabar insup antiquos uerborū & noīm in-
flexiones & structuras: ut sois p̄ sibi tis p̄ tibi mis p̄ mihi: figuras etiā & dictio-
nū passiōes ut debrius p̄ ebrius & id genus plura: Taceo liberales artes mathe-
maticasq; disciplinas i qbus se illa doctā & admirabilē ostēdit ut de tonis & mu-
fica in passinuo & de ui & uirtute & naturis numerorū in fide: q; si aliquis oīo-
nis cōpositio i carmine & orōne eius nasum cōtraxerit: dent quēlo ueniā nō sibi
sed illis suis ip̄ibus: quibus nulla alia eloquētia p̄pter barbarorū diluuiū parēs
l̄rarū Italia usa est: Testes decretales & clemētine oēs eius t̄pis & seculi epistolae
& rescripta: Testis est Codex & q magni Gregorii moraliū libri & aliorū illius
seculi scriptorū: in qbus longe alia qm̄ in digestis: diuo Hieronymo. & Augusti-
no elocutiōis cōpositura est: Vbi oīa ad arithmū & cōcinnā mediū & finis sono-
ritatē referunt: quē Cicero colorē similiter cadentē & definētē noīat: Proinde nō
me tātū huius uirginis nostrae l̄ra delectabāt. Q uatū uel ille n̄ra cymbricā mu-
lieris: uel uelada illa aut aurinia a Rhomanis scriptoribus q singularē in bello
uirtutē & diuinationē illis diuinitus inspiratā cōmemorat. Lōgū esset princeps
illustrissime si germanarū mulierū uirtutes ab humanis sublatarū & adhuc ui-
uētū recēdere uellē: Nec ego tāti sapho clēliā uel Hieronymi custochiū & pau-
linā: aut apud hebreos Ruth Iudith & Hester: Q uatū ego in musicis instrumē-
tis omibus doctissimā Annā germanā: aut agnūlā phrisiā in carminibus saphi-
cis iureciuli & diuino & philosophia admirabilē: Aut illā nostrā charitatē Vili-
baldi pyrkhmers hospitis n̄ri sororē in romana lingua & scribēdis epistolis fa-
cilē & extēporaneā: Nullus sexus & etas in omī terrarū loco ad uirtutē & erudi-
tionē imbecillis & indocilis est: si quādo igeniū industria educatio & preceptio
illi adest: Cū itaq; princeps illustrissime lōga mecum cogitatiōe uoluissē. Cui
nā opus tāte mulieris dedicare deberē: Occuristi tu mox in illis decretoriis & co-
micialibus Norinbergae diebus: Cūq; codicē istius n̄ra poetae tibi obtulissē:
Tu mox ut imprimere iussisti & curasti: data etiā a cesareo senatu priuilegio ne
quis hāc & alia exēplaria impressa in decē annis post me & sodales meos in li-
beris & impialibus urbibus imprimere auderet: sub certa & debita multa: Ac-
cipe igit princeps illustrissime l̄raria illius mulieris gēte tua ortae munera: que
tu ut aterniora sunt maiora estimas quā si tibi qd fluxū & caducū obtulissēmus
Tantus enī amor tuus in aternas & immortales ut ita dixerim l̄ras & religionē
christianā ē ut facile oēs alios germaniae p̄cipes multos etiā presules ad quos
l̄rarū cura & p̄ociniū iure t̄pectare deberet excellas & superes sequeris tu recte

*Anna Germana
Agnula phrisia
Christiana*

*Anna Germana
Agnula phrisia
Christiana*

& inheres uestigiis Oddonis illius primi. cuius oē p̄moniu & amplissimū im-
periū tu & germanus tu? Ernestus Madburgēsis archiep̄us hereditario quodā
iure titulo & p̄pe sanguinis p̄pagatiōe & affinitate possidetis. Accepisti eā a p̄ge-
nitoribus tuis & p̄eillustrissimo Ernesto institutionē: q religionē pietate iusticia
& singulari clemēcia & liberalitate sup oēs sui seculi p̄cipes pollebat & emine-
bat: felicitissimus ille fecūditate illustrissima cōiugis bauarorū familia antiq̄s-
ma & nobilissima ortae: cū qua ante susceptā etiā religionē saxonibus cōiugia &
affinitates fuere: Multā ille & inclitā ex ea sua nobilissima & religiosissima feia
genitor tuus suscepit prolē: De qua duo clarissimi adolescētes sacris iniciati a di-
tissimis potētissimiq; in tota germania ecclesiis Mogūdina & Madburga in pō-
tiffices postulati sunt. Te tuoq; germano Ioāne ad patrias terras & rempub. po-
tētissimi ducatus relicto: In quo tu singulari prudēcia consilio sapia & modestia
& amore pacis & cōcordie qui in germaniae p̄cipes rarus affectus est eluces &
emicas: latrociniū piuriū seuissimus hostis & inimicus. Nō facile dixerim quātas
tu expēsas p̄ p̄cipū n̄rorū cōcordia firmāda: Italiae galliae germaniaeq; uestre
pace & unione feceris: quotq; annos eius rei grā procul a patria apud Fridericū
Cesarem apud quē nūc Imperiū rhomanū spirat Maximilianū inuictissimū re-
gē absumpseris. Nulla tibi de patria terra & amplissimo ducatu tuo cura. Nul-
la de cōiuge ducēda animi sollicitudo. Quicqd opū uiriū animi & cōsiliū in te ē:
hoc totū reipub. christiane & imperio rhomano & p̄ eius maiestate cōseruanda
impēdis. donas. prebes & offers animi tui nobilissimi & corporis tui egregiū: illa
diuina quedā ex natalibus & sigillatis ut genethliaci dicūt stellis dona sūt ex de-
core enī uultus tui & oculorū tuorū modestia & quadā singulari gratia: hoīm in
te fauorē trahis & rapis. Admirabilis inter has uirtutes laborū & uigiliarū paci-
encia & tolerācia: Si quādo a repub. uacas aut uenatiōi relaxādi animi grā intē-
dis: mirū tuū in l̄ras studiū est: Nūc poetas nūc oratores & hystorographos iā
medicos & theologos nūc iurisperitos audis legis & te illis oblectaris. Nunc in
mathematicis disciplinis nūeris & mēsuris astrorūq; obseruationibus & naturis
& moribus delectaris: Musicā & picturā & eas quas grāci & latini i admiratōe
& maximo cultu habuere earūq; artū egregios mgios tuis donis & munerib?
donas & accumulas: facis tu ut Sigismūdu quodā impator fecerat: q supra no-
biles illos i sua curia honorabat & locabat: qui igeniū prestācia & singularib?
artib? ceteros mortales anteirēt: Interrogat? cur id faceret: nobilitatēq; & illustri-
natos genere despiceret. Respondisse fert: Iure ego illos colo & ceteris mortali-
bus prefero quos natura parēs & deus singulari donauit ingenio: Subiciens il-
los solos uaturā & deū posse creare. In sua aut p̄tate sitū ut i singulas horas no-
biles titulo & prediis faceret. Quapropter princeps illust. ob eas egregias ani-
mi & corporis tui dotes oēs qui ingenio aut aliqua singulari arte pollet te colūt &
obseruāt tibi: & illustrissime tue familiae obseruācia & obsequio assurgunt. E-
quorū numero & ego me tibi tuisq; illustrissimis germanis archipresuli & ioāni
totū offero dedo & cōmendo. Vale Princeps illustrissime nostramq; nomini tuo
dedicatā poetā germanicā si quādo a republi. uacaueris lege & reuolue. Vale
iterum ex Norinberga Augusta p̄etoria diuerforio nostro l̄rario Ede Vilibaldi
pyrkhamer Vtriusq; lingue & philosophie studiosissimi.

*Sigismundus Rex
1501.*

SODALITATIS LITTERARIE EPIGRAM-
mata In Norinbergæ Conuentu principū & decreto
riis Imperii diebus cōstituta. In opera Hrosuithæ da-
rissimæ uirginis & monialis Germanicæ.

Ioānes Dalburgius Vormacien Episc. sodali
tatis litterariæ p̄ uniuerſam germaniā princeps.

Que paucis ætas cōcessit patria sexus
Hrosuitha uirgineo preſtitit ingenio
Aliud eiſdem.

Affro laus ſcenæ: Lyra. Flacco: Bella maroni
Multiplicem laurum Hrosuitha docta gerit.
Ioānes tritennius Abbas in ſponheim

Cur nō laudemus germanæ ſcripta puellæ
Que ſi græca eſſet iam dea certa foret
Adde q̄ hos cecinit q̄m priſco tempore uerſus.
Hinc ſexcenteno phœbus ab orbe redit
Heinricus de Bunau.

Quantum germanis faueant pia numina cœli
Hac nunc in docta uirgine noſſe potes
Hec ueteres ſanctos uates uenerāda recenſet
Et plus q̄m ſapho carmina caſta canit
Ololikos de Stein alſ Eyteluolff
Hac de germana quid græie quid Itale ſentis
Non minus ac ueſtræ uerba latina canit
Vilibaldus byrkhamer Nombergen.

Εἰς τὴν δὲ κατὰ τὴν μεσομένην ἐστὶν ἀδελφὴν
Ροδόβι ἐν τῇ κατὰ τὴν μεσομένην ἀδελφῇ

Eiuſdem traductio

Si ſapho decima eſt muſarum dulce canentum
Hrosuitha ſcribenda eſt undecima æonidū.

Ioannes tholophus prepolitus
Vt lyra threicio conceſſit carmina uati
Que micat arctoo fulgida ſtella polo
Hec eadem influxit Hrosuitha uerba chelimq;
Nata ex ſaxoniciſ caſta poeta plagis
Heinricus Groninger

Inuide diuinos non ceſſas carpere uates.
Tanquā mendaces uaniloquoſq; uiros
Nonne uides quātū hec monialis carmic poſſit.
Hyltonas ſacras uirgo diſerta canens

Ioannes Vernerus
Hrosuitha germanis nunc maxima gloriā terris.
Carminibus lacios neſtere docta modos
Nec minus & uoces deſcribit culta ſolutas.
Libera therencii comica facta ſequens
Martinus Mellerſtar medicus
Gloria quanta fuit magnis Oddonibus armis.
Gloria tanta tibi Hrosuitha in hystoria
Conradus Celtis
Si proba magniloquū cogens centone maronem
Atq; aluit doctum quos tulerat latium
Hanc noſtrā legerent ſaxono ſanguine cretam
Noſtræ laudaſſent carmine uatis opus.

Ioannes Lateranus
Olim in arctoa generata terra
Saxonæ gentis generoſa uirgo
Cuius antiquū memoratur eſſe
Hrosuitha nomen
Illa diuinos cecinit calores
Martyrum ſanctas modulata uitas
Arte q̄m magna druidumq; geſta
Docta recenſet
Quam ſacro denam numero ſororum
Phœbus adſcripſit miſerans laborum
Et ſibi dignos cumulans honores

Laude perenni.
Ioannes Stabius mathe. Ingelſtadien
Barbara noſtra licet dicatur patria tellus
Expers & gray dogmatis & lacii
Attamen hoc calamo potuit germana uirago.
Hrosuitha quod lacii uix potuere uiri
Vribanus prebuſinus
Quanta fuit grays ſapho doctiſſima muſis
Tanta fuit laciiſ Hrosuitha carminibus.
Sebaſtianus Sprentz
Claruit ut quondā ſeptenis græcia ſophis
Extulit ut uates inclita rhoma ſuos
Sic decus & patriæ ſplendor celebraſ in oris
Hrosuitha germaniſ digna puella legi.
Finis.

a iiii

Hrosuitha illustris mulieris germanæ, gente saxonica
orta in sex comedias suas prefatio Incipit feliciter.

P Lures inueniunt catholici: cuius nos penitus expurgare nequi-
uimus facti: qui p cultioris faciendia sermonis: gentiliu uanitate li-
broru utilitati preferunt sacraru scripturaru. Sunt etia alii sacris in-
heretes paginis: qui licet alia gentiliu spernat: Therēci tamē fig-
menta: frequētius lectitāt: & dū dulcedine sermonis delectant: nefanda: um-
noticia rerū maculant. Vnde ego clamor ualidus gandes hemēsis: nō recusa-
ui illū imitari dictādo: quē alii colūt legēdo: quo eodē dictatiōis genere: quo
turpia lasciuarū icesta seiarū recitabāt: laudabilis sacraru castionia uirginū
iuxta mei facultatē ingenioli celebrare. Hoc tamē facit nō raro uerecūdari:
grauiq; rubore pfundi: q; huiusmodi specie dictatiōis cogēte: detestabilē illi-
cite amatiū demenciā: & male dulcia colloquia eorū: que nec nostro auditui
pmittunt accomodari dictādo mente tractaui: & stili officio designaui. Sed si
hac erubescēdo negligere: nec pposito satisfacerē: nec innocentiū laudē adeo
plene iuxta meū posse exponere: quia quāto blādiā amentiū ad illiciendū
promptiores: tāto & supni adiutoris gloria sublimior: & triūphatiū uictoria
pbat gloriosior: presertim cū feminea fragilitas uinceret: & uirilis robur cō-
fusiōi subiaceret. Nō enī dubito mihi ab aliquibus obici: q; huius uilitas di-
ctationis: multo inferior: multo cōtractior: penitusq; dissimilis eius: quē pro-
ponebā imitari eorū cōcedo sententiis: Ipsis tamē denūcio: me in hoc iure re-
prehendi nō posse quasi his uellē abusuē assimilari: q; mei inercia longe pre-
cesserūt in sciētia sublimiori. Nec enī tantæ sum iactācia: ut uel extremis me
presumā cōferre auctorū alumnis: sed hoc solū nitor: ut licet nulla enus ualeā
apte. supplici tamē mētis deuotiōe acceptū i datorē retorquēā ingeniū. Ideo
q; nō sum adeo amatrix mei ut pro uitādā reprehēsiōe christi: qui in sanctis
opat uirtutē quocūq; ipse dabit posse cessē predicare. Si enī alicui placet
mea deuotio: gaudebo. Si aut uel pro mei abiectiōe uel pro uiciosi sermonis
rusticitate nulli placet: memetipsam tamē iuuat quod feci: quia dū pprii uili-
tatē laboris i aliis meæ insciētiæ opusculis heroico ligatā strophio in hac dra-
gmatica iūctura serie colo: pniciosas gentiliū delicias abstinentē deuoto.

Epistola eiusdē ad quosdā sapiētes huius libri fau-
tores & emēdatores priusquā libros suos ederet.

P Lene sciis & bene moratis: nec alieno pfectui inuidētibus sed ut de-
cet uere sapientes cōgratulantibus Hrosuitha nesciola nullaq; probi-
tate ydonca: presens ualere & perpes gaudere. Vestra igit laudāda
humilitatis magnitudinē satis admirari nequeo magnificeq; circa mei utilita-
tem benignitatis atq; dilectiōis plenitudinē. condignarū recōpensatiōe grā-
rum remetiri non sufficio. quia cū philosophicis apprime studiis enutriti: &
sciēcia lōge excellēcius sitis pfecti. mei opusculū uilis mulierculæ ufa admi-
ratione dignū duxistis & largitorē in me opantis gratie: fraterno affectu gratu-
lātes laudastis. arbitrātes mihi inesse aliquātulā scientiā artiu. quarū subtili-
tas lōge preterit mei mulibre ingeniū. Deniq; rusticitatem meæ dictaciūculæ

a iiii

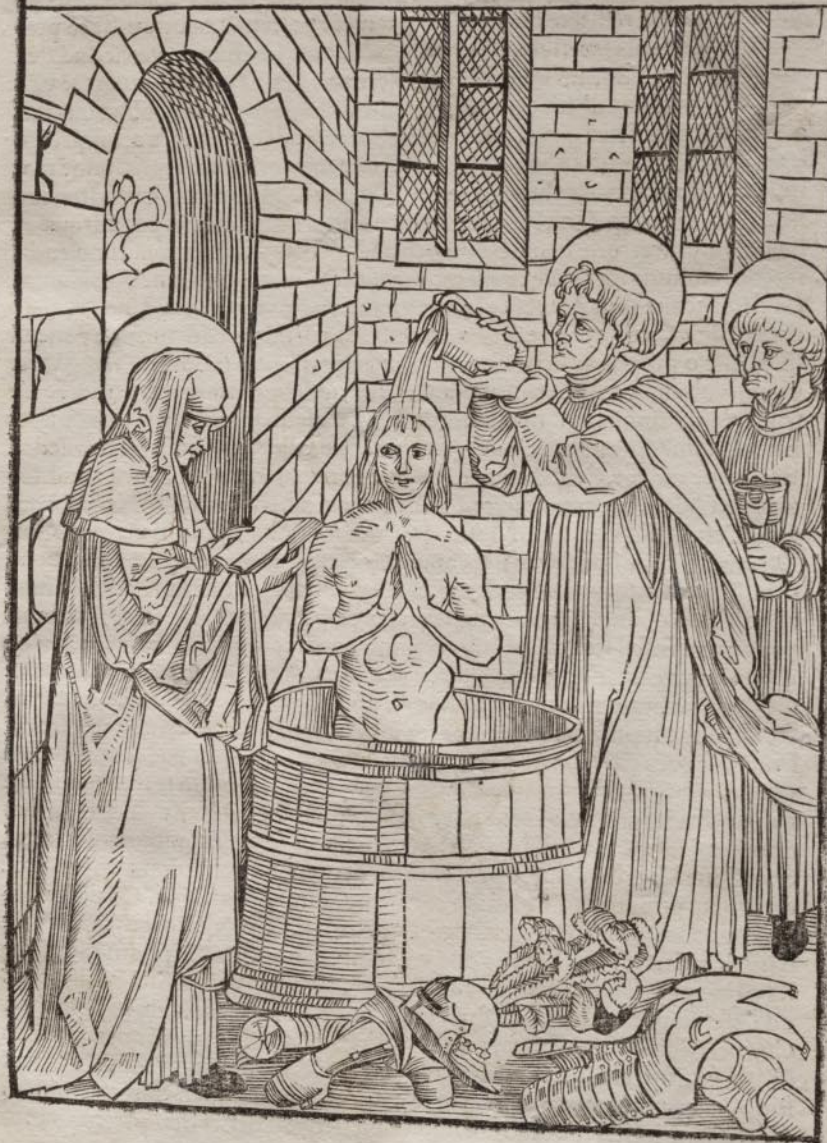
haecenus uix audebā paucis: ac solūmodo familiaribus meis ostēdere unde
pene opera cessauit dictādi ultra aliquid huiusmodi. quia sicut pauci fuere.
qui me prodente pspicerent: ita nō multi: qui uel quid co. rigēdū inesset enu-
clearēt, uel ad audiendū aliquid hunc simile puocarēt. At nūc quia triū testi-
moniū constat esse uerū ueltris corroborata sentēciis fiducialibus: presumo
& cōponendis operā dare: si quādo deus annuerit posse. & quorūcūq; sapiē-
tiū examen subire. Inter hoc diuersis affectibus: gaudio uidelicet & metu: in-
diuersum trahor. Deū nāq; cuius solūmō grā sum id quod sum in me lauda-
ri cordetenus gaudeo. sed maior qm̄ sum uideri timeo. quia utrūq; nefas esse
nō ambigo. & gratuitū dei donū negare: & nō acceptum accepisse simulare
unde non denego prestante grā creatoris. per Dynamin me artes scire: quia
sum animal capax disciplinā: sed per energiā fateor omīno nescire. pspicax
quoq; ingeniū diuinitus mihi collatū esse agnosco: sed m̄grōrū cessante dili-
gentia incultū. & propriā pigritia inercia torpet neglectū. Q uapropter: ne
in me donū dei annullaret ob negligēciā mei si quā forte filia uel etiā flo-
cos de panniculis a ueste philosophic abruptis euellere quiui: prefato opu-
sculo inferere curauī. quo uilitas mea insciētia intermixtione nobilioris ma-
teria illustraret. & largitor ingenii tanto amplius in me iure laudaret: quā-
to muliebris sensus tardior esse credis. Hāc mea in dictando intētio. hāc so-
la mei sudoris causa est. neq; simulādo me nescita scire iacto: sed quantū ad
me tantū scio quod nescio. quia enim attractu uestri fauoris atq; petitiōis ha-
rundinco more inclinata: libellū quem tali intentione disposui: sed usq; huc
pro sui uilitate occultare. qm̄ in palam pferre malui. uobis perscrutandū tra-
didi. decet ut nō minoris diligēcia sollicitudinis eū emendando inuestigētis
qm̄ propriū seriem laboris. & sic tandē ad normā rectitudinis reformatū mi-
hi remittite: quo uestri magisterio premōstrāte. in qbus maxime peccassē
possim agnoscere.

*Miscitū
in palam*

ARGVMENTVM IN GALLICANVM.

Conuersio gallicani principis miliciā. qui iturus ad bellum cōtra scithas
sacratissimā uirginē cōstantiā: Constatini imperatoris filiā desponsauit. sed
in cōflictu praelii nimīū coartatus: per Iohannē & paulū primicerios constā-
cia cōuersus: ad baptisma cōuolauit. celibemq; uitam elegit. Postea autē iu-
bente Iuliano apostata in exiliū missus martyrio est coronatus. Sed & Iohā-
nes & Paulus eodem iubente clam occisi & in domo occulte sunt sepulti. nec
morā percussoris filius a demonio arreptus patris cōmissum: & martyrū cō-
fitendo meritū: iuxta eorū sepulcra saluatus una cū patre est baptisatus.

COMEDIA PRIMA GALLICANVS

COMEDIA PRIMA.

Constantinus. Gallicanus. Constancia. Artemia.
Attica. Iohānes. Paulus. Principes interlocutores.

CONSTANTINVS

Edet me Gallicane morarū. quia gentē quā scis schitarū romanæ
solā resistere paci. nostrisq; temere preceptis reluctari. bello pro
trahis lacescere. cū pro tui strenuitate id tibi met exercitii ad de
fensionē nō ignores patrie seruire. Gal. Tuis enī o auguste Cō
stancie obnixæ manibus pedibusq; semp insistens. obsequiis tuæ
augustalis excellētiæ uotis. effectu conabar respōdere operis. nec unquā sub
traxi faciēdis. Con. Si opus est monitu. nam memoriæ fixū tenco. unde mo
nui hortādo potius qm arguēdo morē ut geras. Gal. Id ipsum etiam studebo
nūc. Con. Gaudeo. Gal. Nec amore uitæ abduci potero. quin pagam quæ iu
bes. Con. Placet tuiq; in me beniuolenciā laudo. Gal. Sed summa implendæ
intētio seruitutis summā expetit recōpensationē mercedis. Con. Nec iniuria.
Gal. Difficultas enī cuiuscūq; laboris tollerabilius fert si haud incerta acci
piēde spe mercedis releuat. Con. Patet. Galli. Vnde inēdī prēmii periculi
mihi queso proponas in presenti quo impigre dimicās sudore nō frangar cer
taminis animatus spe retributiōis. Con. Quod dignissimū omīq; uidebatur
senatui gratissimū nunq̃m tibi negabā. aut negabo prēmii. scilicet nīc ade
ptionē familiaritatis precipueq; iter palatinos dignitates. Ga. Fateor. sed id
haud nūc molior. Cō. Si aliud expetas oportet pferas. Gal. Immo aliud. Cō
Quid? Gal. Si presumo dicere. Cō. Et bene. Gal. Irasceris? Cō. Nullomodo.
Gal. Certe. Cō. Non. Gal. Moueberis indignatiōe. Cō. Ne id uereare. Gal.
Dicā: iussisti? Cōstanciā tui natā amo. Cō. Et merito decet ut herilē filiā hono
rabiliter ames. & amabiliter honores. Gal. Interrūpis dicēda. Con. Nō inter
rūpo. Gal. Ipsamq; si tua annuerit pietas despōsare gestio. Con. Nō leue ap
petit prēmii: sed summū uobisq; o principes ante insolitū. Gal. Heu heu de
dignat. presciui. Instate queso mecū precibus. Prin. Decet. uā impator agre
gie dignitatē: ut p sui reuerentia hoc illi nō abnuas. Cō. Nō abnuo quātū ad
me. sed subtili primū inquisitiōe reor inuestigandū an filia prebeat assensū.
Pri. Cōsequēs est. Con. Ibo ipsamq; si uelis gallicane pro hac re appellabo.
Gal. Ac libēs. Cōstancia: Dominus impator adit nos solito tristior quid uelit
uehemēter admiror. Cō. Huc ades o filia cōstācia paucis te uolo. Cō. Assum
domie mi iube quid uelis? Cō. Anxietate cordis fatigor. grauiq; tristitia affi
cior. Con. Vt te uenientē aspexi tristitiā deprehēdi: & licet causam ignorare
cōturbata ptimui. Cō. Tui causa cōtristor. Cō. mei? Con. Tui. Cō. Expauco
quid est domie mi? Cō. Piget dicere ne cōtristeris. Cō. Multo magis cōtristor
si nō dixeris. Cō. Gallicanus dux cui frequēs successus triūphorū primū in
ter principes dignitatis adquisiuit gradū. cuiusq; ope scipissime indigemus
ad defensionē patriæ. Cō. Quid ille? Cō. Desiderat te spōsam habitum ire.
Cō. me? Cō. Te. Cō. Mallem mori. Cō. Presciui. Cō. Nec mirū quia tuo cōsen
su. tuo pmissu seruandā deo uirginitatē deuoui. Cō. Memini. Cō. Nullis enī
supplicis unq̃m potero cōpelli. quin inuiolatū custodiā sacramentū ppositi
Cō. Cōuenit. Sed hinc coartor nimii. ga si quod debet fieri paterno more)

GALLICANVS.

te in proposito pmansum ire consensero: haud leue damnū paciā in publica
re. Si autē quod absit renitor: atem is cruciandus panis subiacebo. Con. Si
enī diuinū desperare adesse auxiliū: mihi qm maxime: mihi potissimū esset
dolendū. Con. Verū. Con. Nūc autē nullus relinquit locus mesticiæ: præsū
mēti de domini pietate: Cō. Quā benedicis mea Cōstancia. Cō. Si meū dig
neris captare cōsiliū premōstrabo: qualiter utrūq; euadere possis damnum.
Con. Outinā. Cō. Simula prudēter pacta expeditiōe: ipsius uotis satisfactu
rū esse. Et ut meū cōcordari credat uelle: fāde. quo suas interim filias Atti
cam ac artemiā: uelut pro solidādi pignore amoris: mecū mansum ire. meos
q; primicerios Ioannē & paulū secū faciat iter arceptū ire. Con. Et quid: si ui
ctor reuertet: mihi erit agendū? Con. Reor omīpatrē prius esse inuocandum
quo ab huiusmodi intētiōe gallicani reuocaret animū. Cō. O filia filia. quā
tum dulcedinæ tuæ allocutionis: amaritudinē dulcorasti mēsti patris. adeo
ut pro hac re nulla post hac mouear sollicitudine. Con. Nō est necesse. Con.
Eam. & gallicanū læta promissiōe circūueniā. Con. Vade in pace mi domie
Gal. Curiositate frāgar o principes: anteqm quid mis senior augustus. tā diu
cū herili filia agat: experiar. Prin. Suadet illi uelle que desuueras. Gal. Outi
nam preualeret suasio Pau. Forsitan preualebit. Gal. Silete. Quiescite. augu
stus reuertit: nō ut abiit obscuro: sed uultu admodū sereno. Pri. Bona fortu
na. Gal. Si enī: ut dicis. speculū mentis est facies. serenitas faciei: mansuetu
dinē forte designat eius animi. Pri. Ita. Constā. Gallicane. Gal. Quid dixit?
Pri. Procede: procede. uocat te. Galli. Diu propicii fauete. Cō. Perge securus
gallicane ad bellū. reuersurus enī accipies quod desideras prēmii. Gal. Il
ludis ne me? Con. Si illudo. Galli. Me fœlicē: si unū scirē. Con. Quid unum?
Gal. Eius respōsum. Cō. Filia? Gal. Ipsius. Gal. Iniusta satis rālo in hac re
uerecundæ uirginis respōsum querere. Consequētia autē rerū mōstrabit eius
assensum. Galli. Si hūc scirem: respōsum floccifacerē. Con. Licet experiare.
Gal. Exopto. Cō. Sui primicerios Ioannē & paulū tecum cōmoratū iri decre
uit. usq; in diem nupciarū. Gal. Quā ob causam? Cō. Quo illorū ex cōfabu
latiōe ipsius uitæ: mores: cōsuetudinē possis prenoscere. Gal. Bonū cōsiliū.
mihiq; qm maxime placitū. Con. Scilicet tui filias secū uersa uice desiderat in
terim māsū ire. quatinus illarū per sodalitatē tibi fiat morigera. Gal. Euax
euax. omīa meis respōdet uotis. Con. Fac ut adducāt cicius. Gal. Statis mi
lites: currite: abite. adducite filias ad obsequiū suæ dominæ. Mi. Assunt illu
stres gallicani natæ. tuæ familiaritati hera Cōstācia: p sui pulcritudinis. fa
piēciæ. & pbitatis pspicuitate. satis apte. Cō. Placet. Introducant honorifice
Amator uirginitatis: & ispirator castitatis christe: q me precib; martiris tuæ
Agnetis: a lepra piter corporis: & ab errore eripiēs gētilitatis: inuitali ad uir
gineū tui genitricis thalamū. in quo tu manifestus es uerus deus retro exor
diū natus a deo patre. idemq; uerus homo ex matre natus in tpe. Te uerā &
coeternā pfi sapiēciā: p quā facta sunt oīa: & cuius dispositiōe cōsistūt & mo
derant uniuersa. suppliciter exoro: ut gallicanū: q tui in me amorē surripie
do conat extinguere: post te trahēdo: ab iniusta intētiōe reuocare. suiq; filias
digneris tibi assignare spōsas & istilla cogitatōib; earū tui amoris dulcedinē

COMEDIAPRIMA.

Domna

quatinus execrantes carnale cōforciū: puenire mercant ad sacratū societatem uirginū. Art: Aue cōstancia: impialis hera. Cō. Saluete sorores Attica & a/temia. state. state: ne poidatis. sed libate mihi osculū amoris. Art. Tuū ad obsequiū domna alacri mēte uenimus. tuā ditiōi sūma deuotiōe nos subicim⁹. tantū ut tua nobis abundet grā. Cō. Vnū dominū habemus in coelis. cui de be⁹ deuotio nra seruitutis. In cuius fide & dilectiōe cōdecet nos seruata cor poris integritate unanimiter pscuerare. ut mereamur aulā cōlestis patric: cū palma uirginitatis introire. Art. In nullo reluctamur. sed testes in oib⁹s pre cepis parere nitimur. precipue in agnitiōe ueritatis & seruādē pposito uir ginitatis. Cō. Cōgrua latis respōsio. uiaq; ingenuitate cōdigna. nec dubito: quin diuinā inspiratiōe gratiā ad credēdū estis puenite. Art. Qui posset fieri ut seruiētes ydolis sanū taperemus sine illustratiōe supne pietatis. Con. Sta bilitas urā fidei: spem mihi excitat de credulitate gallicani. Art. Admoneat tātū. haud dubiū qn credat. Cō. Aduocent Ioānes & pau. Io. Presto sumus hera quos uocasti. Cō. Ite citi ad gallicanū. & inherētes eius lateri: suadete illi paulatim mysteriū nra fidei: si forsan illū deus dignet p uos lu rari. Pau. Deus det puentū. nos adhibemus frequētationē hortamentorū. Gal. Opor tune aduenitis Ioannes & paule. suspēsis diu animis: uestū prestolabar ad uētū. Io. Ut uocē iubētis domiā hausimus: tibi ad obsequēdū cōuolauimus Gal. Multo magis uō. qm aliorū delector obf quio. Pau. Nō immerito. Nā uulgo dicit qui dilectis obsequit & ipse sit dilectus Gal. Verū. Io. Dilectio mittētis here recōciliat nos familiaritati tuā. Gal. Nō nego. cōuenite: cōgre gamini tribuni: & cēturiones. oēs q; mei iuris milites. assunt Ioannes & pau. quorū detinebar absēcia ne pergerē. Tri. Precede: collectim comitant. Gal. Capitoliū & tēpla primū nobis intrāda. numinaq; deorū placanda sunt ritu sacrificiorū. quo prosperent exitū pugne. Trib. Necesse. Io. Subtrahamus nos interim. Pau. Decet. Io. En dux egredit. ascēdamus equos. offeram⁹ nos obuiā. Pau. Ac cito. Gal. Vnde uenitis? ubi fuistis? Io. Strāimus sarcinulas premisimus. quo expediti tuū iter possimus comitari. Gal. Placet. O tribuni (proch iupiter aspicio innūerabilis exercitus legiones: uariis armorū instru mētis horribiles. Tri. Herde hostes. Gal. Resistamus fortiter. & congregia mur uiriliter. Tri. Si est utilis nri cōgressio cū tantis? Gal. Et quid mauultis? Tri. Submittere colla. Gal. Nolit hoc appollo. Tri. Edepol faciendū. en un diq; secus circūdamur. uulneramur. pimimur. Gal. Eh heu qd erit: cū tribu ni me spernūt. se tradūt. Ioan. Fac uotū deo celi: te christianū fieri. & uinces. Ga. Voueo. & ope implebo. Hostes Heus rex bradan: sperāde fortūa uictō riā: illudit nos. en dextre languescēt. uires fatiscēt. sed & incōstāciā pectoris cogit nos discedere ab armis. Bra. Quid dicā ignoro. ipsa quā toleratis? me urget passio. restat ut nos duci tradamus. Ho. Alias nō cuadem⁹. Bra. Dux gallicane: noli in nostrā perniciem seuire. sed parce. & utere ut libet nra serui tute. Gal. Ne trepidetis. ne formidetis. sed datis obsidibus facite uos tribu tarios imperatoris. & uiuite beate sub romana pace. Bra. Tuo arbitrio pen det quot qualesq; accipe. quātūq; pōdus soluēdi cēsus nobis uelis imponere Galli. Soluite procinctu mei milites. nemo ledat. nemo perimat. amplecta

GALLICANVS.

mur fœderatos: quos publicos insectabamur inimicos. Io. Quāto magis ua let intēta precatio: qm humana presumptio. Gal. Verū. Pau. Quāefficax his aderit supna miseratio: quos deo cōmēdat humilis deuotio. Gal. Perspicuū. Io. Sed quod uouet in perturbatiōe: soluēdū est in trāquillitate. Gal. Assen tio. unde quātocius baptisari gestio. ac reliquū uitā in dei obsequio uaca re. Pau. Iustū. Gal. Ecce i introitu nostro prouūt rhomani urbicoles: insignia laudū ferētes ex more. Io. Cōsequēs est. Ga. Sed nec nostrā: nec deorū forti tudini: titulus debet triūphi. Pau. Nullo modo: sed uero deo. Gal. Vndotē pla arbitror transeūda. Io. Recte arbitraris. Gal. Et limia apostolorū suppli ci cōfessione esse intrāda. Pau. O te tali opinione fœlicē. nūc testaris te uerū chisticolā. Con. Admiror o milites: cur Gallicanus tam diu se subtrahat no stris cōspectibus. Mi. Ut urbē intrauit: gressum ad domū sancti petri cōcite tetēdit. terratenuq; pstratus: pro recepta uictoria: grates impēdit altithrono Cō. Gallicanus? Mi. Ipse. Cō. Incredibile. Mi. En accedit. ipsum potes scisci tari. Con. Diu te gallicane sustinui. ut modū. exitūq; experirer praelii. Galli. Dicam digestim. Con. Hoc interim paruipendo: quo cōdisseras quod magis exopto. Gal. Quid est? Con. Cur iturus deorū tēpla: & reuertēs intrares apo stolorū tēta: Gal. Rogas? Con. Curiose. Gal. Expono. Con. Exopto. Galli. Fateor sacratissime impator: iturus ut obiecisti sacella itraui. meq; demoniis & diis supplex cōmisi. Con. Hoc rhomanis antiquus fuit in more. Gal. Mala cōsuetudo. Con. Pessima. Gal. Quo pacto tribuni cū suis legiōibus aduene re. meq; euntē undiq; secus sepserē. Con. Pomposo admodū apparatu egre diebaris. Gal. Promouimus. hostes impegimus. cōmisimus. uicti sumus. Cō Rhomani uicti? Gal. Penitus. Con. O res dira. omib⁹q; seclis inaudita. Gal Rgo quidē nefanda sacrificia iteraui. nec aderāt qui adiuarēt dii: sed inuale scēte cōgressione: plurimi ex nostris interiēre. Con. Cōfundor audiēdo. Gal Tandē tribuni me spreuerūt. se tradiderūt. Con. Hostibus? Gal. Iphis. Con. Ah: quid fecisti? Gal. Quid possem facere. nisi fugam captare. Con. Nō? Gal Etiam? Cō. Quātis tūc angustis urgebat cōstancia tui pectoris? Gal. Max imis. Cō. Et quomō euasisti? Gal. Mis familiares socii: ioānes & paulus sua serūt mihi uotū fecisse creatori. Con. Salubre. Gal. Experiebar. ut os ad uo uendū aperui cōleste iuuamē sensi. Cō. Quo pacto? Ga. Apparuit mihi iuue nis pcre magnitudinis: crucē ferēs i humeris. & precepit ut stricto mucrone illū sequerer. Cō. Quisq; ille erat cælitus missus fuerat. Gal. Cōprobaui. nec mora. Astiterūt mihi a dextra: leuaq; milites armati: quorū uultū mīme ag noui. pmittētes auxiliū sui. Cō. Cōleste milicia. Gal. Nō ambigo. At ubi se quēs precedentē securus: inter medias hostiū ingrederer acies: pueni ad regē eorū noie Brandan: q mox incredibili metu correptus: pedib⁹q; meis puo lutus: se cū suis subdidit. pessus cēsum principi rhomani orbis finetenus sol uendū. Cō. Grates pspicitatis auctori. q in se sperātes nō pati cōfundi. Gal Experimēto didici. C. Vellē experiri: qd deinde pfugi actitarēt tribuni. Gal. Maturabant recōciliari. Cō. Recepisti gratiā? Gal. Ego illos gratis: q me pi culis: q se inimicis. haud ita. Cō. Et q? Gal. Proposui p merēde grē preciū. Cō Quale? Gal. Videlicet sectā chisticolarū quā q elēgerit: grām suscipet priore

Mis.

Brandan uip

honorēq; ampliōrē: qui uero spreuerit: gratia simul priuaret. & militia. Cō.
Recta ppositio. tuaq; auctoritate cōdigna. Gal. Ego quidē baptisate im-
buus: notū me deo subiugauī. intantū: ut tuā quā pre omnibus dilexi: abre-
nunciare filia. quo abstinēs confugii: placere uirgis proli. Con. Accede pro-
pius. ut irruā in tuos amplexus. nunc quidē nunc cogor tibi detegere: quod
ad tempus studebā uelare. Gal. Quid? Con. Id uidelicet. q; mea: tuaq; nata:
eidē quā elegisti: studēt religioni. Gal. Gaudeo. Con. Tantoq; seruāda uir-
ginitatis flagrāt amore: ut nec minis nec blandimētis reuocari possunt ab in-
tentiōe. Gal. Perseuerēt exopto. Cō. Introeamus in palaciū: ubi ipsa cōmo-
rant. Gal. Precede. sequar. Con. Ecce occurrūt cū augusta hælēna mei geni-
trice gloriosa: oibusq; lacrimæ fluūt pre gaudio. Gal. Viuite faelciter o sētē
uirgines: perseuerantes in dei timore. decusq; uirginitatis inuiolatū seruate.
quo digne iueniamini amplexibus regis æterni. Cō. Eo liberius seruabimus
quo te nō contra luctari sentimus. Gal. Nō contra luctor. nō renitor. nō phi-
beo sed uestris in hoc uotis libens cōcedo. intantū: ut nec te o mea Cōstācia
qm̄ haud segniter emi: uite precio. aliud qm̄ capisti uelle cogor. Cō. Hæc mu-
tatio dextre excelsi. Gal. Si in melius mutatus nō essem: tue pmissioni assen-
sum nō preberē. Con. Amicus pudiciæ uirginalis. & fautor totius bonæ uo-
lūtatis: qui te ab iniusta intentiōe reuocauit: meaq; uirginitatē sibi signauit:
digne nos p corporali discidio: quādoq; associatū ire i eterno gaudio. Gal
Fiat: fiat. Cōstan. Cum uinculū christi amoris: In unius nos societate cōiun-
gat religionis. Decet ut quasi gener augustorū: honorifice nobiscum habites
intra pallaciū. Gal. Nulla magis est uitāda tentatio: qm̄ oculorū cōcupiscen-
cia. Cō. Refragari nequeo. Gal. Vnde nō expedit. me frequētius uirginē in-
tueri. qm̄ pre parētibus: pre uita: pre anima: a me scis amari. Con. Ut libet.
Gal. Ecce habes quadruplicatū exercitū (christo fauētē: & me laborātē) pa-
tere me nūc militē imperatori: cuius iuuamie uici: & cui debeo quicqd faelici-
ter uixi. Con. Ipsum decet laus & iubilatio. ipsi debet famulari omis creatu-
ra. Gal. Sed illi potissimū. quis in necessitate largius prestat auxiliū. Con.
Ut asseris. Gal. Partē possessionis quæ ad filias ptinet: excipio. partemq; ad
suscceptionē peregrinorū mihi reseruo. de reliquo pprios seruos libertate do-
natos: ditari: pauperūq; necessitates uolo sustētari. Con. Prudēter possessa di-
sponis. nec expers fies eterne retributiōis. Gal. Me ipsum etiam saneto uiro
Hilario in urbe ostendi. indiuiduū sodalē ardeo associatū iri. quo ibidem
reliquū uitæ in dei laude: pauperūq; uacem susceptione. Con. Simplex esse
cui semp est posse: sinat tui esse psp̄eris successiōibus iuxta sui uelle uigere:
& pducatur te ad gaudia æternitatis. qui regnat. & gloriatur in unitate trinitatis
Galli. Amen.

Iulianus Imperator Cōsules: Milites: Theren-
cianus: Ioannes. Christicolæ. Actus Secundus.

In incōmodū satis probat nō imperio: q; christiani libero utunt arbitrio
& iactant se leges debere sequi: quas accipiebāt tpibus cōstantini. Cōsules.
Turpe si pateris. Iuli. Non paciar. Con. Decet. Iuli. O milites accingimini.

& nudate christicolas possessionibus ppriis obiciēdo sentēciā christi dicentis
Qui nō renūciauerit oibus que possidet. n. p. t. m. u. e. s. p. t. Mili. In nobis
nō erit mora. Cō. En milites reuertunt. Iu. Secundus ne est uester reditus? Mi.
Secundus. Iu. Et cur tam citus? Mi. Dicemus. Castella quæ gallicanus sibi re-
tinuit decreuimus intrasse: tuāq; seruituti usurpasse. sed si quis ex nostris pe-
dem admouit: leprosus seu energuminus est factus. Iu. Reuertimini ipsum
q; cōpellite: uel patriā deserere: uel ydolis sacrificare. Galli. Ne fatigemini o
milites inutilia luadēdo. quia in estimatiōe. temā uitæ floccifacio quicqd ha-
bet sub sole. unde patriā desero. & exul p christo alexandriā peto. optās ibi
dem coronari martyrio. Mi. Gallicanus ut iussisti patriā expulsus alexandriā
pēciit: ibiq; a raucione comite tētus: gladio est pemptus. Iu. O benefactum.
Mi. Sed iohannes & paulus te fastidiūt. Iu. Q uid agūt? Mi. Libere uagātur
thesauros cōstanciæ erogāt. Iu. Aduocent. Mi. Assunt. Iu. Nō nescio uos Io-
annes & paula a cunabulis augustorū mācipatos fuisse obsequio Io Fuimus
Iu. Vnde decet: ut meo inherētes lateri: seruiatis i pallatio: i quo nutriti estis
a puero: Pau. Haud seruiemus. In. Mihin nō seruietis? Io. Diximus. Iu. Nū-
non uidemur augustus? Pau. Sed dissimilis prioribus. Iu. In quo? Io. Religio-
ne & merito. Iu. Vellē plenius audire. Pau. Volumus dicere. Gloriosissimi &
famofissimi impatores Cōstantinus Cōstans: & cōstancius: quorū famulaba-
mur imperio: fuere uiri christianissimi: & gloriabant se seruos esse christi. Iu.
Memini. sed nō opto in hoc eos sequi. Pau. Deteriora imitaris. qui ecclesias
frequētabāt. & excusso dyademate: prostrati iesum christū adorabāt. Iu. Ad
hec me nō cogitis. Io. Ideo illis es dissimilis. Pau. Nam quia adolebant cre-
atori: augustalis apicē dignitatis ornabāt. & beatificabāt insignibus suæ p-
bitatis. & sanctitatis. prosperisq; ad uota successiōibus pollebāt. Iuli. Certe
ego. Io. Nō simili modo. quia eos diuina comitabat gratia. Iu. Friuola. Ego
quondā stultus talia exercui. & dericātū in ecclesia obtinui. Io. Placet ne tibi
o paula clericus? Pau. Dyaboli capellanus. Iu. At ubi nihil utilitatis iesse de-
prehēdi: ad culturā deorū me deflexi. quorū pietas me prouexit ad fastigiū
regni. Io. Abrupisti nostri orationē: ne audires iustorū laudem. Iu. Q uid ad
me? Pau. Nihil. sed subiungēdū est q; ad te. Postqm̄ enim mūdus eis nō erat
dignus habendis: suscepti sunt inter angelos. tibiq; infelix respublica relin-
quebat regēda. Iuli. Cur infelix? iuxta id tēporis. Io. Ex qualitate rectoris.
Pau. Reliquisti omnē religionē. & imitatus es ydolatrie superstitiōē. p hac
iniquitate. & a tuis cōspectibus. & a tuorū societate nos subtraximus. Iu. Li-
cet satis multū a uobis deonestatus sim. adhuc tamē parcēs audaciæ: cupio
uos inter primos i pallatio extollere. Io. Ne fatiga te. quia nec minis nec blā-
dimētis cogimur cedere. Iu. Decē dierū dabo inducias: quo tādē respiscētes
ultra maturetis recōciliari gratiæ nostræ dignitatis: sin autē. quod faciendum
est faciam. ne ultra uobis ludibrio fiam. Pau. Quod factururus eris: hodie per-
fice. quia nec ad tui salutationem: nec ad palatiū: nec ad culturam deorum:
nos poteris reuocare Iulia. Abite. discedite. que monui perpetrare. Ioannes.
Acceptas nō floccifaciamus inducias: sed factates celo premittamus nos-
q; ieiuniis & obsecratiōibus deo interim cōmēdemus. P. Cōsequēs ē. Iu. Va

de Terēciane sumptis tecū militibus cōpelle Ioānē & paulū deo ioui sacrificare. si autē obstinato restiterint pectore: perimant non palam: sed nimum occulte: quia palatini fuere. Te. Impator iulianus cui seruiū misit uobis Ioannes & paulē pro sui clemēcia aureum simulacrū iouis cui thura gratis imponere debetis. quod si nolueritis capitalē sentēciā subibitis. Io. Si iulianus sit tuus dominus habeto pacē cū illo: & utere eius gratia: nobis nō est alius nisi dominus noster iesus christus. pro cuius amore desideramus mori. quom reamur eternis gaudiis pfrui. Te. Quid tardatis milites? stringite ferrū & interficite impatoris deorūq; rebelles. interfectos clam in domo sepelite. nullūq; sanguinis uestigiū relinquire. Mi. Et quid dicemus rogati? Te. Simulate quasi exilio sint destinati. Io. pau. Te christe cū patre & sancto spiritu regnantē unū deum sub hoc periculo inuocamus. te moriēdo laudamus. tu suscipe animas pro te de lutea habitatiōe eliminatas. Te. Eh heu o christicole quid patit̃ unicus filius meus? Crist. Stridet dētib. sputa iacit. torquet insana lumina. nam plenus est demoniis. Te. Ve patri. ubi agitāt? Crist. Ante sepulcrū martyrū Ioannis & pauli humi prouoluit: seq; ipsorū precibus torqueri fatef. Te. Mea culpa. meū facinus. nā meo hortatu: meo iussu ipse infelix impias manus in sanctos martyres misit. Crist. Si te hortāte deliquit te cōpaciēte penas luit. Te. Ego quidē parui iussis impiissimi impatoris iuliani. Crist. Ideo nanq; ipse diuina pcussus est ultione. Te. Scio eoq; magis expauco: quo nullū hostem dei seruorū impunitum euasisse meminero. Crist. Recte. Te. Quid si currā? & penitēs sceleris sacris puoluar tumulis Crist. Veniā mereberis si tamē baptisinate mūdaberis. Te. Gloriosi testes christi. Ioānes & paulē imitāmini exēplū m̃grī eadē iubentis: & orate p persecutorū delictis. Este compacientes orbatī patris angustis: & misereamini furientis nati miseriis. quo ambo tincti fonte baptismatis: perseueremus in fide sancte trinitatis. Crist. Parce terēciane lachrimis. & parce anxietati cordis. en filius tuus respiscit. & per martyrū suffragia sanum recepit: Te. Gratiās regi aternitatis: qui suis militibus tantū prestitit honoris: ut nō solū anie gaudent in celo: sed etia mortua in tumulis ossa uariis fulgent miraculorum titulis: in testimoniū sui sanctitatis. prestante domino nostro iesu christo qui uiuit & regnat.

COMEDIA SECVNDA DVLCIUS

COMEDIA SECVNDA:

ARGVMENTVM IN DVLCICIVM.

Affio sanctarū uirginū Agapis. Chionie: & Hyrene. q̄s sub nocturno silentio Dulcicius preses clam adiit: cupiens earū amplexibus saturari. sed mox ut intrauit: mēte captus: ollas & sartagine p uirginibus amplectēdo osculabatur: donec facies & uestes horribili nigredine inficiebant. Deinde Sisinnio comiti iussu per puniēdas uirgines cessit. qui etiā miris modis illis: tandē Agapen & Chionia cōcremari: & Hyrenē iussit perfodi.

Dyoclecianus Agapes Chionia Hyrena Dulcicius Milites: Interlocutores. DVLCICIVS.

Arentela claritas: ingenuitas. uestitūq; serenitas pulcritudinis exigit uos: nupciali lege primis ī palacio copulari. quod nostri iussio annuerit fieri: si christū negare. nostrisq; diis sacrificia uelitis ferre. Aga. Esto securus curarum. nec te grauet nostrarū preparatio nupciarū. quia nec ad negationē cōfitemi nois: nec ad corruptionē integritatis: ullis rebus cōpelli poterimus. Dyo. Quid sibi uult ista: que uos agitat fatuitas? Aga. Quod signū fatuitatis nobis inesse deprehēdis? Dyo. Euidēs. magnūq; Aga. In quo. Dyo. In hoc precipue. q̄ relicta uetustate obseruācia religionis: inuile christianā nouitate sequimini supstitionis. Aga. Temere calūniaris statum dei omīpotētis. periculū. Dyo. Cuius? Aga. Tui. rei: publice quā gubernas. Dyo. Ista insanit. amoueatur. Chi. Mea germana nō insanit: sed tui stulticiā iuste reprehēdit. Dyocle. Ista indēmēcius bachatur. unde nostris cōspectibus æque subtrahatur & tertia discutiatur. Hyre. Tercia rebellē: tibi: penitus cōprobabis renitentē. Dyocle. Hyrena cū sis minor atate: fito maior dignitate. Hyr. Ostēde queso quo paret. Dyo. Flecte ceruicē diis. & esto sororibus exemplū correctiōis. & causa liberatiōis. Hyr. Cōquiniscāt ydolis: qui uelint incurrere iram celsi tonantis ego quidē: caput regali unguēto delibutū: nō dehonefabo. pedibus simulacrorū submittēdo. Dyo. Cultura deorū nō adducit dehonefatem. sed precipuū honorem. Hyr. Et que inhonestas turpior: que turpitudine maior: qm̄ seruos uenerari ut dominos: Dyo. Nō suadeo tibi uenerari seruos: sed domiorum. principūq; deos. Hyr. Nōne is est cuiusuis seruus: qui ab artifice precio cōparatur. ut empticius? Dyo. Huius presumptio uerbositatis: tollēda est suppliciis. Hyr. Hoc optamus. hoc amplectimur. ut p christi amore supplicii laceremur. Dyo. Ista cōtumaces: nostrisq; decretis cōtraluctantes: cathenis increient. & ad examē dulcicii presulis sub carcerali squalore seruentur. Dul. Producite milites: pducite quas tenetis in carcere. Mili. Ecce quas uocasti. Dul. Pape q̄mpulcrā. q̄muēustā. quā ægregie puellulā. Mi. Profecto decorā. Dul. Captus sum illarū specia. Mi. Credibile. Dul. Exestuo illas ad mei amorē trahere. Mi. Diffidimus te preualere. Dul. Quare? Mi. quia stabiles fide. Dul. Quid si suadeā blandimētis? M. Contēpnunt. Dul. Quid si terrea supplicii? Mi. Paruipendūt. Dul. Et quid fiet? Mi. Precogita. Dulci. Ponite illas in custodiam: in interiorē officinā ædem. In cuius pro aulio mi-

DVLCICIVS.

nistrorū seruant uasa. Mi. Vt quid eo loci? Dulc. Quo a me sepiuscule posuit uideri. Mi. Vt iubes. Du. Quid agūt captiue: sub hoc noctis tēpore? Mi. Vacāt hymnis. Du. Accedamus ppius. Mi. Tinnulā sonitū uocis a lōge audimus. Dulci. Obseruate pro foribus cum lucernis. ego autē intrabo. & uel opratis amplexibus me saturabo. Mi. Intra. prestolabimur. Aga. Quid strepit pro foribus. Hyr. Infelix dulcicius ingredit. Chy. Deus nos tueat. Ag. Amē. Chy. Quid sibi uult collisio ollarum: caccaborū: & sartaginū? Hyr. Lustrabo. Accedite queso. p rimulas pspicite. Aga. Quid est? Hyr. Ecce ille stultus: mēte alienatus: estimat se uti nostris amplexibus. Aga. Quid facit? Hyr. Nūc ollas molli fouet gremio. nūc sartagine. & caccabos amplectit: micia libans oscula. Chy. Ridiculū. Hyr. Nā facies manus: ac uestimēta adeo fordidā: adeo coinqnata: ut nigredine que inhesit similitudinē ethiopis exprimat. Aga. Decet ut talis appareat corpore: qualis a dyabolo possidet in mente. Hyr. En parat egredi. intēdamus quid illo egrediēte agant milites pro foribus expectantes. Mi. Quis hic egredit? demoniacus uel magis ipse dyabolus? fugiamus. Dul. Milites: quo fugitis? state. expectate: ducite me cū lucernis ad cubile. Mi. Vox senioris nostri. sed ymago dyaboli. nō subsistamus: sed fugā maturemus. fantasma uult nos pessundare. Dul. Ad palaciū ibo. & quā abiectiōne pacior principibus uulgabo. Dul. Hostiarii introducite me in palaciū. quia ad imperatorem habeo secretū. Hosti. Quid hoc uile? ac detestabile monstrū? scissisq; nigellis pāniculis oblitū. pugnis tundamus. de gradu precipitemus. nec ultra huc detur liber accessus. Dul. Ve ue. quid contigit? nōne splēdidissimis uestibus indutus: totoq; corpore uideor nitidus. & quicūq; me aspicit uelut horribile monstrū fastidit. Ad cōiugem reuertar. quo ab illa quid erga me actū sit experiar. En solutis crinibus egredit. oīsq; domus lacrimis prosequit. Cōiunx. Hey heu mi senior dulciti: quid pateris? nō es sane mētis: factus es in derisum christicolis. Dulci. Nunc tandē scio me illusum: illarū maleficiis. Cō. Hoc me uehemēter cōfudit. hoc precipue cōtristauit. q̄ quid paciebaris ignorasti. Dul. Mando ut lasciua presententur puelle. & abstractis uestibus publice denudent. quo uersa uice qd nra possint ludibria: experiant. Mi. Frustra sudamus. inuanū laboramus. ecce uestimēta uirginis corporibus inherēt: uelut coria. sed & ipse qui nos ad expoliādū urgebat preses: stertit sedēdo. nec ullaten⁹ excitari potest a somno. Ad imperatorem adeam⁹. ipsiq; rerū quæ gerunt ppaemus. Dyo. Doleo nimis: quod presidem dulciciū audio adeo illusum. adeo exprobratū. adeo calumniatū sed ne uiles muliercula iactent se impune nostris diis: deorūq; cultoribus illudere: Sisinnii Comitē dirigā: ad ultionē exercendā. Sisi. O milites ubi sūt lasciua: que torqueri debēt: puellae. Mi. Affligunt in carcere. Si. Hyrenā reseruate. & reliquas pducite. Ni. Cur unā excipis? Ri. Parcens infancie. forte facilius cōuertet: si sororum presēcia nō terrebit. Mi. Ita. præsto sunt quas iussisti Sisin. Prebete assensū agapes & chionia meis cōsiliis. Ag. Si prebebi mus? Sisin. Ferte libamina diis. Hyr. Vero & æterno patri: ei⁹q; coeterno filio: sanctoq; amborū paracito: sacrificiū laudis sine intermissione libamus. Sisin. Hoc uobis nō suadeo: sed panis prohibeo. Aga. Non prohibebis. nec

COMEDIA SECVNDA:

unquā sacrificabimus demoniis: Sif. Deponite duriciā cordis. & sacrificate: sin autē. faciā uos interfectū iri. iuxta preceptū impatoris Dyocleciani. Chi. Decet ut in nostri necem: obtemperes iussis tui imperatoris. cuius nos decre-
ta contēnere noscis. si autē parcēdo morem feceris: aequū est: ut tu interficia-
ris. Sif. Nō tardetis milites: nō tardetis capere blasphemias has. & in ignem
proicite uiuas. Mili. Instemus cōstruendis rogis. & tradamus illas bachanti-
bus flāmis. quo finē demus cōuiciis. Ag. Nō tibi domine: nō tibi hac potē-
cia insolita: ut ignis uim uirtutis suā obliuiscat: tibi obtēperando. sed tēdet
nos morarū. ideo rogamus solui retinacula aīarū. quo extinctis corporibus
tecum plaudēt in aethere nostri spiritus. Mili. O nouū: o stupendū miraculū
ecce animā aggressæ sunt corpora & nulla læsionis reperiunt uestigia. sed nec
capillū nec uestimēta: ab igne sunt ambusta quo minus corpora. Si. Profer-
te hyrenā. Mili. Etiam. Sifin. Pertimesce hyrena necem fororū. & caue perire
exemplo earū. Hyr. Opto exemplū earū moriendo sequi: quo merear cū his
æternaliter latari. Sif. Cede. cede mea suasioni. Hyr. Haud cedam facinus
suadenti. Sifin. Si nō cesseris: nō citum tibi prestabo exitū. sed differā & no-
ua indices supplicia multiplicabo. Hyr. Quāto acius torquor: tanto glorio-
sius exaltabor. Sifin. Supplicia nō metuis: admouebo quod horresces. Hyr.
Quicquid irrogabis aduersi: euadam iuuamine christi Sifin. Faciā te ad lu-
panar duci. corpusq; tuū turpiter coīquinari. Hyr. Melius est ut corpus qui-
buscumq; iniuriis maculetur: qm̄ anima ydolis polluat. Sifin. Si socia eris
meretricū: nō poteris polluta ultra intra contuberniū cōputari uirginū Hyr.
Voluptas parit pānā. necessitas autem coronā. nec dicis reatus: nisi quod cō-
sentit animus: Sifin. Frustra parcebā. frustra miserebar huius infancie. Mi.
Presciuius. nullatenus ad deorū culturā potest flekti. nec terrore unq̄m po-
test frangi. Sifin. Nō ultra parcam. Mili. Rectum. Sifin. Capite illā sine mi-
seratiōe: & trahētes cum crudelitate ducite ad lupanar sine honore. Hyr. Nō
perducēt. Sifin. Quis prohibere potest? Hyr. Qui mundū sui prouidēcia re-
git. Sif. Probabo. Hyr. Ac cicius libito. Si. Ne terreamini milites: fallacibus
huius blasphemæ presagiis. Mi. Nō tremur. sed tuis preceptis parere niti-
mur. Si. Qui sunt hy q̄ nos inuadūt: qm̄ similes sunt militibus. quibus hyre-
nam tradidimus. ipsi sunt. Cur tā cito reuertimini: quo tēditis tā anhelī? Mi.
Te ipsum querimus. Sifin. Vbi est quam traxistis? Mi. In supercilio montis.
Sifin: Cuius. Mili. Proximi. Sifin. O insensati & hebetes. totiusq; ratiōis in-
capaces. Mili. Cur causaris: cur uoce & uultu nobis minaris? Sif. Dii uos per-
dant. Mil. Quid in te cōmisimus: quā tibi iniuriā fecimus que tua iussa trās-
gressi sumus? Sif. Nōne precepi: ut rebellem deorū. ad turpitudinis locū tra-
heretis. Mili. Precepisti. nosq; tuis preceptis operā dedimus implendis. sed
supuenere duo ignoti iuuenes: asserentes se ad hoc ex te missos: ut hyrenam
ad cacumen mōtis perducerēt. Sifin. Ignorabā. Mili. Agnoscimus. Si. Qua-
les fuerūt. Mili. Amictu splendidi. uultu admodū reuerēdi: i Sifin. Num se-
quebam i illos. Mi. Sequebamur. Si. Quid fecerūt. Mi. A dextra leuaq; hy-
rene se locauerūt. & nos huc direxerūt: quo te exitus rei nō lateret. Sif. Re-
stat ut ascenso equo pergā. & qui fuerint qui nos tam libere illuserūt pquirā.

DVLICIVS:

Mili. Properemus pariter. Sifin. Hem. ignoro quid agam. pessundatus sum
maleficiis christicolarū. En montē circūeo. & semitā aliquotiens repperiens.
nec ascensum cōprehēdere: nec reditū queo repetere. Mili. Miris modis om-
nes illudimur. nimiaq; lassitudine fatigamur. & si insanū caput diucius uiue-
re sustines: te ipsum & nos perdes. Sifin. Quisquis es meorū strennue: exten-
de arcum. iace sagittā. perfode hanc maleficā. Mili. Decet. Hyr. Infelix cru-
besce. teq; turpiter uictum ingemisce. quia tenellæ infanciā uirgunculæ abs-
q; amorū apparatu nequiuisti superare. Sif. Quicquid dedecoris accidit le-
uius tolero. quia te moriturā haud dubito. Hyr. Hinc mihi q̄maxime gau-
dendū. tibi uero dolēdū. quia pro tui seueritate malignitatis in tartara dam-
naberis: ego autem martyriū palmā: uirginitatisq; receptura coronā. intrabo
æthereū ætemū regis thalamū. Cui est honor & gloria in secula.

Finis Dulcicii.

ARGVMENTVM IN CALLIMACHVM:

Resuscitatio Drusianæ & Callimachi qui eam nō solum uiuam sed etiā pre-
tristitia atq; excecatiōe illiciti amoris: in domino mortuā: plus iusto amauit:
unde morfu serpentis male periit. Sed precibus sancti Ioannis apostoli una
cum drusiana resuscitatus in christo est tenatus.

b ii

COMEDIA TERCIA CALLIMACHVS

CALLIMACHVS.

Callimachus Amici Drusiana Andronichus
Sanctus Ioannes Fortunatus Interlocutores.

CALLIMACHVS.

Aucis uos amici uolo. Ami. Vtere quātū libet nostro colloquio
Cal. Si egre nō accipitis: malo uos interim sequestrari. aliorum a
colloquio. Ami. Quod tibi uidet̃ comodū: nobis est sequendum
Cal. Accedamus in secreciora loca. ne aliquis supueniēs interrū/
pat dicēda. Ami. Vt libet. Cal. Anxie diuq; grauē sustinui do/
lorē quē uestro cōsilio releuari posse spero. Ami. Equū est: vt cōmunicata in/
uicem cōpassione: paciamur: quicquid vnicuiq; nostrū vtriusq; euentu fortu/
nae ingerat. Cal. O vtinā voluissetis meā passionē cōpaciendo mecū partiri.
Ami. Enuclea quid paciaris. & si res exigit cōpaciemur. Cal. Amo. Ami. Quid? Cal. Rem pulcrā
rem venustā. Ami. Nec in solo. nec in omni. ideo atomū: quod amas: per hoc
nequimus intelligere. Cal. Mulierē. Ami. Cum mulierē dixeris: omēs cōpre/
hendis. Cal. Nō omēs aequaliter sed vnā specialiter. Am. Quod de subiecto
dicis: non nisi de subiecto aliquo cognoscit. vnde si velis nos enarithmū ag/
noscere dic primū vsq; Cal. Drusianā. Ami. Andronici huius principis cō/
iugem? Cal. Ipsam. Ami. Erras socie: est lota baptisate. Cal. Inde nō curo si
ipsam ad mei amorē attrahere potero. Ami. Nō poteris. Cal. Cur diffiditis?
Ami. Quia rem difficilem petis. Cal. Num ego primus: huiusmodi rem per/
to. & nō multorū ad audendū puocatus sum exēplo. Ami. Intende frater: cā
īpla qm ardes: sancti Iohannis apostoli doctrinā secuta. totā se deuouit deo.
intantū ut nec ad thorū andronici christianissimi uiri. iam dudū potuit reuo/
cari. quo minus tuā cōfenciet uanitati. Cal. Q uestui a uobis cōsolationē. sed
incutitis mihi desperationē. Ami. Qui simulat: fallit. & qui profert adulationē/
nem: uendit ueritatē. Cal. Quia mihi uestrū auxiliū subtrahitis: ipsam adibo
eiusq; animo mei amorē blādimētis psuadebo. Ami. Haud psuadebis. Cal.
Quippe uetat fatis. Ami. Experiemur. Cal. Sermo meus ad te drusiana: pre/
cordialis amor. Dru. Quid mecū uelis Callimache sermonibus agere uche/
mēter admiror. Cal. Miraris? Dru. Satis. Cal. Primū de amore. Dru. Quid
de amore? Cal. Id scilicet. q; te pre eibus diligo. Dr. Quā uis cōsanguinitatis
quā ue legalis cōditio institutiōis cōpellit te ad mei amorē? Cal. Tui pulcritu/
do. Dru. Mea pulcritudo? Cal. Immo. Dru. Quid ad te? Cal. Prochdolor ha/
ctenus parū. sed spero quod attineat postmodū. Dr. Discede discede leno ne
fande. cōfundor enī diucius tecū uerba miscere: quē scencio planū dyabolica
deceptiōē. Cal. Mea drusiana ne repellas: te amantē tuoq; amorī cordetenus
inherentē. sed impende amorī uicem. Dru. Lenocinia tua parū pēdo. tuiq;
fasciuiā fastidio. sed te ipsum penitus sperno. Cal. Adhuc nō repperi occasio/
nem irascēdi: quia quid mea in te agat dilectio forte erubescis fateri. Dru. Nihil
aliud nisi indignationem. Callimachus. Credo te hanc sententiam mu/
ratū ire. Dru. Nō mutabo pro certo. Cal. Forte. Dru. O insensate & amēs cur
falleris: cur te uacua spe illudis: quo pacto? qua demecia reris me tuā cede/
re nugacitati. quā per multū tēp̃is a legalis thoro uiri me abstinui. Cal. Proch

COMEDIA TERCIA.

deū atq; hominū fidē. si nō cōsenseris nō quiescā. nō desistā. donec te captio
sis circūueniā insidiis. Dru. Eh heu domine iesu christe quid prodest castita-
tis professionē subiisse. cū is amens mea deceptus est specie. intēde domine
mei timorē: intende quē pacior dolorē. quid mihi: quid agendū sit ignoro. Si
prodidero: ciuilis p me fiet discordia. si celauero: insidiis dyabolicis sine te re-
fragari nequeo. iube me in te christe ocus mori: ne fiam in ruinā delicato iu-
ueni. And. Ve mihi infortunato ex improviso mortua est drusiana curro san-
ctūq; ioannē aduoco. Ioan. Cur nūmū cōtristaris andronice: cur fluunt lacri-
mæ? An. Heu heu domine. tedeo uita propria. Io. Quid pateris? And. Dru-
siana tui affeda. Io. Est ne hominē exuta? An. Hem est. Io. Multū discouenit
ut p his fundant lacrimæ: quorū anias credimus letari in requie. And. Non
dubitē licet. quin ut assens ania ætemaliter letet. corpusq; quādoq; incorru-
ptū resuscitet. hoc tamē me uehementer exurit: q; ipsa me presente mortē ut
adueniret optādo inuitauit. Io. Agnostin causam? An. Agnouitibi: enucle-
am. si quādo ex tristitia hac cōualescā. Io. Accedamus exequiasq; diligenter
celebremus. An. Marmoreū in pximo sepulcrū habet in quod funus ponā-
tur. seruādiq; cura sepulcri fortunato nostro relinquat procuratori. Io. Decet
ut tumulet honorifice. deus letificet animā i requie. Cal. Quid fiet fortuna-
te: quia nec morte drusianæ reuocari possum ab amore. For. Miserabile. Cal
Perco nisi me adiuuet tua industria. For. In quo possum adiuuare? Cal. In eo
ut uel mortuā me facias uidere. For. Corpus adhuc integrū manet: ut reor:
quia nō languore exesum sed leui (ut expiare febre est solutū. Cal. O me
felicē. si nunq̄m experirer. For. Si placabis muneribus dedam illud tuis usi-
bus. Ca. Que in presenti ad man⁹ habeo interim accipe: nec diffidas te mul-
to maiora accepturū fore. For. Eamus cito. Cal. In me nō erit mora. For. Ecce
corpus nec facies cadauerosa. nec mēbra sunt tabida. utere ut libet. Calli. O
drusiana drusiana. quo affectu cordis te colui. qua sinceritate dilectiōis te ui-
sceratenus amplexatus fui. & tu semp abiecasti. meis uotis cōtradixisti. nunc
in mea sitū est potestate quātilibet iniurijs te uelim lacessere. For. At at hor-
ribilis serpens inuadit nos. Cal. Ei mihi fortunate cur me decepisti: cur dete-
stabile scelus psuasisti. en tu morieris serpētis vulnere. & ego cōmorior pre ti-
more. Ioā. Accedamus Andronice ad tumulū drusianæ quo animā christo cō-
mēdemus prece. And. Hoc decet tui sanctitatē ut nō obliuiscaris in te confi-
dentē. Io. Ecce inuisibilis deus nobis apparet uisibilis: in pulcerrimi similitu-
dine iuuenis. An. Expauco. Io. Domine iesu cur iuxta id loci dignatus es ser-
uis tuis manifestari? De⁹. Propter drusianā. eiusq; qui iuxta sepulcrū illius ia-
cet resuscitationē apparui. quia nomen meum in his debet gloriari. An. Quā
subito receptus est cœlo. Io. Ideo causam penitus nō intelligo. And. Mature-
mus gressum. forte experieris in peruētionē quod asseris te minus intellige-
re. Io. In noīe christi quid est hoc quod uideo miraculi? Ecce aperto sepulcro
corpus drusianæ foras est abiectū iuxta quod iacet duo cadauera amplexu
serpētis circūflexa. An. Cōiecto quid significet. is ipse Callimachus Drusia
nam dū uiueret illicite amauit. quod illa egregerēs. in febrem pre tristitia in-
cidit. & mortē ut adueniret inuitauit. Ioan. Hoc amor castitatis coegit. And.

CALLIMACHVS.

Post cuius occasum hic amens infelici languorē amoris. & negati tediū cō-
glomerans sceleris. tabescebat animo. eoq; magis desiderio estuabat. Io. Mi-
serabile. An. Nō ambigo quin hūc improbū seruū mercede conduceret. quo
illi patrādi occasionē facinoris preberet Io. Onefas incōparabile. An. Ideo
ambo ut uideo morte sunt cōsumpti. ne effectū administraret sceleri. Io. Nec
iniuria. An. In hoc tamen illud est uel maxime admirandū: cur huius q pra-
uum uoluit resuscitatio: magis qm eius qui cōsensit: diuina sit uoce prenūcia-
ta. nisi quia forte hic carnali deceptus delectatiōe: deliquit ignorācia. iste au-
tem sola malicia. Ioan. Quāta supernus arbiter districtione cunctorū facta
examinat. qm: æqua lance singulorū merita pensat. id nō obuiū nec cuiq̄m
explicabile fore potest. quia diuini subtilitas iudicii lōge preterit humani sa-
gacitatē ingenii. An. Ideo admirādo defecimus. quia rerū quæ gerūt causas
docte intemescere nequiuimus. Io. Euētus post facta: docet psepe rerum di-
scrimina. An. Verū age iam beate Ioannes quod acturus es. fac ut resuscitet
callimachus. quo soluat huiusmodi ambiguitatis nodus. Io. Reor prius in-
uocato christi nomie anguē perturbandū. Post uero callimachū resuscitandū
An. Recte reris. ne ultra ledat morsu serpētis. Io. Discede ab hoc crudelis be-
stia. quia seruiturus est christo: An. Licet irrationale sit animal. haud surda ta-
men aure quod iussisti obaudiuit. Io. Nō mea sed christi uirtute paruit. An.
Ideo cicius dicto euauit. Io. Deus incircūscriptus & incōprehensibilis. sim-
plex & inestimabilis: qui solus es id quod es: qui diuersa duo socians: ex hoc
& hoc hominē fingis: eadēq; dissocians vnū quod cōstabat resoluis. Iube ut
reducto halitu diluictaq; cōpagine rursus cōliminata callimachus resurgat:
plen⁹ ut fuit hō. quo ab oib⁹ magnificeris. q solus mirāda oparis. An. Amē
Ecce vitales auras carpit. sed pre stupore adhuc quiescit. Io. Callimache sur-
ge in christi noīe. & utcumq; seres habeat cōfiteri. quantūlibet obnoxius sis
uicijs pferas. ne nos in modico lateat ueritas. Cal. Negare nequeo quin pa-
trandi causa facinoris accesserim. quia infelici languore tabescebat. nec illici-
ti æstus amoris cōpescere poterā. Io. Quæ demēcia: que insania te decepit:
ut castis presumeres fragmētis alicuius iniuriā cōfene dehonestatis. Cal. Pro-
pria stulticia. huiusq; fortunati fraudulēta deceptio. Io. Num triplici infortu-
nio adeo infelix effectus es. ut nefas quod uoluisti pficere posses? Cal: Nul-
latenus licet nō defuisset uelle posibilitas: tamen omīno defuit posse. Ioan.
Quo pacto impediēbaris? Cal. Ut primū distracto tegmine cōuicis tempta-
ui lacessere corpus exanime: iste fortunatus qui fomes mali & incētor extitit
serpētinis pfusus uenenis periit. An. O factū bene. Cal. Mihi autē apparui
it iuuenis aspectu terribilis: qui detectū corpus honorifice texit. ex cuius flā-
mea facie candētes in bustū scintille transliebāt. quarū vna resiliens mihi in
faciem ferebat. simulq; vox facta est dicēs: Callimache morere ut uiuas. his
dictis expiraui. Io. Opus cœlestis gratiæ quæ nō delectat in impiorū perdi-
tione. Calli. Audisti miserā meæ perditionis: noli elongare medelā tuā mi-
serationis. Io. Nō elongabo. Cal. Nam nūmū cōfundor. cordetenus cōtristor
anxior. gemo. doleo. sup graui impietate mea. Io. Nec immerito. qppe gra-
ue delictū haud leue pœnitudinis expectat remediū. Cal. O utinā reseraret
b iiii

COMEDIA TERCIA.

secreta meorum viscerum latibula. quo interim amaritudinem quam pacior doloris
 perspiceres. & dolenti condoleres. Ioan. Cogit deo huiusmodi dolori. quia sen-
 cio te salubriter contristari. Cal. Tedet me prioris vite: tedet delectationis ini-
 quae. Io. Nec iniuria. Cal. Poenitet que deliqui. Ioan. Et merito. Cal. Displicet
 omne quod feci intantum ut nullus amor: nulla voluptas sit viuendi: nisi renatus
 in christo merear in melius transmutari. Io. Non dubito quin superna gratia in
 te appareat. Cal. Ideo ne moreris. ne pigriteris lassum erigere. merentem conso-
 lationibus attollere. quo tuo monitu: tuo magisterio: a gentili in christianum: a
 nugace: in castum transmutatus virum: tuoque ducatu semitam arripiens veritatis:
 viam iuxta diuinam preconium promissionis. Io. Benedicta sit unica progenies
 diuinitatis: idemque particeps nostrae fragilitatis. qui te fili callimache parce-
 do occidit & occidendo viuificauit. quo suum plasma mortis specie: ab interitu li-
 beraret animam. An. Res insolita omni: admiratio digna. Io. O christe mundi
 redemptio. & peccatorum propiciatio. qualibus laudem preconis te talem cele-
 brem ignoro. expauesco tui benignae clementiae & clementem pacem. qui pec-
 cantes nunc paterno more tolerando blandiris. nunc iuxta seueritatem castigando ad
 penitentiam cogis. An. Laus eius diuinam pietatem. Io. Quis auderet credere? quae
 presumeret sperare ut hunc quem criminosis intentum uicis mors inuenit & in-
 uentum abstulit tui miseratio ad vitam excitare. ad veniam dignaretur reparare? sit
 nomen tuum sanctum in secula benedictum: quod solus facis stupenda mirabilia. An.
 Eia sancte Ioannes & me consolari ne tardes. Nam coniugaliter amor drusianae
 meae haud patitur mentem consistere nisi & ipsam quatenus videam resurrectum
 ire. Ioan. Drusiana resuscitet te dominus iesus christus. Drusi. Laus & honor
 tibi christe. qui me fecisti reuiuiscere. Cal. Sospitatis auctori grates. quod mea
 drusiana resurgere dedit in leticia quae graui cum tristitia die fugebaris extrema
 Dru. Decet tui sanctitatem venerande pater Ioannes. ut resuscitato Callimacho
 qui me illicite amauit. & hunc resuscites qui mei proditor funeris extitit. Cal.
 Ne dignum ducas christi apostole hunc proditorum hunc malefactorum a vinculis
 mortis absolueres. qui me decepit. me seduxit. meque ad audendum horribile fa-
 cinus prouocauit. Ioan. Non debes illi inuidere gratiam diuinam clementiae. Cal.
 Non enim est dignus resurrectione qui auctor extitit perditionis alienae. Io. Lex
 nostrae religionis docet ut homo homini dimittat: si ipse a deo dimitti ambiat
 An. Iustum. Ioan. Quando etiam dei unigenitus idemque virginis primogenitus
 qui solus innocens. solus immaculatus. solus sine veteris sordis delicti in mun-
 dum venit: omnes sub graui onere peccati depressos inuenit. An. Verum. Io.
 Scilicet nullum iustum. nullum misericordia inueniret dignum. neminem tamen spre-
 uit. neminem suae gratiae pietatis priuauit. sed seipsum tradidit. suique dilectam
 animam pro omnibus posuit. An. Si innocens non occideret: nemo iuste liberaret
 Ioan. Ideo in hominum non delectat perditionem. quos suo emptos meminit pre-
 cioso sanguine. An. Gratias illi. Ioan. Vnde aliis dei gratiam non debemus inui-
 dere. quam ex nullis precedentibus meritis in nobis gaudemus habundare. Cal.
 Terruisti me monitu. Io. Ne autem tuis videar reniti votis. non suscite per me:
 sed per drusianam quia ad hoc implendum a deo accepit gratiam. Dru. Diuina
 substantia quae vere & singulariter est sine materia forma. quae hominem ad tui

CALLIMACHVS.

ymaginem plasmasti: & plasmato spiraculum vitae inspirasti: iube materiale cor-
 pus fortunati reducto calore in viuente animam iterum reformari. quo trina nostri
 resuscitatio tibi in laudem veritatis trinitas veneranda. Io. Amen. Dru. Exprobrare
 fortunatam & iussu christi retinacula mortis diruere. For. Quis me apprehen-
 sa manu erexit: quis vocem ut resurgerem dedit? Io. Drusiana. For. Num me susci-
 tauit drusiana? Io. Ipsa. For. Nonne ante aliquot dies improvisa morte fuerat
 consumpta. Ioan. At viuit in christo. For. Et cur manet callimachus graui uultu
 modestus: nec perfurto solito more in amore drusianae. Io. Quia a nequa inten-
 tione transmutatus: vere est christi discipulus. For. Non. Io. Eciam. For. Si ut
 asseris me drusiana suscitauit: & Callimachus christo credidit: uitam repudio.
 mortemque sponte eligo: quia malo non esse. quam in his tantam habundanter virtutum
 gratiam sentiscere. Io. O admiranda dyaboli inuidia. o malicia serpentis antiqui
 qui & prothoplastis mortem propinauit. & super iustorum gloria semper gemit. iste
 infelicissimus fortunatus: dyabolice amaritudinis felle plenissimus: compa-
 rat malae arbori amarus fructus facienti unde excisus a collegio iustorum & ab-
 iectus a consortio timentium deum: mittatur in aeterni ignis supplicium. cruciandus sine
 alicuius intermixtione refrigerii. An. Ecce turgescitibus serpentinis moribus
 ad occasum rursus uergit & cicius dicto morietur. Ioan. Morietur sitque incola ge-
 henne qui propter alieni inuidiam profectus recusauit viuere. And. Terribile.
 Ioan. Nihil terribilius inuido: nihil scelestius superbo. An. Vterque miserabilis
 Io. Vna eademque persona utroque spiritus laborat vicio quia neutrum sine altero. An. Ex-
 pone enucleacius. Ioan. Nam qui superbit inuidet: & qui inuidet superbit: quia
 mens inuida dum alienam laudem nec patitur audire: & in sui comparatione perfectio-
 res ambit vilescere: dedignatur subiacere dignioribus & superbe conatur preferri
 comparibus. An. Patet. Io. Vnde iste miserrimus vulnerabat mentem. quia se his
 inferiore estimare non sustinuit. in quis ampliore dei gratiam lucere non nesciuit.
 And. Nunc tandem intelligo. quod inter surgentes minime est computatus. quia ocius
 erat moriturus. Ioan. Dignus est enim utraque morte: quia & commendatum funus
 afficiebat iniuria. & resurgentes iniusto insectabatur odio. An. Infelix est mor-
 tuus. Io. Recedamus suumque dyabolo filium relinquamus. nos autem diem istum &
 pro miranda callimachi mutatione & pro utriusque resuscitatione: cum leticia aga-
 mus. gratias ferentes deo. aequo iudici. secretorumque discretissimo cognitori. qui
 solus omnia subtiliter examinans. omnia recte disponens. nunquamque iuxta quod
 dignum prenoescit praemiis supplicisue aptabit ipsi soli honor virtus fortitudo
 & victoria laus & iubilatio per infinita seculorum secula. Amen.

ARGVMENTVM IN ABRAHAM.

Lapsus & conuersio Mariae neptis Abrahamae heremicolae quae vbi. xx. annos so-
 litariam vitam agit corrupta uirginitate seculum reperiit. & contubernio meretricum
 admisceri non metuit: sed post biennium prefati abrahae monitis: illam sub amato-
 ris specie querentem reducta: larga effusione lacrimarum. continuamque exercitationem
 ieiuniorum uigiliarum atque orationum per uicenos annos emundauit maculas criminum.

COM QVARTA ABRAHAM ET MARIA

ABRAHAM.

Abraham Effrem Maria Interlocutores. A B R A H A M.
Vne frater & coheremita Effrem comodū ducis meæ adhuc cōfa-
bulationi uacare? an quoadusq; diuinas expleas laudes me uis
prestolari? Ef. Nostorū cōfabulatio eius debet esse laudatio q
se cōgregatis in suo noīe mediū spopōdit interesse. Abra. Nihil
aliud locuturus accessi: nisi q; diuinæ uoluntati non nescio como-
dari. Ef. Quare nec ad momētū quidē me subtraho sed tuo affectui totū de-
do. Ab. Quiddā agendū mihi exestuat mente. in quo tuum uelle meis uotis
exopto respōdere. Ef. Si unū cor unaq; anīa iubet esse idem uelle idem cogi-
mur nolle. Ab. Est mihi neptis tenella. vtriusq; parētis solamine destituta. in
quā pro cōpassiōe orbitatis nimio affectu ducor. cuiusq; causa cōtinua sollici-
tudine fatigor. Ef. Et quid tibi triūphator seculi. cū curis mūdi. Abra. Id scilicet
curo ne immēsa eius serenitas pulcritudinis. alicuius obfuscet sorde coin-
quinationis. Ef. Huiusmōi cura nō ē vituperāda. Ab. Spero. Ef. Cuius ē etas-
tis? Ab. Si vnus rotatus mensuri apponeret duas olimpiades vitali aura
uesceret. Ef. Immatura pupilla. Ab. Ideo nō deest mihi cura. Ef. Vbi degit?
Ab. In meis māsiunculis. Nā rogatu ppinquorū nutriendā eam suscepi. sed
eius gazas paupibus erogare decreui. Ef. Despectio tpaliū cōdecet animū
celo intētū. Ab. Exestuo mēte gestiēs illā chris̄to despōsare eiusq; tyrocinio
mancipatū ire. Ef. Laudabile. Ab. Cogor noīe. Ef. Quid uocat? Abr. Maria
Eff. Ita est. tanti excellenciā noīs decet stemma uirginitatis. Ab. Non diffido
quin si nris suauiter hortamētis puocet ad cedendū facilis experiat. Ef. Ac-
cedamus eiusq; cogitatiōi celibis securitatē uitæ instillemus. Ab. O adopti-
ua filia. o meæ ps aiæ maria. cede meis paternis monitōibus: meiq; cōparis
effrem saluberrimis institutiōibus. enitere: vt auētricē uirginitatis quā equi-
uoco egparas noīe imiteris & castitate. Ef. Multū discōuenit filia ut que cum
dei genitrice maria p mysteriū noīs premines in axe inter sydera nūq̄m ca-
sura. inferior meritis in terre volutes infimis. Ma. Mysteriū noīs ignoro. vn-
de quid circuitiōe uerborū significes haud intelligo. Effr. Maria interpretat
stella maris circa quā uidelicet fert mūdus: & vocat populus: Ma. Cur ma-
ris stella dicit? Ef. Quia nunq̄m occidit: sed nauigantibus recti semitā itine-
ris dirigit. Ma. Et q; posset fieri. vt ego tātilla ex lutea materia cōfecta eo at-
tingerē meritis: quo mysteriū rutilat noīs. Ef. Illibata corpis integritate. pu-
raq; mētis sanctitate. Ma. Grandis est honoris: hominē: & aquari astrorum ra-
diis. Ef. Nā si incorrupta & uirgo pmanebis: angelis dei fies æqualis. quib9
tādē stipata graui corpis onere abiecto ptransiēs aera supgradieris athera zo-
diacū pcurre circulū nec subsistēdo tpabis gressū donec āplexaris āplexib9
filii uirgis i lucisuo thalamo sui genitricis. Ma. Qui hec pui pēdet alinū ui-
uit unde presēcia despicio memetipsā denego: quo merear ascribi gaudiis
tāte fœlicitatis. Ef. Ecce nāciscimur in pectore infantili senilis maturitatē in-
genii. Ab. Grā dei ē id quod ē: Ef. Negari neq̄t. Ab. Sed licet dei grā sit illu-
stratari becillē tamē etatē suo uti nō pdest arbitrio. Ef. verū. A. Ideo faciā illi
exiguā ab itroitu cellulā: meis māsiunculis cōtiguā: p cui9 fenestrā psalteriū
ceterasq; diuinæ legis paginas illā crebrius uisitando instruā. Effr. Cōuenit.
Mar. Tuo pater effrem interuēni me cōmitto. Ef. Cœlestis spōsus cuius affe-

COMEDIA QVARTA.

Et tu in tenella etate inhesisti. tunc te filia ab omni fraude dyaboli. Abr. Fra-
ter effrem si quid mihi utriusque casu fortunæ ingerit. te primū adeo te solum
cōsulo. unde ne sis aduersus querimoniam quā prosequor. sed fer opem dolori
quē pacior. Ef. Abrahamā abrahā quid pateris? cur plus licito cōtristaris? nun-
quā fuit fas heremicolæ conturbari seculariū more. Ab. Incōparabilis luctus
mihi cōtingit. intollerabilis dolor me afficit. Ef. Ne fatiga me lōga uerborum
circuitione. sed quid paciaris expone. Ab. Maria mis optima filia. quā p bis
bina lustra sūma diligēcia nutriuit: sūma solercia instruxi. Ef. Quid illa? Ab.
Ei mihi periit. Ef. Qualiter? Abr. Miserabiliter. Deinde euasit latēter. Effrē.
Quibus insidiis circūuenit eam fraus antiqui serpētis? Abra. Per illicitū cu-
iusdā simulatoris affectū: qui monachico adueniēs habitu. simulata eam uisi-
tatione frequētabat. donec indocile iuuenilis ingeniū pectoris: ad sui amorē
inflexit. adeo ut per fenestrā ad patrādū facinus exiliret. Ef. Cōtremisco au-
ditu. Abr. At ubi ipsa infelix se corruptā sensit: pectus pulsauit. faciē manu
lacerauit. uestes scidit. capillos eruit. uoces in altū eiulando dedit. Ef. Nec in
iuria. huiusmodi nanq; ruina toto lacrimarū fonte est lugēda. Abr. Lamenta-
bas nāq; se quod fuerat nō esse. Effr. Ve illi miseræ. Abr. Lugebat se nris cō-
traria monitis agisse. Ef. Ac ualde. Abr. Desleuit se uigiliarū orationū: ieiū-
niūq; sudores euacuasse. Ef. Si in tali cōpunctiōe pseueraret salua fieret. Ab.
Haud pseuerauit sed peiora prioribus apposuit. Ef. Visceratenus cōturbor.
totiq; mēbris resoluor. Ab. Postq̄m enim his celamētis se puniuit: nimietate
uicta doloris: praeceps ferebat in foucā desperatiōis. Ef. Eh heu qm grauis
perditio. Ab. Et quia ueniā desperauit posse mereri: saculū repetere: uanita-
tiq; elegit deseruire. Ef. Hem par uictoria: spiritalibus in sorte heremitag; ne
quiciis: antea fuit insolita. Ab. Sed nūc demonū sumus preda. Ef. Mirū q si-
eri posset: ut te ignorāte euaderet. Ab. Interim fueram mente cōternatus ex
ostēsa uisiōis terrore quasi mens nō fuisset leua. mihi prefigurabat eius ru-
inā. Ef. Vellē modū uisiōis audire. Ab. Putabā me ante fores cellulæ stetitisse
& ecce draco miræ magnitudinis. nimiq; fetoris rapido impetu adueniens:
eāndidulā secus me columbā repperiēs. cepit. deuorauit. subitoq; nō cōparū
it. Ef. Euidēs uisio. Abr. At ego ubi expgiscēs mēte que uidebā tractauī. ue-
rebar aliquā ecclesiæ imminere psecutionē. quæ fideles quosdā attraheret in er-
rorē. Ef. Verēdū erat Ab. Vnde pstrat? i orōnē precognitori futurorū suppli-
caui. ut mihi detegeret solutionē somni. Ef. Recte agisti. Abr. Tercia demū
nocte cū lassā sopori mēbra dedissem. putabā eundē draconē meis uestigiis
disruptū: uolutasse. ipsamq; columbā absq; lesiōe emicuisse. Ef. Letificor au-
ditu. nec ambigo quin tua quādoq; ad te reuertat maria. Ab. Postq̄m euigi-
lās huius solamine uisionis: temperabā tristitiā prioris. mentem recepi ut re-
miniscerer alūne. illud quoq; si sine tristitia memini quod ipsam in duorum
intervallo dierum diuinæ innitentem laudi solito non sensi. Effrem. Sero me
ministi. Abraham. Fateor. accessi. manu fenestrā pulsaui filiam sepius nomi-
nando uocaui. Effrem. Ah frustra uocasti. Abrahā. Hoc adhuc nō sensi. sed
cur negligēter i diuinis ageret rogauī sed nec leuis tinnitū respōsi recepi. Ef.
Et qd tūc fecisti? Ab. ubi abesse quā querebā deprehēdi uiscera discuciebā.

ABRAHAM ET MARIA.

timore: mēbra cōtremuerūt pauore. Effr. Nec mirū certe & ego id ipsum nūc
pacior audiendo. Abr. Deinde flebilibus sonis auras pollui. rogans quis
lupus meā agnam raperet. quis latro meam filiam captiuaret? Effr. Iure con-
questus fuisti eius perditionē quā nutriuisti. Ab. Tādē accesserūt q ueritatē
sciētes rē sese ita ut tibi nūc exposui hīc. ipsamq; uanitati dixerūt deseruire
Effr. Vbi morat? Abr. Ignorat. Effr. Quid fiet? Abr. Est mihi fidelis amicus:
qui ciuitates uillasq; pagrans: nō quiescet donec quæ illā terra susceperit ag-
noscat. Effr. Quid si experiet? Abra. Habitu mutabo. ipsamq; sub amatoris
specie adibo. si forte meo monitu post graue naufragiū reuertat ad pristinā
quietis portū. Effr. Etā quid fiet si camū efus: uiniq; haustus apponet? Ab.
Haud abrogabo ne agnoscar. Effr. Recta prorsus laudabiliq; discretiōe ute-
ris. si arctioris frena obseruācie aliquātiſper laxabis: quo erratē christo lucre-
ris? Abr. Eo magis ad audendū incitor: quo te mihi in hac cōcordari re expe-
rior. Effr. Qui clancula cordiū cognoscit: qua intentiōe unaquaq; res geratur
intelligit. nec in discretissimo eius examie reus preuaricationis habet. q a
strictioris rigore cōuersatiōis ad tēpus descēdēdo imbecillioribus assimula-
ri nō respuit. quo efficacius animā reuocet que errauit. Abr. Tuū est interim
me precibus adiuuare: ne impediatur dyabolica fraude. Effr. Ipsum summū bo-
nū sine quo nihil fit boni. faciat tuū uelle i bono cōsumari. Ab. Num ille est
meus amicus? quē ante hoc biennū p inquisitu direxi maria. ipse est. Ami.
Aue uenerāde pater. Ab. Aue affabilis amice diu te sustinui. sed nūc adueni-
te despauī. Ami. Ideo morā feci quia te ambigua re sollicitare nō presūpsi at
ubi ueritatē inuestigauī: reditū maturauī. Abra. Vidisti in mariā? Ami. Vidī.
Ab. Vbi? Ami. Qua dictū miserabile. Abr. Dic obsecro. Ami. In domo cu-
iusdā lenonis habitationē elegit q tenello amore illā colit. nec frustra. nā omī
die nō modica illi pecunia ab eius amatoribus adducit. Ab. A mariæ ama-
torib? Ami. Ab ipsis. Ab. Qui sūt eius amatores? Ami. plures. Ab. Ei mihi
O bone iesu qd hoc mōstri ē? quod hāc quā tibi spōsā nutriuī alienos amato-
res audio seq? Ami. Hoc meretricibus antiquus fuit in more ut alieno delecta-
rent amore. Ab. Affer mihi sonipedē delicatū et militarē habitū: quo depōsi-
to tegmine religionis ipām adeā sub spē amatoris. Ami. Ecce oīa. Abr. Obse-
cro affer & pileū: quo coronā uelem capitis. Ami. Hoc maxime opus est ne
agnoscaris. Ab: Quid si unū solidū quē habeo mecū afferā? quo stabulario
p mercede tribuā. Ami. Aliter ad colloquiū marie nō potes puenire. Ab. Sal-
ue bone stabulari. St. Quis loquit? hospes salue. Abr. Est ne apud te locus
uiatori ad pnoctādū aptus. Sta. Est plane nra hospiciola nulli sūt neganda.
Ab. Laudabile. St. Intra ut tibi preparet cena. Abr. Magna tibi p hilari su-
scepsiōe debeo: sed adhuc maiora a te expeto. St. Que uoles. ut cōcessurū es
flagita. Abr. Accipe uile munus quod defero & fac ut ppulcra quā tecū ob-
seruari experiebar puella nro interfit cōuiuio. Sta. Cur illā desideras uidere?
Ab. Quia nimīū delector in eius agnitōe cuius pulcritudinē a pluribus lau-
dari audiebā sepiissime. St. Q uisq; laudator eius formē extitit nihil sefellit.
Nā prenitet uenusta uultu pre ceteris mulieribus. Ab. Ideo ardeo i ei amo-
re? Stab. Miror te in decrepita senectute iuueculæ mulieris amorem spirare

COMEDIA QVARTA.

Abra. Percerte nullius alius rei causa accessi: nisi eā uidēdi. Sta. Procede maria tuiq; pulcritudinē nro neophito ostēde. Ma. Ecce uenio: Abr. Quā fiducia: quā constancia mentis mihi post hac cū hanc quā nutriui in heremi latibulis meretricio uultu ornatā cōspicio: sed nō est tēpus ut prefiguret in facie quod tenet in corde: erumpētes lacrimas uiriliter stringo & simulata uultus hilaritate internā amaritudinē mestitudinis cōtego. St. Fortunata maria leta re. quia nō solū ut hacten⁹ tui cocui: sed etiā senio iam cōfecti te adeūt. te ad amandū cōfluūt. Ma. Quicūq; me diligūt equalē amoris uicē a me recipiūt. Abr. Accede maria & da mihi osculū. Ma. Nō solū dulcia oscula libabo. sed etiā crebris senile collū amplexibus mulcebo. Ab. Hoc uolo. Ma. Quid scio: quid stupēdā nouitatis gustādo haurio? Ecce odor istius fragrāciā prēdit fragrāciā mihi quondā usitatā abstīnēciā. Abr. Nūc nunc: simulandū. nūclāciuiētis more pueri iocis instandū. ne & ego agnoscar pre grauitate & ipsa se reddat latibulis pre pudore. Mar. Ve mihi infelici. unde cecidi. & in quā pditionis foueā corruī. Abr. Hic nō est aptus querelā locus: ubi cōiuiarū cōfluit cōuentus. Sta. Domna maria cur suspiria trahis? cur mades lacrimis: nōne per biennū hic cōuersabar & nunq̄m ex te gemitus prupit. nunquā tristior sermo prodiit. Ma. O utinā fuisset ante triū annorū spacia morte absumpta. ne ad tāta deuenirē flagicia. Abr. Nō ut tua peccata plāgerem adueni. sed ut tuo iūgerer amorī. Ma. Leui cōpunctiōe pmouebat ideo talia fabar. sed epulemur & letemur. quia ut monuisti hic non est tempus peccata plāgēdi. Ab. Affatim refecti affatim sumus ebriati tua largitate administrāte o bone stabulari. da licenciā a cena surgēdi. quo lassum corpus in stratū cōponā. dulciq; quiete recreem. Sta. Vt libet. Ma. Surge domine mi surge tecū pariter tendā ad cubile. Abr. Placet. nullatenus cogi possem. ut te nō comitāte exirem. Ma. Ecce tricliniū ad inhabitandū nobis aptum. ecce lectus haud uilibus stramētis cōpositus. sede ut tibi detrahā calciamēta. ne tui pse fatigaris discaliādo. Ab. Muni prius seris hostiū. ne qs introcūdi inueniat aditū. Ma. Sup hoc ne solliciteris. faciā ut nulli ad nos tribuat accessus facilis. Ab. Tēp⁹ ablato capitis uelamīe qs sim aperire. O adoptiua filia. o meā ps aīa maria: agnoscis ne me senē? q te paterno amore nutriui: q te celestis regis unigenito desponsauī. Mar. Ei mihi. pater & magister meus abrahā est qui loquitur. Abrahā. Quid contigit tibi filia? Mari. Grauis miseria. Abraham. Quis te decepit? Quis te seduxit? Mar. Qui prothoplastos prostrauit. Abr. Vbi est angelica illa quam in terris agisti cōuersatio? Mari. Proius perdita. Ab. Vbi ē uerecūdia tua uirginalis? ubi cōtinētia admirabilis? Ma. Euacua ta. Ab. Quā mercedē (nisi relipiscas) pro ieiuniorū. orōnū. uigiliarū. sudore: ultra potes sperare. cū uelut lapsa ab altitudie celi dimersa es in profundū inferni. Ma. Eh heu. Ab. Quare me despexisti? quare deseruisti? quare euetum tuā pditiōis mihi nō indicasti? quo ego cū dilecto meo Effrē dignā p te penitēciā agerē. Ma. Postq̄m lapsa in peccatis corruī: tuā sētitati polluta proximate nō presūpsi. Ab. Quis unq̄m a pctō extitit imunis nisi solus fili⁹ uirginis. Ma. Nullus. Ab. Humanū ē peccare dyabolicū in peccatis durare. nec iure reprehēdit qui subito cadit: sed qui cicius surgere negligit. Ma. Ei mihi infelici. Abr. Cur decidis? cur in terra iaces immobilis? erigere & que dicam

ABRAHAM ET MARIA.

percipe. Ma. Pauore cōcussa corruī quia uim paterne monitiōis ferre nequī. ui. Abr. Adtende mei in te dilectionē & depone timorē. Mar. Nequeo. Abr. Nōne tui causa desiderabilē heremi habitatiōē reliqui: omnē regularis obseruāciā cōuersatiōis pene euacuaui. intantū ut ego uerus heremicola: factus sum lasciuientū cōiuiā. & qui diu silentio studebā. iocularia uerba ne agnoscerer proferebā. Cur dimisso uultu terrā inspicis? cur respondēdo mecū uerba miscere dedignaris? Mar. Proprii cōscientia reatus cōfundor. Ideo nec oculos ad cōlū leuare nec sermonē tecū presumo cōserere. Abr. Noli diffidere filia. noli desperare: sed emerge de abyssō desperatiōis & fige in deo spem mētis. Mar. Enormitas peccatorū pstrauit me in desperatiōis profundū. Abra. Peccata quidē tua sunt grauia. sed supna pietas maior est omī creatura unde tristitias rumpe. datūq; penitendi spaciolū pigritando noli negligere: quatinus supabundet diuina gratia ubi supabūdauit facinorū abhominatio. Ma. Si ulla promerenda spes suā uenie inesset: studiū penitēdi minime deesset. Abr. Miserere meā quā pro te subii lassitudinis & depone pnciosam desperationē quam omnibus cōmissis nō nescimus esse grauiorem. qui enim peccātib⁹ deū misereri uelle desperat: irremediabiliter peccat. quia sicut scintilla si licis pelagus nequit inflāmare ita nostrorū acerbitas peccaminū diuinā dulcedinē benignitatis nō ualet immutare. Mar. Nō enim supernā magnificentiā pietatis nego sed proprii enormitatē sceleris cōsiderādo. ad digne satisfactiōē penitēciā uerteror nō sufficere. Abr. In me sit iniquitas tua tantūmodo reuerrere ad locū unde existi. & ini secūdo cōuersationē quā deseruisti. Ma. In nullo unquā tui renitor uotis. sed que iubes obtēperāter amplectar. Abr. Nūc fateor te uere quā nutriui filiā nūc cōseo te pre omnibus fore diligēdam. Ma. Aliquātulū auri uestiūq; possideo. quod tua de his auctoritas decreuerit expecto. Ab. Que adquisisti peccādo: cū ipsis peccatis sūt abiiciēda. Ma. Rebar paupibus erogāda. seu sacris esse altaribus offerēda. Abr. Non satis acceptabile munus deo esse cōprobat: quod criminibus adquiris. Ma. Nulla sup his ultra sollicitudine fatigar. Abr. Matuta nitescit. lucefcit. abeamus. Mar. Tuū est pater amāde ut ad instar boni pastoris precedas repertā ouē. & ego paribus incedēs uestigiis subsequor precedentē. Abra. Haud ita sed ego pedibus incedā te aut equo supponā: ne itineris asperitas secet teneras plātas. Mar. O quē te memorē quā tibi gratiarū impendā recōpensationē. q me indignā miseratiōe: nō terrore cogis. sed miti cōdescēsiōe ad penitēciā hortaris. Abr. Nihil aliud a te expeto nisi ut reliquū uitae inherendo insistas dei obsequio. Ma. Spōtanea mēte inherēā pro uiribus insistā & si facultas desit posse: nūq̄m tamē deerit uelle. Ab. Cōuenit ut quo studio deseruiebas uanitati. famuleris diuinā uolūtati. Mar. Fiat precor tuis meritis ut in me pficiat uolūtas diuinitatis. Ab. Maturemus reditū. Ma. Maturemus nam me tedet morari. Ab. Quāta celeritate asperi difficultatē itineris trāscurrimus. Mari. Quod deuote agis facile pficit. Abr. Ecce tua deserta cellula. Ma. Ei mihi: ipsa mei sceleris ē cōscia ideo īgredi formido. Ab. Et merito fugi edū ē. qppe loc⁹ ī quo hostē seq̄ triumphis. Ma. Et ubi me decernis cōpūctiōi uacare. Ab. Ingredere ī cellā iteriōrē ne uetustus serps decipiēdi ultra iueniat occasiōē

COMEDIA QVARTA:

*hic videtur deesse
scena vna in qua
maria magno affectu
samaritanorum
vnguentum et gratia
dum amba ex re
conlatrone karoris
preteritis pulcherrime
geat dolore / exigit
foleas magni afflu
ren spiritus*

Mar. Non cōtraluctor: sed que iubet amplector. Abrahā. Familiarem meū
Effrem accedam: quo ipse qui solus meū tuæ cōdoluit perditioni cōgaudeat
inuentioni. Mar. Competit. Effr. Num mihi aliquid affers gaudii? Abra. Ac
magni. Effr. Placet. nec dubito quin Mariā nancisceris. Abra. Nanciscebar
plane. & gaudens reduxi ad ouile. Effr. Diuinæ gratia uisitationis factū cre
do. Abra. Proculdubio. Effr. Vellem scire qualiter iuxta id tēporis uitā: mor
resq; ordinauerit. Abra. Iuxta meū uelle. Effr. Hoc illi expedit uel maxime.
Abra. Quicquid ipsi agendū pposui: qmuis difficile: qmuis graue. haud ab
rogauit subire. Effr. Laudabile. Abr. Nam induta cilicio: cōtinuaq; uigiliarū
& ieiunii exercitatione macerata: artificimæ legis obseruatōne corpus tenerū
aniæ coegit pati imperiū. Effr. Equū est ut iniquæ sordes delectatiōis elimi
nētur acerbitate castigatiōis. Abra. Quisquis eius lamenta intelligit mente
uulnerat. quisquis compunctionē sentit: & ipse compungit. Effr. Solet fieri.
Abra. Elaborat pro uiribus ut quibus causa fuit perditionis: fiat exemplū cō
uersiōis. Effr. Cōsequens est. Abr. Nititur ut quāto extitit fedior. tāto appa
reat nitidior. Effr. Iocūdior audiēdo: precor dialiq; letor gaudimōio. Abra.
Et merito. Nam falanges angelicæ gaudētes: dominū laudāt super peccato
ris cōuersiōne. Effr. Nec mirū. nullius nanq; iusti magis delectat. perseverā
cia. quā impii penitēcia. Abr. Vnde in illa tanto iustius laudatur: quāto ultra
resipisci posse desperabat. Effr. Cōgratulantes laudemus: laudantes glorifi
cemus: unigenitū & uenerabilē. dilectū & clementē dei filiū. qui nō uult pe
rire: quos sui sacro redemit sanguine. Abra. Ipsi honor gloria & iubilatio per
infinita secula. amen.

ARGVMENTVM INPAFFNVCIVM.

Conuersio Thaidis meretricis: quā pafnucius heremita. æque ut abrahā
sub specie adiens amatoris: cōuertit. & data penitēcia: per quinquēniū in an
gusta cellula cōclufit. donec digna satisfactiōe deo recociliata quintadecima
peractæ penitēciæ die obdormiuit in christo.

COM. QVNTA PAFFNVCVSET THAIS

COMEDIA QVINTA.

Passnucius Discipuli Thais Iuuenes Amantes
Antonius Paulus Interlocutores.

DISCIPVLI.

Vt obscurū pater uultum nec solito geris passnuti serenū. Pass.
Cuius cor contristat. eius & vultus obscurat. Dis. Pro qua re
cōtristat. Pas. Pro iniuria factoris. Di. Quæ hæc iniuria. Pas.
Ipsam quā a propria patit creatura ad sui ymaginē cōdita. Di.
Terruisti nos dictu. Pass. Licet illa impassibilis maiestas affici
nō possit iniuriis: tamē vt affectus nostræ fragilitatis metaforice trāsferā in deū
que maior iniuria dici potest: quā q̄ eius imperio cuius gubernaculis maior
mūdus obtemperat. subdit. solus minor cōtraluctet. Dis. Quis est minor
mūdus. Pas. Homo. Dis. Homo. Pas. Porro. Dis. Qui homo. Pas. Omis. Di.
Qui potest fieri. Pas. Vt placuit creatori. Dis. Nō sapimus. Pas. Nō obuū ē
ppluribus. Dis. Expone. Pa. Intendite. Dis. Ac prompta mēte. Pas. Sicut enī
maior mūdus ex quatuor cōtrariis elementis: sed ad votū creatoris: secundū
armonicā moderationē cōcordatibus. perficit. & ita homo: non solū ab eisde
elemētis: sed etiā ex magis cōtrariis partibus coaptat. Dis. Et quid magis
contrariū qm elemēta. Pass. Corpus & anima. quia licet illa sint contraria ta
men sunt corporalia. anīa nec mortalis vt corpus. nec corpus spiritale vt anī
ma. Dis. Ita. Pa. Si tamē dyalecticos sequimur. nec illa cōtraria esse fatemur
Dis. Et quis potest negare. Pas. Qui dyalectice scit disputare. quia vsq̄ ni
hil est contrariū. sed receptatrix est contrariorū. Di. Quid sibi vult quod dixi
sti. secundū armonicā moderationē. Pa. Id scilicet quod sicut pressi excellen
tesq̄ soni: armonice cōiuncti: quiddā perficiūt musicū: ita dissona elemēta cō
ueniēter cōcordantia vnū perficiūt mundū. Di. Mirū quomodo dissona con
cordari. vel cōcordantia possint dissona dici. Pa. Quia nihil ex similibus cō
poni videt. nec ex his que nulla rationis pportione iungunt. & a se omī sub
stācia: naturaq̄ discreta sunt. Di. Quid est musica. Pa. Disciplina vna de phi
losofiæ quadruuio. Di. Quid est hoc quod dicis quadruuū. Pa. Arithme
tica. Geometrica Musica Astronomica. Di. Cur quadruuū. Pa. Quia sicut a
quadruuio semite. ita ab vno philosophiæ pricipio harū disciplinarū prode
unt pgressionēs rectæ. Di. Veremur: quiddā inuestigādo rogare de tribus
quia ceptæ scrupulū disputatōis capedine mentis vix penetrare quimus. Pa
Difficile captu. Di. Dic nobis de ea supficietenus: cuius mentionē in presen
ti fecimus. Pa. Perparū dicere scio quia heremicolis est incognita. Di. Quid
agit. Pa. Musica. Di. Ipsa. Pa. Disputat de sonis. Di. Vtrū est vna an plures.
Pa. Tres esse dicunt. sed vnaqueq̄ ratione pporcionationis alteri ita cōiun
git: vt idē quod accidit vni nō deest alteri. Di. Et que distācia inter tres. Pass.
Prima dicit mūdāna siue cōlestis. secūda mūdāna. tertia que instrumētis ex
erceat. Di. In quo cōstat cōlestis. Pa. In septē planetis & in celesti spera. Dis.
Quomō. Pa. Eo videlicet quo illa que in instrumētis. quia tot spacia pares p
ductiōes cedē simphonix repperiunt in his que & in cordis. Di. Quid sunt
spacia. Pa. dimēsiōes. que numerant inter planetas siue inter cordas. Di. Et
qd pductiōes. Pa. Idē quod toni. Di. Nec horū noticia nos tāgit. Pa. Tonus

PASSNVCIVS.

fit ex duobus sonis & possidet rationē epogdoi nūeri siue sesquioctauī. Dis.
Quāto velocius preposita inuestigādo satagimus trāsire: tanto difficiliora no
bis nō definitis apponere. Pa. Hoc exigit huiusmodi disputatio. Dis. Edissere
sumotenus aliquatū de simphonis quo saltim sciamus significationē noīs
Pa. Simphonia dicit modulatiōis tēperamentū. Dis. Quare. Pa. Quia nūc
quatuor. nūc quinq̄. nūc octo sonis pficit. Dis. Quia tres esse cognoscimus
singularū vocabula dinoscere cupimus. Pa. Prima dicit dyatesseron quasi ex
quatuor & possidet pportionē epitritam siue sesquiterciā. Secūda dyapente:
que cōstat ex quinq̄ & est in ratiōe emiolei siue sesquialteri. Tercia dyapason
hec fit in duplo pficit q̄ sonitibus octo. Dis. Num sphaera & planete q̄ ferūt
sonū: vt mereant cōparationē chordarū. Pa. Ac maximū. Di. Cur nō audiet
Pa. Multifariā exponūt. alii autumāt nō audiri posse ppter assiduitatē: alii
propter aeris spissitudinē. quiddā autē ferūt. q̄ tanti enormitas sonitus artos
auriū nequeat intrare meatus. sunt etiā qui dicūt q̄ sphaera tā iocūdū tā dul
cem efferat sonū. vt si audiret omīs in cōmuni homīes semetipsis neglectis.
omībushq̄ postpositis studiis ducentē sonū ab oriente sequerent in occidentē.
Dis. Prestat vt nō audiat. Pass. Hoc a creatore presciebat. Dis. Sit satis de
ista. prosequere de humana. Pa. Quid de illa. Dis. In quo percipiat. Pa. Nō
solū vt dixi in cōpagine corporis & anīæ. nec nō in emissiōe: nūc grauis nuue
claræ vocis sed etiā in pulsibus venarū atq̄ in quorundā mēsurā membrorū
sicut in articulis digitorū. in quibus easdē pportiones mēsurādo repperimus
quas in simphonis premisimus: quia musica dicit cōueniēcia non solū vocū
sed etiā aliarū dissimiliū rerū. Dis. Si presciremus q̄ huiusmodi nodus
questionis tam difficilis ad soluendū esset insciis: maluissemus minorē mun
dum nescire qm tantū difficultatis subire. Pa. Nil officit quod elaborastis cū
ante ignorata experti estis. Dis. Verū sed tēdet nos philosophicæ disputatio
nis: quia nescimus sensu emetiri. scrupulū tuæ ratiōis. Pas. Cur me illuditis q̄
plane sum nescius. nō phūs. Di. Et vnde tibi hec que nos fatigādo ptulisti.
Pas. Tenuem sciētia guttulā quā de plenīs sciorū puteis effluentē nō ad col
legendū residens: sed casu preteriens repertā elambi uobiscū cōicare studui.
Dis. Gratulamur tuæ benignitati. sed terremur sentēcia apostoli dicētis. Nā
stulta mūdi elegit deus vt cōfunderet sophistica. Pa. Siue stultus siue sophi
sta puer sa operent cōfusionē a deo mereat. Dis. Ita. Pas. Nec sciēcia scibilis
deū offendit sed iniusticia sciētis. Dis. Verū. Pas. Et in cuius laudē dignius
iustiusq̄ sciēcia artū retorquet. qm in eius qui scibile fecit & sciēciā dedit.
Dis. In nullius. Pa. Quāto enī mirabiliore lege deū omīa in numero & men
sura & pondere posuisse quis agnoscat tāto in eius amore ardescit. Dis. Nec
iniuria. Pa. Sed quid moror in istis que nobis minimū afferūt delectationis.
Dis. Enudea nobis causam tui meroris: ne diucius frāgamur pōdere curiosi
tatis. Pas. Si quādo experiemini: auditu nō delectabimini. Dis. Haud raro
cōtristat qui curiositate sectat sed tamē hāc nequimus supare. quia familia
ris est fragilitati nostræ. Pa. Quedā impudens femina morat in hac patria.
Dis. Res ciuibus piculosa. Pa. Hec mirāda prenitet pulcritudine. & horren
da sordet turpitudine. Dis. Miserabile quid vocat. Pa. Thais. Dis. Illa me

COMEDIA QVINTA.

retrix: Paf. Ipsa. Dif. Eius infamia nulli est incognita. Pa. Nec mirū quia nō dignat' cū paucis ad interitū tendere. sed prompta est oēs lenociniis suae formae illicere. secūq; ad interitū trahere. Di. Lugubre. Pa. Nec solum nugaces vilitatē suae familiaris rei dissipant: illā colēdo: sed etiā prepotētes viri preciosa uarietate suppellectilis pessundāt. nō absq; sui damno hāc ditando. Di. Horrescimus auditu. Paf. Greges amatorū ad illā confluūt. Di. Seipsos perducunt. Pa. Qui amētes: dū ceco corde quis illā adeat cōtendūt. cōuitia congerunt. Di. Vnū uiciū parat aliud. Pa. Deinde inito certamine: nūc ora nareiq; pugnis frāgēdo: nūc armis uicissim eiciēdo: decurrētis illuue sanguinis madefaciūt limina lupanaris. Di. O nefas detestabile. Pa. Hāc iniuria quā defleui factoris. hāc est causa mei doloris. Di. Merito super hoc cōtristaris. nec dubitamus: quin tecū cōtristēt ciues patriae cōlestis. Pa. Quid si illā adeam sub specie amatoris: si forte reuocari possit ab intentione nugacitatis. Di. Qui tua cogitatiōi instillauit uelle: ipse prestat efficaciam posse. Pa. Fulcite me interim precibus assiduīs: ne superer insidiis uiciosi serpētis. Disce. Qui regē prostrauit tenebricolarū: largiat' tibi cōtra hostem triumphū. Pa. Ecce iuuenes in foro: illos primū adibo. & ubi hanc quā quero inueniā rogabo. Iuue. En ignotus quidā nos adit. experiemur qd uelit. Paf. Heus iuuenes q estis? Iuue. Vrbicolae huius ciuitatis. Pa. Auete. Iu. Et tu salue. siue sis huius patriae indigena. siue aduena. Pa. Aduena nūc aduenio. Iu. Cur aduenis? quid queris? Pa. Nō est dicendū. Iu. Quare? Pa. Quia mihi secretū. Iu. Melius ut pferas. quia si nō es nostras: difficile poteris aliquod inter nos negociū absq; cōsilio pagere incolarū. Pa. Quid si dixerō? & dicēdo aliquod impedimentū excitauero? Iu. Nō a nobis. Pa. Latis pmissionibus cedo uestraq; fidei cōfidens secretū enucleo. Iu. Nihil nostra de parte infidelitatis. nihil tibi obuiabit cotrarietatis. Pa. Quorundā relatu comperi mulierē secus uos cōmorari: omibus amabile. omibus affabile. Iuue. Nosti eius nomen? Pa. Noui. Iuue. Quid vocat? Paf. Thais. Iu. Ipsa nostratū est ignis. Paf. Ferunt illā mulierē pulcerrimā. omniū esse delicatissimā. Iu. Qui retulere nihil sefellere. Paf. Ipsius causa: difficilis prolixitate uia furripui. ipsam ut uiderē adueni. Iuue. Nullū tibi obstat impedimentū eam uidēdi. Pa. Vbi morat' Iu. Ecce māso in proximo. Pa. Hec quā indice proditis? Iu. Ipsa. Pa. Illo pergam. Iu. Si placet tecū pergemus. Paf. Malo ire solus. Iu. Ut libet. Paf. Tu istuc intro thais: quā quero. Tha. Quis hic? qui loquit' ignotus? Pa. Amator tuus. Tha. Qui? cūq; me amare colit. aequā uicem amoris a me recipit. Pa. O thais thais. quāta grauissimi itineris currebā spacia. quo mihi dare? copia tecū fandi. tuiq; faciē cōtēplandi. Tha. Nec aspectū subtraho. nec colloquiū denego. Pa. Secretū nostrae cōfabulationis desiderat solitudinē loci secretioris. Tha. Ecce cubile bene stratū. & delectabile ad inhabitandū. Pa. Est ne hic aliud penic? in quo possimus colloqui secrecius? Tha. Est etenim aliud occultū tam secretū ut eius penetral nulli preter me: nisi deo: sit cognitū. Pa. Cui deo? Tha. Vero. Pa. Credis illū aliqd scire? Tha. Nō nescio illū nihil latere. Paf. Vtrū ne reus illū facta prauorū negligere: an sui aetate seruare? Th. Estimo ipsius aetatis laeae singulorū merita pēlari. & unicuiq; put gessit siue supplicium siue premiū

PAFFNVCIVS.

seruari. Paf. O christe qm mirāda tuae circa nos benignitatis paciēcia: qui te sciētēs uides peccare. & tamē tardas perdere. Tha. Cur contremiscis mutato colore? Cur fluunt lacrimae? Paf. Tui presumptionē horresco. tui perditionem defleo. quia haec nosti. & tātas animas perdidisti. Tha. Ve ve mihi infelici. Paf. Tanto iustius damnaberis: quāto presumptuosius sciēter offendisti maiestatem diuinitatis. Th. Heu heu quid agis? quid infelici minitaris? Pa. Supplicium tibi imminet gehēnae. si pmanebis in scelere. Tha. Seueritas tua correptionis cōcussit penetral pauidi cordis. Paf. O utinā esses uisceratenus concussa timore. ne ultra presumeres periculosa delectationi assensum prebere. Tha. Et quis post hec locus pestifera delectatiōi in meo corde potest relinq? Vbi solū intestini meroris amaritudo: consciūq; reatus noua dominat' formido? Paf. Hoc opto. quo resectis viciorū spinis emergere possit lacrima compunctiōis. Tha. O si crederes: o si sperares: me fordikulā milies millenis fordiū oblitam offuscationibus: ullatenus posse expiari. seu vllō cōmpunctiōis modo ueniā promereri. Paf. Nullū enim graue peccatū. nullū tam immane est delictum. quod nequeat expiari penitenciae lacrimis. si effectus sequetur operis. Tha. Ostēde queso mi pater quo effectu operis promereri queā munus recōlationis. Paf. Contempne seculū fuge lasciuorū conforcia amationū. Tha. Et quid mihi tunc erit agendū? Pa. In secretū locū secedendū. in quo te ipsam discutiendo: possis lamentari enormitatem tui delicti. Tha. Si hoc speras proficere. nō addo momentū morulae. Paf. Non dubito quin profit. Th. Da mihi aliquatuli spaciū. tempusculi ut proferā māmonam. quā male collectam diu seruauī. Paf. Ne solliciteris pro ea. nō desunt qui utent' inuenta. Tha. Nō ob id sollicitor ut uel mihi seruare: uel amicis uellem dare: sed nec aegenis conor dispēlare. quia nō arbitror precii piaculi aptum esse ad opus beneficii. Paf. Recte arbitraris: & quid de cōgestis actū ire meditaris. Tha. Igni tradere. & in fauillā redigere. Pa. Quāobrē? Tha. Ne retineant' in mūdō que male adquisiui. nō absq; mūdi factoris iniuria. Paf. O qm mutata es ab illa quā prius eras. quādo illicito amore flagrabas. auariciae calore estuabas. Tha. Fortasse mutabor in melius si annuerit deus. Paf. Non est difficile immutabili eius substācia: res ut libet mutare. Tha. Ibo & que cogitaui ope cōplebo. Pa. Vade in pace. ciciusq; ad me reuertere. Th. Cōuenite propera: mini nequā amatores mei. Amā. Vox thaidis nos vocātis. aduentū maturemus: ne illā tardando offendamus. Tha. Accelerate. accedite. ut queam uobiscum uerba miscere. Am. O thais thais quid sibi uult rogos quē cōstruīs? cur preciosarū uarietate diuiciarū iuxta rogam cōgeris? Tha. Rogatis? Am. Admiramur satis. Tha. Exponā cicius. Am. Hoc optamus. Tha. Aspicite. Am. Quiesce quiesce thais: quid agis? num insanis? Tha. Nō insanio sed sanū sapio. Am. Ut quid haec perditio? quadringentarū auri librarū: cum aliarū diuersitate gazarū. Tha. Omne quod iniuste a uobis extorsi: igne uolo cremari ne vllus fomes uobis relinquat' sperādi: me ultra uestro amori cedendi. Am. Subsiste paulisper subsiste. & materiā tuae pturbationis detege. Tha. Non subsisto. nec sermonē uobiscū conféro. Aman. Cur dedignando: nos fastidis? Num alicuius infidelitatis nos arguis? nōne semp satifecimus tuis votis? &

COMEDIA QVINTA.

tu iniquo odio nos gratis infectaris. Tha. Dimittite: nolite uestem meā ad-
trahendo scindere. sit satis quod hucusq; peccādo uobis consensu. finis instat
peccandi. tēpusq; nostri discidii. Am. Quo te ndis? Tha. Vbi nemo uestrum
posthac me uidebit. Amā. Pape. quid hoc monstri est? q; nostri delicia thais
quæ diuiciis effluere semp laborauit. quæ mētē a lasciuiā nūquā retraxit: &
se uoluptati penitus dedit: tanta auri gemmarūq; insignia absq; retractatōe
perdidit. & nos sui amasiōes dedignādo spreuit. subitoq; nō cōparuit. Tha.
En pater passim uenio ad obsequendū tibi promptissima. Paf. Quia mo-
ram in ueniēdo fecisti: coartabar nimis: uerēdo te iterū implicitā esse secula-
ribus negociis. Tha. Ne id uereare: quia multo aliud mihi uersat in mente
Nam res familiares iuxta uelle meū disposui. meisq; amationibus publice
abrenūciaui. Paf. Quia his abrenūciasti. supno amatori iam nūc poteris co-
pulari. Th. Tuū est. mihi uel ut radio prescribere quid me oporteat factum
ire. Paf. Sequere me. Tha. Sequar enī ambulatione. o utinā sequerer & acti-
one. Paf. Ecce cenobiū in quo sacrarū uirginū nobile cōmorat collegiū. eo lo-
ci gestio te mansum ire. agenda spaciū penitēciæ. Tha. Nō cōtraluctor. Paf.
Intrabo & abbatissam ductricē uirginum pro tui susceptiōe placabo. Tha.
Quid iubes me interim agere? Paf. Mecū pergere? Tha. Vt iubes. Paf. Ecce
abbatissa occurrit. admiror quis illi nos adesse tam cito retulerit. Th. Fama
quæ nulla stringit mora. Paf. Oportune occurris illustri abbatissā. teipsam
quero. Abatissa. Gratāter aduenis uenerande pater pafnuti. benedictus tui
aduētus dilecte dei. Pa. Beatitudinē aternæ benedictiōis infundat tibi gra-
tia omiparētis. Abb. Vnde hoc mihi ut sanctitas tua dignaret inuisere exi-
guitatē habitationis meæ. Paf. Opus est tuo iuuamine in aliqua sollicitanda
necessitate. Ab. Iube solūmodo leui famine: quid me uelis agere. & ego tui
iussa cōplere: tuisq; votis studebo pro uiribus satisfacere. Paf. Attuli capellā
semiuuiā. dentibus luporū nuper abstractā. quā tui miseratione foueri: tui
sollicitudine gestio mederi quoadusq; abiecta hedinae pellis austeritate: oui
ni uelleris induat mollicia. Abba. Exprime enucleacius Pa. Istec quā uides
meretricio more uitā instituit. Abba. Miserabile. Paf. Seseq; totā lasciuiā de-
dit. Abba. Semetipsam perdidit. Paf. At nunc me hortāte: christoq; coope-
rāte: friuola que sectabat obediendo refugit. & castum sapit. Abba. Muta-
tionis auctori grates. Paf. Quia enim egritudo animarū: aque & corporum
curāda est medelis. consequēs est ut hac a solito seculariūq; inquietudine se
questrata: sola in angusta retrudatur cellula. quo liberius possit discutere sui
crimina. Abba. Hoc potissimū prodest. Paf. Manda ut quātocius cellula cō-
struat. Abba. Paruo spacio perficiet. Pa. Nullus introitus nullus relinquat
aditus. sed solūmodo exigua fenestra. per quā modicum possit victū accipe-
re: quē statutis diebus & horis illi debes parce prebitū ire. Abba. Vereorq;
delicatae teneritudo mentis ægre paciat difficultatē tanti laboris. Paf. Ne id
uereare. Nam graue delictū. forte desiderat sperare remediū. Abba. Verum
Paf. Tedet me magis morarū: quia timco illā corrumpi uisitatione hominū.
Abba. Cur tediū pateris? cur illam nō includis? ecce cellula quam desiderasti
est perfecta. Paf. Placet. ingredi thais habitaculū tuis facinoribus deflex-

PAFNUCIVS.

dis satis congruū. Tha. Quā breue: quā obscurū: & quā incomodū tenellæ
mulieri ad inhabitandū. Pa. Cur habitaculū execraris? cur ingredi horrescis
deceat ut quæ hactenus fuisti indomite vaga: nunc tandē in solitario refrēne-
ris loco. Tha. Mens assueta lasciuiā: haud raro impaciēs est anterioris uitæ
Paf. Ideo debet habenis disciplinæ stringi: quoadusq; definat contraluctari.
Tha. Quod iubet tua paternitas: nō recusat subitum ire mea uilitas. sed que
dam inopunitas inest huic habitationi difficilis ad sufferendū meæ fragi-
litati. Paf. Quæ hæc inopunitas? Tha. Erubescō dicere. Paf. Ne erubescas.
sed penitus detege. Tha. Quid importunius? quidue poterit esse incomodi-
us? qm̄ in vno eodemq; loco diuersa corporis necessaria supplere debebo.
nec dubiū: quin oculus fiat inhabitabilis pre nimietate fœtoris. Paf. Formida-
perpetis crudelitātē gehennæ: & desine transitoria pertimescere. Tha. Fragi-
litas mei cogit me terri. Paf. Cōuenit ut malæ blādimentorū dulcedinē de-
lectationis luas molestia nimis fœtoris. Tha. Non recuso. nō nego me sordis-
dam: nō iniuria fœdo sordidoq; habitātū ire in tugurio. sed hoc dolco uelhe-
mēcius. q; nullus est relictus locus. in quo apte & caste possim tremendæ no-
men maiestatis inuocare. Pa. Et vnde tibi tāta fiducia? ut pollutis labiis. pre-
sumas proferre nomen impollutæ diuinitatis. Tha. Et a quo ueniā sperare?
cuiusue saluari possim miserationē? si ipsum prohibeor inuocare. cui soli deli-
qui. & cui vni deuotio orationū debet offerri. Paf. Debes plane orare nō uer-
bis. sed lachrimis. nō soneritate tinnulæ uocis. sed cōpūcti rugitu cordis. Th
Et si uetar deum uerbis orare: quomodo possum ueniā sperare? Paf. Tāto cer-
lenius mereberis: quāto perfectius humiliaberis. dic tantū. qui me plasmasti
miserere mei. Tha. Opus est eius miserationē. ne frangar in dubio certamine.
Paf. Certa uiriliter. ut possis triumphū obtinere sceleris. Tha. Tuum est p-
me orare. ut merear palmā uictoriæ. Paf. Nō opus est monitu. Tha. Spero.
Paf. Tempus est optatas solitudinis repetam latebras. & charos uisitem di-
scipulos. tuā igit sollicitudini tue pietati: venerabilis abbatissā hāc captiuā
cōmitto. ut & corpus delicatū mediocriter foueas necessariis. & animā suffi-
ciēter reficias saluberrimis monitis. Abba. Ne solliciteris pro ea. quia eā ma-
terno affectu fouebo. Paf. Vadam. Abba. In pace. Disc. Quis pulsāt portā?
Paf. Ego. Disc. Vox pafnucii patris nostri. Paf. Amouete pessulū. Disc. O pa-
ter salue. Paf. Auete. Disc. Coartabamur nimis pro diutina absencia tui. Paf.
Iuuat q; abfui. Disc. Quid actum est de thaide. Paf. Iuxta meum uelle. Disci.
Vbi morat? Paf. In exigua cellula deflet sui cōmissa. Di. Laus sit summæ tri-
nitati. Paf. Et benedictū nomen eius tremendū nunc & per æuū. Disc. Amen
Paf. Ecce tres mansum penitēciæ thaidis transiere. & ego ignoro utrū deo
acceptabilis sit eius cōpunctio. surgam & vadam ad fratrem meum antoniū
quo mihi manifestet per eius interuentū. Anto. Quid insperata iocunditatis
accidit? quid noui gaudii mihi cōtigat? Num hic ē frater? & coheremicula me-
us pafnucius? ipse est. Paf. Sum etenim. Ant. Bene frater uenisti. bene me ad-
ueniendo letificasti. Paf. Haud minus tripudio tui visu: qm̄ tu' mei aduentu.
Anto. Quæ hæc causa tā acceptabilis? tam grata nobis: quæ te huc duxit de
tuis latibulis? Paf. En valeo. Anto. Hoc desidero. Pa. Ante hoc trienniū mo-

COMEDIA QVINTA.

rabatur secus nos quedā meretrix nomine Thais. que nō solū sese perditioni dedit. sed etiā per plures secum ad interitū trahere cōsuevit. Antonius. Heu gemenda cōsuetudo. Pass. Hanc sub specie amatoris adii. & lasciuientē animū: nūc suauius hortamētis blandiēdo mulcebā. nunc acrioribus monitis minitādo terrebam. Anto. Hoc tēperamentū eius lasciuia fuit necessarium. Pa. Tandem cessit. & sprata reprehēbili consuetudine: castitatē elegit. sese q; in angustissima cellula cōcludi cōsensit. Anto. Delector audiēdo intantū. vt omēs precordiorū venā intrinsecus exiliant gaudento. Pa. Decet tui sanctitatē. & ego quidem licet supra modum gaudeā de cōuersione. sed leui tamen cōturbor sollicitudine. eo q; vereor eius teneritudinē aggrefferē diutiniū laborem. Anto. Vbi adest vera dilectio: nō deest pia compassio. Pass. Vnde tuam dilectionē efflagito: vt tu tuiq; discipuli: mecū in orationibus cōcordādo velitis persistere: quoadusq; cœlitus demonstret vtrūne benignitas diuinæ miserationis ad indulgēciā mollita sit penitentis lacrimis. Anto. Consentimus tuæ petitioni libenter. Pass. Nec dubito vos adeo exaudītū iri clemēter. Ant. Ecce euāgelica promissio in nobis est impleta. Pass. Quæ hæc promissio? Anto. Ea videlicet quæ cōscentes in oratione pmisit oīa impetrare posse. Pass. Quid est? Anto. Paulo meo discipulo ostensa est quædam visio. Pass. Voca illum. Anto. Paule: accede. & que vidisti passucio expone. Pass. Videbam in visione lectulū candidulis palliolis in cœlo magnifice stratū. cui quatuor splendide virgines præerant. & quasi custodiēdo astabant. at vbi iocunditatem miræ claritatis aspiciebam: intra me dicebam. hæc gloria nemini magis congruit qm patri & domino meo Antonio. Anto. Tali me nō dignor beatitudine. Paulus. Quo dicto intonuit vox diuina dicens. Non vt speras Antonio: sed thaidi meretrici seruāda est hæc gloria. Pass. Laus dulcedini tuæ christe vnice dei: q; mei tristitiā tam pie dignatus es consolari. Anto. Dignus est laudari. Pass. Ibo & mei captiuā visitabo. Anto. Tēpus est vt illi & spem veniæ. & solamen promittas beatitudinis æternæ. Pa. Thais mea adoptiua filia aperi fenestrā vt te videam. Tha. Quis loquit? Pass. Passucius pater tuus. Tha. Vnde mihi iocunditas tanta leticiā? vt tu me peccatricē dignareris visitare. Pass. Licet per hoc trienniū absens essem corpore: haud modicū tamen sollicitus fui pro tui salute. Tha. Nō dubito. Pass. Expone mihi hystoriā tuæ cōuersionis: modūq; cōpunctiōis. Tha. Hoc possum exponere. quod non nescio me nihil dignū deo agisse. Pass. Si deus iniquitates obseruabit nemo sustinebit. Tha. Si tamen quid fecerim vis scire numerositatē meorū scelerū: intra conscienciā quasi in fasciculū collegi. & pertractādo mēte. semp inspexi quo sicut naribus nunquā molestia fœtoris. ita formido gehennæ nō abesset visibus cordis. Pass. Quia te cōpunctione punisti. Ideo veniā meruisti. Tha. O vtinam. Pass. Da manū vt te educam. Tha. Noli pater venerande noli me sordidulam his immūdiis abstrahere. sed sine me in loco meis meritis cōdigno māsū ire. Pass. Tempus est vt leuigato timore: incipias vitam sperare. quia tui penitencia acceptabilis est deo. Tha. Eius pietati laudem ferant omnes angeli. quia non spreuit humilitatē cordis contriti. Pass. Esto stabilis in dei timore. & permanc in eius dilectione. post quindecim nanq; dies ho-

PASSUCIUS.

minem exues. & tandem scēlici cursu peracto: suprema fauente gratia. transmigrabis ad astra. Tha. O vtinam mererer penas euadere. vel saltem clemēcius exuri miciori igne. non est enim hoc mei meriti: vt doner beatitudine interminabili. Pass. Gratuitū dei donum non pensat humanū meritum. quia si meritis tribueret: gratia non diceret. Tha. Vnde laudet illum cœli cōcentus omisq; terræ surculus necnō vniuersa animalis species. atq; confusa aquarū gurgites. qui nō solum peccantes patitur: sed etiā penitentibus præmia gratis largitur. Pass. Hoc illi antiquitus fuit in more: vt mallet misereri quā ferire. Tha. Noli abire pater venerabilis. sed adesto mihi pro solacio in hora meæ dissolutionis. Pass. Non abeo: sed discedo: donec anima super æthera plaudeat: corpus tradam sepulturæ. Tha. En incipio mori. Pass. Nunc est tempus orandi. Tha. Qui plasmasi me miserere mei. & fac scēlici reditu ad te reuerti animam quam inspirasti. Passucius. Qui factus a nullo: vere es sine materia forma. Cuius simplex esse hominem qui non est id quod est: ex hoc & hoc fecit consistere. da diuersas partes huius soluendi hominis: prospere repetere principiū sui originis. quo & anima cœlitus indita: cœlestibus gaudiis intermisceatur. & corpus in molli gremio terræ suæ materiæ pacifice foueatur. quoadusq; puluerea fauilla cocunte. & viuaci flatu rediui uos artus iterum intrante. hæc eadem Thais refurgat perfecta. vt fuit homo inter candidulas oues collocanda. & in gaudiū æternitatis inducēda. tu qui solus id quod es in vnitāte trinitatis regnas & gloriaris per infinita seculorum secula. AMEN.

Finis Passucii.

COM. SEXTA FIDES SPES ET CHARITAS

FIDES ET SPES.

ARGVMENTVM IN SAPIENCIAM.

Passio sanctarū virginū Fidei. Spei. & Charitatis. quas earundē veneranda genitrice Sapiēcia præsente: & maternis admonitōnibus. ad tollerandas passiones hortante: Adrianus imperator diuersis suppliciis interfecit. quarum etiā corpora martyrio cōsumata: sancta mater Sapiēcia collegit. & aromatibus condita quito ab vrbe roma miliario honorifice sepeliuit. Ipsa quoq; quadragesima die iuxta earū sepulcra: finita oratione sacra. spiritū premisit cœlo.

Antiochus Adrianus Sapiencia Fides Spes
& Charitas Matrone. Interlocutores.

ANTIOCHVS.

Vum igit' esse o Imperator Adriane: prosperis ad vota successibus onibus pollere. tuiq; statū imperii feliciter absq; perturbatiōe exoptās vigere. quicquid rempublicā cōfundere: quicquid tranquillū mentis reor vulnerare posse: quātocius diuelli. penitusq; cupio labefactari. Adri. Nec iniuria nā nostri p'speritas: tui est felicitas. cum summos dignitatis gradus indies tibi augere nō desistimus. Anti. Cōgratulor tuæ almitati. vnde si quid exerior emergere: quod tuo potentatui videat' cōtraluctari: nō oculo. sed impaciēs moræ p'fero. Adri. Et merito. ne reus maiestatis esse arguaris: si nō celanda celaueris. Anti. Huiusmodi cōmissio reatus nunquā fui obnoxius. Adri. Memini. sed profer si quid scias noui. Anti. Quædā aduena mulier hanc urbē nuper intrauit comitata proprii fectus pusioliis tribus. Adri. Cuius sexus sunt pusioli? Anti. Omēs scēmi nei. Adri. Nūquid tantillarū aduētus muliercularū aliquid reipublicæ adducere poterit detrimentū? Anti. Permagnū. Adria. Quod? Anti. Pacis defectū Adri. Quo pacto? Anti. Et quid magis potest rūpere ciuilis cōcordiā pacis: quā dissonācia obseruatiōis? Adri. Mihil grauius. nihil deterius. quod testat' orbis romanus qui vndique secus christianæ cædis forde est infectus. Anti. Hec igit' scēmina: cuius mētionē facio: hortat'. nostrates auitos ritus deferere & christianæ religioni se dedere. Adri. Num preualet hortamentū? Anti. Nī miū. Nam nostri cōiuges fastidiēdo nos cōtempnūt. adeo vt dedignant' nobiscū comedere. quāto minus dormire. Adri. Fateor periculū. Anti. Decet tui personā precauere. Adri. Consequēs. aduocet'. & in nostri presēcia an velit cedere discuciā? Anti. Vin me illā aduocare? Adri. Volo p'certe. Anti. Quid vocaris o mulier aduena? Sapi. Sapiēcia. Anti. Imperator adrianus iussit te in pallacio presentari suis cōspectibus. Sa. Pallaciū cū nobili filiarū comitatu intrare nō trepido: & minacē imperatoris uultū cominus aspicere nō formido. Anti. Inuisum genus christicolarū. semp promptū est principibus ad resistendū. Sap. Princeps uniuersitatis: q nescit uinci: nō patit' suos ab hoste superari. Anti. Mitiga effluenciā uerborū. & perge ad pallaciū. Sa. Mōstrā uiam p'reundo. nos subsequimur accelerādo. Anti. Hic ipse est imperator: quem in solio residentē conspicias. precogita quid loquaris. Sapien. Hoc prohibet christi sentēcia. promittens nobis insuperabilis sapienciæ dona. Adri. Huc ades antioche. Antiochus. Presto sum domine. Adrianus. Nunquid

COMEDIA SEXTA.

hæ sunt mulierculæ quas deferebas p christiana religione. Anti. Sunt plane Adri. Vniuscuiusq; pulcritudinē obltupesco. sed & honestatē habitus satis admirari nequeo. Anti. Desine o mi senior admirari. & coge illas deos venerari. Adri. Quid si illas primule aggrediar. blāda alloquutiōe? si forte velint cedere. Anti. Melius est. nam fragilitas sexus fœminei facilius potest blandi mētis molliri. Adri. Illustris matrona; blande & quiete ad culturā deorum te inuito; quo nostra pfrui possis amicitia. Sap. Nec in cultura deorū tuis votis satisfacere; nec amicitia gestio inire. Adr. Adhuc mitigato furore; nulla in te moueor indignatione. Sed pro tua tuiq; filiarū salute; paterno sollicitor amore. Sapi. Nolite meæ filia serpentinis huius sathanæ lenociniis cor apponere. sed meatim fastidite. Fides. Fastidimus. & animo contempnimus friuola. Adria. Quid murmurando loqueris? Sapi. Filias affabar paucis. Adria. Videris esse summis natalibus orta. sed tamen patriā. genus; nomēq; tuū ex te plenius cupio ediscere. Sapi. Licet sanguinis superbia nobis sit paruipendēda; tamen clara ex stirpe me originē nō nego trahere. Adria. Credibile. Sa. Nam eminentiores graciæ principes fuere mei parentes. & vocor sapiencia. Adri. Claritas ingenuitatis rutilat in facie. & sapiēcia nominis fulget in ore. Sapi. Frustra blandiris. nō flectimur tuis suadelis. Adri. Dic cur adueneris; vel quare nostrates adires? Sapi. Nullius alius rei; nisi agnoscende veritatis causa. quo fidem quam expugnatis; plenius ediscere. filiasq; meas christo cōsecrare. Adria. Expone vocabula singularū. Sapi. Vna vocat Fides. altera Spes. tertia Charitas. Adria. Quot annos voluerūt? Sapi. Placet ne vobis o filia; hunc stultū arithmetica fatigem disputatiōe? Fides. Placet mater; nosq; auditum prebemus libenter. Sapi. O imperator si atate inquiris paruulorum. Charitas imminutū pariter parem mansuorum cōpleuit numerū. Spes autē æque imminutū; sed pariter imparem. Fides vero superfluū impariter parem. Adria. Tali respōsione fecisti me que interrogabā minime agnoscere. Sapi. Nec mirū. quia sub huius diffinitionis specie; nō vnus cadit numerus sed plures. Adria. Expone enucleacius. alioquin nō capit meus animus. Sa. Charitas duas olympiades iam voluit. Spes duo lustra. Fides tres olympiades. Adria. Et cur octonarius numerus (qui duabus cōstat olympiadibus) & denarius (qui duobus lustris perficitur) imminutus dicitur? vel quare duo denarius (qui tribus olympiadibus impletur) superfluus esse asserit? Sa. Omis nanq; numerus imminutus dicitur; cuius partes coniunctæ minorē illo numero; cuius partes sunt; summæ quātitatē reddunt. vt octo. Est autē octonarii medietas quatuor. pars quarta duo. pars octaua vnū. quæ in vnum reductæ septem reddunt. Similiter denarius habet dimidiam partem quinq;. Quintam autē duo. decimā vero vnum. quæ simul copulatæ octo colligunt. econtrario autem superfluus dicitur. cuius partes augendo crescunt. ut duo decim. Est enim duodenarii medietas sex. pars tertia quatuor. pars quarta tria; pars sexta duo. pars duodecima vnum. Hic cumulus redundat in fedecim. Vt autem principalem non pretereā: qui inter inæquales intemperancias; medii temperamentum limitis sortitus est. ille numerus perfectus dicitur. qui suis æquis partibus nec augetur nec minuitur; ut sex cuius

FIDES ET SPES.

partes. id est tria duo vnū: eūdē senariū restituūt. Simili quoq; ratiōe viginti octo: quadrigentanonaginta sex: octomiliacentū viginti octo pfecti dicūt. Adri. Et quid reliqui? Sapi. Omnes superflui huc imminuti. Adri. Quis nū numerus pariter par? Sapi. Qui potest in duo æqualia diuidi. eiusq; pars in duo æqualia. partiq; pars in duo æqualia. ac deinceps per ordinē donec insecabilem incurrat vnitatē. vt octo & sedecim. omēs q; qui ab his in duplo fiunt. Adri. Et quis est pariter impar? Sapi. Qui in partes æquales recipit sectionē: eiusq; partes mox indiuisibiles permanebūt. vt decē & omēs qui ab imparibus in duplo fiunt. Hic nāq; numerus superiori est cōtrarius: quia in illo solus minor terminus diuisione est solutus. In isto autē solus maior terminus diuisioni est aptus. in illo quoq; omēs eius partes nomine & quantitate sunt pariter pares. in isto autem si denominatio fuerit par. quantitas impar. si quantitas par denominatio impar. Adria. Nec terminū quē dixisti agnosco. nec denominationē seu quantitatē scio. Sapi. Quando quātil bet numeri digessim disponunt: primus minor terminus: & postremus maior dicitur. quando autē diuisionē faciendo: quota pars sit numeri dicimus: denominationē facimus. cum autē quot in vnaqua; parte sint enumeramus. quantitatē exponimus. Adria. Et quis est impariter par? Sapi. Qui nō solū vnā recipit sectionem: sicut pariter par; sed etiā & secundā: aliquociens autē & terciā: vel plures: sed tamen vsq; ad indiuisibile non peruenit vnitatē. Adria. O quā scrupulosa & plexibilis questio ex istarū atate infanularū est orta. Sap. In hoc laudanda est supereminēs factoris sapiencia. & mira mundi artificis sciēcia: qui nō solum in principio mundū creans ex nihilo. omia in numero & mensura & pondere posuit. Sed etiā in succedentiū serie temporū & in atatibus hominū mirā dedit inuenire posse sciēciā artium. Adria. Diu te sustinui ratiocinantē. quo te mihi efficere obtemperantē. Sapi. In quo? Adri. In cultura deorum. Sapi. In hoc vtiq; nō consentio. Adria. Si reniteris: tormentis afficeris. Sapi. Corpus quidē suppliciiis lacessere poteris. sed animū ad cedendum compellere nō preualebis. Anti. Dies abiit. nox incumbit. nō est tempus altercandi. quia instat hora cenandi. Adria. In custodiā iuxta pallaciū ponant & triduanæ induciæ illis ad tractandum præstentur. Ant. Obseruate istas omnes milites omni sollicitudine. nullamq; illis occasionē euadendi relinquite. Sa. O dulces filiolar: & charæ pusiolar. nolite super carceralis angustia custodiæ contristari: nolite imminentū minis pænarū terreri. Fid. Licet corpuscula pavescant ad tormenta. mens tamen gliscit ad premia. Sapi. Vincite infantilis teneritudinē atatulæ: maturi sensus fortitudine Spes. Tuū est nos precibus adiuuare: vt possimus vincere. Sapi. Hoc indefinēter exoro. hoc efflagito. vt perseueretis in fide. quā inter ipsa crepundia vestris sensibus nō desistebam instillare. Charitas. Quod sugentes vbera in cunabulis didicimus: nullatenus obliuisci quibimus. Sapiencia. Ad hoc vos materno lacte affluenter alui. ad hoc delicate nutriui. vt vos cœlesti: non terreno: sponso traderem quo vestri causa socrus æterni regis dici meruissem. Fides. Pro ipsius amore sponsi promptæ sumus mori. Sapiencia. Delector ex vestra ratione o filia; magis quam nectareæ dulcedinis gustamine. Spes. Præmitte nos

COMEDIA SEXIA.

ante tribunal iudicis. & experieris quātū eius amor nobis attulit temeritatis
Sapi. Hoc exopto: vt vestra virginitate coroner. vt vestro martyrio glorificer
Cha. Consertis palmulis incedamus. & vultū tyranni cōfundam⁹. Sa. Expe
ctate: donec instet hora vocatiōis nostrae. Fid. Tedet nos morariū. tamē est ex
pectandū. Adria. Antioche iube illas græculas nobis representari captiuas
Anti. Procede sapiētia teq; cū filiabus impatori representa. Sap. Pergite me/
cum filia cōstanter. & pseuerate in fide vnānimitē. vt possitis palma perci
pere sceleriter. Spes. Pergimus. ipseq; nobiscū comites: pro cuius amore ad
mortē ducemur. Adri. Triduanas vobis inducias prestabat nostri serenitas.
vnde si quid tractaueritis vtilitatis: cedite iussiōibus nostris. Sapi. Summū
igit vtile tractauimus. id scilicet: vt nō cedamus. Anti. Cur dignaris cum hac
cōtumace verba miscere. quæ te insolēti fatigat presumptiōe? Adr. Debeo ne
illam dimittere impunitā? Anti. Nequaquā. Adri. Et quid? Anti. Hortare pu
ellulas. & si renitant: infanciam ne parcas. sed fac vt ille necent. quo rebellis
mater funeribus natarū acius torqueat. Adria. Faciā que hortaris. Anti. Ita
demū preualebis. Adri. Eides: intueri venerabilē magnæ dianæ ymaginem
& fer sacrae deæ libamina. quo possis vt eius gratia: Fides. O stultū impera
toris preceptū. omni cōtemptu dignū. Adri. Quid murmuras subsannādo?
quē irrides fronte rugosa? Fides. Tui stulticiā irrideo. tui insipientiā sublan
no. Adri. Mei? Fides. Tui. Anti. Imperatoris? Fid. Ipsius. Anti. O nefas. Fid
Quid enī stultius? quid insipicius videri potest? qm̄ hortat nos contemp
to creatore vniuersitatis: venerationē inferre metallis. Anti. Nōne hæc sūma
infamia & magna est demencia. q; rerū principem dixisti insipientē? Fides.
Dixi. & dico. dicamq; qm̄diu vixero. Anti. Breue tēpus viuere: & cito debes
consumi morte. Fides. Hoc opto. vt moriar in christo. Adri. Duodecim cētū
riones alternādo scindant flagris eius membra. Anti. Nec iniuria. Adria. O
fortissimi cēturiones accedite. meiq; iniuriā vindicate. Anti. Iustum. Adr. Per
quire antioche an ne velit cedere. Anti. Vin adhuc fides solita cōuiciorū ob
iectione imperatorē dehonestare? Fides. Cur solito minus? Anti. Quia pro
hiberis verberibus. Fides. Verbera nō cōpellunt me tacere. quia nullo affici
or dolore. Anti. O infelix ptnacia. o cōtumax audacia. Adr. Corpus fatiscit
per supplicia. & mens tumet superbia. Fid. Erras adriane: si reris me fatiga
ri suppliciis. nō ego quidem sed infirmi tortores deficiūt. & sudore ob lassitu
dinē fluunt. Adria. Fac antioche vt gemellæ pectoris particule abscindant:
quo saltem rubore coerceat. Anti. O utinā possit ullo coerceri modo. Adria.
Forfitan coerebit. Fides. Inuiolatū pectus uulnerasti. sed me non lesisti. en
pro fonte sanguinis unda erumpit lactis. Adria. In craticulā substratis igni
bus assanda ponat. quo ui uaporis enecet. Anti. Digna est ut miserabiliter
pereat: quæ tuæ iussioni cōtraluctari nō trepidat. Fides. Omne quod paras
ad dolorē. mihi uertit in quietem. unde cōmode pauso in craticula: ceu in trā
quilla nauicula. Adr. Sartago plena pice & cera ardentibus rogis superpo
nat. & in feruētē liquorē hæc rebellis mittat. Fid. Sponte insilio. Adri. Con
fencio. Fides. Vbi sunt minæ tuæ? ecce ille sa inter feruētē liquorē ludēs nato.
& p. ui caumatis: fencio matutini refrigeriū roris. Ad. Antioche quid ad hec

FIDES ET SPES.

est agendū? Anti. Ne euadat prouidendū. Adri. Capite truncef. Anti. Alio
quin non vincef. Fides. Nunc est gaudendū. nunc in domino exultandum.
Sapi. Christe triūphator dyaboli inuictissime da tolleranciā fidei meæ filia
Fides. O mater venerāda dic vale vltimū tuæ filia. liba osculū tuæ primoge
nitæ. nec afficiare ullo merore cordis. quia tendo ad brauiū æternitatis. Sa.
Filia filia nō cōfundor. nō cōtristor. sed vale dico tibi exultando. & osculor os
oculosq; pre gaudio lacrimādo. orans ut sub ictu pcussoris inuiolatū serues
mysteriū tui noīs? Fid. O uterinæ sorores libate mihi osculū pacis. & parate
uos ad tolleranciā futuri certaminis. Spes. Adiua nos orōne assidua. ut me
reamur sequi tua uestigia. Fid. Este obtēperantes monitis nostre sancte parē
tis. quæ nos hortabat presencia fastidire. quo meruissēmus æterna picipere.
Ch. matemis libeter obtpam⁹ monitis: quo pfrui mereamur æternis bonis
Fid. Percussor accede. & iniunctū tibi officiū me necādo imple. Sa. Abscū
moriētis filie caput amplectēdo: impressisq; labris crebrius deosculādo: con
gratulor tibi christe. qui tantillule victoriā prestisti puellæ. Adr. Spes cede
meis hortamētis. paterno affectu tibi cōsulentis. Spes. Quid hortaris? quid
cōsulis? Adr. Vt caueas pertinaciā imitari sororis. ne similib⁹ intereas pœnis
Spes. O utinā admeruissē illā imitari paciēdo. quo illi assimilarer in præ
mio. Ad. Depone callū pectoris. & cōquinisce thurificādo magnæ dianæ. &
ego te propriæ plis vice excolo: atq; extollo omni dilectiōe. Sp. Paternitatē
tuā repudio. tua beneficia minime desidero. quapropter vacua spe deciperis
si me tibi cedere reris. Adri. Loquere parcus ne irascar. Sp. Irascere: nec sol
licitor. Anti. Miror auguste. quid ab hac vili puellula tamdiu calūpniari pa
teris. ego quidē distrūpor pre furore. quia illā audio tam temere in te latrare.
Adri. Hactenus infanciam parcebā. ultra nō parcam. sed meritā vltionē infe
ram. Anti. O utinā. Adri. O lictores adite & hanc rebellē: vsq; ad internitio
nem crudis neruis cedite. Anti. Decet vt seueritatē fenciat tui furoris. quia le
nitatē paruipendit pietatis. Spes. Hanc pietatē exopto. hanc lenitatē deside
ro. Anti. O sapiencia quid mummurādo loqueris? stans subleuatis oculis: iu
xta cadauer extinctæ prolis. Sapi. Inuoco omipotentē: quo eandē tolleranciā
perseueranciā: quā prestitit fidei: prestat & spei. Spes. O mater mater. qm̄ effi
caces: qm̄ exaudibiles experior esse tui preces. ecce te orante: anhelī tortores
leuatis dextris librant ictum. & ego nullū doloris fencio tactum. Adri. Si fla
gra paruipendis: actioribus pœnis coartaberis. Spes. Infer infer quicqd cru
dele. quicquid excogites letale. quāto plus seuis: tantomagis victus confun
deris. Adri. In aera suspendat & vngulis lacere. quoadusq; euulsis visceri
bus & nudatis ossibus deficiet. & mēbratim scēpat. Anti. Imperialis iussio.
& cōgrua satis vlcio. Spes. Vulpina fraude loqueris. & versipelli astucia an
tiochi adularis. Anti. Quiesce infelix. verbositas tua nunc est finienda. Sp.
Non vt speras euenerit. sed tibi tuoq; principi nunc etiā cōfusio aderit. Adr.
Quid fencio noue dulcedinis? quid odoro stupēde suauitatis? Sp. Decidēcia
frusta mei lacerati corporis: dant fragranciā paradisiaci aromatis. quo nolēs co
geris fateri: me nō posse suppliciis ledi. Adr. Antioche qd enī mihi est agen
dū? An. Nouis cruciatibus incūbendū. Ad. Aeneū vas. plenū oleo & adipe

COMEDIA, SEXTA:

cera atq; pice ignibus superponat. in quod ligata proiciat. Anti. Si in ius vulcani tradet forsitā euadendi aditum nō nāscet. Spes. Hec virtus christi nō est insolita: vt ignē faciat mitescere mutata natura. Adri. Quid audio anthioche velut sonitū inundātis aquae. Ant. Heu heu domine. Adri. Quid contigit nobis? Anti. Ebuliens feruor cōfracto vase ministros cōbussit. & illa malefica illesa cōparuit. Adri. Fateor victi sumus. Anti. Penitus. Adri. Ca put abscindat. Adri. Alias nō absumet. Sp. O charitas dilecta. o soror vnica ne formides tyranni minas. ne trepides ad penas. nitere: cōstanti fide imitari sorores ad cœli pallaciū pracedētes. Cha. Tedet me vitæ presentis. tedet terrenæ habitatiōis. quod saltem ad modicū temporis separor a vobis. Spes. Depone tediū. & tende ad premiū. nō enī diu separabimur: sed ocius in cœlo cōiūgemur. Cha. Fiat fiat. Spes. Euge mater illustis gaude. nec tangaris de mei passione: materni affectus dolore. sed prefer spem merori: cū me videas pro christo mori. Sapi. Nunc quidē gaudeo. sed tunc tandē perfecte exultans gaudebo: quādo tui sororculā pari conditione extinctā cœlo premiserō. & ego subsequar postrema. Spes. Perennis trinitas restituet tibi in æuum plenū absq; diminutiōe filiarū numerū. Sapi. Cōfortare filia. pcussor inuadit nos euaginato gladio. Sp. Libens excipio gladiū. Tu christe suscipe spiritū: pro tui cōfessione nomīs eiectum de habitaculo corporis. Sapi. O charitas soboles inclita. spes vteri mei vnica. ne cōtristes matrē: bonā tui certaminis consumationē expectātem. sed speme presens utile. quo puenias ad gaudiū intermiabile. quo tui germanæ fulgēt coronis illibata uirginitatis. Cha. Fulci me mater precibus sacris. quatenus merear interesse aliarum gaudiis. Sapi. Exoro te finetenus. in fide solidatū iri nec dubito tibi perenne tripudiū donatū iri. Adri. Charitas. saturatus cōuiciis tui sororū. nūmiūq; exacerbatus sum prolixa ratione earū. unde diu tecū nō contēdo. sed uel obtemperantē mei uotis ditabo omibus bonis. uel contraluctantē afficiā malis. Cha. Bonū cordetenus amplector. & malū omnino detestor. Adri. Hoc tibi potissimū salubre mihiq; est placabile. ideoq; leue quiddā tibi prepono meæ pietatis gratia. Cha. Quid? Adri. Dic tantū magna dyana. & ego ultra ad sacrificandū te nō compello. Cha. Percerte nō dico. Adri. Quare? Cha. Quia mē tiri nō o. ego quidē & sorores meæ cisdem parētib; genitæ. hisdē sacramentis imbutæ sumus. una eadēq; fidei cōstancia roborate. quapropter scito nostrū uelle. nostrū cōsentire: nostrū sapere. unū idemq; esse. nec me in ullo unquā illis dissidere. Adri. O iniuria quod a tantilla etiā cōtempnor homullula. Cha. Licet tenella sim ætate tamen gnara sum te argumētose confundere. Adri. Abstrahē illā Antioche & fac ut suspēsa in eculo atrociter uerberetur. Anti. Vereor q; uerbera nō preualeant. Adri. Si nō preualeant: iube tribus cōtinuis diebus ac noctibus fornacē succendi. & illā inter bachātes flammās proici. Cha. O iudicē impotentē. qui diffidit se absq; armis igniū ostennem infantē superare posse. Adri. Abi antioche. & iniunctū officiū perfice. Cha. Seuiciæ quidem tuæ satisfaciendo parebit. sed me minime nocbit. quia nec uerbera mei corpusculū lacerare. nec flāmæ comam uel uestes poterunt obfuscare. Adri. Experies. Cha. Experiat. Adri. Antioche quid pateris? cur tri-

FIDES ET SPES.

stior solito regrederis? Anti. Quādo causam tristitiæ experieris. haud minus cōtristeris. Adri. Dic ne celes. Anti. Illa lasciua. quā mihi cruciandā tradidisti puellula me presente flagellabat. sed ne tenuis quidē cutis summotenus disrumpebat. Deinde proieci illā in fornacē: igneū colorē pre nimio ardore exprimentē. Adri. Cur dissimulas loqui? expone exitū rei. Anti. Flamma erupit & quinq; milia hominū combussit. Adri. Et quid cōtigit illi? Anti. Charitatis? Adri. Ipsi. Anti. Ludens inter flāmiūmos vapores vagabat. & illa laudes deo suo pangebāt. illi ecīā qui diligenter inspexere ferebāt tres candidulos viros cū illa deambulasse. Adri. Erubesco illā vltra videre. quia nequeo illam ledere. Anti. Restat vt perimat gladio. Adri. Hoc fiat absq; mora. Anti. Detegē duram charitas ceruicē: & sustine pcussoris ensem. Cha. In hoc nō renitor tui votis: sed libens parco iussis. Sapi. Nunc uūc filia gratulandū. nūc in christo est gaudendū. nec est que mordeat cura. quia securā sum de tua victoria. Cha. Imprime mihi mater osculū. & cōmenda iturū christo spiritum. Sapi. Q uī te in meo vtero uiuificauit: ipse suscipiat animā: quam cœlitus inspirauit. Cna. Tibi christe gloria qui me ad te vocasti: cum martyrii palma. Sapi. Vale proles dulcissima. & cum christo iungeris in cœlo: memento matris iā matronæ effectæ te parietis. Cōuenite illustres matronæ: & mearū cadauera filiarū mecū sepelite. Matrōne. Corpuscula aromatibus condimus: & exequias honorifice celebramus. Sap. Grandis benignitas & mira pietas quā mihi impenditis. meiq; mortuis. Matrō. Que tibi sunt cōmoda exequimur mente deuota. Sapi. Non dubito. Matrō. Vbi vis eligere locum sepulture? Sap. Tercio miliario ab urbe. si uobis nō displicet proximitas. Matrō. Non displicet. sed elata funera sequi placet. Sapi. Ecce locus. Matrō. Hic nepe seruandis reliquiis est aptus. Sapi. Flosculos uteri mei tibi terra seruādos cōmitto: quos tu materiali sinu foueto. donec in resurrectionē maiori reuirideant gloria. & tu christe animas interim imple splēdoribus. dans pacificam requiē ossibus. Matrō. Amen. Sapi. Grates uestre humanitati pro solamine quod cōtulistis meæ orbitati. Matrō. Vtrūne uis nos hic tecū morari. Sapi. Non. Matrō. Cur non? Sapi. Ne ex meo cōmodo uobis ingerat molestia. sit satis q; tres noctes mecum pmanistis. abite in pace. reuertimini cum salute. Matrō. Vis nobiscū abire? Sapi. Minime. Matrō. Et quid meditaris agere? Sapi. Hic remanere si forte ueniat mea peticio & impleatur quod desidero. Matrō. Quid petis? quid desideras? Sapi. Id solūmodo ut oratione cōpleta moriar in christo. Matrō. Restat ut expectemus donec & te sepulture tradamus. Vt libet. Adonay emanuel. quē retro tempora diuinitas edidit omīparentis & in tempore uirginitas genuit matris q; ex duabus naturis unus christus mirifice consistis. nec diuersitate naturarū vnitate personæ diuidens. nec unitate personæ diuersitate naturarū cōfundens: tibi iubilet iocunda serenitas angelorū. dulcisq; armonia syderum. te quoq; collaudet tocūs scibilis rei sciencia. omneq; quod ex elementorū format materia. quia tu qui solus cum patre & spiritu sancto es forma sine materia: ex patris uolūtate & spiritus sancti cooperatione nō respuisti fieri homo passibilis humanitate: Salua diui-

COMEDIA SEXTA:

nitatis passibilitate. & ut nullus in te credentiū periret sed om̃s fidelis æter-
nialiter viueret: mortem nostram nō dedignatus es gustare: tuaq; resurrectio-
nē cōsumere. Te etiam perfectum deum hominēq; verum recolo promississe
omnibus qui pro tui nominis veneratione vel terrenæ vsū possessionis re-
linquerēt vel carnalium affectum propinquorū postponerēt: centenā vicissi-
tudine mercedis recompensari. & æternā brauiō vitæ debere donari huius
spe animata promissi: feci quod iussisti: sponte amittens soboles quas pepe-
ri. Vnde tu pie promissa soluere ne moreris. sed fac me quātocius absolutā
corporeis vinculis ex receptione filiarū letificari. quas pro te mactandas ob-
tulisse non distuli. quo te illis agnum virginis sequentibus & nouū canticum
modulantibus ego iocunder audiendo. illarūq; letificer gloria. & quam-
uis non possim canticū uirginitatis dicere: te tamen cum illis merear æterna
liter laudare. qui nō ipse qui pater: sed idem es quod pater. cū quo & spiritu
sancto vnus dominus vniuersitatis: vnusq; rex summa & media atq; yme ra-
tionis regnas & dominaris per interminabilia immortalis æui sæcula. Matr.
Suscipe domine. A MEN.

Hrosuithæ illustris mulieris germanæ: gente Saxonica ortæ
In opera sua carmine cōscripta præfatio feliciter Incipit.

Vnc libellum paruo vllius decoris cultu ornatū. sed non parua
diligēcia in laboratū. omniū sapientiū benignitati offero expur-
gandū. eorū dumtaxat. qui erranti nō delectantē derogare: sed
magis errata corrigere. Fateor nanq; me haud mediocriter er-
rasse: nō solum in dinoscēdis syllabarū naturis: verum etiā in di-
ctationibus cōponēdis. pluraq; sub hac serie reprehensione digna latitare: sed
errores fatenti facilis venia. viciisq; debet pia correctio. Si autem obiciat. q;
quædā huius operis iuxta quorundā estimatiōem sūpta sint ex apocryphis. nō
est crimē presumptōis iniquæ sed error ignorāciæ: quia quādo huius itamen
seriei caperā ordiri: ignorauī dubia esse in quibus disposui laborare. At vbi
recognoui pessundare detrectauī. Quia quod videt falsitas forsitan probabi-
tur esse veritas. Cū res sese ita habeāt. tanto ad perfecti defensionē opusculi
permultorū iuuamine egeo. quanto in ipsa inceptione minus vlla proprii vi-
goris fulciebar sufficiencia. quia nec matura adhuc ætate vigens. nec sciencia
tui proficiens. sed nec alicui sapientiū affectū meæ intentionis cōsulēdo enu-
cleare ne prohiberet pro rusticitate. Vnde clam cunctis & quasi furtim: nunc
in cōponendis sola desudando. nūc male cōposita destruēdo satagebā iuxta
meū posse (licet minime necessariū) aliquē tamē cōficere textū ex sententiis
scripturarū. quas intra arēā nostri Gandeshemensis collegerā cenobii. Pri-
mo sapientissimæ atq; benignissimæ Rikkardis magistræ aliarūq; suæ vicis
instruente magisterio. Deinde prona fauente clemēcia regiæ indolis Gerber-
gæ cuius nūc subdōr dominio abbaciæ: quæ ætate minor: sed vt imperialē de-
cebat neptem sciēcia prouectior aliquot autores (quos ipsa prior a sapiētissi-
mis didicit) me admodū pie erudiuit. Quāuis etiā metrica modulatio femi-
næ fragilitati difficilis videat & ardua. sola tamē semper miserētis supernæ
gratiæ auxilio nō propriis viribus cōfisa. Huius carmina opusculi dactylicis
modulis succinere apposui: ne crediti talentis ingenioli sub obscuro torpens
pectoris rubigine negligēcia exterminaret: sed sedulæ malleo deuotiōis p-
cussum aliquātulis diuinæ laudatiōis referret tinnitū: quo si occasio nō dare-
tur negociando aliud lucrari: ipsum tamen in aliquod saltim extremæ utilita-
tis transformaret instrumentū. vnde quicumq; lector si recte secundū deū sa-
pias agentī paginæ quæ nullius preceptoris munit auctoritate opem tuæ re-
ctitudinis ne pigriteris adhibere deo videlicet: si quid forte probeat recte cō-
positum: meaq; negligēcie designādo vniuersale viciorū: nec tamen vitupe-
rando: sed indulgendo. Quia ius frangitur obiurgationis vbi interuenit hu-
milis confessio.

Argumentū in hystoriā beatæ virginis.

Oachim & Anna de stirpe dauid cū diu steriles vixissent: In tēploq;
ob sterilitatē repudiati a sacerdotibus fuissent: tādē longis oronibus
& votis plem diuinā (nomie Mariā) susceperūt eāq; castitati & æter-
no dei obsequio in tēplo deuouerūt. Illa tenella læta & cōstans gradus tēpli
cū omniū admiratione supauit: reliquasq; virgines sanctitate vitæ excelluit.

d ii

PREFATIO IN HISTORIAM.

quā dum sacerdotes despōdere volūt: & virgas temere pietas illi cōiugem querūt. & fors sup virgam ioseph ex genere dauid cecidit. Nam mox colūba suā virgā insidens cōclū peciit. collaudātibz cūctis diuinā sortē. Ioseph virgo despondet: pauloq; post angelus illi diuinā salutatiōe facta deū omniū creatore obumbratiōe sancti spūs carnem suscipere nūciat. quā verbo angeli credēs: dum in bethleem cū ioseph Cæsaris augusti edicto migraret peperit primogenitū suū: saluatore mūdi: Iesum christū cuius diuinitatē & pastores & magi ab oriente veniētes testati sunt: Quā fama cum ad herodē delata fuisset: omēs eius anni infantes natos occidi iussit. vt heredē regni tollerēt: Ioseph ab angelo monitus: cum matre & puero (vt regis crudelitātē fugeret) in ægiptū cōcessit. moxq; ægiptiorū simulacra in terrā prona cadencia nutabāt sacerdotibzq; suis verū deū natū proclamabāt. In itinere autē miracula pueri de serpētibus & draconibus dum in specu noctē ducerēt narrat. Itemq; de leonibus & pardis mite & mansuete se puero offerētibus: palmāq; cū fructu inclinātā matris gremio: fontemq; pueri verbis erumpentē dum in itinere siti laborassent cōmemorat.

Ad Gerbergam abbatissam in Gandeshaim

Otonis primi impatoris neptē

Alue regalis proles clarissima stirpis

Gerbirg illustis moribus & studiis

Accipe fronticula dominatrix alma serena

Que tibi purganda hic offero carminula

Eius & incultos dignanter dirige stichos

Quam doctrina tua construit ægregia

Et cum sis certe vario lassata labore

Ludens dignare hos nunc modulos legere

Hanc quoq; sordidulam tenta purgare camenam

Ac fulcire tui flore magisterii

Quo laudem dominæ studiū supportet alumnae

Doctrinæq; pie carmina discipulae.

In hystoriā intemeratæ dei genitricis prefatio

Nica spes mūdi dominatrix inclita cœli

Sancta parens regis. lucida stella maris

Que paries mūdo: restaurasti pia virgo

Vitam: quam virgo perdidit vetula

Tu dignare tuæ famulæ clementer adesse

Hos iustitæ votis carminulisq; nouis

Que tibi feminæ studio famulante camene

Iam supplex modulis succino dactylicis

Exoptans vel summatim: attingere saltem

Laudis particulam: virgo tue minimam

Ortus atq; tui primordia clara beati

Necnon regalem pangere progeniem

Hoc tamen agnosco: fragiles excedere vires.

Laudibus vt tentem te meritis canere.

BEATAE VIRGINIS.

Digne pro meritis quam totus nō canit orbis.

Queq; super laudes angelicas renites.

Hinc quia virgineo portasti ventre puella

Indusum: cuncta qui regit imperio.

olim sed stultum fari qui iussit a cellum:

In laudem sancti nominis ille sui.

Tecq; per angelicum fecit virguncula uerbū.

De sancto digne flamine concipere.

Atq; suæ prolis matrē sine sorde pudoris

Effecit: cunctis dissimilem meritis.

Si placet: ipse meam potis est dissoluere linguā.

Et cor rore suæ tangere gracia.

Quo prestante suæ mitis dono pietatis

Grata sibi pangam. te quoq; uirgo canam.

Nec comes ingratis condemnar iure pigellis

Quos piget altithrono psallere pro modulo.

Sed mage purpureū laudare perenniter agnū.

Promerear. tumis addita uirgineis.

HISTORIA NATIVITATIS LAV
DABILISQ; VE CONVERSATIONIS
INTACTÆ DEI GENITRICIS QVAM
SCRIPTAM REPPERI SVB NOMINE
SANCTI IACOBI FRATRIS DOMINI.

Vndi labētis lustris nā mille pactis

Incepit quādo foelix ætatula sexta.

Qua deus impleri iussit pietate fideli

Quicquid ueraces iam precinuerunt

prophetae.

Qui mundo iesum mox predixere

futurum

Germine de Iuda. quidam surrexerat ergo

Israel in terra senior: sub lege uetusta:

Ortus regali dauid de germine magni.

Quem tradunt etenim nomen tenuisse Ioaachim

Hic in mandatis genitricis ab ubere legis

Extiterat iustus. necnon digne studiosus.

Hoc quoq; continuo fuerat sua maxima cura:

Vt gregis ipse suæ bene pasceret agmina magni.

Designans. ueri sese pastoris haberi

Dignum quandoquidē terrestri carne parentem:

Qui portare suis humeris nō distulit agnos.

d iiii

HYSTORIA.

in mrt

In propriis vitæ ducens ad gaudia læte.
Pallurus mortem; magnū nostri per amorem.
Empiturusq; reos animæ precio sibi chare.
 Ic heros etenim (de quo narrabo) Ioachim
 Tali percerte felix patriarcha nepote.
Toto se placidis ornans conamine factis.
Quicquid possedit per tres partes refecuit.
Partem dans viduis; peregrinis atq; puellis.
Sepius in templo partem famulātibus ergo.
Particulamq; suæ domui seruauerat omni.
Hoc quoq; nō raro faciens pietate benigna.
Digne mercedem suscepit deniq; talem:
Vt propria substantiola bene multiplicata:
Iplius gentes proceres precelleret omnes.
Nec sibi consimilē portaret terra potentem.
Quem sic cunctarum fulciret copia rerum.
 Vattuor hinc certe cum iam felicitate ipse
 Viueret in summa fortuna lustra rotata:
Vultu perpulcrā sibi desponsauit amicam
Necnon prenitidam laudādis moribus Annam
Acharis natam. Dauid de stirpe creatam.
Fœdere legali proprio quam iunxit amor.
Hanc autem memorāt sterilem nō tēpore paruo.
Spem partus homini nullam conferre fideli.
Tandem digestis bis denis scilicet annis
Contigit in templo Ioachim sub tempore festo
Inter sacratos altaris stare ministros.
Incensum digni fuerant qui ponere visi.
Quem Ruben templi dum vidit scriba sacra-
Exosum factum dictis affatur amaris.
Non licet incensum dixit te tangere sanctum.
Munera nec domino prestat dare sacrificanda.
Te quia despexit. sobolis cum dona negauit.
 On dedit econtra verbum vir nobilis vllum.
 Sed merens abiit. siluas tristisq; petiuit.
In quis sepe gregem consuevit pascere pridem
Ac in longinquā pergens per deuia terram.
Ipsū cum propriis secum ducendo magistris.
Hic in secretis latitat pascendo latebris.
Nec post ad patriam placuit remeare relictam:
Pallus nanq; grauem: secreta mente pudorem:
Ex Ruben verbis: qui se causatur: amaris.
 Vius percerte post menses inclita quinq;
 Cōiunx: desperans illum iam viuere saluum.

BEATAE VIRGINIS.

in mrt

In soles fleuit. nec solamen sibi sciuit:
Hasq; preces domino profudit triste dolendo.
Israēlis rector: solus quoq; gentis amator.
Qui semper refoues miti pietate dolentes.
Cur mihi met sociū voluisti tollere charum:
Addens merorem tristi. semperq; dolenti:
Quod semper sterilis mansi sine germine ventris.
Sed nunc maioris vulnus suspiro doloris.
Hoc: quia nec penitus quid conferret scio casus
Legali domino deuoto legis amico.
Ome felicem si saltem noscere possem
Vtrum mors illum subito forberet amara.
An frueretur adhuc calida vitaliter aura.
Certe si scirem nō ius meroris haberem:
Tantum cū tenebris læti succumberet atris.
Funus. sed summa colere prenobile pompa.
Indita condigno cōmittens membra sepulcro.
 Is ita finitis: sublati cernit ocellis
 In ramis lauri resonantes murmure dulci
Pullos plumigeris volucres circū dare pennis.
Hoc vti cernebat: sub tristi voce canebat.
Rex cœli fortis cui subiacet astriger axis:
Omnia qui certe potis es disponere recte:
Semper cunctarū tibi laus extet pietatum:
Quod clemens cunctos pietatis munere viuos:
Pisciculos: pecudes: serpentes: atq; volucres:
Congaudere suis donasti sedulo pullis.
Sed memet solam sterile remanere misellam
Causa iudicii iussisti deniq; recti.
Te tandē omnipatrē constanti pectore testem
Inuoco. cōiugii primo quod temppre voui:
Si ventris fructū mihi prestares pius vllis:
Hinc mox in templo sisti tibi rite sacrato.
Obsequioq; tui legali more sacrari.
 Alia dum mūdīs formaret verbula labris:
 Angelus astrigero subito descendit ab alto:
Maxima tristitia: portans solamina tanta:
Et stans sub facie: dictis hec fatur amicis.
Exue merorē cordis. depone dolorem.
Consilioq; dei germen tibi credito summi
Hoc quod ventre tuo procedet tempore certo:
Vere fiet idem populis mirabile cunctis.
Dixit: & auriuagis reuolans secat æthera pennis:
Amma: sed angelicis nīmīū perterrita verbis:
 d iiii

HYSTORIA.

M aista domū peciit. sese lectoq; locauit.
 E t tremefacta diem psalmorū lege perorat.
 E flus noctem precibus ducendo sequētem.
 P ost hec ergo suam precepit adesse puellam.
 A stantē rogicans propriis illam sub oculis:
 C ur se despiceret: vel cur tam sero veniret?
 C um sibi sentiret fieri quid forte stupendi.
 Eddidit econtra domina lasciuia famella
 Obprobriis tactum seruili murmure verbum
 S i te despexit sterilem faciens deus inquit:
 D ic rogo: diuinā causā quid pertinet ad me?
 A nna sed obprobriū pacienter pertulit istud.
 E ffundens tantū lacrimas subtristis amaras.
 S cilicet hac ipsa Ioachim predictus in hora:
 A ngelus apparens. inter montana refulgens:
 I n quis tunc pascendo gregem latitauerat eger?
 I uulerat ad sociam cicius remeare relictam.
 Q ui dixit. monitis animo permotus ab illis.
 H ec iam bis denis mecū permanserat annis.
 E x illa dominus sobolē mihi nec dedit vllam.
 I nsuper obprobriis discessi plenus amaris
 N uper de templo. causa confusus ab ipsa.
 E t me despectum: tantisq; malis saturatum:
 H ortaris regredi. subdi primoq; pudori.
 A d quem māfuetis cœlestis nūcius orsis.
 M e fore cœlestem: dicebat: credito vocem.
 C ustodemq; tui factum pietate superni.
 R egis. qui iustam consolari dedit Annam:
 P er me. dum preculas flendo pfunderet almas.
 A t nunc ergo tui causa de cardine cœli:
 Q uo veniens refero permagni gaudia doni.
 H ocq; tibi dico. q; mox prenobilis Anna.
 C oncipiet natam. cunctis seclis venerandam.
 H ac inter natas hominū fiet sacra cunctas.
 S piritus & merito sanctus requiescet in illa.
 A c per quam veniet mundo benedictio summa:
 N ec primā similē: nec fertur habere sequentē.
 A t nunc ad sociam tenta remeare beatam.
 Q uā gaudens omni tantū pariet decus orbi.
 E t semper grates factori reddite dulces.
 C ui placet stirpem vobis concedere talem:
 Q ualem pcertē nunquā tenuere propheta.
 O mnes electi post hāc nō sunt habituri.
 D quē. promissis Ioachim letatus in illis:
 S i mihi certa tuo maneat tua gratia seruo.

BEATAE VIRGINIS.

A d tempus dignare meo requiescere tecto.
 E t gustare cibum non dedignere paratum.
 N gelus econtra dicebat voce decora.
 Desine posco meū post hāc te dicere seruū
 E sse. sed angelica consortem credito turmā.
 N am mihi terrenis opus est non vescier aëcis.
 Q uem pascit domini semper præsencia summi.
 Q uapropter moneo domino libamine sacro
 H oc te ferre. meis satagis quod ponere mensis.
 Q ui citus anniculū gregibus subtraxerat agnum
 S perans obprobriū ruben cessasse vetustum.
 I mmolat & domino gauisus pectore lato.
 I gnibus appositis. vt habet præceptio legis.
 A ngelus his votis vt iussit rite peractis.
 A learis fumo sublatus pergit ad astra.
 Am tunc clemētis paulatim gratia patris.
 Incepit radiis mundo luceſcere clavis.
 A tq; prior stabilem discordia sumere finem.
 C um sua cœlestes primū conſordia ciues.
 O lim terrigenas promittebant habituros.
 N uos prius e meritis Adam. spreuere parentis.
 N ec latuit tunc angelicū clemencia cœtum.
 O mī patris propriū qui mox post tempora natū.
 M ittere virginē miserans disponit in aluū.
 V t sine principio natus de patre supremo.
 C anem virgineo sub tempore sumeret aluo.
 O mnes atq; suo saluaret sanguine sacro.
 N e post hāc generis humani callidus hostis
 G auderet mundū laqueis retinere malignis.
 S ed patris & nati numē quoq; pneumatis almi.
 A equali forma pollens sub nomine trino.
 F inetenus stabile regnaret iure per orbem.
 N gelus astrigerū postquā transcedit olympū
 V ix paciens Ioachim tantæ præconia causa:
 E t tactus iaculo terroris deniq; magno.
 S tratus adusq; solum doni virtute superni.
 P ertimidus iacuit necnō sine mente quieuit.
 I psiū sexta: ni fallor: forte dici
 D um sol vsq; suū concludit vespere cursum.
 N terea pueri venerūt cum grege lassī.
 C unq; suū dominū pronum videre locatum:
 C ōminus astantes: ceperunt discere tristes
 C ausam terroris turbata mente recentis.
 I psiū percerte sed vix potuere leuare.

HYSTORIA

Q uis cum cœlestis narrasset nuncia ciuis:
 S uaferunt illi: iussis parere supernis.
 E t rapido patriâ cursu repedare relictam.
 Q ui gregibus lectis siluis discessit ab illis.
 A cgaudens pueros secum deduxerat ipsos.
 E t cum transisset spaciū triginta dierum:
 A ngelus oranti sanctæ comparuit Anna.
 E t cū pacificis deprompsit talia verbis.
 E xurgens animo: vultu quoq; perge sereno
 A d portam subito: quæ dicis aurea vulgo.
 I llic forte tuū: summa cū pace reuersum:
 L egalem dominū mox comperies fore viuū.
 Q uæ cicius dicto. iussum cōpleuit amandum:
 I mpaciensq; more: perrexit ad hostia portæ.
 P restolata suū gauisā mente patronum.
 C ilicet attonitis quæ cum conspexit ocellis:
 C aro florigerū percurrerat obuia campum:
 I psiū & collo sese suspendit amando.
 A ltitrono grates reddendo deniq; tales.
 L aus tibi cūctorū largitor summe bonorum:
 Q ui mihi nō meritis concedis gaudia tanta.
 E cce virum propriū presentem scio saluū.
 T empore quæ longo iam permansi viduata.
 Q uæq; fui sterilis: concepī gaudia prolis.
 T alibus auditis: congaudens concinit omnis
 P lebs hebreæ: deo laudes cum pectore lato.
 O st hec noueno percerte mense peracto.
 V enit summa dies. in qua prenobilis Anna
 P rogeniuit natam cūctis seclis venerandam.
 P ostq; dies octo primi venere vocati
 P ontifices. tantæ solito qui more puellæ.
 N omen & aptarent. ipsam quoq; sanctificarent.
 Q uis Ioachim preculas fudit presentibus istas.
 R ex cœli stellis solus qui nomina ponis:
 I stius teneræ nomen dignare puellæ
 C œlitus indicis per te monstrare coruscis.
 I xerat. & subito sonuit vox fortis ab alto:
 M andās ægregiā Mariam vocitare puellam:
 S tella maris lingua quod cōsonat ergo latina.
 H oc nomen merito sortitur sancta puella.
 E st quia preclarum sydus quod fulget in æuum
 R egis æterni claro dyademate christi.
 O st hec: annorum meta vergente duorum:
 F ortunata suā dum sumpsit ab vberē natam:

BEATAE VIRGINIS.

A blactando piā genitrix de more Mariam.
 O cius in templo sistit cum munere digno:
 I psam. que templū domini fuit: imo futurum.
 Q uo sociata sacris virguncula parua puellis:
 S emper diuinis illic perstaret in odis.
 Q uem merito ciues cœlestes laude frequentant:
 O st hæc: in templi subsistens limite sacri
 A scensum graduū subito terquinq; supinum:
 I mmemor ætatis iam plena deo puerilis:
 A udacter currit. vultum nec retro reflexit.
 Q uerat vt astantes: infantū more: parentes.
 I s super accensi mirantur deniq; cūcti
 A stantes populi. templi pariterq; ministri.
 P ontifices ipsi factum laudant quoq; primi:
 D icentes. tanto q; tunc infantula facto:
 P er se quid fieri presignaret cito magni.
 E t vere magni. cūctis meritoq; stupendi.
 V od credi maius: v' quod posset fore maius:
 Q uā q; virgineo portauit ventre puella
 M agnum factorem mundi. propriūq; parentē.
 N ec mirum sursum cepit sic figere gressum:
 I nsans lacteolis fuerat dum paruula membris.
 Q uam pater alme tuo ditasti flamine sacro.
 D um fuerat sanctæ genitricis. condita ventre.
 P rescius hanc solam certe consistere dignam
 A d proprii partum nati: per sæcula nati.
 Q ui post corporeæ tectus velamine formæ.
 A scensum graduum cūctis patefecit in æuum.
 P er quas ad patriam tendunt remeare relictam.
 C ui christus nomen. cui laus sit cœlitus amen.
 C ilicet & genitrix tali facto bene felix:
 C onlaudans regem: cecinit sic Anna: pennē.
 O mnipotens rector: solus pietatis amator.
 C lementer proprio fecisti mira popello.
 A spiciens humilē miserando meā quoq; mentē.
 I am desperatæ donasti gaudia nata.
 A udeo percerte post hec tibi munera ferre.
 N ec vereor prohibere meum post hec inimicum:
 Q uin visitem sacris templum sociata ministris.
 H inc te cœlestes conlaudant sedulo ciues:
 C ondignū carmen modulando penniter. amen:
 H is ita finitis: orantis scilicet orsis:
 G ermine felices talis rediere parentes
 I ndolis. in templo parua remanente Maria:

HYSTORIA.

Mnes humanæ nequeunt cōprehendere lingua:
 Nec potis ē stabilis quāuis uerbū sonet orbis
 I stius infantis preclaram dicere famam.
 S ed nec mirandæ uitam moresq; puellæ.
 Q uis laudare modis potis est per sæcula dignis?
 H æc quia continuo cunis subtracta puella
 M aturis omni lucebat moribus orbi:
 N ec quicq̃m membris gessit puerile tenellis.
 A st in preceptis fuerat iustissima legis.
 N eonon carminibus semper studiosa Davidis:
 H æc prudens: humilis: seruēs dulcedine mentis.
 O mnibus atq; placens. tota uirtute refulgens.
 H anc hominis maledicentē nō audiit auris.
 O ffensam sed nec quisq̃m cognouerāt unquam.
 S emper erat mitis neonon gratissima cunctis.
 E t quæ nempe suo profluxit ab ore loquela
 N ectare gratiolæ fuerat condita superna.
 E t cum quis uerbis illi benedixit amicis:
 M ox grates domino curauit reddere summo.
 N ec sic diuinis linguam retineret ab odis.
 E xemplumq; suis in se prenobile cunctis
 P reponit focis: iam cunctigenæ bonitatis.
 I plius faciem niueo candore nitentem:
 T radunt ardentis radios precellere solis.
 N eonon humanū penitus deuincere uisum.
 Q uid referam digitos operum? satis arte pbatos:
 N amq; manu docta perfecit parua puella.
 N empe sibi normam statuens ipsissima duram:
 O mnibus in templo uiuebat strictius ergo
 V irginibus reliquis: illic pariter sociatis.
 N am tantū preculis studuit persistere sacris.
 N eonon diuinis semper constanter in odis.
 E x quo discussæ noctis periere tenebre:
 A urora spargente plagam lucem per Eoam:
 A ltius vsq; polum phœbo ascendente serenum:
 T ercia iam subito deuenerat hora dici.
 T unc usu digitos operis laxauerat albos.
 D octe purpureis instando deniq; filis:
 S ed mox ut nona phœbus descendit in hora:
 S e precibus solito reddit famosa puella.
 A c studio mentis bene perdurauit in illis.
 V sq; per angelicū sumpsit sacra uirgo ministrum:
 O mni nanq; die missam sibi cœlitus escam:
 E scam pontifices dederant de more potentes.

BEATE VIRGINIS.

H anc studio mentis cicius concessit egenis?
 D eniq; cœlestes lapsi desydere ciues:
 H anc crebro uerbis consolabantur amicis.
 S pernere terrestrem quo mox didicisset amorē.
 E t castam regi mentē seruare perenni:
 Q uisquis languidulis infirmus deniq; membris
 H anc saltim tetigit: raptim saluus remeauit
 V ius cum stabilem volitaret fama per orbē:
 A biathar reliquos exorat sepe sacerdos
 P ontifices templi: precii nō munere parci:
 V ellent præclaram quo desponsare Mariam:
 I plius æ regio legali fœdere nato.
 Q uod fieri uero prohibet uirguncula casta:
 I ndita regalis spernens conforcia stirpis.
 S e quoq; finitenus testatur nobile corpus
 E ius: cōiugio percerte subdere nullo.
 T alia pontifices cui mox dixere potentes.
 Onne deus colitur digneq; potens veneratur:
 In plæbis Iudæ legali posteritate:
 N ec decet innuptam talem remanere puellam.
 Q uis constans animo respondit talia uirgo.
 N am deus in templo gaudet requiescere mundo.
 M entibus & sobriis. nec delectatur in illis
 C rimine quos magno maculat lasciuia libido.
 S cimur Abel duplā merito sumpsisse coronam:
 Q uī primus mundo iustus fuerat prothoplasto:
 V nam martyrii fratris de cede peracti.
 A tq; magis nitidam pro uirginitate secundam.
 C redimus heliam cœlum petiisse secretum
 C orpore cum uero. mansit quia uirgo potenter
 N ec corpus maculis vnquā violauit amaris.
 H æc didici certe legis ratione docente.
 E t discens animo mandauit sedula fixo.
 M eq; puellarem noui retinere pudorem.
 Ostq̃m bis septem totos compleuerat annos:
 Non hoc esse sui moris dicunt pharisæi:
 A etatis tanta q; uellet uirgo manere:
 P ost hæc in templo domini sub honore sacrato:
 M ox decreuerūt populum concurrere cunctum:
 V t pariter tantam tentarent uolucere causam.
 E t cum sub tectis templi consisteret omnis.
 A biathar (quem iam memini sub lege sacerdos:
 A scensum graduū conscendit nanq; superbum.
 P resul & astanti dicebat talia plebi

HISTORIA.

X quo constructū fuerat prænobile templum
Istud: per magni regis studium Salomonis
Vt scitis vere manserunt semper in illo
Forma conspicua vultus: atate tenellæ
Nata nobilium: famoso germine regum
Atque sacerdotum: vatum pariterq; piorum:
Quæ celebres omni merito mansere popello.
Certe perfecta sed mox atate recepta:
Coniugibus tantæ condignis sunt sociatæ.
Multo magisq; deo placuerunt semper ab illo:
More sed in solito sperat se virgo Maria
Poffe placere. viris domini pro nomine spretis.
Nunc quia non constat votum se reddere tantum
Restat vt altithronum precibus digne rogemus
Vt nos forte suis faciat cognoscere iussis
Hanc quia legali fas sit cum fœdere iungi.
Ali consilio consensu plebis adepto:
Sortem pontifices miserunt primitus omnes:
Inter namq; tribus Israelis duodenas:
Que mox ægregiam Iudæ signat fore dignam:
Quæ designata pre cunctis scilicet vna:
Precepere viros eiusdem germinis omnes.
Quos sine coniugibus fecit consistere casus:
Collectos ergo concurrere sole secundo.
Et manibus virgas dextris conferre nouellas:
Iis igitur cunctis toto conamine lectis.
Aduenit dignus senior Ioseph sociatus
Illis: incuruam portans sub indice virgam.
At vero summus virgas tollendo sacerdos
Gaudens: cunctorū domino faciens holocaustū
Quid fieri iubet effusis precibus rogabat.
Cui mox indiciis diuinis ista iubentur:
Tempore digesto sibi que fuerant facienda.
Præmonitus virgas qui misit protinus ipsas
In templi sanctum famosi iure secretum.
Demandans: quid ni collectim luce sequenti
Inde regales iterum venisse nepotes.
Vnūquēq; suam rursus quoq; sumere virgam:
Nam sibi pro signo dictum fuerat manifesto:
Virgo q; hæc credi deberet nobilis illi
De cuius virga volitaret rite columba.
Que peciisse polum tentaret protinus altum.
Vt ter mille suas retinerent deniq; captas
Virgas personæ. predicto tempore certæ

BEATE VIRGINIS.

Nec signum populo predictum redderet ulla
Obtulit incensum præsul venerabile rursus
Sed dedit precibus deuoto pectore fufis
Cui mox celesti dicitur uoce precanti
Virgula nanq; breuis ioseph iusti senioris
Quæ iacet in templo nec sollicitetur ab ullo
Implebit merito signum memorabile sola
Is ita finitis sonuit uox pontificalis
Mandans in mediam ioseph procedere turbā
Hic erat abiectus. forma nullaq; decorus.
Nec sibi complacuit sociis interfore tantis
Sed mage postremo gaudet remanere locello
Qui mox ut uocem sensit se forte uocantem
Processit pauidus uirgam comprehendere iussus
Ex qua continuo splendens egressa columba
Haud tarde cœlum fertur peciisse secretum
His ita trāsactis laudes plebs concrepat omnis
Grates altithrono reddentes pectore lato
Cui placuit signo iustum monstrare nouello
Ipse sed atatis non immemor ulterioris
Protestans proceres se pgenuisse nepotes
Magno percerte fertur rogitare pudore
Pontifices mariam quo non uellent sibi pulcrā
Ipsi proprio sed sponsam tradere nato
Quod cum forte negant se signatū quoq; narrant
Nec cuiqm credi sanctam debere puellam
Quā sibi: quem dominus solum fecit fore dignū
Exorans alias cepit rogitare puellas
Mitte cum maria causa solaminis ergo
Quæ ueluti cōnutrita sociatq; coeuar
Illam colloqui scirent solamine dulci
Abq; mora consolari ne uirgo pudori
Coniuge pro uetulo fieret subiecta tenella
Quod mox pontifices fieri iussere parentes
Sed senior frustra sudauerat ista rogando
Non sibi sed christo fuerat quia uirgo dicata
Ostqm pontifices preculis cessere precantis
Ioseph seruandam suscepit nanq; puellam
Et pariter missas ni fallor quinq; puellas
Quarum sic ergo creduntur nomina dicta
Sephphona zabel susanna rebecca abigea
Quis opus ad templi pertingens nanq; sacrati
Traditur ornatum studiose perficiendum
Purpura cum bysso linum cum uellere serum:

HYSTORIA.

Purpura sed sanctæ fulgens operanda mariæ
 Creditur ad velum domini templi preciosum.
 Is super accensæ presentes quippe puellæ
 Obprobrii causa dixerunt taliter ergo
 Num te reginam constat post hæc fore nostram
 Iam texenda tibi quia purpura creditur vni
 Non paruo cum sis iunior tu tempore nobis
 Quæ tunc vt semper bene sustinuit pacienter
 Talia nec verbo iam contradixerat vlllo
 Stans sed cicius custos semper sibi fidus
 Angelus astrigera dilapsus dixit ab aula
 Non te virgo rogo perturbent talia verba
 Istæ percerte quia vatium more locutæ
 Iam nunc prelaga dicebant voce futura
 Tu quia sola potenter eris regina perennis
 Necnon stelligeri dominatrix inclita cæli
 Ost hæc secreta residebat in æde quieta
 Purpureos digitis filios operans benedictis
 Angelus & summus gabriel conspectibus eius
 Astitit astrigera cælorum lapsus ab aula
 Virgineum decus verbis affatur amicis
 Iuxta cunctorum narrans oracula vatium
 Ipsius e casto nasci dignariet aluo
 Altithroni prolem mundo satis antiquiorem
 Virgineiq; modum partus narrat memorandum.
 Rgo non nostris potis est exponier oris
 Nobile colloquiū longo sermone peractum
 Virginis æternæ christi matris benedictæ
 Partus & tanti sacra narrantis paranymphe
 Sed nec dactylicis opus est nos psallere chordis
 Magnum merorem ioseph durumq; dolorem
 Frustra cordetenus quo iam fuerat cruciatus
 Talem dum grauidam sensisset forte puellam
 Qualiter & tristis solatur tempore noctis
 Virginis intactæ iussus curam retinere
 Virginis & nati nobis de sydere missi
 Hec euangelici demonstrant cuncta libelli
 Nostros & fragiles excedunt deniq; vires
 His nos transmissis constat quia cognita cunctis
 Sermonē vobis tantum faciemus ab illis
 Charius in templo que creduntur fore dicta
 Erte cum stabilem volitans veniret in orbem
 Vndiq; subiectos describi iussio lectos
 Cæsaris augusti censumq; sibi profiteri

BEATÆ VIRGINIS.

Ioseph ad patriā bethlem perrexerat urbem
 Cum desponsata sibi met pregnante Maria
 Et cum famosis essent prope mœnibus vrbs.
 Aspexit: nō corporeis: sed mentis ocellis:
 Cōminus alma duos virguncula stare popellos:
 Vnum ridentē. necnon aliū lacrimantē.
 Quod ioseph vetulo narrans: audiuit ab illo.
 Cōntine subiecto tantū te rite iumento.
 Et noli posco narrare superflua verba.
 Ixerat: & iuuenem corā prospexit herilem.
 Qui sibi misterium declarauit populorum.
 Talia sacra dicens pro virgine verba.
 Cur dicis Mariam nō verba vera locutam.
 Indignatus: eam secretum cernere solam.
 Nam silentem populū merito vidit iudeorum.
 Qui mox a domino discedet corde maligno.
 Contra gentile sed laticia fluitatem.
 Ad fidei magnum quia perueniet sacramentū.
 Is dictis. Mariā blande cōuersus ad almā.
 Tempus adesse sibi christū narrat pariendi
 Quæ de subiecto descendit iussa iumento.
 Intrās speluncā sub terra rite locatam.
 Quæ male presentis penitus fuit inscia lucis.
 Et quā cōtinuæ semper tenuere tenebræ.
 Sed mox: vt lucem genitrix paritura perennem:
 Hanc adiit. radiis cepit fulgere coruscis.
 Nec post hec ibi cœlestis lux defuit omni
 Tempore. quo genitrix illic mansit bene scelix
 Oētis tranquilla medio libramine certe
 Illic hæc eadem genuit virguncula prolem
 Gaudens diuinā: cunctis seclis venerandam.
 Cui nomen Iesus. cui sit laus gloria virtus.
 Soluere qui veterum veniens oracula vatium:
 Se pro saluando venturū prescia mundo.
 Pacem cœlicolis fecit cum ciuibz orbis.
 Quem genitū sacro castæ de virginis aluo.
 Protinus angelicus circūstat deniq; catuis:
 Laudans submissis factorē vocibus orbis.
 Orens & puerū nobis de sydere missum.
 Sed mater subito: cunctis veneranda. Maria:
 Collocat angusto præsepi membra tenella
 Christi. pāniculis regem voluēdo perennem.
 Tpius interea Ioseph digressus ab illa.
 Mox obstetrices secum duxit mulieres.

HYSTORIA

Quæ zelemi salome fuerant de nomine dicta:
Sola sed ingreditur zelemi. salomeq; veretur
Tangere speluncam pedibus splendore repletâ:
Mox quoq; virginem zelemi tractans pie partum:
Exclamans: signi dixit bene credula tanti.
Quid sibi nō nuptæ partus vult iste nouellus?
Editus ecce puer regali germine nuper.
Coniugis expertem bene declarat fore matrem:
Atq; parens virgo natum lactat pie sola.
Vberibus castis de cælo iure repletis.
Non dolor est matri nec est maculatio proli:
Ordine diuino fieri sed talia credo.
 Anc salome vocem spernēs: nō ficta loquētē:
 Dixerat auditis sese nō credere verbis.
Ni probet ipsa sacrâ palma tangendo Mariam.
Hinc ingressa suâ cepit protendere dextram.
Audaçter castam tentans palmare Mariâ.
Sed talis pœnam conserit audacia dignam.
Dextra est continuo tentatrix debilitata.
Ingenti certe cruciatur iure dolore.
Tunc salome clamans animo subtristis amaro.
Defectum dextre subitū defleuit ademptæ.
Moreq; iudaico propriū meritū recitando.
Necnon iusticia sat cōfidens simulata.
Talia celsithrono fertur dare verba dolendo.
 Estis cunctorū consolatorq; laborum.
 Tu scis preceptis fueram quod sedula legis.
Quodq; tui causa semper fuerā bene larga.
Pauperibus cunctis lectis de sinibus orbis.
Qui merens venit de me quoq; letior iuit.
Et nunc pro meritis pacior damnum graue tantis.
 Vi mox apparens iuuenis prelucidus: insit.
 Pāniculos pueri solūmodo tange tenelli:
Accedens istas ad regales cito cunas.
Ipseq; maiori te restituet sanitati.
Hæc vbi iussu sibi: sequit solamina dantis
Tangendo minimū pannorū deniq; filum:
Sensit se subito saluam fore corpore toto.
Et grates domino reddebat voce canora:
Qui sibi dignatus talem cōferre salutem.
 Rdine digesto postq̃m fuit ergo repleta
 Visio pastorum. signū sibi met quoq; dictū.
De paruo puero presepibus inueniendo.
Ip̃sius pueri quoq; circumcisio christi.

BEATAE VIRGINIS.

Nominis atq; sui fulgens aptacio magni.
Reges astrologi solis de cardine lecti
Aduenere magi. stellarū lege periti.
Querentes urbem famosam deniq; salem.
Necnon herodem constanti pectore regem.
Sollicitant regis de natiuitate recentis.
Se vidisse nouam fantes nuperrime stellam:
Quæ regem natum demonstraret iudeorum.
 Is rex turbatus secreta mente profanus:
 Accitis citius scribis: audiuit ab illis:
Certe bethleis nasci q; christus in oris
Iuxta cunctorū deberet carmina vatum.
Scilicet atq; magis iussit cū fraude remissis:
Vt puerū querant natum. sibi met quoq; mōstrēt.
Quem cupit occidi. simulās se velle precari.
Qui: monstrāte viam stella pergunt cito rectam.
Intrant & pueri regalia tecta tenelli.
Haud vario certe digestim picta colore.
Syderis obsequio tanti sed rite polita
Proni vestigiis figentes oscula prolis.
Orantes: preculis humili quoq; voce profusis.
Rino cœlestem venerant munere regem.
Hunc hominēq; deum designantes moriturum.
Qui mox in somnis moniti sub tēpore noctis:
Ad patriā læti redeunt per deuia ducti.
 Is ita digestis. herodes pessimus hostis:
 Augusti iussu rhomā deducitur ergo
Quo vel purgaret: lex vt romana doceret:
Criminis imposita de magni se cito culpa.
Vel capitis pœnam iuste pateret amaram.
Namq; reus maiestatis dicetur henlis.
Et merito talem patitur iam suspicionē:
Qui cupit insidiis vulpino corde paratis:
Prolem cœlestis diuinā perdere regis.
Hoc nam diuino nutu factum fore credo.
Quod tūc percerte rhomam mandat adire:
Quo se subtracto: legis mandamina cuncta
Plenius in nato cōplerentur cito christo.
 Amq; quater denis: cursu ducente: peractis
 Virginei partus digestim rite diebus:
Hic factor membris cœlorū nanq; tenellis
Sistitur in proprio paruo cū munere templo.
Vlnis exceptus tremulis iusti symeonis.
Et mūdi dominus condignis est benedictus

HYSTORIA:

O dis. ex ipso iusto Symeone uetusto
 Necnon famosa presagis vocibus Anna.
 His quoq; completis iuxta mandamina legis.
 Ad patriam bethlem redierūt protinus urbem.
 Am post hec binis mansumis pene repletis.
 Hostis ab exilio veniens peruersus amaro.
 Quod dixere magi voluebat mente dolenti.
 Scenati stellam regis uidisse decoram.
 Hæc recolens proceres regni rogabat heriles.
 An redeundo: magi venissent mente fideli.
 Vel quid de nato demandaret sibi christo.
 Qui mox responsis pariter dicunt bene sumis.
 Scenescire. magi fuerint si forte reuerfi.
 Nec quid de nato sese perdiscere rege.
 Is super accensus rex Herodes: furibundus
 Mittens infantes occidi protinus omnes:
 Qui tunc bethleis fuerant precepit in oris.
 Scensemper viuū sperans extinguere christū
 Possit. sed in somnis monitus ioseph venerādus.
 Pergit in ægyptum: vasti per deuia secum
 Educens heremi Iesum cū matre tenellum.
 Noui terrestris christo dominante timoris.
 Talia sed solito fecit pietate suprema.
 Aegypti tenebras propria quo luce vetustas
 Mox illustraret. per se penitusq; fugaret.
 Ontigit ergo die quadā: requiescere velle:
 Iuxta speluncā: sanctam cū prole Mariam.
 Que fat lassā solo fuerat cum forte locata.
 Scenilicet in gremio Iesum molli refouendo:
 Multi terribiles procedūt namq; dracones
 Ex hac spelunca. pre qua fuit ipsa locata.
 Quos ioseph pueri cernētes: obstupefacti
 Ceperunt certe magno clamare timore.
 At puer e gremio matris surrexit amando.
 Iesus. sacratissimam stabat mitis quoq; plantis:
 Contra frendētes turbata mente dracones.
 Qui subito proni ceciderūt mansuefacti.
 Oantes tacitis factorē nutibus orbis.
 Ipsaq; digrediens heremi per deuia vasti:
 Illos precessit. sequier sese quoq; iussit.
 Vo ioseph visu: genitrix christiq; sacrata.
 Exanimes: fragilis pro cōsuetudine carnis:
 Facti. sat pauitant. puerū lediq; timebant.
 Ipse sed inspector mentis testis: quoq; cordis

BEATAE VIRGINIS.

Hec responsa dedit timidis cōuersus. & inquit:
 Quare lactentes tantū tractabitis artus?
 In me virtutē capitis nec mente perennem?
 Quāuis humanis sim paruus homuncio mēbris:
 Vir tamē omnipotēs summo sum numine pollēs.
 Condecet atq; feras siluæ mansuescere cunctas.
 Me coram rabie dimissa rite priore.
 Ost hec magnanimes cū pardis nāq; leones:
 Necnō cunctigenæ venerunt vndiq; lectæ.
 Vt sensere fore prolem factoris adesse.
 Oantes puerū sub missa voce tenellum:
 Circa preclaram gaudentes atq; Mariam.
 Quam super insolito pauitanti deniq; signo:
 Læcius intuitus fertur sic dicere christus.
 Non te virgo rogo pollens genitrix mea chara:
 Permoueat signi nouitas carnaliter almi.
 Obsequiū sola veniūt ista quia causa.
 Non q; te vellent vel saltim ledere possent.
 His quoq; discessit dictis angustia cordis.
 At vero beluæ precedebant bene latæ
 Demonstrando viam per deserti loca rectam.
 Sed nec nocturnis discesserat vlla sub horis:
 Sed ioseph pecori fociatæ mente fideli:
 Oblitæ rabie naturaliq; furore.
 Pacificæ modici gustabant pascua fœni:
 Inter quas ergo fuerat concordia tanta:
 Vt quodā timidi iunxere lupis latus agni:
 Et bouibus mites bene cōmansere leones.
 Sed nō immerito. cœlorū pax quia vera
 Quæ regit immēsum: summauit fœdere cœlum
 Illarū mentes mutauit more fides.
 Ost hec pausauit: radiis lassata caloris
 Aestiuū: chara palmæ Maria sub vmbra.
 Et rursum versis claris aspexit ocellis:
 Fructibus hanc palmā maturis esse refertam:
 His visis. lingua formauit talia verba.
 Istius palmæ nimiū delector onusta:
 Si potis est fieri: de fructu deniq; vesci.
 Vi senior vetulus legis moderamine iustus:
 Haud blande dictis ioseph mox obuiat istis.
 Hoc miror certe nimiū te dicere velle.
 Cum videas ramos magno de germine ductos:
 Astris contiguos. cœlum pulsare profundū:
 At ego precogito summa tantūmodo cura:
 e iiii

HYSTORIA.

Si saltem valeam puram cōprehendere lympham.
 Vtribus in nostris quia nec est guttula fontis.
 Hec heros igitur venerandus sic loquebat:
 Ceu desperaret quod presens omnia posset.
 Christus corporeis tectus fuerat quia membris.
 At puer in gremio charæ genitricis amando:
 Accumbens. palmā gaudens se vertit ad ipsam.
 Fūctus & imperio: præclare quippe: patemo:
 Ipsi continuo dicebat. fronte serena.
 Arbor flecte tuos summo de vertice ramos.
 Vt quantū libeat de te mater mea carpat.
 Dixerat. atq; suis arbor fortissima iussis:
 Ante pedes Mariæ parens inflectitur almæ.
 Fūctu cumq; suo penitus fuerat spoliata:
 Incuruata stetit. nec surgens alta petiuit.
 Opperit imperiū christi sed rite probatum.
 Ipleq; te subito dixit nunc erige palma.
 Vt sis lignorū post hæc collega meorum.
 Que paradisiacis constant plantata locellis.
 Ex radice tua deduc ex templo secreti
 Vndas fonticuli. fluitantes gurgite dulci.
 Que cicius dicto cōplentur deniq; cuncta.
 At prolis comites fontem lustrando recentē:
 Reddebant grates lattato pectore dulces.
 Atq; sitim lymphis tristem dempsere nouellis:
 Cumq; profecturi deserti per loca vasti
 Essent. ad palmā Iesus sic dixerat ipsam.
 De te quippe meo precepto palmula mando:
 Angelus vt cœlo veniens dilapsus ab alto:
 Tollat rite tuo ramū de vertice summo.
 Necnō hunc ipsum plantet mox in paradysum.
 Et tibi gloriolā super hoc iam confero tantam.
 Vt post hæc summi dicaris palma triumphī.
 Et quisquis bello famosæ vicerit vllō:
 De te vincenti dicetur protinus ille.
 Ad palmā magni venisti namq; triumphī:
 Ec vbi dicta dedit. dilapsus sydere venit
 Angelus. Et tollens ramū diuexit in altum.
 Quo viso: cuncti presentes obstupescati.
 In terram proni consternūtur tremefacti.
 Quos Iesus subito solatur talia fando.
 Non opus est certe vobis formidinis vllæ:
 Hunc quia transferri ramū per sydera iussi.
 Vt mox deliciæ magno plantetur in horto

BEATAE VIRGINIS.

Et uelut hic in deserto mea iussa sequendo
 Impleuit: magno nosmet studio faciendo.
 Sic illic sanctis constet dulcedo perennis.
 Alibus ac tantis signis iam sedulo uisis.
 Ioseph uirtutē prolis tractando perennem:
 Vtitur his uerbis. submisso murmure fufis.
 Ecce calor nimius nostros male decoquit artus.
 Nunc tibi si placeat: cuius regnum iuge constat.
 Precipe: per pelagi calles nos pergere uasti.
 Vrbibus appositis quo certa quies data nobis.
 Nos cicius spaciū faciat percurrere tantū.
 Cui dixit Iesus. diuino numine clarus.
 Namq; uiam subito longam per me breuiabo.
 Et quod ter denis potuit uix ante diebus
 Metiri. faciam diei spacio repedāri
 Is dictis Soniten uiderunt ocus urbem
 Aegypti magnā. famosis menibus altam.
 Hanc introgressi. pecierūt limina templi.
 In quo stulta deos consuevit ponere falsos.
 Gens pagana suos. peruerso more colendos.
 Mox sed ut intrauit sancta cum prole Mariæ:
 Omnia falsorū pariter simulacra deorum
 In terram subito ceciderūt deniq; prona.
 Iam cognoscētes regem uenisse perenne m.
 Atq; deum uerum magna uirtute decorum.
 Vnc est impletū: fuerat quod carmine dictū.
 Olim percerte modulantis tale propheta.
 Ecce super leuem dominus ueniet cito nubem.
 Pre cuius sancta facie: decet omnia nempe
 Aegypti subito conquassari simulacra.
 Acc Affrodosio postq̃m fuerant recitata.
 Urbis namq; duci predictæ ualde potenti.
 Illic cum sociis festinat pergere multis.
 Quod cū pontifices templi sensere prophani:
 Sperabant illum variis mox perdere pœnis.
 Hos: qui damna diis fecerunt talia stultis.
 Ipse sed in terra cernens simulacra decora:
 Ob tutu prono passim volitare minuta.
 Lumine cœlestis raptim succensus amoris:
 Et fidei sacræ. mutato deniq; corde.
 Subsistit. atq; suis gaudens dicebat amicis.
 Ecce patenter adest dominus super omnia pollēs.
 Quem fortasse dii tacito cū murmure nostri.
 Iure deum uerum contestātur fore solum.

e iiii

HYSTORIA.

R estat vt ipsorū prostrati more deorum :
 D euota regem veneremur mente perennem :
 Q ue fecit regi memorantes iam Pharaoni :
 Q ui sua: plus iusto: spreuit mandamina sacra :
 N e nosmet foueam mortis detrudat in atram .
 Ixerat atq; solo prostratus corpore toto :
 Voluitur ante pedes sanctæ rogatō Maria :
 G raciolam pueri constanter voce fideli :
 Q uem mater gremio gaudens portauit amico .
 Laudanda tuæ virtutis gloria christe .
 O miranda sacræ semper mutatio dextræ .
 Q ui nutu tacito potis es disponere cuncta .
 Q uis volet ergo tuæ pietatis munera magnæ :
 V nice nate dei summo similis genitori :
 M irari digne: merita vel dicere laude :
 Q ui nostri causa fecisti tanta stupenda .
 T u sine principio natus de patre superno .
 P er precepta patris complesti viscera matris :
 E x hac corporeā sumens sub tempore formā .
 Q uiq; vales propria mundū conducere palma .
 P anniculis stringi nō raris haud respuisti .
 E t qui stellato resides solio super athra :
 P aruo presepi contractus: procubuisti .
 E t qui multigenis imponis nomina stellis :
 A c pluuia guttas: pelagi quoq; solus arenas .
 R ite potes numero per te cōprehendere certo .
 V t fragiles pueri pacienter conticuisti .
 T empore: virgineas quo suxisti pie mamas .
 I nsuper Herodem nulla formidine regem :
 S ed sola certe fugisti pro pietate .
 Q uo carnis veram demonstrares pie formā :
 E t mox absq; mora: fecisti saxea corda .
 N am paganorū mollescere nō domitorum .
 E t sentire tuū solidum per tempora regnum .
 Q uo te diuinis moniti scirent fore signis :
 I psū qui solo fecisti secula verbo .
 E t quem cunctorū cecinerūt carmina vatū :
 H inc genitore tuo maneat per secula cuncta .
 G loria. de cunctis & laus æterna creatis .
 Q ui tibi dilecto nesciuit parcere nato .
 E t tibi christe decus perpes victoria. virtus .
 S anguine qui mundū fuso redimis periturum .
 F lamine cum sacro seclī per tempora cuncta .
 G racia cœlestis per quem conceditur omnis .

ASCENSIONIS DOMINI.

Valia retribuā factori munera nunc iam ?
 Pro cūctis digne mihimet que reddidit ipse .
 Q ui pius indignam solita pietate famellam :
 M elicet exiles fecit persolvere grates .
 H is super angelicæ cœlorū posco cateruæ :
 C ollaudare deum nō cessent sedulo verum .

ARGVMENTVM IN HYSTORI AM ASCENSIONIS DOMINI.

Posteaqm̄ (vt apud euāgelistas & apud Lucā in
 actibus apostolorū est) Saluator mūdi christus Ie-
 sus: omia per miracula. & passionē. & mortē suam
 amarissimā cōpleuisset. que de eo cecinissent sacri
 vates. A morte resurgēs: plurimis diebus visus est
 inter discipulos docens. tandem ad patrē vocatus:
 cōuocatis discipulis latissime in cœlos patris impe-
 rio ascēdit: comitante eū vniuerso cœtu sanctorū pā-
 trū. & angelorū choro. Inter quos Dauid cytharā:
 ante ingredientē & triumphantē in cœlis saluato-
 rem: pulsabat.

HYSTORIA ASCENSIONIS DOMINI HANC NARRATIONEM IOANNES EPISCOPVS E GRAECO IN LATI- NVM TRANSTVLIT.

Ostqm̄ corporeo christus velamine tectus
 Tpis impleuit spaciū sacri uenerādum .
 Quod cum terrigenis mansit dignanter
 homullis.
 Q ui solus maculis potuit sine uiuere cunctis .
 V t per se modo demonstraret redimendo
 G audia perpetue: quondā male perdita: vitæ .
 P ostq; triūphalem sanctāq; piam quoq; mortē .
 Q uam nostri causa pacienter pertulit ergo .
 D um victor magno fregit luctamine tela .
 H umani generis seuissima fortiter hostis .
 S anguinis & precii proprii gratis dedit amplū :

HYSTORIA:

P ro nobis animā deponens in cruce charam?
 N e non gloriola surgentis rite peracta.
 A tq; quater denis diei spaci replicatis:
 I n quis discipulis apparens sedulo charis.
 E sse sua nostram mōstrat cū morte perempram.
 N ec mortis vindlis se posse tenerier artis.
 Q ui solus culpæ fuerat sine sordibus Adæ:
 P ostremo charis iisdem monstratus amicis.
 M ontis oliuiferi præcelso vertice quid ni.
 A stans astrigeram mox ascensurus ad aulam
 A ffaturq; suos cum tali voce ministros.
 V t pater in mundū me promisit sibi charum.
 S ic ego mitto meos dilectos vosmet amicos.
 A t vos in gentes cicius cunctas abeuntes.
 I llas perpetue vitæ mandata docete.
 C redentes sacra purgantes ocus vnda.
 I n patris & nati pariter quoq; flaminis almi
 N omine. quo veteris deponant crimina sordis
 E t virtute mea varios depellite morbos
 N e non imperio predones cogite vestro.
 S æuos. obsessum linquant vt pectoris. antrum.
 I llis predulcem seruantes mentis amorem.
 L edere vos odiis qui tentāt semper amaris.
 E x hoc percetæ possunt prenoscere cūctæ.
 G entes: discipulos vos esse satis mihi charos.
 S i colitis vestros puris animis inimicos.
 Inetenus memores persistite scilicet omnes.
 Q ue vestri causa passus fuerim sine causa.
 N onne meā faciem cherubin non cernere talem
 P ossunt in regno qualis nitet ergo paterno.
 I udei spurcis hanc sed spreuere saluiis.
 M axillisq; meis alapas tribuere malignas.
 A tq; manus clauis ligno fixere cruentis.
 D e limo pulcrū quis plasmaui prothoplastum.
 C um quibus & cœlos extendi deniq; celsos.
 N am si respicio terram pauitāt tremefacta.
 N ec mis terroris potis est inferre potentis.
 E t precedentes acriter caput atq; mouentes.
 M e male iudei deridebāt scelerosi.
 H ec cum damnādis paterer patienter ab illis:
 I psos vindicta volui non perdere iusta.
 S ed crucis in ligno mortem gratis paciēdo.
 O rauī patrem clemēcius omnipotentem.
 I llis continuo dimittere crimina tanta.

RESVRRECTIONIS DOMINI

S uadens exemplo tali que sunt facienda:
 V t mea cœlestis fieret doctrina fidelis.
 E t ne quis fictis auderet dicere verbis.
 E cce quod ipse pati respuit: nos ferre suasit.
 E t quod nō fecit: faciendos nos fore dixit.
 S ponte prior mortis subii discrimina tristis.
 C eu pastor verus. cordis bonitate fidelis.
 P ro propriis animā ponens ouibus pie charam:
 N e nō compleui multum pietate fidelis:
 O mnia: que vates de me dixere priores.
 A c nunc ascendo: cinctus virtute paterna:
 A d patrem victor: summū super æthra locatum.
 S ed nō turbari cordis rogabo fidelis
 V estri secretū. quia non vos forte relinqū.
 C eu desolatos in mundo nāq; pupillos.
 S acri graciolam uobis sed flaminis almam:
 E mittam cicius. quæ uos uerum docet intus.
 I nsuper ipse dies uobiscū scilicet omnes
 F inetenus maneo: mundi per tempora cuncta:
 Aec ubi dicta dedit. cōuersus deniq; dixit.
 Ad matrem propriā mansueta uoce Mariam.
 N ec contristeris rogito uirguncula casta.
 C um me precellōs uideas ascendere cœlos.
 T e quia præclarā mundi non linquo lucernam.
 A tq; meū sanctum migrans nō desero templum.
 N ec incorruptam uita dimitto coronam.
 I nueni solam pre cunctis te quia castam.
 C ondignāq; meū corpus generasse sacratum.
 C erte de mundo cum te discedere mando:
 A d te cœlicolas nō solum mitto cateruas:
 I pse sed adueniens: animā sumā benedictam:
 M ultū sole quidem rutilanti splendidiorem.
 N e non angelicis deductam suauiter hymnis.
 O cius astrigerā ponam ueneranter in aulam.
 A t nunc Ioannē tecum remanere fidelem
 I mpero. qui gēmis fulget bene uirginitatis.
 V t tua uita magis prefulgeat inclita castis:
 S epius obsequiis circumdata uirginitatis.
 Illicet angelicus: dicentē talia: cætus.
 I psum dulcisonis laudās circūdedit hymnis.
 E t mox contegitur subito cū nube serena.
 C ōueniunt illic ueterū cunei quoq; uatum:
 I nter quos medius Dauid rex psallere doctus.
 C antans in cytharis. hortatur talibus orsis.

HYSTORIA

N atum cœlestis soliū peccasse parentis.
 E xaltare super cœlos fortis deus altos.
 A tq; super totam mūdi tua gloria terram.
 S cilicet angelicis suadens ait ista cateruis.
 E xaltare deum modulato carmine nostrum.
 O rantes in monte suo crebra præce sancto.
 I ste deus dominus noster. constat quia sanctus.
 T hristus iesus vultu ridente reuersus.
 Discipulis iterum verbis dicebat amicis.
 P ax vobis fratres semper mihi rite fideles.
 V elle meū qui fecistis. necnon facietis.
 E cce meā stabilem vobis do deniq; pacem.
 A c vobis ipsam pacem dimitto perennem.
 H æc ait & cicius propria virtute leuatus.
 A scendit. diri victor super æthera lecti.
 O bsequio nubis circumseptus rutilantis.
 Q uem sursum fixis cum respexisset ocellis
 P lebs doctrix fidei: claustris cœli patefactis.
 P ergentē sursum: cunctis famulātibus astris.
 M ox duo nempe viri stellato cardine lapsi:
 A stiterant illis: induti vestibibus albis.
 Q ui satis angelicis dixerunt talia verbis.
 D icite posco viri cur suspicitis galilei?
 V ultibus attonitis stantes: oculisq; supinis.
 H ic certe Iesus vobis mirantibus vnus
 A ssumptus. cœlos qui trascēdit super altos.
 H ac veniet iudex forma. qua pergit ad æthra.
 Vnc David christū cernens sup æthra leuātū.
 Cōmouit cytharā diuina laude repletam.
 H ec & leticia cantauit congrue magna.
 A scendit deus in iubilo magnus super astra.
 S candit in q; tubæ dominus clangore sacratæ.
 Ost hec intonuit solio vox patris ab alto:
 Dicens ad propriū diuino famine natum.
 T u meus es charus percerte filius vnus.
 S emper iure mihi qui multū complacuiisti.
 T u sine principio: verbum patris quoq; verum
 E t mea de cœlo solus sapiencia vera.
 A t nunc in dextra uictor requiesce paterna.
 G audens. usq; tuos ponam cunctos inimicos.
 S anctorū per secla pedum tibi rite scabellum.
 Ost quā naturā iam de busto rediuiuam
 Humanam: solio christus patris intulit alto.
 O mnes angelicæ sub missa uoce cateruæ

SANCTI GANGOLFI.

L audabant ipsum qui regnaturus in æuū.
 M ortem deuicit moriens: mundūq; redemit.
 V t regnare suos faceret per sæcula seruos.
 Aec quicūq; legat miserenti pectore dicat.
 Rex pie Hrosuithæ parcens miserere miselle
 E t fac diuinis persistere cœlitus odis.
 H anc quæ laudando cecinit tua facta stupenda.

ARGVMENTVM IN GANGOLFVM.

Gangolfus ex nobili Burgundiorū regū fami-
 lia & sanguine natus: & in religiōe christiana inici-
 atus: A paupere quodā rustico ortulum: cum fonte
 amenissimo emerat. cuius amenitatē Hrosuitha
 pulcerrime describit. in hunc ortulū: orationis & re-
 laxatiōis animi gratia (dum ab armis & repub. va-
 caret) solitus erat cōcedere. quā rem familiares sui
 vehemēter oderāt. factū igit est. vt fons exaruisset
 quē ille (baculo in terrā fixo) rursus largissima ve-
 na restituit: Ita vt illius vnda omniū morborū pe-
 stes: haurientiū & lauatiū: fugaret. Tandē vxorem
 ducens: quæ incōtinēs & impudica fuerat. In amo-
 req; satellitum suorum effrena libidine debachata:
 quod cū sancto viro Gangolfo compertū fuisset: Il-
 lam de incōtinencia corripuit. illa per satellites infi-
 dias Gangolfo struxit. & ab illis interfectus. sepul-
 tus in loco q nil terra dicit miraculis clarens. quod
 cū relatum ad Ganeā vxorē suam fuisset: fidē mira-
 culis eius derogat. miraculaq; nō secus vt vētris sui
 crepitū existimat. Quāobrem in penæ perfidiā. vē-
 ter illi quoad viueret perpetuo crepabat.

PREFATIO IN GANGOLFVM.

Pie lucifator: mundi rerūq; parator:
 Qui cœlū pingis syderibus variis.
 Solus & astrigera regnās dnāris in aula.
 Lumine cuncta tenēs. imperioq; regēs:
 T u qui per propriū fecisti sæcula natum.
 E t rerum trinā ex nihilo machinam.
 Q uicq; prothoplasto de terra rite creato:
 O ris diuini. nectare nempe tui:
 S ensus vitalem sufflasti forte liquorem.
 V t fixum digiti fiat opus proprii.

ps Crispin d. m. l. v.

T u dignare tuæ perfundere corda famellæ
H rosuithæ : rorentis pie gratiolæ.
C armine quo compto valeā pia pangere facta
S ancti gangolphi. martyris aggregii.
E t laudare tuū semper nomen benedictum.
Q ui post bella tuis grata dabis famulis.
P remia perspicuæ tenui pro vulnere vitæ:
M andans in regno viuere lucifluo.

Passio sancti Gangolphi martyris.

Empore quo regni gessit Pipinus coi
Francorū scepra regia pro populo.
Iureq; magnifico rexit Burgūdia regna.
Subiectos frenis rite domando suis.
F amosus iuuenis nutritur partibus illis.
A rmis præualidus. corpore conspicuus:
N omine Gangolphus. morū pbitate venustus.
O mnibus hic charus extitit & placidus.
I llum nempe ferunt ortum de germine regum.
R egalemq; suis moribus aggregiis.
I psius e matris gremio spes pendet in illo:
Q ui verbo cuncta condidit ex nihilo.
G erminis & tanti sese non credit honori.
S ed transit meritis stemma sui generis.
N elita nam genitrix tali fœtu pie scelix.
In mūdi lucem fudit vt hāc sobolem.
O cius abluitur vetulis baptismate culpis.
Q uas prothoplastes obtinuerunt patres.
C hrifmatis vnguento scripto sibi fronteq; signo:
A dscitur natis æcclesiæ nitidis.
P ascitur & plenæ fidei mox dogmate trinæ.
D um vagit cuna corpore lacteolo.
L ac quociens suxit tociens fidei sacra sumpsit.
S uspensus matris vberibus geminis.
T alibus incubuit lactis dum gurgite uixit.
H inc pulsus grauido ferbuit ingenio.
C aniciemq; senum mēbris meditando tenellis.
N on raro sacris nempe uacat studiis.
Vem mox imberbem tota probitate uigētem:
Gratia Pipini principis almifici.
R egali nō immerito sisti iubet aula.
A rdenter talem corde colens iuuenem.

S ed pietas illum: quāuis iustissima: regis:
D itaret tantæ munere gloriolæ.
R egius vt primis esset proconsul ab annis.
T urgenti fastu nō tamen crigitur.
P ectore sed tales humili fastidit honores.
S uspirans aulæ munera sydereæ.
N am patrius census fuerat sibi maxime parius.
D iuidit & tanto pauperibus studio.
C eu christū miseros inter sentiret egenos:
A rridere suo munere fronte pio.
S epe Iob atq; viri nonnā tractando beati:
I pse manus manco. pes fuit & podagro.
S enecnon orbo cautū prebebat ocellum.
E xemplū cunctis nobile dans populis:
N ec minus humanis sudauit deniq; causis.
A equalem primis se faciens dominis.
Am: male si nostras aures simulata vetustas
Non rebus fictis luserat: & dubiis:
H ic quē nostra manus cepit iā pingere sanctus:
E st assuetus iter quadrupedū sequier.
S edulo venando lassat quoq; membra decora.
S uccumbens chariq; imperio domini.
I psius & telum nunquā scit cedere victum:
C um sint ferrati compositi cunei.
E ffert ipse suū semper sed ab hoste triumphum.
T utus diuino coelitus auxilio.
Erte nō nostræ possunt dictando camenæ
Composito modulis texere dactylicis.
Q uantis dilectum signis variauerat istum
R ex regum: summa pro bonitate sua.
S ed tamen inculto quāuis sermone latrabo:
V num de claris pluribus & variis.
V tres facta probat. turmas ducendo preibat.
C apturus populum Marte satis tumidum:
E xtitit & solito victor mox deniq; bello.
E ius non leso sanguine purpureo
G entibus aduersis iuri proprioq; subactis:
C ensu signauit. pace data rediit.
C ontigit & ducente via: se pergere iuxta
C uiusdam septa pauperis opposita.
Q uis latuit pictum vemanti flore locellum
T ectum multiplicis germinis atq; comis
N ecnon fonticulus vitreo candore serenus
P rofluxit riuo rura rigans stridulo.

HYSTORIA.

Huc ubi preclarus senior deduxit ocellos:
 Perlustrans liquidam fonticuli scatebram:
 Rigoreæ captus lymphæ paulisper amore
 Substitit & placitis tardat iter morulis.
 Etmittens puerū uenisse rogabat ad illum
 Florigeri dominū ipsius ergo loci.
 Qui precepta ducis cōplens ex tēplo iubentis.
 Quo fuerat iussus: egreditur cicius.
 Hunc dux ipse quidē dum respexit uenientem.
 Aggreditur blandis protinus alloquiis.
 Atq; rogans humilis tota dulcedine mentis.
 Formauit lingua talia uerba sua.
 Dulcis amice meis precibus sis postulo largus:
 Ut uendas purum hunc mihi fonticulum.
 Qui clarus uitreis: & suaue sonātibus undis.
 Polambens arua hec irrigat atq; tua
 Etmox argenti tibi pro mercede probati
 Largiter infundo pondera non modica.
 At ubi tinnitū dando promissio lata
 Aures personæ transit in exigua.
 Letatur facies. totæ uolitant quoq; uenæ.
 Cordis secreta quæ latuere loco.
 Tunc miser in talem cepit prorumpere uocem:
 Vltra qm credas spem dubiamq; sciens.
 Ostrate decus. nulli pietate secūsus.
 Quem colit eous mente: fide: populus.
 Quid tibi quid digni potis est mea lingula fari?
 Nonne tuis manibus est sita nostra salus.
 Et quicquid mihi per verbū sancis faciendū:
 Quāuis difficile sit: satis atq; graue.
 At tamen est aquū: tibi me parere beate:
 Vt dudum. summo me exigū domino.
 Si placet hinc vetulum me trasimigrare colomū
 Non cōtraluctor. sed tua iussa sequor.
 Hec ait. & pressis frenat sua uerba labris:
 Nec post uerbosa quid sequitur ligula.
 Contra uir regalis pic talia fantis
 Suscepit dicta. pro bonitate sua.
 Et cicius dicto: soluit promissa miscello.
 Illi centenos attribuens solidos.
 Hec ubi perfecti: raptim redeundo migravit:
 Nitens ad patriā pergere post habitam.
 Tunc qui nō gnari fuerant signi venerandi.
 Olim facturus quod fuit altithronus.

SANCTI GANGOLFI.

Blastphemare ducem tacitis cepere susurris.
 Et pietatis opus spernere: ceu facinus.
 Redito nō latuisse dolum pietatis homullū.
 Sed mox nudari clancula dicta sibi.
 Qui dedit arguto vocem tūc nempe palato.
 His uerbisq; suos alloquitur socios.
 Cur libet o socii uosmet reprehendere chari.
 Plus iusto: uerbis me satis illicitis.
 Causa stulticiæ dicentes me tribuisset:
 Ignoto nūmos extraneoq; viro.
 Me vacuū tanti meritoq; dolere locelli.
 Et bene a me mercari utpote fonticuli.
 Dextera ceu propria census est que pie larga.
 Aurum pro donis si dederim minimis.
 Non decet hoc nostris uobis referarier oris:
 Quid velit addicti causa sibi precii.
 Mentis sed motas prestat componere vestras.
 Et rogo parcatis talibus alloquiis.
 E uobisq; virum caute nunc credite gnarum
 E missis uentis aeribusq; vagis:
 Vt iam semotū cicius repetendo locellum
 Lustret. sit uena fonticuli liquida.
 More suo flores inter bene multicolores
 Perstrepet. undifono flumine per lubrica.
 Tunc patet: ille lucris sese subtrahat ab illis
 Rusticus. ambobus me vacuo penitus.
 Ec postq̃m memorat. cursim quidā remeabat.
 Tantæ dimenso atq; uix spacio.
 Oppido predictū lassus peruenit ad aruū.
 Quo fuerat domino uendita lymphæ pio.
 Non tamen ex templo pedibus: q̃muis curiosus:
 Attigit atrioi limina florigeri.
 Applicat in pexis iuxta sed se paliuris.
 Necnō hirsutis uerpibus. & tribulis.
 Quis fuit incultum soli torus vndiq; tectum.
 Nec spineta pede horruit appetere.
 Ungere prescriptis ardens sua lumina septis.
 Vt lustraret aquæ amniculū vitrea.
 Sed tamen ad motis frustra prospexit ocellis
 Fons quia desierat prorsus & hinc aberat
 Tunc se iuncturas: voluebat mente: per artas
 Clare non posse cernere scpiculæ
 Attractim rigida: necnō ceruice superba:
 Incedens. gressus vertit in atriolū.
 f

HYSTORIA.

S perans sub foliis quod forte lateret amans:
 F lorū multimodis vndula tecta comis.
 C umq; lacum peteret: fundumq; siti reprobarer:
 Q uī quondā validis luxuriauit aquis.
 V lq; solum stratus: vacua spe nō bene lusus:
 C epit arenosa lingere nempe loca.
 T entans exiguam posset si lambere guttam
 S ed nec presicā tinxerat hinc ligulam.
 T andem Gangolphi sensit pia facta sacelli
 S ed dolet & meritis credere nolle piis.
 I nc postq̄m rediit. socios iterūq; reuisit.
 A spexit nubem aere conspicuam.
 I uxta dulce caput christi volitare famelli.
 I nstar candiduli deniq; pallioli.
 H anc capiens oculis: cepit depromere verbis:
 F ontis defectum. quem didicit subitum.
 S uaserat & sociis dubiū deponere cordis.
 E t meritis sancti iam credulos fieri.
 T alia colloquiis dum verba loquūtur amicis:
 A plicuere sui in propriis domini.
 M cenia florigero fuerant vbi structa locello:
 C ircum disutis arboribus variis.
 H ic christi charus gressum direxit amicus:
 M ente libens atrio currere purpureo.
 E t baculum tractis gessit quē deniq; neruis.
 I n terram fixit. moxq; domū petiit.
 I llic innumeri certabant rite ministri:
 I nstantes variis fortiter officiis.
 I psi qui mensas dapibus ponūt oneratas:
 P oscentes tandem soluere sero famem.
 S ed prius inualidam iussit procedere turbam:
 Q uam suevit mensa pascere sepe sua.
 A c propriis ipsa manibus plene saturata:
 S e tandem mensa applicat apposita:
 A ccumbunt pariter franci per mcenia fusi:
 G ustantes bachica munera laticia.
 N terea somnū sydus suadebat eoum.
 N ox vicina nigras & minitat tenebras:
 A tq; quies epulas subito sequebat amica.
 S erpens per membra ebrietate data.
 D ux pius insomne cepit transducere noctem:
 I ntenta dominū voce precando suum.
 O stq̄m nox scissis discessit victa tenebris.
 L ux orta plagam cinxerat atheream.

SANCTI GANGOLFI.

V enerunt pueri. thironū sorte potiti:
 P ortantes chari calceolos domini.
 E t pulsant aulam: noctis pro tempore clausam
 O rantes aditum iam fieri patulum.
 S ed dux paulisper siluit: somnū quoq; finxit.
 P ost velut e somno euigilans grauido.
 S oluere custodi vectes iubet interiores.
 P andere tricliniū militibusq; suum.
 H is introductis: lymphā manibus petit albis.
 S ed nutu domini defuit altithroni.
 T unc vir securus christi pietate beatus:
 V num de pueris ocuis aggregiis:
 V t sibi deferret virgam misit memoratam.
 Q uam sero propriū fixit in atriolum.
 V i cursu rapido: saliendo per herbida rura:
 C ircūfert lubricos: atq; vagos oculos.
 I nquirens baculum terræ tepore sepultum.
 E t nactum: tractis arripuit digitis.
 E xtraxitq; solo. parua remanente cauerna:
 P ost hec conspicuū vt faceret titulum.
 C erto quo facto cecidit nubecula parua:
 Q uæ volitans aura ante fuit vacua.
 E uomit & tumidas ipso disrupta locello:
 V ndas prescripti deniq; fonticuli.
 M ansuras scatabræ venas quoq; fixit aquosæ:
 V irgula prefixa quo fuit exigua.
 A t puer obstupuit. vocemq; per aera spargit.
 S uadens militibus currere iam cicius.
 I llis atq; noui narrauit gaudia signi.
 Q ue rex milicæ annuit angelicæ.
 D um subito cuncti tanto signo tremefacti:
 T ollunt mirantes ad superos facies.
 E xpasisq; suis omnes ad sydera palmis:
 L audum carminula cōcinuere deo.
 E cce palatinus peluem manibus tulit vnus:
 I mpleuit lymphā quem cito conspicua.
 L ato Gangolphum vultu quoq; pergit ad almū.
 V t sibimet signum diceret insolitum.
 E t coram tanto subsistens fronte serena.
 C onfule. de rostro hec dedit egregio
 A etus ait merito sumas rarissima dona:
 Q uæ tibi nō terra contulit exigua.
 S ed rex ipse poli summo de vertice cœli:
 P er nubis mirum miserat officium.

HYSTORIA:

Hinc nos læticiā constat nunc carpere magnam:
 Sortitus tantā es quia gloriolam.
 Llicet econtra fatur dux ore sereno.
 Reddens responsa talia voce pia.
 Non decet his meritis inquit sat credere nostris:
 Vñq̃ tantilli nil quia cōmerui.
 Rēstat multiplices christo sed pangere grates.
 Qui presens famulis semper adest propriis.
 Dixerat. & solito tinxit se fonte nouello.
 Lotus & altithrono hec cecinit domino:
 Semper pietas nostræ spes vnica vitæ.
 Ovis diuinæ maxima gratiolæ.
 Odis quis potis est dignis opus omnipotentis:
 Artificis mundi: equiparare dei.
 Qui noua preteritis reddit nō dissona signis.
 Qui nam per genitū seclā regens propriū.
 Hec sunt virtutis propriæ miracula christe.
 Qui quondā populo vtpote iudaico.
 Petram iussisti lactes effundere dulces.
 Et sal triste laci dulce satis fieri:
 Inde potestatis nō immemor alme tonantis:
 Qua rerum trinam iure regis machinam.
 Hoc nunc & nostris voluisti credere terris:
 Iudiciū magnæ nobile gloriolæ.
 Quo discant teretem degentes sepe per orbem.
 Te semper solum esse fuisse deum.
 Hoc quoq; nunc Iesu domino concede precatu:
 Abluat vt morbos iste liquor varios.
 Quo te dulcisonis conlaudet vocibus omnis:
 Qui se saluatū senciāt. & validum.
 Hec ait. & vocem sequit̃ salus alma loquentem:
 Fitq; salubris aqua. laus tibi sit domino.
 Ost hec peruasti volitans cito machina mūdi
 Proditrix signi fama satis placiti.
 Non solum patrios hortatur nempe colonos:
 Quis fungi dono contigit auriuago.
 Sed quoq; languidulos de longinquo pegrinos:
 Vndiq; collectos accelerare citos.
 Et nullo precio medicinæ sumere dona.
 Gustando tantum fonticuli modicū.
 Crebrius incultam videas procumbere turbam:
 Voluentē membra litore languidula.
 Vt possis variis obsessos credere morbis
 A flore iudaici languidulos populi.

SANCTI GANGOLFI.

Qui quodā quiuis in porticibus salomonis
 Fusi: piscinæ obice bethsaidæ.
 Certabant: medico lymphā turbante superno:
 Primule quis morbos ablueret varios.
 Lege quidem tali mira sub sorte potiti.
 Vt mox illapsus exueret dedecus.
 Pluribus in lucem suspensis egre sequentem:
 Qui pro spe vitæ efflagitant auida.
 Vt raptim medicus supero de cardine lapsus:
 Turbaret modicam vel pede piscinulam.
 Haud alias isti cupiere salutis auari:
 Tangere vel guttam fonticuli minimā.
 Et gustu primo veteri sanitate recepta:
 Plulabant odis sydera dulcisonis.
 Grates pro tanto reddentes munere christo.
 Qui sancti meritis grata dedit miseris.
 Laudibus æque virum tollūt super æthera dignū.
 Tanta sui causa q̃ tenuere bona.
 Ivacet: aquales meritis protendere laudes:
 Et mores tanti egregios duculi:
 Ante dies noctis peplo velatur olympo:
 Quam metam nostra obtineat ratio.
 Hec sed linquētes doctis tractanda poetis:
 Pingamus cepta nos fragili calamo.
 Certe francorū populus dum risit Eous
 Illustris meritis & bonitate ducis.
 Blanditur magnis procerū precibus seniorum:
 Hic christi charus. gentis & omne decus.
 Quo sibi condignā vellet sociare puellam.
 Fœdere legali: cōiugii soliti.
 Ne finem caperet: subducta posternate:
 Inclita regalis prosapiæ generis.
 Is tādē monitis Gangolphus dux venerādus:
 Sat tactus. blandis atq; patrū monitis.
 Igni conspicuā proprio iungebat amicam:
 Regalem genere. & nitidam facie.
 Hanc iussit liquidam semper deducere vitam.
 Compositam castis moribus. & studiis.
 E i mihi sed coluber cupidus: versutus: amarus:
 Ingeniū nuptæ illicet indocile.
 Scilicet infelix Gangolphi clericus audax
 Ardebat propriā plus licito dominam.
 Proch dolor hæc male victa dolo serpētis amaro
 Infelix cicius æstuat in facinus.

HYSTORIA.

Inherens seruo: cordisq; calore secreto:
Legalem dominū relpuit ob famulum.
Crimina tunc hostis scalpsit nudare feralis:
Que caluit proprio structa fuisse dolo.
Impacientisq; moræ. vacuas iaculabat in auras:
Diuulgando suam deniq; leticiam.
Vm fuerat vulgo res diffamata dolenda:
Francorū gentis omnibus indigenis.
Pulsu linguarum tenues cōflatur ad aures
Sancti Gangolphi. consulis almifici.
Vt capiat latebras poscens illapsa per artas:
Verbula nō minimæ nuncia meticiæ.
Ingemuit tam triste nephas dignissimus heros.
Angoris magno tangitur & iaculo.
Intus in angusto voluit quoq; pectoris aula:
Res sibi diuersas: triste dolendo: duas.
Primule. vindictam pœnali lege parandam:
Pro scelere tanti crimine terribili.
Post vero: veniā solitæ pietatis amandam.
Et dolet ad tempus hinc nimiū dubius.
Certe sed meritā soluit tandem pie pœnam.
Diffamare scelus nec placet vltorius.
Sollicitus tantū miseræ crimen prohibere.
Nec post hec temere viueret in scelere.
Vinq; piā curis mentē laxaret in illis:
Contigit attriolo currere se proprio.
Contra fonticuli sibimet prius hostia missi:
Nubis per mirū cœlitus officium.
Hic vbi Gangolphus subsisteret ipse beatus:
Coniunx lasciuia affuerat subito.
Quam mox pacificis affatur deniq; verbis.
Talia dictando ore satis grauido:
Parte tuam famā didici persepe sinistram.
Quod corrupta thoro sis male si proprio:
Differo sed vulgo tractare. tui miserando.
Donec forte sciam te ne fuisse ream.
Nec mando multam subito cōcurrere turbam:
Accitam flendo vndiq; concilio.
Vt voluat gnarus subtili forte senatus.
Causam. terribilis & meritum sceleris.
Sed suadebo manū dextram te tingere tantum:
Presentis lympa fonticuli gelida.
Et si nō subito damni quid contigit. ergo
Vltra iudicio nō opus est alio.
Quem tunc: plus iusto: confidens corde superbo:

SANCTI GANGOLFI.

Confortante suā demone duriciam.
Fundo nudatam cōmittit deniq; palmam.
Nil sperans damni posse sibi fieri.
Inter frigoreas ardens sed comperit vndas:
Quid posset nostri dextera celsa dei.
Silicet in madidis audax ardebat harenis:
Vritur & flāmis acriter æquoreis.
Et quæ pacificis fastidit cedere verbis.
Cogitur æternæ cedere iusticiæ.
Semper nostri facilis mutatio christi.
O virtus iusti iudicis æqua dei.
Nam quæ iactando finxit se triste dolendo
Exuritur tincti pellicula brachii.
Nec mora. cum palmā retulit quod forte negauit:
Portauit crudum criminis indicium.
His ita digestis: pauit mens conscia fraudis.
Vltra nec victæ spes fuerat veniæ.
Tantum certa mori. corruptelamq; piari.
Lætali pœna ocus apposita.
Sed tristis meritam mentis mitigauerat iram.
Priniceps Gangolphus: arbiter ægregius.
Mandans vt propria damnādu clerici ergo
Expulsus subito pergeret e patria.
Quo sua finetenus malā defleret scelerosus.
Sed pulsus patria est & datus exilio.
Et donat miserā veniæ miseratus honore.
Vltra sed proprio non locat in thalamo.
Ost hec Gangolphi fama crescente beati.
Laudatrix vitæ quæ fuit almificæ.
Vaffer deceptor hominū: captorq; reorum:
Euoluens bilem inuidiæ veterem.
Raudibus omnigenis antiquæ calliditatis:
Tentaui famam euacuare bonam.
Negens exemplo tali tantoq; suasa:
Ante superba sua colla daret domino.
Tempore tunc longo sudauit fraude maligna:
Ledere famosum nec valuit duculum.
In soles quia multo magis vis creuit amoris
Illius magni cordibus in populi.
Ostremo fraudis: miserū circūdedit armis.
Quem sceleris causa reppulit e patria.
Sanguinis huncq; siti iussit feruere superbi.
Nec sciuit proprio parcere iam domino.
Tali suffusus subito cum felle misellus.

f iiii

HYSTORIA

In mortem iusti estuat atq; pii.
 A c parili repetens Ganeam feritate malignam:
 I lli nudauit omnia que studuit.
 O tius hac eius prauis heu subdita votis:
 O ptauit citius iam fieri facinus.
 T endit & insidias iusto clam nempe nephandas:
 I mmemor antiquæ vah penitus veniæ:
 Q ua se de pœna soluit iam rite paranda.
 N ec patitur vitam morte perire ream.
 H is ingrata magis socio consensit iniquo
 S eruiliq; lupa vritur igniculo.
 C umq; polū tegeret tenebris nox cōscia fraudis:
 S ensit damnanda tempus inesse lupa.
 Q uo male Gāgolphū possunt extinguere sanctū
 H ec & peruerso nunciat armigero.
 Q ui refecans coxam stricto mucrone sacratam.
 S ancti Gangolphi: martyris eximii.
 D eseruit patriam: fugiens cum cōiuge: claram.
 R aptus amore suæ indomito domina.
 S ed nō legalis finem vt nesciuit amoris.
 S ic vindicta suam nescit habere moram:
 V iscera sed subito profudit coelitus. acta
 P ridem leticia que fuerāt tumida.
 S icq; miser Cælsa prostratus vindice dextra:
 V ita mercatam perdiderat Ganeam.
 A m martyr sanctus furtiuo vulnere lesus:
 D um mortis gustum ebiberet rapidum.
 N ec nō supremis moriens spiraret in horis:
 A stabat cetus cōminus angelicus.
 V oce ciens stabilem corpus deponere testē:
 C ontextum venis frictile languidulis.
 N ec non angelicis blanditum suauiter hymnis:
 M ox cœli calles carpere sydereas.
 O cius expirans animā martyr: bene lotam
 A gni lucenti sanguine purpurei.
 T ollitur ex aura: vehiturq; per astra serena.
 I n cœli porta sistitur & domino.
 H ic sibi de christo fertur mox laurea rara.
 E t manibus brauii palmula perpetui.
 L ucentiq; stola cuneis cōiungitur albis
 P er vulnus læti quos tenet aula poli.
 V neris interea magni fit pompa parati.
 O mant exequiæ corpus & exanime.
 P langebant cuncti casum tantiq; patroni.
 I plius famuli maxime sed miseri.

SANCTI GANGOLFI:

E ligiturq; locus tumulo locuples venerando.
 Q uem tradunt veteres nil vocitare patres.
 I llic Gangolphi cōdebant membra beati.
 S acros spargētes cum lacrimis cineres.
 P ost hec nō raro visitabāt ossa sacrata:
 Q uerentes certum deniq; presidium.
 S temūtur sacro procerū quoq; corpora busta.
 P ro vitæ caulis instabilis variis.
 A st qui sceptrā gerit: prostratus marmore: lambit
 E t libat tumulo oscula marmoreo.
 M unere spe dictis rogicans quo martyris almi
 P ro meritis christus sit sibi propicius.
 Videreferam turbā templi pro lumine iactā:
 Q uidue loquor vota illius innumera?
 H ec certe nullus potis est comprehendere sensus.
 N ec possunt villæ dicere litterulæ.
 A t contra vero testis prosperrimus ipsis
 L argitur talis munera dulcedinis.
 O mnis vt absq; mora sentit fore prospera cūcta.
 E fflagitant testem pro quibus aggregiū.
 H ic certe læto cecis vilure parato:
 H aurit mox oculis fulmina clara suis.
 A tq; diu clausæ referantur vocibus aures.
 E t gressus plantis redditur inualidis.
 H ic quoq; de variis morbus depellitur agris:
 M undatis membris deniq; languidulis.
 O rris nō valeo digne preclara monere
 M unera. que populus hic metit egregius.
 N ec solum chari refouent amore patroni:
 Q uis ciues tanti contigit esse viri:
 S ed pariter terris habitates forte remotis:
 S entiscūt promptum martyris auxiliū.
 H inc se foelicē iactat nil terra per orbem.
 Q uæ molli gremio confouet ossa sacra.
 Eniq; summatim: cœpi quia tangere sancti
 Gangolphi facta martyris egregia:
 R estat vt & tenui repetam sermone miscellā:
 I llius indignam cōiugio: Ganeam:
 Q uodq; dedit signum merito damnāda baratro.
 I nuita propriis cōueniens meritis.
 C erte victoris cum iam latissima testis
 P ulsaret celsi sydera fama poli.
 T otos & stabilis fines percurreret orbis.
 D iuulgans tanta gaudia gloriolæ.
 G audens: deuotus: quidā currebat homullus:

HYSTORIA.

E busto signis composito variis.
 O buius atq; lupæ factus supra memoratæ:
 S ubstitit. attonitis aspiciens oculis.
 H anc quoq; pro meritis dictis affatur amaris.
 C onformans ligula talia verba sua.
 O mnis infelix flâmis credenda meretrix:
 I am ne piget fraudis: pœnitet aut sceleris:
 I n sanctum domini nō iusta mente parati.
 S olo lasciui consilio socii.
 N am miserâdo tui. pando medicamina sani
 O prima consilii. mox capienda tibi.
 S uadens vt sacrū queras merendo sepulcrum.
 A bstergas fufis & maculas lacrimis.
 I llic exanimis sancte quia condita testis
 P refulgent signis fragmina nō minimis.
 E t licet indignam. spero te posse miscellam:
 S i defles culpam: consequier veniam.
 Estiferis sed mens viciis male dedita totis
 Ad vitæ rectam rennuit ire viam.
 S olaq; nunc lætæ cōplectens lubrica vitæ:
 N on curat patriæ gaudia perpetuæ.
 S ic hæc infelix cōmissi criminis auctrix:
 F astidit verbis cedere pacificis.
 S e quia credebat causis totam perituris.
 N ec spem mansuris gestit habere bonis.
 Cilicet. auditis verbis nō falsa loquētis.
 Intorquens oculos subdola sanguineos.
 E xagitat caput indomitū impaciēter in illum.
 E t latrat rostro talia pestifero.
 C ur loqueris? frustra simulans miracula tanta:
 S edulo Gangolphi pro meritis fieri:
 H ec que dicūtur: certe nō vera probantur.
 N on defint signa illius vt tumulo.
 H aud alias qm mira mei miracula dorsi
 P roferat extrema deniq; particula.
 I xerat. & verbum sequitur mirabile signum:
 I l liparticulæ cōueniens propriæ.
 E rgo dedit sonitum: turpi modulamine factum:
 P rofari nostram quale pudet ligulam.
 E t post hec verbum quotiens formauerat vllum.
 R eddidit incultum hunc totiens sonitum.
 V t quæ legalem respuit retinere pudorem:
 S it risus causa omnibus inmodica.
 F inetenusq; suæ portet per tempora vitæ:
 I ndiciū proprii scilicet obprobrii.

PELAGII.

PASSIO SANCTI PELAGII PRECIO
 SISSIMI MARTIRIS QVI NOSTRIS
 TEMPORIBVS IN CORDVBA MAR
 TYRIO EST CORONATVS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Abdrahemen mauritanie tyrānus: sectam sarra
 cenorū sequēs: in Hyspaniā traiecit. omēsq; christi
 anos suppliciis affecit. aut in sectā suā coegit. Cum
 Cordubā insignem Hyspaniæ urbē cepisset: maio
 res urbis necauit. aut pecuniā pro his accepit. Cū
 q; nobili ciui tātam summā pecuniæ imposuisset:
 quā pendere tyrāno nō posset. & in carcerē duci de
 beret. filius pietate prius motus: p eo vincula subiit
 de cuius pulcritudine dū ad tyrannū relatū esset:
 e carcere adolescens ducit: tyranno offert: vt libidī
 ni sue pareret. Cūq; fœdus tyrānus multis precib9
 instaret: adolescens pugno petentē oscula sua tyrā
 num cedit: Tyrānus illius abnuentē amplexus fuit
 da & balista trans murū in fluuiū qui Cordubā al
 luit traiecit: cuius corpus ripis saxeis collisum. a pi
 scatoribus colligit. & a satellitibus tyrāni truncat.
 Tandem religiosissime a ciuib9 sepelitur.

PREFATIO HROSVITE IN PELAGIVM.

Ndite Pelagi martyr fortissime christi:
 Et bone regnantis miles p sacula regis
 Respice Hrosuithā miti pietate miscellā
 Me tibi subiectā deuota mēte famellā.
 Q uæ te mēte colo. carnē quoq; pectore promo.
 E t fac exigui supero de rore rigari
 P ectoris obscurum iam mis clemencius antrum.
 Q uo possim laudum condigne mire tuarum.
 F amosumq; tuū calamo signare triumphum.
 E t quem nobiliter mundū cū morte cruentū
 V icisti: nitidam mercatus sanguine palmam.

Sequitur Hystoria.

HYSTORIA.

Artibus occiduis fultit clarū decus orbis
 Vrbs augusta noua. martis feritate supba
 Quā satis hyspani cultā tenuere coloni.
 Corduba. famoso locuples de noīe dicta
 Inclita deliciis. rebus quoq; splēdida cūctis.
 Maxime septenis Sophiæ repleta fluentis.
 Necnō perpetuis semper preclara triumphis.
 Olim quæ christo fuerat bene subdita iusto.
 Fudit & albatos domino baptisinate natos.
 Bellica sed subito virtus: bene condita iura
 Mutauit sacre fidei. spargendo nephandi
 Dgmatismis errorem. populum lesitq; fidelem.
 Ersida nam Saracenorū gens indomitorum
 Urbis marte petit duos huiusce colonos.
 Erripuit regni sortem sibi vim quoq; clari.
 Extinxitq; bonū regem baptisinate lotum.
 Qui pridem merito gessit regalia sceptrā.
 Et ciues iustis domuit quot tempora frenis.
 Hostili ferro certe quo iam superato:
 Ac reliquo victo tanta de cede popello:
 Ductor barbaricæ gentis: structor quoq; pugne:
 Vir fat peruersus: vita ritusq; prophanus.
 Vindicat imperii sortem sibi deniq; tanti.
 Collocat & socios populato rure nephandos.
 Implens merentē nō paucis hostibus urbem.
 Polluit & veterem puræ fidei genitricem.
 Barbarico ritu. quod nam miserabile dictu.
 Paganos iustis intermiscendo colonis.
 Quo sibi suaderent patrios dissoluere mores.
 Deq; prophanato secum sordere sacello.
 Gmen sca tenerum christo pastore regēdum:
 Iussum peruersi respuit mox triste tyranni.
 Dicens malle mori. legem quoq; morte tueri.
 Viuere qm stulte sacris famulando nouellis
 Quo rex comperto: non absq; sui fore damno
 Sensit. si cunctis pariter prediuitis vrbs.
 Quam crebro validæ cepit luctamine pugne
 Ciuibus: excidium mortis conferret amarū.
 Ob quod decretum prius immutādo statutum.
 S anxit mox legem vulgato dogmate talem.
 Vt quisquis regi mallet seruire perenni:
 Et patrum mores olim seruare fideles:
 Hoc faceret licito. nulla post vindice pœna:
 Hac solum caute seruata conditione.

PELAGII.

Nec quis prefate ciuis presumeret vrbs.
 Vltra blasphemare diis auro fabricatis.
 Quos princeps coleret sceptrū quicūq; teneret.
 Seu caput exacto cicuius subiungere ferro.
 Et sententiam læti perferre supremā.
 Is ita digestis simulata pace quieuit.
 Obruta mille malis totiens vrbs nēpe fidelis.
 Sed si quos ignis christi succendit amoris:
 Martyriq; satis suasit corrūpere dictis
 Armora. que princeps cōptus dyademate suplex
 Corpore prostrato veneratur ture Sabeo.
 Hos capitis subito damnavit deniq; pœna.
 Sed superos animæ pecierūt sanguine lotæ.
 Asibus his plures voluebat Corduba soles.
 Subdita per longū paganis regibus auū.
 Donec sub nostris quidam de germine regis
 Temporibus: regnū suscepit forte parentum.
 Eterior patribus. luxu carnis maculatus
 Abdrahemen dictus. regni splēdore supbus.
 Qui nam christicolis faciebat more parentis.
 Librans arbitriū fidei supra memoratum
 Nec satis iniustum. soluit pietate decretum.
 Auctor quod sceleris populator perfidus vrbs
 S anxit. dum regem superaret marte fidelē.
 Sed voluens animo: seruās quoq; corde pfundo:
 Sepius innocuo madefacit sanguine rura:
 Corpora iustorum cōsumens sancta virorum.
 Qui christo laudes ardebant pangere dulces:
 Ipsius & stultos verbis reprehendere diuos.
 Insuper & tanto fastu se iactat in aula
 Sactilegus. meritis cumulās sibi deniq; pœnas:
 Vt regem regū semet fore crederet ipsum.
 Eius & imperio gentes omnes dare colla:
 Vllum nec tanta populum feritate refertum:
 Qui tentare suas auderet marte cateruas.
 Vm tumuit fastu licito iactantius isto.
 Audiit inde locis gentem degere remotis:
 Gallicia regione sitam: belloq; superbam.
 Christi cultricem. simulacrorūq; rebellem.
 Quæ sua continuo tentaret spemere iura:
 Velle negans dominis olim fore subdita prauis.
 Quo rex comperto: seruebat demonis ira.
 Corde gerens veterem serpentis deniq; bilem.
 Voluebatq; diu flāmato dedecus astu.

HYSTORIA

Quid faceret tantis: animo tractans inimicis.
 Tandem nempe dolo cunctis iam forte relecto:
 Affatur proceres prediuitis vrbis heriles:
 Talia pestifero latrando verbula rostro.
 Non latet imperio reges succubere nostro.
 Viuere nostrarū necnon moderamine legum.
 Omnes oceanus gentes quas circuit altus.
 Sed quæ Gallicos retinet fiducia captos
 Nescio: graciola respuant vt fœdera nostræ.
 Et tandem veteris sint ingrati pietatis.
 Restat vt armatis repetamus quippe lacertis
 Gallicos: hostes agitando forte rebelles.
 Donec ex nostris strati per sæcula telis
 Inuiti nostris submittat colla catenis.
 Ec postq̃m iactat. causamq̃ doli mœorabat:
 Iussit collectis vulgus cōcurrere turmis:
 Amorū variis instructum deniq̃ signis.
 Pergeret vt gentem secum delere fidelem.
 Ostentatq̃ suū gemmato casside uultum.
 Ferrea lasciuiis imponens tegmina membris:
 Tali cumq̃ locum peteret pompa memoratum.
 Et gentem primo tentaret deniq̃ bello.
 Ex templo tantū fornicur namq̃ triumphū:
 Vt iam bis senos: una cū principe captos:
 Illaqueat comites. artis stringitq̃ catenis.
 Is procerū damnis magna feritate paratis:
 Cessit uicta suis fidissima gens inimicis.
 Subditur atq̃ iugo peruersi regis iniquo.
 Tunc restaurato rursus quoq̃ fœdere primo:
 Loris procedunt uincti comites duodeni.
 Cum concaptiuo uicti rectore popelli.
 Qui cicius uinctis dissoluuntur resolutis.
 Exempti propriæ precio gazæ numerofo.
 Sed ducis est preciū iussu regis duplicatum.
 Vltraq̃ q̃m propriis possit persolvere gazis.
 Cumq̃ sui causa regi deferret auaro
 Que quidē habere domi sibi met sueuit preciosi.
 Casu conditi parū quid defuit auri.
 Quod rex sentiscēs. fraudē quoq̃ mēte reuoluēs.
 Dixit. nolle ducem populo dimittere dulcem:
 Ni prius indictum plene soluat si bi censum.
 Non siciens tantū preci quod defuit aurum:
 Quantū rectorem populi gestit dare morti.
 Vi fuerat natus preclari germinis unus:

PELAGII.

Omni prenitida compositis corpore forma:
 Nomen Pelagius. formæ splendore decorus.
 Consilio prudens. tota bonitate refulgens.
 Qui vix transactis iam tūc puerilibus annis.
 Attingit ætatis primos flores iuuenilis.
 Cumq̃ sat inmitem patri sciret fore regem:
 Tali merentem blandiē voce parentem.
 Mi chare pater mea suscipe verba libenter:
 Et que cōmonco sensu bene pcipe prompto.
 Cilleo namq̃ tuam senio decrescere vitam.
 Viribus & propriis neruos penitus vacuatos:
 Nec te posse quidem leuis quid ferre laboris.
 Ast ego sed validis dominabor quippe lacertis:
 Ad tempusq̃ potens dominis succubere duris.
 Quapropter moneo: precib⁹ blandisq̃ rogabo:
 Vt regi natum me deponas tibi charum.
 Donec sufficias precium persolvere totum.
 Ne tua canicies vinclis intercidat artis.
 Tsenior contra dicebat voce seuera:
 Desine tanta loqui dulcissime desine fili.
 Ne merore meos ducas in tartara canos.
 Nonne salute tua pendet tantū mea vita.
 Et sine te spaciū valeo pie viuere nullum.
 Te decus omne meū. tu gloria magna parentū.
 Es quoq̃ subiecti nobis spes sola popelli.
 Quapropter patriā prestat me linquere charam.
 Necnon hyspaniā uinctū penetrare superbam.
 Quā te grandæuā vindis spem tradere vitæ.
 Ontulit ergo patrē Pelagius ista sequentē.
 Sed mulcet dictis mentē chari genitoris.
 Et cogit blandis quod suasit velle loquelis.
 Consensit precibus tandem genitor venerandus:
 Tradidit & natum. semet redimēdo misellum.
 Tunc rex Pelagiū iussit perducere secum.
 Et latus rediit patriā victorq̃ reuifit.
 Vllus pro meritis credat factū fore regis:
 Hoc quod tā pulchra uincebat deniq̃ pompa:
 Sed mage iudicio secreto iudicis æqui.
 Vt populus tanto correptus rite flagello:
 Fleret tocus proprii cōmissa reatus.
 Vel q̃ Pelagius christi pro lege necandus:
 Forte locum peteret quo se morti dare posset:
 Necnon sanguineū pro christo fundere riuū.
 Impendens animā domino bene morte piatā.

HYSTORIA.

Ostēq̃ rex urbem tetigit seuus locupletem :
 Portans preclarū uicta de gente triumphū :
 I licet aggregiū christi precepit amicum :
 C arceris in tenebras vinctū submergere nigras .
 D eliciisq; cibo nutritū pascere paruo .
 Orduba namq; locū seruat sub fornice tetrū
 Oblitum lucis . consignatūq; tenebris .
 M axima qui miseris fertur fore causa doloris .
 I llic Pelagius prepollens pacis alumnus :
 C lauditur imperio regis cogente nephando .
 I llic ergo viri venerunt sedulo primi .
 M ulcendo mentē iuuenis causa pietatis .
 Q ui cū uidissent uultū capti speciosum .
 N ecnon predulcis gustassent ipsius oris
 V erbula rhetorica circumlita melle loquelā :
 O prabāt speciem vinctis absolvere talem .
 H ec & suaserunt regi iam sceptrā tenenti .
 P sum faelicis certe summū caput urbis :
 Corruptū viciis cognoscebant sodomitis :
 F ormosos facie iuuenes ardentem amare .
 H as & amicitia propria cōiungere velle .
 H uius namq; rei memores animo miserati :
 C ausa Pelagii suaserunt talia regi .
 On decet ergo tuū princeps fortissime sceptrū
 Duriter vt puerū mandes punire decorum .
 O bsidis : & teneros insontis stringere neruos .
 E ius prenitidam velles si cernere formā :
 E t tam mollitam saltim gustare loquelā :
 Q uam cuperes iuuenē tibi cōiungere talem :
 G radu militiae necnō assumere primā .
 C orpore candidulo tibi quo seruiret in aula .
 Is rex mollitus dictis . hac voce coactus
 Iussit Pelagiū nodis euellere duris .
 O mneq; lauacro corpus detergere puro .
 L ata q; purpureo circumdare tegmine membra .
 C ollum gēmatīs necnon ornare metallis .
 Q uo bene cōstructa posset fore miles in aula :
 C asaris imperio tūc hec vrgente superbo .
 E x templo nigris martyr producit antris .
 S istitur atq; toga regali comptus in aula .
 Vm q; palatinis medius foret ille locatus :
 Vincebat socios vultus splendore togatos .
 I n quem cōuersis omnes mirantur ocellis .
 T um faciem iuuenis : tum dulcia verbula fantis .

PELAGII.

A spectu primo quoq; rex suspensus in illo .
 A rdebat formā regalis stirpis amandam .
 T andem Pelagiū nemiū mandauit amandum .
 I n folio regni secum iam forte locari .
 I gnis vt ipsius fieret sibi sedulo iunctus .
 F ronte q; submissa libauerat oscula charo .
 A ffectus causa complectens vtpote colla .
 On patitur talem christi nam miles amorem :
 Regis pagani : luxu carnis maculati .
 A urem regali ludens sed contulit ori .
 M agno ridiculo diuertens ora negata .
 F atus & aggregio dicebat talia rostro
 N on decet ergo virum christi baptismate lotum
 S obria barbarico complexu subdere colla .
 S ed nec christicolā sacro chrismate tinctum
 D emonis oscillum spurci captare famelli .
 E rgo corde viros licito complectere stultos :
 Q ui tecum fatuos placantur cespice diuos .
 S intq; tibi socii serui qui sunt simulacri .
 Ed rex e contra nulla cōmotior ira :
 Molliter ephœbum dicēs mulcebat amandū .
 O lasciuie puer : iactas te posse licenter
 S pernere tam mitem nostri iuris pietatem .
 A udaacterq; diis totiens illudere nostris .
 N ec monet ætatis presens damnum iuuenilis :
 E t q; merentes orbabis forte parentes .
 N ostri blasphemus vrget cultus cruciandos .
 S ubdere vos morti . vestros iugulosq; forari .
 N i cedant . & blasphemā respuant rationem :
 H ortatu moneo quapropter quippe paterno :
 T alibus vt verbis parcas seuæ rationis .
 E t mecum stabile comportes mentis amorem .
 N ec tentes nostrū post hec offendere iussum .
 M agno sed studio serues mea dicta sequenda .
 T e quia corde colo . necnō venerarier opto .
 T anto precunētis aula splendore ministris :
 A lter vt in regno sis me prestante superbo .
 Ec ait . & dextra cōpressit martyris ora .
 A strictum leua complectens colla sacrata :
 Q uo sic oscillum saltim configeret vnum .
 C allida sed testis confudit ludicra regis .
 O sq; petit subito pugno regale vibrato .
 I ntulit & tantū pronis obtutibus ictum :
 S anguis vt absq; mora stillās de vulnere facto :

HYSTORIA.

B arbam fecidauit. necnō vestes madesecit.
 Vnc rex nō modicam tristis cōuersus in iram.
 Iussit Pelagiū: celestis regis alumnum.
T rans muros proici. iactum fundo machinali.
C rebro bellantes saxi quæ perfodit hostes.
N obilis vt testis fluuii collisus harenis.
V rbem quæ vasto propius circūfluit vnda.
M embratim creperet raptim. fractusq; periret.
T alia iactanti parebant forte ministri.
M ox & inauditā struxerūt deniq; pœnam.
F unda Pelagiū iacientes martyrisandum.
V rbis famolæ trans maxima mœnia longe.
S ed licet ingentes obstantes vndiq; rupes
A rtarent testis corpus predulce cadentis.
A ttamen illesus christi permansit amicus.
 Erte regales citius peruenit ad aures.
 Martyris allisi corpus nō posse secari.
I nfigi scopulis ripæ quod iussit acutis.
H ic magis offensus. penitus fuerat quia victus.
M ox caput exacto iussit succidere ferro.
E t sentenciolā sic exercere supremam.
D eniq; lictores regalia iussa trementes.
M ox christi testem gladio secure fidelem.
F unus & extinctum lymphis credunt retinēdū.
 Am miles regis prostrata morte perennis.
 Victor stelligeri volitat per sydera cœli.
C celitus angelicis deductus suauiter hymnis.
I udicis & veri cœli super astra locati.
E dextra nitidam suscepit congrue palmam.
P ro nece martyrii laudando sine peracti.
S ed nec feruentis brauiο fraudatur amoris.
Q uo semet vinctis pro vita deniq; patris
I mpēdit. patriā linquens gentemq; subactam.
T andem nulla piis potis est depromere verbis
L ingula: aureolam cœlesti luce coruscant.
Q ua bene seruata fulget pre virginitate.
A diunctus turmis cœlesti sede receptus.
A gno cantamen modulando perenniter amen.
 Ostqm lictores regis decreta sequentes
 Funeris exuias extincti sat generosas
L ympharū gremio credunt. in saxaq; figunt.
V t sacri tumulto cineres essent sine digno.
C hristus qui proprios patre nō perdere sanctos.
P redari modicū capitis vel forte capillum.

PELAGII.

N on tulit in lympa testem remanere fidelem.
I lli sed dignum prouidit rite locellum.
Q ui sancti tumulto seruaret membra sacrata.
 Am piscatores lymphas remis refecantes.
 Fluctuagofq; greges variis laqueis capiētes.
L ittoris extrema viderunt corpus in ora.
I nter grandifonas agitari martyris vndas.
E minus hoc cautis cementes nempe pupillis.
I llic vela dabant citius. corpusq; leuabāt.
N ec iam personæ noscunt formā uenerandā.
I llita purpureo fuerant quia sanguine membra.
E t caput ægregiū iacuit procul amne reuulsum.
 Sed tamē hoc sapiūt. pmp̄to quoq; pectore credūt
Q uod hic quisquis erat: christi pro lege cadebat.
I llic hi soli quia damnātur capitali
P cœna: qui sacra tincti baptismatis unda.
N on metuūt crebro regis reprehendere sacra.
 Vm̄q; caput nanciscentes: colloq; locantes.
 Pelagii faciem cognouerūt rutilantem.
R umpunt in tales miseranti pectore uoces.
H eu iacet exanimis propriæ spes unica gentis.
A tq; decus patriæ tumuli sine sordet honore.
N onne satis multis scimus nos uendere sedis.
S emper sanctorū corpuscula passa virorum.
Q uos capitis cedes monstrauerat esse fideles.
E t quis laudabilis dubitet corpus fore testis.
Q uod truncus misere capitis iacet absq; decore.
 Ec vbi dicta dabāt. naui pia mēbra locabāt.
 Et citius versis remigabant deniq; velis.
F amolæ cunctis ad portam gentibus vrbis
H ic quoq; subducta iam processere carina.
E t clam cœnobiū christo peciere sacratum.
I ntra nō modicos vrbis venerabile muros.
P ortantes precio vendendū deniq; magno.
E xincti testis funus venerabile terris.
Q uod gaudens hymnis suscepit turba fidelis.
S uauibus. exequias celebrans de more sacratas.
L argiter & preciū nautis tribuit super auctum.
A rdescens sancti mercari corpus amandi.
Q uo nam mercato: precii nō munere pauco
E ligitur tellus membris locuples retinēdis.
I n qua suprema busto pompa reparato:
G lebæ sub cumulo condunt fragmina sacra.
Q ue mox stelligera regnator maximus aula:
 g ii

HYSTORIA

In tumultu signis iussit fulgere coruscis.
In cœlis anima satis ut regnante beata:
Aequa gloriola regnarent mortua membra:
 Eniq; collectus cemens ex vrbe popellus:
 Non pauco variis obsessos tempore morbis
Mundatis illic fœdis putredine membris:
Saluari gratis nulla mercede salutis.
Nam rudem meriti sanctū titubat fore tanti:
Illius ut causā fierent miracula tanta.
Tandem cœnobii princeps: rectorq; popelli:
Optima consilii tractans medicamina sani:
Sensit celsithronū deuota mente precandum.
Quo iam dignanter: solita pietate: patenter
Detegeret dubio causæ secreta remoto.
Quod mox personæ sexus optant vtriq;
Parcius atq; tribus sociatæ sponte diebus.
Dulcibus instabant hymnis. precib; quoq; sacris
His certe uotis deuota mente peractis.
Mitem mollitū regem sensere polorum.
Este suis preculis: studioso murmure fufis.
Necnon iudicio dubiæ pronum fore causæ.
Et cito fornacē cogunt feruere minacem:
Ignibus apposis toto conamine structis.
 Vm; focus gremio fureret fornacis i amplo.
 Mox caput abscisum christi sumpserunt famelli
Talia blandiloquis palpantes uerbula linguis.
Rex pie: sydereæ dominator nobilis aula:
Omnia iudicio qui scis discernere iusto:
Illius meritum sancti fac igne probari.
Et si sit tantæ fultus bonitatis honore:
Eius ut ex meritis fierent hec dona salutis.
Frontis pelliculam facito non tangere flāmam.
Verticis illesos omnes quoq; redde capillos.
Sin uero meriti constet fortasse minoris:
Manda pro signo saltem ledi cute summa.
Iuxta naturā fragilis carnis perituram.
Talia dicentes: clarum caput igne probandum:
Credunt flāmiuomis saltim surgētibus vndis.
Et tandem plenæ spaciū post vnius horæ
Hoc ipsum rapidis extollunt deniq; flāmis.
Lustrātes oculis damnū ferret ne calor.
Quod iam splēdidius puro radiauerat auro.
Expers odoris penitus. tantiq; calor.
Hinc sursum versis laudauit turba fidelis.

THEOPHILI.

Vulubus altithronū modulāti carmine christum.
Qui totiens tantis fecit splendescere signis
Fragmina cōstantis pro sese mortua testis.
Hec & mauscolo digne condens venerando:
Digno percerte supplex veneratur honore.
Finetenus merito vulgo bene credula noti.
Ccelitus atq; dati semper gauisa patroni.

LAPSVS ET CONVERSIO THEOPHILI VICEDOMINI.

Argumentū in Theophilum.

Theophilus adolescens singularis indolis & ingenii: In Sicilia auo suo Episcopo cōmendat. qui illū archidyaconū qui oculus episcopi in canonib; hic vicedomin9 vocat9 creat. Auo defuncto. plebs illi episcopatū offert. ille corā metropolitano abdicat. Alter electus. qui cū ab archidyaconatus officio deposuit. Ille se videns spretū & abiectum: Hebreū pro officio priori cōsequendo cōsultat. ille dyabolū euocat. & seipsum ei deuouit. & officio restituitur. Tandē penitētia ductus auxiliū gloriose virginis Mariæ implorauit. Cuius tandē intercessionibus datū dyabolo Cyrographū recuperauit. Scipsumq; totum Sanctimoniam vitæ deuouit.

Archidyacon9 & vicedomin9

INCIPIIT HYSTORIA.

Ostq̃m lux fidei crescēs per climata mūdi:
 Siciliam tenebris errorū soluit ab atris.
 Vir satis illustris nutritur partibus illis:
 Nobilitate potens: meriti splendore refulgens:
 Hicce Theophilus fuerat de nomine dictus.
 Puri sacrata tinctus baptismatis vnda.
 Quem deuota patrū diuinis cura suorum
 Obsequiis igitur primis signauit ab annis.
 Atq; sui dulcem pie sollicitando nepotem:
 Cuidam pontifici credidit nimiū sapienti.
 Quo nutretur cum studio florente docendum.
 Ipsius ingeniū: mentisq; rigaret agellum.
 De Sophiæ riuus septeno fonte manantis.
 Vm; pio satis exhausti puero foret ipsi.
 Digno cōfestim prouectus honore gradatim.
 Perueniebat ad officiū sibi met satis aptum.
 Quod lingua vulgi scimus dictū vicedominī.

g iii

HYSTORIA.

Hac igitur tanti pompa splendoris adepta:
 Pontifici se subiectum cleroque modestum.
 Prebuit. atque pium populo. cunctisque benignum.
 Commissoque gregi studio preerat vigilanti.
 Maxime sed christi minimis miserisque pupillis:
 Ac castis viduis: necnon cunctis peregrinis:
 Vestes & victum dextra tribuit bene larga.
 Hospiciūque vagis nunquam claudebat egenis:
 Hinc igitur consors omnis deuotio plebis:
 Affectu tenero cordis pendebat in illo.
 Ipsum seu dulcem veneratur amando parentem.
 Interea vir summorum presul meritorum:
 Cœlitus acceptum direxit ad æthera flatum.
 Quo nam defuncto: gremio terræque locato:
 Consensu plebs clamabat cōcorditer omnis:
 Respondens cleri votis eadem cupientis:
 Hunc fore precipuis aptum meritis uicedomnū:
 Vt culmen sedis capteret pontificalis.
 Summi pontificis curamque teneret ouilis:
 Hoc quoque persuadere suo metropolitano:
 Pontifici scriptis festinabant cito missis.
 Cuius iudicio statui pastor sapienti.
 Debuit æclesiæ tali condignus honore:
 Vi bonitate uiri comperta namque benigni:
 Se completurū promisit uelle precantum.
 Et uenisse uirum iussit maturius ipsum.
 Affectu populi tanto quem sensit amari.
 Ille sed execrans talem constanter honorem:
 Presulis imperio parere negat ueniendo.
 Donec inuitus trahitur. turbis glomeratur.
 Et cum pontificis presentaret ocellis:
 Stratus adusque solum: voces spargebat in altum.
 Infectum viciis sese dicens fore multis.
 Non aptum sancto christi populo dominari.
 Is igitur querulis iterata voce profusus:
 Antistes summus cessit postremo coactus.
 Huncque deus talis qui fastidiuit honoris:
 Inunctæ vacuū curæ concessit abire.
 Constituens aliū. rectoris nomine dignum:
 Qui nam paucorum post interualla dierum:
 Quorundā blandis clam seductus suadelis.
 Subiectis alium cito preposuit vicedomnū.
 Atque Theophilū summis meritis venerandum
 Mouit ab officio: multos quo fungitur annos.

THEOPHILI.

Iste sed fragilis tolerans patienter honoris
 Dammum. tristitiā pellit de pectore cunctam.
 Gaudebatque satis sese iam posse vacare
 Tanto liberius studio christi famulatus:
 Quanto curarum securus erat variarum.
 Vius mox mentē detestatur patientem:
 Totius humani generis seuisissimus hostis.
 Et qua primates decepit fraude parentes:
 Hac huiusce viri pulsant penetralia iustu.
 Adducens eius fragili sepiissime menti
 Blanda potestatis delectamenta prioris.
 Despectusque grauem facti nuperrime sortem.
 Nec laqueos harum retraxerat insidiarum:
 Donec captiuū christi duxit sibi seruum.
 Nec mora vir fortis: vita meritisque celebris:
 Mentis virtutē demens abiecerat omnem.
 Nec tentamentis studuit restare nephandis.
 Sed uictus cessit. mentisque dolore rabescit.
 Quique prius plebi spreuit princeps dominanti:
 Affectat iuris pompas nunc inferioris.
 Tandem seductus cœcato corde misellus.
 Quendam peruersum peccit festinus hebreū:
 Qui magica plures decepit fraude fideles.
 Polambensque suas prostrato corpore plantas:
 Ipsius auxiliū flagitat lacrimando nephādum.
 Qui super errantis lapsus gaudēdo malignus:
 Nocte proculdubio iussit uenisse futura.
 Promittens promptam despectus esse medelam:
 Si parendo suis uellet tantum suadelis.
 Sub ditione sui post hec habitare magistri.
 Is hic infœlix monitis captus male blandis:
 Demonis obsequio seui gestit religari.
 Quo sic umbratilis munus meruisset honoris.
 Quem nec signatū signo sanctæ crucis almo.
 Sed mage demoniacis confidentē suadelis:
 Ocius ille magus secum duxit maledictus
 Trans urbem: sub nocturnis secreto tenebris.
 Intulit inque locum multo fantasmate plenum.
 In quo tartarei steterant in veste coloni
 Alba. candelas plures manibus retinētes.
 Inter quos medius princeps residebat iniquus.
 Qui rex est mortis proles quoque perditionis.
 Suadens damnandis astuta fraude ministris:
 Impigre cunctis pretendere calliditatis.

g iiii

HYSTORIA

A flueta: laqueos omnes captare paratos.
 T magus errantē damnūq; sui cupientē:
 Mox ad conciliū perducebat scelerosum.
 P rostratusq; sui plantis ex templo magistri.
 M onstrauit verbo causam qua venerat illo.
 C ui demon seuus contra sic deniq; fatus.
 D ic ait auxilii possim quid ferre fideli.
 A blutoq; viro christi baptismatis vnda.
 S i meus esse cupit: scriptis christūq; negabit.
 I liusq; puellarē pariter genitricem.
 P er cuius partū pacior nimiū graue damnum:
 I llum cōtinuo virtute mea releuabo.
 A tq; decus talis prestabo patenter honoris:
 P resul vt ipse suis nō contradicere iussis.
 A pponat. cernens omēs illi famulantes:
 Q ui nūc despectum spernūt: venerarier ipsum.
 Is nam blandiciis anguinæ calliditatis
 I ste miser verbo nō contradixerat vllō.
 S ed fieri gestit que peruersus draco suasit.
 P roditor atq; totum dederat se perditioni.
 S ponte dedit proprii cartam sribens detrimētū:
 I n qua spiritū testatur velle nigrorum
 E sse sub æternis sociis per sæcula pœnis.
 H oc vbi perfecit: passim fantasma recessit.
 I pseque cum prauo gaudento redibat amico.
 Acta namq; die: presul precepit adeste
 Cleri primates. plebis pariterq; priores.
 A tq; Theophilū cunctis astantibus illis
 A dductum: verbis nimiū blanditur amicis.
 I psi subdens hilari vultu ditioni.
 D estititq; piis sese peccasse lamentis:
 A bieuisse virum presumebat quia sanctum.
 A st hic: e subitis tanti lætatus honoris
 D onis: plus æquo tollit se mente superba.
 I actanter subiectorū cuneos populorum
 I psi obsequiis cogens succūbere duris.
 E t spreto penitus patriæ cœlestis honore:
 T errestris tantū pompæ versatur amore.
 C umq; diu vacuis inharet namq; lucellis:
 A tq; monente mago: nunquā cessauit iniquo
 S euo multiplices satanæ persoluere grates.
 E x cuius largis credidit solūmodo donis
 A ccessisse quidem tantam sibi prosperitatem.
 T andem cœlestis pietas immensa parentis:

THEOPHILI.

Q ui nunquā cupit interitū mortemq; reorum:
 S ed mage cōuersis latam cōcedere vitam:
 C ondoluit facti meritū periisse benigni.
 Q uo quondam stabili fulsit celeberrimus orbi.
 I ste sollicitans omnes clemēter egentes.
 M oreque diuino: pietas eadem veneranda
 C oncutit errantē digna formidine mentem.
 Ec mora cōpunctus summo merore misellus:
 Preponit pauitans oculis sepiissime cordis:
 Q uanta negando deū meruit tormenta per æuū.
 E t quibus in pœnis iungi debebat auerni.
 H ec quoque tractando secum mœrore supremo:
 T alia cōtinuis fertur dixisse lamentis.
 H eu mihi met misero: cunctis probris viciato.
 V e mihi damnando: proprii pro crimine voti.
 Q ui patris summi prolem per scripta negauī.
 D iuinæque simul dulcem prolis genitricem.
 E heu qm̄ seuis tradar per sæcula pœnis.
 E t qm̄ cōtinuis claudar sine fine tenebris.
 Q ui miser elegi subdi sathanæ ditioni.
 A tq; tenebricolis herebi sublimine iungi.
 M undanæ pompæ vano seductus amore.
 Q uid dicturus ero nimiū peccator in illo
 T empore iudicii sanctis spiritus metuendi.
 Q uando factorū mercedem quisque suorum
 A ceipiet. dignam satis æqua lance libratam.
 P ro diuersorū qualitate quidem meritorum.
 V el quis forte mei tunc apponet misereri:
 C um vix pro meritis iustus saluatur opimis.
 N am christi genitrix. cœliq; potens dominatrix:
 F laminis atq; sacri templū sine sorde coruscum.
 H æc eadem virgo partus post gaudia casta.
 Q uæ retro cōuersis fuerat mitissima cunctis.
 A tq; sui dulcem nunqm̄ tardat pietatem.
 S ola mihi veniæ potis est medicamina ferre:
 S i pro me propriū dignatur poscere natum.
 S ed si pollutis illam rogitare labellis
 C œpero: bachanti nuper quā corde negauī:
 M e vereor flāmis cœlo cōsumier actis.
 F erre meū facinus quia nō patit graue mūdus:
 A ttamen instantis causa cogente doloris:
 E iusdem celerem supplex quero pietatem.
 Q uo clemens animā precibus saluet perituram.
 H ec secum querulis nimiū dicebat amaris.

HYSTORIA.

Et seculi curis citius de corde repulsis:
 Impiger ad templū properat: sub honore dicatū
 Virginis intactæ. matrisq; dei venerandæ.
 Octies & spaciū transegit quinque dierum.
 Illic contrito deflens sua corde piacula.
 Denegat atq; sibi: lacrimis faciat amarum:
 Omnia cultorū delectamenta ciborum.
 Scilicet & requiē somni sepissime dulcem
 Peruigil in sacris summo conamine votis.
 Tali percute corpus frangendo labore.
 Urgauit lacrimis animæ maculas viciatæ.
 Is bene perfectis: nimirū cum lassus in horis
 Nocturnis. molli declinat mēbra quieti.
 Astitit in somnis illi castissima regis
 Aeterni genitrix. eadem mūdi dominatrix.
 Scilicet auxiliū spes solamenq; paratum.
 Eius presidiū deuota mente precantum.
 Talibus & verbis terrebat corda pauentis.
 Vir cur nostri vigilas ad limina templi?
 Vel cur posse mei celerem temet pietatem
 Presumis sperare: meū qui deniq; natum:
 Me matremq; sui peruerso corde negasti.
 Dic rogo quis oculis possim mis cernere prolis
 Diuinæ vultum: cœlesti luce coruscum:
 Quoue modo solio presens astare tremendo
 Eius presumo: tibi met veniā rogitando.
 Ast omnes culpas in me fortasse patratas:
 Affectu mentis tibi mox indulgeo gratis.
 Omne genus nimirū quia diligo christicolarum.
 Illos precipue tenero sed mentis amore
 Diligo. consolor: propriis amplector & vlnis.
 Quos exorantes: crebris hymnisq; vacantes:
 Inuigilare meo cerno sepissime templo.
 Mater mi sed vis fortis me cogit amoris:
 Hinc magis erga te nimio seruescere zelo:
 Quod presumpsisti tradendus perditioni:
 Blasphemando mei sanctū cōtemnere natum.
 Qui deus æternus. de patre deo generatus
 Retro principii primordia cana sereni.
 Ex me dignatus sumpsit sub tempore corpus.
 Quod dedit humanæ morti nationis amore.
 Alia dicenti castæ christi genitrici:
 Vir merens animo: contra sic fatur amaro.
 O mea domna scio. nimirūq; tabesco sciendo.

THEOPHILI.

Plus iusto quia deliqui: spe captus inani.
 Cōmisi cunctis facinus maius quoq; pœnis:
 Despicendo deum de te sine sorde profusum.
 Hinc nō sum dignus veniæ cōquirere munus.
 Sed tamen exemplū nobis tribuere salutis
 Sperandæ: multiuario qui crimine lapsi:
 Post lapsum scelerum veniā meruere suorum:
 Nōne Niniuitæ mitem christi pietatem:
 Sese cōdignis cruciantes namq; lamentis:
 Inuenere trium post interualla dierum.
 Nōne David propheta dei: princeps quoq; regni:
 Iudaici plebem domini qui rexit herilem:
 Illicito nuptæ subito preuentus amore:
 Non timet: insidiis circūueniendo dolosis:
 Infonem vita fraudare virum sine causa.
 Complexus charæ licito quo posset habere.
 Sed postq̃m vatis perterritus aduenientis
 Ad monitu: culpas didicit deflere gemellas.
 Deleuit lacrimis tacite maculas cito cordis.
 Suscepit rursum propheciæ quoq; donum.
 Quid referam petrū: christo testante beatū:
 Qui post quāuis soluendi: pariterq; ligandi:
 Necnon stelligeræ clauis acceperat aula.
 Pro fidei rectæ satis expressa ratione.
 Detestando. deum sese cognoscere christum
 Renruit. ancillæ vocem metuendo nephandæ:
 Nec semel: aut binis vicibus. sed deniq; temis.
 Ceu nunq̃m visum charum negat atq; magistrū:
 Sed quia condigne lapsum defleuit ab ore.
 Peccatum: veniā meruit medicamen optimæ.
 Scilicet atq; gregi iussus preesse fideli.
 Princeps ecclesiæ pastor fit iure sacratæ.
 Talibus ac tantis aliis multisq; figuris
 Admonitus. similem me sperabam pietatem
 A christo citius per te conquirere posse.
 Vi vultu blando dicebat sancta Maria.
 Tristem mellifluæ refouēs dulcedine linguæ.
 Si te cōmissum turbat facinusq; nephandum.
 Condecet vt cordis consensu confitearis:
 Hoc quod mendaci demens sermone negasti.
 Ipsum quem peperit patris natū fore summi:
 Qui iudex orbem veniet renouare per ignem:
 Et post hec tandem pro te presumo rogare.
 Ille quidem rursus lacrimans. infit vicedominus

HYSTORIA.

O dilecta dei genitrix sanctissima christi:
 Qua mihi refoues cunctos pietate fideles:
 Quo pacto: quo iure quidem contingere tandem
 Altithroni nomen sanctum: venerabile: magnum:
 Infelix ego pollutis presumo labellis.
 Qui christum: baptisma: crucem christi: quoque matrem
 Te castam: scriptis blasphemavi male pictis.
 Cunctaque coelestis pia sacramenta salutis.
 Is miserans querulis inuentrix virginitatis.
 Aiebat blandis iterum clemencius orsis.
 Quauis sis grauibz viciis nimium maculatus:
 Attamen ut monui dominum non sperne fateri.
 Et quia factus homo nostri solimodo causa:
 Vt spem conuersis veniam preberet habendam.
 Vnc istec demum monitis parendo iubentis.
 Cum lacrimis tales spargebat ad aethera voces.
 Hunc supplex veneror. laudo. complector. adoro.
 Ex patre coelesti christum sine tempore natum.
 Temporibus nostris missum de sede parentis.
 Vt de te casta: necnon de flamine sancto:
 Indueret fragilis nostrae velamina carnis.
 Huncque deum verum. necnon hominem fore plenum.
 Non dubito. nostri causa qui pertulit ergo
 Obprobriis tangi. colaphis. alapis quoque cedi.
 Sacraque pulsari crebris sua terga flagellis.
 Atque sputis rutili speciem vultus maculari.
 Cumque coronatus spinis: & felle potatus.
 Quae sacra predixit scriptura: per omne repleuit.
 Postremo sacris expallis in cruce palmis:
 Cum pastor verus bonitatis honore decorus:
 Pro nobis animam moriens ponebat amandam.
 Atque sepulchrali dignans suscepit honorem.
 Hinc inferna petes: herebi quoque claustra resoluens
 Mortem destruxit. mortis patremque ligauit.
 Tartareoque suos traxit de carcere iustos.
 Ac sic non parua victor comitante caterua
 Ad superos rediit. proprium corpusque resumit.
 Quod fuit in busto clausum sub marmore magno.
 Tercia quem viuum vidit lux omne per aeuum.
 Discipuli quoque sui crebro videre beati.
 Ipsum nunc conuescentem: nunc ergo loquentem
 Illis de regno dulci sermone futuro:
 Post hec attonitis oculis cernentibus ipsis:
 Ipsum quam sumpsit carnem super astra librauit.

TEOPHILI.

In qua iudicium veniet celebrare futurum.
 Proque suis meritis reddet bona vel mala cunctis.
 Hec ita credentem: cordisque fide retinentem:
 Atque tui deposcentem solitam pietatem:
 Commendo me virgo tuo sanctissima nato.
 Impetraque tuo veniam famulo sceleroso.
 Ecce ubi continuis defleuit verba querelis.
 Sancta dei genitrix eademque potes dominatrix
 Celorum: verbis respondens inquit amicis.
 Propter mysterium sacri baptismatis alium:
 Et propter dulcem charam mis proles amorem:
 Cuius te precio sacri scio sanguinis amplo
 Emptum: pro mundo qui fulus erat perituro:
 Procedens sacris aduoluo sedula plantis.
 Eius quem genui cunctorum iudicis aequi.
 Nec parcam preculis studio certante profusis:
 Donec ipsius mitem cogo pietatem:
 Vt tibi parcendo dimittat tanta placida.
 His dictis subito discessit virgo sacrata.
 Quod suscepisti credentis more popelli
 Linguens promissi misero solamina sani.
 Erte post triduum rursus veniebat ad illum
 In visu. veniam munus referans reparata.
 Et vultu laeto deprompsit talia verba.
 Entis vir domini tristis compunctio cordis:
 Est accepta deo patrique proliquo perenni.
 Atque tuae lacrimae scelerum veniam meruere.
 Sed nec tartareis poenis unquam capieris:
 Si post hec persistare cupis sine fraude fidelis:
 Ipse quidem contra mox dicebat prece blanda.
 Erte seruabo sacrae fidei documenta.
 Nec post hec ultra male transgrediar negligendo
 Quicquam de vestris mea domna piissima iussis.
 Te quia post dominum solam conferre medelam
 Spero. quo poenis pabulum: non tartara mauis.
 Sed non est mirum per te me iam fore saluum:
 Per quam de veteris letali crimine matris:
 Omnem dante deo: mundum patet esse solutum.
 Et quis te poscens spe non dubiaque requirens
 Desertus fuerat. vel confusus remeabat:
 Hinc ego: criminibus sat supremis viciatus.
 Suppliciter fontem deuota mente perennem
 Alma dei genitrix exoro tuae pietatis.
 Vt facias cartae litteras ex templo nephanda:

HYSTORIA:

Q uis me subiunxi vastatoris ditioni :
 E ius de manibus miserū me sumere rursū.
 H inc animā formido meā quia forte misellam
 T empore iudicii multo discrimine ladi:
 S inunc predoni non est abstracta feroci.
 Is dictis. oculis iterum vigilabat apertis.
 Et se pstermēs precibus. crebro quoq; deflens
 I eiunando triū cursus agit ergo dierum.
 P ost hec e somno cōsurrexit mane summo.
 I nuenit positam supra sua pectora cartam.
 Q ua vīsa membris mox cōtremuit resolutis.
 E t grates christo cordis reddebat ab ymo.
 A tq; puellari pariter christi genitrici.
 Ost hec namq; die sacra foeliciter orta :
 Quæ trahit a domio nomē venerabile sūmo:
 I ntrat in æcclesiam: populis ex more repletam.
 I n qua tūc inter sacræ solennia missæ:
 A stantes euāgelicis presul docet orsis.
 E t coram cunctis sacrā prostratus ad aram.
 E iusdem quoq; pontificis dans oscula plantis.
 V oce palam clara narrauit ab ordine cuncta.
 Q ue vel mortiferis egit victus suadelis.
 V el que perpetua meruit poscente puella:
 H ec vbi composita plene retulit ratione:
 A ntistes facti tactus terrore stupendi:
 I ntonat his verbis mirantis voce profusis.
 V ncti gaudentes huc iam properate fideles.
 Et pia facta dei laudantes mente fideli.
 C redite iam dominū propria pietate benignum.
 I n læto delectari nunq̃m scelerosi.
 S ed plus cōuersis vitam dare velle futurā.
 E ya dilecti fratres intendite cuncti.
 Q uā pie precantes dominus tollerat bonus oēs:
 Q uos scit cōuerti: post tristia facta piaci
 Q uis non miretur: quis non suplex veneretur?
 L audandā multam dulcis christi pietatem.
 I llum querētes semper qua subleuat omnes.
 Q ui iam criminibus miserans parcebat & huius.
 I psius illustris precibus. sanctæq; parentis.
 P er quam naturæ perit maledictio nostræ.
 E t per quā mundo venit benedictio cuncto.
 H inc memor esto dei genitrix sanctissima nostri.
 Q ui te mente: fide: voto: laudamus & ore.
 Q uo pius ipse gregem pastor seruare fidelem.

THEOPHILI.

D ignetur. veteris depulsa fraude draconis:
 A t nos exiles nulla virtute potentes:
 T e semper regis mater nō tacta perennis:
 A c de te genitū regem dominūq; polorum:
 E fferimus crebris cōclamantes simul odis.
 P eccato noster moriens periit quia frater.
 S ed postq̃m periit per te sacra virgo reuixit:
 Is dictis cartam cōburebat maledictam:
 Et mox misterii missæ peragit studiose.
 H oc vbi cōpleuit miro splendore refulsit:
 I nstar surgentis phœbi: facies vicedomni.
 Q uo mentis splendor lucens animæ quoq; cādor
 E ius per faciem monstraret rutilatē.
 H inc astans populus nimia formidine tactus:
 A ltithrono grates cepit resonare tonantes.
 C ui placuit monstrare viri meritū venerandi.
 I pse quidem sacrum repetēs ex templo locellū:
 I n quo cœlestis donum meruit pietatis:
 F rangi vi aduersa fragilis valitudine camis
 P er spaciūq; trium morbo crescente dierum:
 E xemptus corruptibilis de carcere carnis.
 S piritus. æthereā plaudens ascendit ad aulam.
 A uxilio sanctæ fultus dominæq; Mariæ.
 S cilicet extinctū corpus nisu populorum:
 I pso rite loco tumulatur honore supremo.
 I n quo nactus erat veniā: quā flendo rogabat.
 Alis erat desperati necnō scelerosi
 Finis. qui propriū didicit deflere reatum.
 E t se condignis studuit punire lamentis.
 H inc laus & virtus christo per secula cuncta:
 H umani veterē generis qui strauerat hostem.
 P lasina suæ dextræ rapiens serpentis ab ore.
 I psius & dulci constet lux alma parenti.
 Q uæ pie solamen misero iam contulit. amen.
 V nicus altithroni genitus retro tempora mundi:
 Q ui miserans hominis: descendit ab arce parētis.
 E t camis veram sumpsit de virgine formam.
 V irginis vt gustum primæ sedaret amarum
 C onsecret appositæ nobis pia fercula mensæ.
 H as faciendo dapes gustatibus esse salubres.
 Q uod sumus. & quod gustam⁹. vel qcqd agam⁹.
 D extera factoris benedicat cuncta regentis:

HYSTORIA.

HYSTORIA DE CONVERSIONE DE SPFRATI ADOLESCENTIS SERVI PRO TERII PER SANCTVM BASILIVM.

Offert Hrosuita librū Gerbergæ Abbatisæ suæ
N tibi versiculos Gerberg fero domna
nouellos.

Iungēs prescriptis carmīa carminulis.
Qualiter & veniam meruit scelerosus
amandam.

C ongaudens modulis succino dactylicis.
S pemere quos noli: nimiū cum sint viciosi.
S ed lauda miti pectore facta dei.

Prefatio in Proterium:

Vi velit exemplū veniæ comprehendere certū.
Necnō larga dei pietatis munera magni:
P ectore versiculos submisso perlegat istos.
N ec fragilem vilis sexum spernat mulieris.
Q uæ fragili modulos calamo cantauerat istos:
S ed mage cœlestem christi laudet pietatem:
Q ui nō vult digna peccantes perdere pœna:
S ed plus perpetuæ cōuersos reddere vitæ.
G audens gaudebit quod verū stare probabit.
Q uisquis presentē perscrutatur rationē.

ARGVMENTVM IN PROTERIVM.

Erat vir quidā nobilis: Proterius nomine: Cesa-
riensis ciuitate: In asia minori ditissimus. Is filiam
speciosam & vnicā habuit, quam castitati deuouit.
Erat illi seruus delicatus: qui amore puellæ correp-
tus: magum adibat super cōubio puellæ cōsulēs.
Is respondit, se velle puellæ animū implere: & amo-
re suo insanā reddere: Si se: suamq; animā dyabolo
deuoueret: Annuit seruus, datoq; Cyrographo de-
moni: puella potitur, nupciæ celebrant. Postea au-
tem qm puella comperit illum diis manibus deuor-
tum: Matrimonii diuorciū petit. In ecclesiā ducit.
& a sancto Basilio Cyrographus a demone repeti-
tur: Ille fidei christianæ & ecclesiæ restituitur.

Sequitur Hystoria.

PROTERII.

Empore Basilius quo vir virtutibus almus
Rexerat ecclesiā iusto moderamine sanctā
Sedem rectoris sortitus casariensis.

V ir satis illustris degebat partibus illis
N omine proterius: comes plebi venerandus:
N obilitate potens, opibus rerū quoq; pollens:
V nica scēmin ei sexus proles fuit illi.
N ec alius substanciolæ mansit sibi magnæ
H eres, quā certe tenero dilexit amore.
A ffectuq; pio, necnō pietate paterna.
O ptans plus animā natæ nunquā morituram
O mari gemmis perfectæ virginitatis:
Q uam corpus pompa mundi mortale caduca.
C urauit sacris ipsam sociare puellis.
Q uæ consignatæ christo velamine sacro
C enobii claustris pariter seruantur in artis.
O cto sed scelerū qui decepit prothoplastū:
Detestando viri votum laudabile iusti:

I pfius propriū fecit seruescere seruum
I n supradictæ clementer amore puellæ:
Q ui nimis infelix spiculis perfossus amoris:
Q uo magis ardescit: tanto plus corde calefcit.
I ndignum se cōiugio meminit quia tanto.
N ec audet nudare nouū cordis cruciatum.
T andem nanq; magum querēs: inuenerat vnum
S ecretum cui mesticiæ monstrauit amara.
P romittens illi non parui dona lucelli:
S i teneram prolis mentem proprii senioris
E ius seruili iam cōglutinasset amori.
C ui mox peruersus fraudis dicebat amicus.
N am fateor tantæ nō me valitudinis esse.
V t seruo propriæ iungā conforcia domna:
S ed si rite meo satagis parere magistro:
Q ui princeps æternarū constat tenebrarum.
I pse potest certe complere tuū cito velle:
S i post hæc christi numen nō vis venerari:
C ui male cecatus bachanti corde misellus:
S e consensurū monitis promiserat istis.
T unc magus iste suo mandat sribenda ministro:
P rinceps inferni regnator magne profundi
C oncede ergo tuos semper tentare ministros:
S i possint aliquos fontis baptismate lotos.
A ssignare tibi: subtractos de grege christi.
V t quæ te sequitur semper pars multiplicetur:
h

HYSTORIA.

H inc tibi namq; virum misi gaudens satis istum;
 E ius propositū quo mox cōplendo secretum:
 I psū discipulū facias tibi rite futurum.
 H anc ita per scriptā misero dederat quoq; cartā.
 S upra gentilis tumulū sub tempore noctis
 S rans. herebi domino suplex: dicēs: dabis illam.
 Q uapropter domini natæ complexibus vti
 S i cupias. licito christū prius ore negato
 Q uod mox preceptū mēte āplectēs male suāsum
 G audens tendebat qua se magus ire iubebat.
 A uxiliū veteris suplex orando draconis.
 I nteritū prebere suis qui tentat amicis.
 N ec mora: tartarei cursim venere ministri.
 E rrantēq; satis læti duxere maligni.
 M ox ad conciliū cludere tenebricolarum.
 I llic inuentor sceleris: cunctæ quoq; fraudis:
 D amnadus damnandarū princeps legionum:
 C onfedit medius. coruino milite septus.
 T endens incautis laqueos clam calliditatis.
 N ec nō infidias euoluens ante repertas.
 I nquirat scelera faceret quid quisq; suorum:
 Cilicet vt litras perscrutat sibi missas:
 Vtitur his verbis frendens velut ira leonis.
 P erterrendo virum seu a ratione miscellum.
 N unquā christicolæ permansistis mihi fidi.
 S ed mox vt vestrum compleui velle iocundum:
 P rotinus ad vestrū fugistis denuo christum.
 M e detestando penitus post munera tanta.
 C redentes talis certe christum pietatis:
 V t veniā nulli vellet tardare petenti
 R eddere. cōuersum respuit nec post scelus v'ū.
 C hristicolisq; datum christi baptisma sacratum.
 S cilicet & mecū te velle: fatere: per æuum
 P enis inferni permansuris cruciari.
 H incq; tuis manibus scriptā mihi porrige cartā.
 O stendam citius: quantū possit mea virtus.
 Is mox infelix seruus monitis male captus.
 Scribebat propriū ridenti pectore damnum.
 I nteritusq; sui causam tetra dedit hosti.
 Q ui mox damnando nimīū gaudens super illo:
 L æto tartareos emisit corde ministros:
 V irginis vt miseræ mentem facerēt in amore
 I ncesto: proprii citius seruescere serui.
 T mens blandiciis fragilis pulsatur amoris.

PROTERII.

E xclamat subito magna de stirpe creata:
 O ptans prestari sibi met consortia serui.
 A tq; patri proprio perfudit talia verba.
 I am misere tua genitor dulcissime nata:
 E t citius mēte iuueni quē diligo trade.
 N e moriar tristis languens per tedia cordis.
 H is pater auditis. lachrimis dicebat amaris
 H eu heu quid pateris: veluti spes vnica patris:
 D ic rogo quis verbis te decepit male blandis:
 V el quis blandiciis circūuenit simulatis:
 N onne tibi patriā reddi cupiendo supemā:
 S onso cœlesti christo te denique voui:
 H unc casta solum coleres quo mente per arim.
 I llius & laudes cū cœlicolis resonares:
 A ddita virgineis mortis post vincula turmis.
 E t tu lasciuo seruescis amore famelli.
 A t nunc submissa soboles mea voce rogabo
 F inem stulticiæ pergas vt reddere tantæ.
 N e genus omne tuū male cōfundas generosum.
 S i tamen incepto tentas durare maligno:
 T urpiter absq; mora paries dulcissima proles.
 Væ nam consiliū penitus spernēdo paternū:
 Vultu mordaci proprio dicit genitori.
 S i complere meū tardabis deniq; votum:
 C omperies claram citius prolem morituram.
 T unc senior: nō sponte: minis deuictus amaris:
 T radiderat sobolis seruo consortia dulcis.
 C ondonans substantiā pariter preciosam
 I psis. hinc animo natæ dicebat amaro.
 I nfelix nō fœlicis tu nata parentis:
 T u decus atq; dolor matris temet parientis:
 T otius & nostri generis confusio turpis.
 C ongaudes iam nūc seruo misere tibi caro:
 E t post æternis pœnis mœrens capieris.
 Ali cōiugio sathanæ cū fraude peractō:
 Condoluit christus mundi saluator amādus:
 Q uos pius effusa saluauit sanguinis vnda:
 H ostis subdiri vinculis. captos retineri.
 E t placet auxiliū lapsis prestare benignum:
 S cilicet erranti mox narratur mulieri:
 Q uod nō catholicus fuerit cōiunx miser eius.
 N ec limen templi vellet pede tangere sancti.
 S e quia serpentis iuri tradebat auari.
 S acta negans sectæ fidei. nomen quoq; christi.

HYSTORIA

Vae se deceptam cognoscens esse misellam:
 Auribus intentis vt sensit verba loquentis:
 In terram cecidit, mēbris tremefacta solutis.
 Eruit & proprios summo de vertice pilos.
 Necnon uerberibus pulsauit sedulo pectus.
 Cum lachrimis tales spargens sup aethera uoces.
 Quisquis predulces non uult audire parentes
 Nunquā saluatur, quod in hac ratione probatur.
 Heu heu splendorē diei cur nata recepi?
 Vel cur cōtinuo nō sum concessa sepulcro?
 Infelix foueam caderem ne mortis in atram.
 Ec dum tristitia dicebat cōtinuata:
 Cōiunx illius subito venit scelerosus.
 Et de se falsas iurauit res fore dictas.
 Quae mox constanti respondet voce neganti.
 Si reus ingentis culpae iam deniq; non sis:
 Latius ad aeclesiā mecum cras pergito sacram:
 Illic & sanctae celebrans solennia missae.
 Quae mox deuictus iusta ratione misellus:
 Causam cōmissi narrauit namq; p̄iaculi.
 Illaq; molliciē iam deponens muliebrem:
 Et sumens vires prudenti corde viriles:
 Mox ad Basilium currebat namq; beatum.
 Necnon vestigiis coram prostrata sacratis:
 Vitur his verbis: turbato pectore fufis:
 Ante dei clemens nobis succurre misellis:
 Et trahē de tetrīs seui nos faucibus hostis.
 Qui nostras fragiles iactat se perdere mentes:
 Cumq; modum culpae denudauit sibi tantae:
 Vertitur ad seruū presul domini scelerosum:
 Accipit verbis illum rogitare benignis:
 Post scelus ad christum vellet si vertere sensum:
 Qui se saluari desperans: dixerat illi.
 Si posset fieri voluissē mente libenti:
 Sed restat menti sceleris res facta volenti.
 Me quia per littras hosti dederā male scriptas.
 Et nomen christi cecato corde negaui.
 D quē vir domini, curam tibi fingere noli:
 Ceu tibi sit veniā penit? spes dēpta petēda.
 Vnicus ergo patris iudex mitissimus orbis:
 Ad se cōuersum qui nunquā respuit vllum.
 Si defles culpam: gaudet prestare medelam:
 Hinc iam mortiferū peccati linque profundum.
 Necnon ad certū pietatis cōfuge portum.

PROTERII

Ad se tendentes: qui saluos suscipit omnes.
 His igitur miserum monitis correxerit homullum
 Necnon sponte sua nigro conclusit in antro.
 Illic ut sordes licito defleret enormes.
 Ost tres ergo dies iterū ueniebat ad illum:
 Inquirens: talem si posset ferre laborem.
 Qui lassus nimiū: uerbis responderat istis.
 Penas spiritūū patior uix namq; nigrorum:
 Me quia cōtinuis attrectant namq; flagellis.
 Atq; petunt iaculis lapidū sepiissime duris.
 Insuper obprobriis opponunt semper amarīs:
 Quod nō inuitus pridem sed gratis adirem.
 Illos, ipsorum sine vi me dans ditioni:
 Tunc animae medicus languescētis bene doctus:
 Lassatum refici iussit, statimq; recessit.
 Post tempus paruū ueniebat deniq; rursum.
 Querens obscuro quid tunc pateret in antro.
 Qui dixit, certe melius ualeo pater alme.
 Longius horribiles tantū quia sentio uoces.
 Hinc presul lectus secreto pectore factus:
 Egreditur, iuxta morem faciēdo priorem.
 Tandem post spaciū ueniēs quadraginta dietū:
 In quis peccatum lapsus defleuit amarum.
 Inuenit lartū, quem credebat fore moestum.
 Et cum larticiā miraret sibi charam.
 Peccator lachrimis iam mūdatus bene largis:
 Vt certus veniā: sancto dicebat: amandae.
 Spero quidem per te me saluari pater alme:
 In somnis quia te vidi luctamen inire
 Pro me cum seuo necnō serpente maligno.
 Quem tu uicisti subito uirtute superna.
 Vribus intentis vt sensit verba loquentis
 Antistes, laudem christi cecinit pietati.
 Extraxitq; loco captiui membra nigello.
 Et locat in propria noctis sub tempore cella:
 Quae fuit aeclesiae lateri cōiuncta sacratae.
 Illic et plebem iussit coire fidelem:
 Vt pariter preculis pemocarent studiosis.
 Quo bonus errantē per consuetā pietatem
 Pastor ouem turmis proprii iunxisset ouilis.
 Ortus cunq; nigras noctis sol expulit umbras:
 Dextra predicti comprehensa presul homulli
 Intrat in aeclesiā, secum quoq; duxerat ipsum.
 T limen sacris tetigit venerabile plantis:
 h iii

HYSTORIA.

A ffuit infidiis latitans clam demon amaris.
 A ttraxitq; virum magna vi deniq; fursum.
 I llius arrepta secreta fraude sinistra.
 A d quem Basilius: forti mandamine functus.
 Mprobe fur regis facturā redde perennis.
 Et furto captam victus cito desere predam.
 C ui mox cōmunis cunctōrū dixerat hostis.
 P eruersis vacuas implens latratibus auras.
 C ur fatagis propriū mihimet vi rollere seruū:
 Q ui sua iponte meis submisit colla cathenis.
 C artam percerte mihimet quā reddidit ipse:
 T empore iudicii christo monstrabo futuri.
 V i sanctus rursus reddebat tale responsum.
 I psius christi precepto iudicis aequi:
 R eddere litterulas spero te protinus ipsas.
 H is igitur dictis orauit turba fidelis
 A ltithronū preculis: deuoto pectore fufis:
 F idum pastore quo confortaret in hostem.
 N ec mora de summo cecidit scriptura dolosa
 A nte pedes sancti. necnō pastoris amandi.
 V nc plebs corde pio gaudēs cū presule digno
 Sparfit adusq; polum voces cū carmīe laudū.
 C ollaudans christū solita pietate benignum:
 Q ui captum veteris retraxit ab ore leonis.
 N os quoq; plaudētes: spargam⁹ ad æthera voces
 L audantes dominū ridenti pectore christum.
 Q uo nobis talem clemens veniæ tribuat spem.
 I psi nanq; decus soli victoria virtus.
 L audum cantamen maneatq; perenniter. Amen.

HYSTORIA PASSIONIS SANCTI DYONISII AEGREGII MARTYRIS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Dyonisius atheniensis philosophus ægipcios va-
 tes scienciæ astrorū gratia adiit. a quibus cum edo-
 ctus esset: defectūq; solis sine lunæ interpositione
 hora passionis dominicæ obseruasset: Athenas re-
 diens ignoto deo (vt Lucanus ait. Et dedita sacris
 ignoti Iudea dei) aram inter simulacra atheniensū
 erexit. quā cum apostolus Paulus vidisset: autore-
 q; dedicatæ aræ inquisisset: Dyonisiū philosophū
 comperit. quē ad fidem cōuertit: & in presule athe-

DYONISII

niēsem ordinauit. qui dum per visionē apud Poly-
 carpum presbiterū animatus ad martyriū fuisset:
 ad Clementē (primū post Petrū papā) Rhomāve-
 nit. A quo cū legationē (euāgelii predicādi gratia)
 ad Galliam & Parisios accepisset: ab Sisinnio pre-
 sidente Galliarū: tēpore Domiciani: cū sociis martyrio
 coronatur. Efficaxq; suæ sanctitatis documētum re-
 liquit. dum capite plexus trūcus caput ad destina-
 tum sepulturæ locum per duas leucas portauit.

INCIPIT HYSTORIA

Vm factor sūmæ mediæ ratōis & ymæ
 In cruce supliciiū mortis pateref amag:
 d Orbē nocturnæ circūduxere tenebræ.
 Et Sol deposito radii splēdore sereni:
 Exeqas domi celebrat famulaie christi

Q uo mox Astrologus viso Dyonisius almus:
 Q ui tunc memphiticis artem discebat in oris:
 Q uæ docet astrorum motus. Solis quoq; cursū.
 O bstupuit. libris cepitq; requirere lectis.
 S i tunc eclipsis posset consistere Solis:
 A st vbi nō solitas sensit magis esse tenebras:
 D escripsisse diē dignū ducebat & annum.
 N on dubitās designari quid forte stupēdi.
 Q uod post mysteriū declarasset tenebrarū.
 C oniectatq; deū signis testatibus alium
 H actenus ignotum mūdo: mox esse pbādū.
 A st vbi de nuiis prefatæ debrius artis:
 A thenas petiit: sedem patriamq; reuisit:
 I nter stultorū simulachra pphana deorū:
 C ulte constructam poni preceperat aram.
 H ancipsā titulis decernēs congrue pictis:
 I gnoti sub honore dei debere sacrari.
 Q uā doctor Paulus cū cōspexisset opimis:
 Q uis sit is ignotus: verbis rogabat amicis.
 V rbis cui primas Dyonisius ipse beatus
 E xposuit causā: pro qua cōstruxerat aram.
 E t sic alternis certatibus ergo loquelis:
 Q ui fuit incredulus: fidei cessit bene victus.
 Ost hec egressus cæco dat lumina Paulus.
 h iiii

HYSTORIA

Quem properare quidem citius precepit in urbē:
 Hūc functū cernēs predictus lumine princeps:
 Et credēs signo diuino numine facto:
 Festinat subito cupidus cū cōiuge chara
 Pergere: quo Paulū cognouerat esse beatū.
 Iplius multa iuris comitāte caterua.
 Qui pariter fuerāt sacro baptismate ticti.
 Porius delicti mūdātur forde veteri.
 T qui dux plebis fuerat simulachra colētis:
 Presul catholico preponitur ergo popello.
 Hic presul factus mira bonitate decorus:
 S edulus officiū bene cōpleuit sibi iūctū.
 A bsētes scriptis: presētes deniq; dictis:
 A d verā cultū fidei ducēdo sequēdum.
 N am quodā perges: semen verbi quoq; spargēs:
 H ospes iam vergēte die fertur petisse
 S anctū presbiterū cretēsē nomine Carpum:
 Q ui male tristitia conturbabatur amara:
 N ecnō plus licito succensa ferbuit ira.
 Q uidā gētilis quia peruersis suadelis
 F ecit christicolā fidei sacra spernere quēdā.
 H ūc & presbiterū presul sensit fore mōestū.
 C ausā tristitiā verbis querebat amicis.
 E t tristē monitis blāde mulcēdo benignis:
 S uaserat vt nimīā cordis deponeret irā.
 E t pro dānandis exoraret scelerosis.
 Q uo cito conuersi: Christoq; reconciliati:
 E ius perciperent mitis munus pietatis.
 A dmonuitq; crebro: nulli debere negari
 S pem veniā. proprium vellet si flere reatum.
 S ed qui tristitiā studuit: spreta pietate:
 E contra frendens: cordisq; furore tabescens
 A pposuit miseris duris maledicere verbis.
 P rotestans illos neutra dignos fore vita:
 Q ui vixisse deo presumissent sine vero.
 H ac tam tristifica tandem ratione peracta:
 M ente satis tristi componit membra quieti.
 N ec mora: monstratur cellis cœli patefactis
 V isio: quæ fluctus animi compescuit eius.
 S cilicet: Altithronum miro splendore coruscum
 V iderat: angelicis septum residere ministris.
 D e cœloq; rogum raptim descendere magnum:
 C eu foret emissus scelerum vindex aliquorum:
 I n terras. oculis rursus lustrando reflexis.

DYONISII

Horrendum baratrū conspexit hiare deorsum:
 A nguibus impletum variis poenisq; resectum.
 S upra quod miseri plantis lapsantibus illi
 H erebant ergo flentes in littore summo.
 E gressi ergo serpentes illos cruciantes:
 C ogebant secum baratrū penetrare profundum.
 Q uo viso: Carpus maiore furore repletus:
 D efleret q; miseri non essent precipitati.
 V oceq; confusa repetens rursus maledicta:
 Q uod diuina reos: orat: mox ultio perdat.
 D ixerat. & Ihesus solita pietate benignus:
 D e summo cœli solio promptus misereri
 I nfit. non mitem Carpi causando dolorem.
 P ercute (si possis contra me Carpe rebellis.
 Q ui cupis interitum sitienter adesse reorum.
 E n ego sum cœli rector. mortisq; preceptor.
 H umana rursus pro gente pati pie promptus:
 S i non saluari possunt aliter scelerosi.
 Q ui post commissum discunt deflere reatum.
 N ec leue duco: mea dextrā iam plasma perire.
 Q uod pulchrum feci. quod corruptum reparaui.
 E lige nunc dulcem vel sectando pietatem:
 I n cœlo mecum semper regnare per æuum.
 V el per seuiciam diræ mentis male duram.
 S uplicio baratri tradi sine fine profundi.
 H iis nimium iustus monitis vir mansuefactus:
 E xemplum cunctis imitandæ fit pietatis.
 P ost hec summorum fama clarus meritorum
 P resul: disposuit Rhomam petisse superbam:
 O ptans cum Petro Paulo pariterq; magistro
 N omine pro Christi se mox impendere morti.
 P almam martyrii sed sumserunt prius illi:
 Q uam portas Rhomæ veniens intrauerat ipse.
 D iscipulusq; Petri Clemens venerabilis orbi:
 S edis apostolicæ culmen rexit satis apte.
 Q ui nam pontificem pie suscepit venientem.
 I llum condigne summoq; colebat amore.
 D eniq; post spaciū decursi temporis amplum:
 Q uo serui domini conmanserunt venerandi:
 C um iam cœlestis pietas mitissima regis:
 A eternæ lucis radio voluisset opimo
 E rrorum tenebras veterum discindere nigras.
 Q uis tunc occidua partes fuerant male cinctæ.
 P apa prior monitus diuino flamine sanctus.

HYSTORIA

Pontifici verbis digno suadebat amicis:
 Semina diuini per gentes spargere verbi:
 En ait o miles Christi: frater Dyonisi:
 Magna seges domini crescit p climata mūdi:
 Prebēs innumeras maturæ messis aristas.
 Instantes messi sed constant opido pauci.
 Hinc tu sacrorū bibulus qui fōte librorū:
 Constans diuini sciolus qm maxime cultus:
 Exemplo Pauli securus perge magistri.
 Imperio populos Christi subiūgere multos.
 Atq; tibi credo potestātē ditionis eandem
 Quam Christū Petro scimus tradidisse mōro.
 Et quam suscepi successor iure magistri.
 Conuersos pie soluendi: fontesq; ligandi.
 Accipe nūc Gallos tibi me tradēte docēdos.
 Doctrinæq; tui signetur Gallia forti.
 Quo vir apostolicus digna celebreris alūna.
 Nec vereare quidē gētes intrare rebelles.
 Quæ restāt vero frendentes more ferino.
 Sed tibi mercedis tantū cōfide perennis:
 In patris astrigera sūmi seruariet aula:
 Quantū p Christo tuleris paciēdo doloris:
 Huius papæ blādis preful monitus suadelis:
 Occiduae fines partis festinus adiuit.
 Menibus atq; Paris gressū mox intulit vrbis.
 In qua crebro loci pro fertilitate decori:
 Gallorū pceres concurrūt sepius omnes:
 Hic vbi diuini cœpit sacra semina verbi
 Spargere: signorū mox exercere p illū
 Christus virtutes dignabatur pie plures.
 Quo tanto plebis mollescere corda rebellis
 Ad veniā possēt: quāto crebro signa viderēt.
 At vbi credētis numerus populi magis auctus:
 Inspirāte dies Christo creuisset in omnes:
 Infremuit sup hoc veteris fraus seuæ draconis.
 Deditignās animas sese iam pdere tātās:
 Quas prius errorū laqueis capiebat amaris.
 Hinc pater ipse doli: sceleris doctōrque maligni:
 Rouocat iniustū regē mox Domicianū:
 Christicolis edicta necis dictare ferocis.
 Qui decreta p omne suū mittēs mala regnū:
 Christi cultores morti dānarier omnes.
 Cuius precepto Sisinnius ergo nefando
 Preses: cōsensū prebēs extēplo malignū.

SANCTIDYONISII.

Pontificem presentari vinctū iubet illi.
 Quem fore gallorū cognouit rite magistrum.
 Ac primū flagris mactatum deniq; duris:
 Necnō suppliciiis affectum crebro cruentis:
 Carceris in tenebras iussit concludier atras.
 Ipsius condiscipulos pariter quoq; binos:
 Quos nunquā charo sors coget abesse magistro.
 Sed nec carceris preful preclarus in antris:
 Desinit obsequiū domino persoluere dignum.
 Sed docuit plebem studiose cōuenientem:
 Ac celebrat sacra solito solennia missa.
 At vbi cœlestem debebat frangere panem:
 Lux noua tristifico subito fulgebat in antro.
 In qua sydereæ regnator splendidus aula:
 Scilicet angelica pariter comitante caterua:
 Apparens. charum cōsolabatur alumnum.
 Sanctaq; dans illi: mulcebat fame tali.
 Accipe chare meus mis iam venerabile corpus:
 Cuius mysteriū tibi mox complebo secretum.
 Nanq; tui merces mecū manet optima perpes:
 Hicq; salus summa patris prestat in aula:
 Consentire tuis qui dant operā pie iussis.
 Certa cōstanter. seruaq; fidem pacienter.
 Quo crescant celebris tibi iam preconia laudis.
 Et quodcunq; sacris a me precibus rogabis
 Impetrare mei poteris dono pietatis.
 Tali lætatus fortis solamine testis:
 Nulla timet tormenta pati pro nomine christi.
 Post hec abstracti testes de carcere temi:
 P. recepto mox prefecti cogente superbi:
 An vellent duris rogantē cedere pœnis?
 Qui bene cōcordes: clara quoq; voce fatentes.
 Patrē cum nato necnō cum flamine sacro
 Esse deum verum. solumq; perenniter vnum.
 Testantur mox malle mori pro nomine christi:
 Embratim quoq; supliciiis scindi rediuiuis:
 Quam sua colla diis vnquā submittere falsis.
 Hac magis offensus preses ratione prophanus.
 Cui leo: non modica rugiens preceperat ira.
 Athletis christi ceruices mox refecari.
 Et gladiis cunctos perimi baptismate lotos.
 Cedibus innumeris: vt iussit: nanq; peractis:
 Presul cum sociis iunctus trahit venerandis
 Ad loca martyrii. damno capitū peragendi.

HYSTORIA.

Qui nam gaudentes: domino laudesq; canentes:
 Pergebant prompti semet mox dedere morti.
 Presul tunc oculis sursum manibusq; leuatis:
 Alithrono tales fundebat congrue grates.
 Mi dee: mi factor: mi demētissime rector:
 Qui me vitali prestans aura pie vesci:
 Scilicet ingenii donasti luce profundi:
 Quoties secretum scrutarer mysteriorum:
 Te solum laudo. te cordetenus benedico.
 Et tibi deuotas cunctis grates ago membris:
 Pro cunctis donis mihi collata pietatis:
 Teq; precor maiestatis rex magne perennis:
 Vt dare perpetuā mihimet dignere coronam.
 Atq; meis fociis pro te nunc iam morituris.
 Tuq; tuū populum serua pietate patema:
 Quem pascens fidei tibi met sermone nutriui.
 His ita poscētis precibus iam rite peractis:
 Vna discipuli sancto cum presule bini
 Ploplitibus positis: ceruicibus atq; reflexis:
 Ictus lictoris susceperunt ferientis.
 Quorum permansit celebris confessio talis.
 Vt dum precis siluerunt corpora collis:
 Plantes linguæ laudes domino cecinere:
 Truncatū quoq; pontificis corpus morientis
 Eritur subito. nitidum splendore sereno.
 Atq; caput brachiis portās propriū bene firmis:
 Descendit recto gressu de monte profundo
 In quo martyriū cōsumauit preciosum.
 Transiliensq; viæ citius duo milia duræ:
 Venit adusq; locum seruando corpore dignum.
 Quem descendente: cursuq; cito gradientem
 Cætus angelici comitatur luce sereno.
 Alleluia deo resonantes voce sonora.
 His signis factis cōuenit turba fidelis:
 Martyris atq; loco venerabile corpus in ipso
 Quem sibi signauit. cum post gressus requieuit:
 Impositum tumulo venerant honore supremo
 Exequias tanti luctu celebrando patroni.
 Illic pro meritis eius Iesus venerandis
 Christus virtutes fecit clarescere signis:
 Nam visus cecis: linguæ sermo quoq; mutis:
 Auditus surdis: solidus gressusq; podagris:
 Teste præcante sacro donat crebrius illo.
 Et variis ægri morbis qui debilitati

DYONISII.

Adueniunt læti. membris redeunt renouatis:
 Hic quoq; nō raro mœstis solamina grata:
 Et munus veniæ scelerosis fertur ab arce.
 His qui sacra precum profundū vota suarum:
 Martyris ad tumulū propriū deflendo reatum.
 Cuius cōtinuo nos intercessio sancta
 Cōmendet christo. scelerum veniāq; precando.
 Obtineat nostris ipsum pie parcere culpis.
 Et partem nobis vitæ prestare perennis.
 Quo mereamur eum læti laudare per æuum
 Qui post dura suis semper certamina sanctis
 Martyribus: duplicis brauiū prestabit honoris:
 Vt dum cōgaudent animæ super æthera sanctæ:
 Non minus in tumulto latent mortua membra
 Signorū titulis crebro glorificata coruscis.
 Ipsi summa salus: perpes victoria: virtus:
 Laus: honor: imperiū: semp decus omne p æuū.

HYSTORIA PASSIONIS SANCTAE AGNETIS VIRGINIS ET MARTYRIS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Agnes puella Rhomana pulcritudine eximia &
 christiana: In cuius amorem filius Sempronii Co-
 mitis vrbis prefecti perdit incidit: primo illā ver-
 bis & muneribus tentans vt amoris suo respōderet
 Illa constanter christum sponsum suū affirmās: cui
 iugi castitate se dedicasset. tandem ab eodē ad tem-
 plū vestæ in quo virgines vestales deæ vestæ: hoc
 est æterno igni seruibāt trahitur: vt huic sacrificā-
 ret. quod cū rennuisset: a prefecto pre ira furioso
 in fornicem rapitur: vt cunctorum stupro & ludib-
 rio illā prostitueret. Cūq; illā iuuenes furiētes cō-
 gredi vellēt: mox fornicē isolita lux texit. quæ vim
 inferre volētes virgini repulit. tādē ipse veniēs pre-
 fecti filius insolētor: virginē aggrediens mox pro-
 nus in terrā cadēs: exhalabat animā. pater merēs
 mortē filii subitā: virginē magicis artib9 isimulat:
 virgo vero ad ostendendū christi virtute: nō magi-
 cis artibus factū: in laudem dei mortuū resuscitat.
 quo pater uiso: dubitat quid de uirgine faciat. fidē
 christi suscipit. q̄ re ad sacerdotes delata: sibi ydo-

HYSTORIA.

lisq; timentes tumultum cōmouēt uirginem morti
tradi uolunt. Prefectus iā fidelis: ne fidelem dam-
nare cogatur: se subtrahit. aliū substituit. qui illam
in ignē coniiciebat. flāma corpus virginis fugiens
multos astantes absumpsit & ambulit. Tandē vir-
gine in mortem cōficiente: a carnifice gladio trāf-
uerberatur. Corpus sepultura a parentibus tradit
spiritus virgineis choris cū christo sociatur.

INCIPIT HYSTORIA.

Irgo quæ vanas mundi pompas ruituri:
Et luxus fragilis cupiēs cōtēpnere carnis:
Promeruit regis vocitari sponsa perennis.

Quæ velit angelicæ pro virginitatis honore.
Ipsiūs astrigera sponsi cœlestis in aula
Addita cœlicolis nitida fulgere corona.
Atq; sequens agnū carmen cantare sonorum.
Conseruet pure sincero cordis amore
Signum laudabilis quod portat virginitatis.
Quæq; caput christo signat velamine sacro
Hæreat affectu tenero cōstanter in illo.
Ac cunctis aliis ipsum preponat amicis:
Qui rutilans nimiū forma speciosus amœna
Natos cunctarum merito vincit mulierum.
Cuius amore quidē feruentes congrue pridem
Perplures sacræ constanti corde puellæ
Elegere mori. scœuis pœnifq; necari:
Quæ decus insignis corrumpere virginitatis.
Inter quas Agnes mundo celeberrima virgo:
Iure sui sponsi condigna laude decori
Christi dissimilē cunctis recitando decorē:
Virginibus sacris eius cōmendat amoris
Pignus: qui genitus de virgine solus
Sponsus castarum necnō decus est animarum.
Ec Agnes ergo meritis clarissima virgo:
Carminē nō culto pangit quā nostra cāmenat:
Vrbis famosæ prenobilis incola Rhomæ
Prodiit almorū clara de stirpe parentum.
Inclita nobilitas quos vexit & alma potestas.
Ortus atq; sui respondens nobilitati.
Pulchra fuit facie. fideiq; decora nitore.
Pecipuis nimiū meritis mūdoq; celebris.

SANCTE AGNETIS.

Quæ: iam tincta sacri pura baptismatis vnda:
Et de delicti maculis mundata veterni:
Se totā christo deuouit mente benigna.
Nitens seruata bene virginitate beata.
Spernere carnales affectus fortiter omnes.
Celibis & vitæ durum luctamen inire.
Quo victrix hostis corruptelam suadentis:
Iungi cœlicolis meruisset in æthere sanctis.
St vbi lustra duo celeri cursu reuoluta
Insuper & ternos ætatis transiit annos
Simphronii comitis prefecti scilicet vrbis
Filius: insignis iuuenilis stemmate floris:
Illius formæ decus vt vidit speciosæ:
Affectu nimio cordis suspensus in illa:
Hanc sibi pre cunctis vnā delegit amandam.
Se fortunatū credens & honoribus aptum:
Si tam prepulchræ meruisset habere puellæ
Dulcia per propriæ tempus conforcia vitæ.
Hinc illam adiit. multis comitatus amicis.
Desponsare volens sponsam christi venerandam:
Puraq; de patriis cōportans munera gazis:
Sultus sperauit quod perpetrare nequiuisset:
Virginis vt stabilem donis corrūpere mentem:
Illi & turpi cōiungere possit amorī.
Sed christi virgo spernens (cœu stercora) dona
Pondus & oblatis dedignas protinus auri:
Splendore quoq; gemmarū rutilum variarum:
His verbis iuuenē causari fertur amentem.
O fili mortis merito damnande perennis.
O fames scelerū. cōtemptor & omnipotentis
Discedens a me citius fugiendo recede.
Nec credas te posse meū peruertere purum
Cor. quod amatoris preuenit nobilioris
Dulcis amor: pulcrū cuius fidei fero signum:
In facie summa. necnō in corpore toto.
Quo me signauit. strictimq; sibi religauit.
Ne mea mens aliū iam presumpsisset amicum
Querere. sed solum complecti disceret illum
Qui virtute potens: omniq; decore refulgens:
Cœlestes & mortales supeminet omnes.
Hunc sine matre pater canis retro tempora mundi
In deitate parem. nec maiestate minorem.
Omnipotens genuit. per quē sibi sæcula fecit.
Et sine patre quidem mater pariebat eundem.

HYSTORIA.

Factorem propriū lanctans. sub tempore natū.
 Cuius prepulcrā mirantē deniq; formam:
 Solaris splendor. lunæ renitens quoq; candor.
 Laudantes radiis dominū fulgentibus orbis.
 Cuius & imperio famulantia sydera cuncta
 Illis iniunctis cōplent per tempora cursum.
 Cui cōclamantes condignis laudibus omnes
 Cœtus angelici non desistunt famulari.
 Mira tui bonitas est. & preclsa potestas.
 Gloria sublimis. perpes concordia pacis.
 Laudabilis pietas. nimiūq; benigna voluntas.
 Talis namq; meus quē diligo constat amicus.
 Quē fateor solum pre cunctis esse colendum.
 Ille quidem talis me desponsauit amoris
 Pignore: ceu spōsam clara dotando corona.
 Atq; meū gemmis collū cinxit preciosis.
 Auribus & resplendētes suspendit in aures.
 Prebens ornatus varii claros mihi cultus.
 Ipsius certe dulcedo fluxit ab ore:
 Quæ me lactauit. dulci pastuq; cibauit.
 Ceu nectar mellis suauis vel copia lactis.
 Insuper & thalamū mihimet cōstruxit in æuum:
 Lucentē gemmis variis. auriq; metallis.
 Organa melodiis in quo resonando canoris
 Carmen dulce mihi cantāt per tempora sedis:
 Et pariter sponsi laudes modulantia chari.
 Illius affectum semper suadent mihi castum.
 Affectu quem secreto quom cordis amabo.
 Nulla puellaris pacior detrimēta pudoris.
 Ast ubi forte sui merear cōplexibus uti:
 Eius & in thalamū sponsarū more coruscum
 Duci: permaneo virgo sine sorde pudica.
 Cui debebo fidem soli seruare perennem.
 Ipsi me toto cordis conamine credo.
 Is miser auditis: spiculis perfossus amoris
 Ingemuit. crebro ducens suspiria longa.
 Hoc quia nō meruit: cæco quod corde petiuit
 Et super hoc merens: nimioq; dolore tabescens:
 Decidit in lectū. stultissimus ille virorum.
 Et simulans male languorē: celauit amorem:
 Qui sibi causa grauis fuerat nō parua doloris:
 Nec mora fit notū: fama prodente sinistra:
 Natum prefecit nimio languore ligari.
 Conueniūt subito medici velut agmine facti:

AGNETIS

A pponunt variis aptas morbis medicinas:
 Harum sed iuueni nil proficiat amenti.
 Tandem senserunt (quod mox patri retulerunt)
 Non hoc languoris signum: sed fortis amoris.
 Quod contristatus pateretur filius eius:
 Quo pater audito: causa morbiq; reperta:
 Vt leo frendescens rapidam conuersus in iram:
 Incepit percontari rabie furienti:
 Quis foret ille potestatis sic imperialis:
 In quo spe vana virgo confisa superba:
 Cederet esse sibi iunctum contemnere natum.
 Eius qui plebi merito celeberrimus omni
 Eset condigne summo prefectus honore.
 Hec ubi disseruit: nimioq; furore latrauit:
 Comperit hanc ipsam sacro baptismate lotam.
 Agnem christicolā primis fore semper ab annis:
 Et conseruandæ pro virginitatis amore
 Esse suum sponsum consueto dicere christum.
 Quo nam comperto: latatur corde maligno.
 Sperans mox teneram merito debere puellam
 Suis ad cultum pœnis virgere deorum.
 Et sic posse suum tandem complere furorem:
 Quo pro contemptu nati furiebat egroti.
 Hinc illam citius sisti conspectibus eius
 Iussit. & adstantem nullo mœtu trepidantem:
 Primo suadelis nimium mulcebat amicis.
 Tunc etiam probris dure cogebat amaris:
 Vt se sponte sui nati copularet amori.
 Et symulachra deum coleret. christumq; negaret.
 Sed virgo christi nec suppliciis superari
 Nec blandimentis potuit deuincier vllis:
 Quin seruaret amatori sine fraude priori:
 Quod pepigit pactum signo fidei stabilitum:
 Cui preses prauam rursus renouans suadelam)
 Dixit. si vere cupias intacta manere
 Virgo: dex magnæ citius subiungere vestæ.
 Eius sacricolis & consociare puellis.
 Quo condigna fias illi semper famulari.
 Ec inquit preses. contra sed sic ait Agnes.
 Si mihi iure tuum placuit contemnere natū:
 Qui ratione vicens: cunctis quoq; sensibus vtens
 Corporeis: anima regitur nunquam moritura:
 Quamuis sit merito baratro damnandus in ymo.
 Multis errorum pro commissis variorum.

HYSTORIA

N i sanum sapiens: et quandoquidem resipiscens
 S e tingi faciat pura baptismatis vnda.
 Q uis te posse minis? vel quis tandem suadelis?
 A d simulachrorum reris me cogere cultum?
 A rtificum cura que conformata metallo
 M embrorum falsam portant solummodo formā:
 M obilis officium complent nec corporis vllum.
 E t neq; viuentis quicquam monstrant animalis:
 E t quod ab hiis insensatis monstribusq; profanis
 S olamen vitæ mihimet sperare gerendæ
 P ossum? que vita sensuq; carentia cuncto
 N ec sibi proficiunt. mihi nec succurrere possunt.
 H ec vbi dicta dedit: preses Symphronius inquit
 F lorentem primis te nam cognosco sub annis:
 I ngenio paruam. necnon ætate tenellam.
 H inc infantili parcendo simplicitati:
 P rudenter te subporto lasciuia puella
 Q uo parcendo tuum citius te flectere collum
 S ub sacris vestæ plantis faciam venerandæ.
 T ureq; nostrorum numen placare deorum.
 S ed si tam mitem spemendo mei pietetem
 C ontraluctaris. mea nec precepta sequaris.
 V ltra non parco. sed vim iustam faciendo
 M ando sub obscenæ latebris te claudier ædis.
 I n qua criminibus turpes gaudent mulieres.
 E t faciam pollutarum sociam meretricum:
 Q uo tu quæ clara polles de stirpe creata
 D edecus omne tuis sis & confusio turpis:
 A t sacra virgo minis nimium trepidās super istis
 A udacter niox prefecto dedit ista responsa
 S i tu namq; deum scires hunc quem colo verum:
 I lliusq; potestatem sine fine vigentem:
 Q ua semper proprios pie confortando ministros
 A ntiqui fraudes hostis confringit & omnes:
 T alia verba tuo nolles profundere rostro.
 N ec mihi terrores totiens preponere tristes.
 H inc ego quæ sectando fidem Christi meliorem
 I llum cognosco. necnon cognoscor ab illo.
 I psijs dextra me defendente suprema
 S pero: delicti nunquam maculis violari.
 C arnis spurcias fragilis sed vincere cunctas:
 H ius dictis. seu a preses connotior ira:
 C ælestis sponsam regis iussit venerandam.
 V estibus exutam: toto quoq; corpore nudam:

AGNETIS

C oncurrente trahi conuenticulo populari
 I nq; lupanaris iussit concludier antris.
 I n quo lasciu iuuenes rationis egeni
 C olloquio scelerosarum gaudent mulierum:
 S ed Christus propriæ prebens solamina sponsæ:
 I llam conuiciis tangi non sustinet vllis.
 A st vbi distracto nudatur tegmine toto:
 C ontinuo bene densati creuere capilli.
 Q ui ductu longo lapsi de vertice summo
 D escendendo pedum plantas tetigere tenellas:
 C orpus & omne comis tegitur ceu tegmine vestis
 V tq; lupanaris calcauit limina tristic:
 E xtemplo suauis sensit dulcemen odoris.
 A tq; locum turpem miro splendore micantem
 A spexit: tenebris qui sordebat prius atris.
 E t cum sordidulum compulsa subintrat in antrum
 A ngelus altithroni blande stetit obuius illi:
 C uctos indubius fuerat qui corporis eius.
 O btulit & vestem niueo splendore micantem:
 E ius mensuræ conformatam satis apte.
 H ac induta quidem: direxit ad æthera vocem.
 A ssidue grates Christo resonando suauis.
 C uius opem tanti sensit sub fasce pericli.
 C uius & auxilio fuerat protecta paterno.
 N e posset veteris corrumpi fraudibus hostis.
 I nterea iuuenes cæcato corde furentes
 V ndiq; collectis cursim venere catheruis.
 C ertantes studio peruersæ mentis iniquo
 Q uis prior intraret: vel quis perdiscere posset
 A n virgo suffulta sui munimine Christi:
 H ec quæ carnales semper contempsit amores:
 I am nunc in cepto posset persistere voto:
 N ec mora cognoscunt. nec contradicere possunt.
 Q uod nunquā longū quis confundetur in æuum
 Q ui credens domino: firma spe pendet in illo.
 N am quicumq; sua compulsus mente superba
 I ngreditur turpis latebras temerarius ædis:
 V t radios lucis vidit mire rutilantis:
 A ngelica prefulgentem vestisq; nitorem:
 C orreptus signi nimio terrore stupendi.
 P rostratus sacre plantis extemplo puellæ:
 P ostulat errorum laxari vincla suorum.
 T estaturq; deum verum fore iure colendum.
 E ius cultores qui consolabitur omnes.

HYSTORIA.

Sicq; locus scelerum domus efficitur precularum.
 Tandem perfecti natus venit male sanus.
 Cuius sustinuit causa vim virgo beata.
 Qui mox ingressus ridenti corde misellus:
 Nec dixit laudem domino. nec reddit honorem
 Gratia tristifico cuius radiabat in antro.
 Sed de se stabilem latus tendebat in ædem.
 Amplexu dulci sperans se virginis vti
 Iam licito sacra. cuius languebat amore.
 Sed christi pietas: necnon precelsa potestas.
 Fortiter oblitens illi peruersa volenti.
 A corruptela propriam protexit alumnam.
 In reprobam miserum mortem tradebat & illū.
 Nam mox vt rapido cursu properauerat illo:
 Quo suplex laudes domino resonauerat Agnes:
 Infelix membris improvisa resolutis
 Morte ruit pronus. Christi virtute peremptus.
 Quo pater audito: miser aduenit lachrimando.
 Stipatus multa populorum namq; caterua.
 Et sese miserum clamans. spargebat in altum
 Voces. hiis sanctam verbis causando puellam.
 O mulier mala: crudelis: cui non muliebris
 Cordis inest. feritas nimiumq; cruenta voluntas.
 Corpore sub tenero frendescens more ferino.
 Dic quæ causa meum cogit te perdere natum.
 Qui decus omne suis. & spes fuerat genitoris.
 Quondam felicitis talis de germine prolis.
 Sed nunc orbatu misere pro funere nati.
 Hinc patet ergo tuam mentem nimium viciosa.
 De riuiulis magicæ fraudis bibulam satis esse.
 Florentem primis quia forte necare sub annis
 Subtracta dulci iuuenem vita valuisti.
 At sacra conuiciis virgo non frangitur istis.
 Profecto non responsum reddebat acerbum:
 Dulcia sed resono profundens verba palato:
 Dixit facunde bene composita rationne.
 Non ego causa necis fueram iuueni pereunti.
 Sed magis ipse sibi fuit incensor moriendi.
 Glorificare deum stultus quia spreuerat illum:
 Gloria tristifico cuius prefulget in antro.
 Sed nunc vt plane toto clarescat in orbe
 Eius maiestas: necnon precelsa potestas:
 Ipsius suauem suplex oro pietatem:
 Vt corpus rigidum iubeat recalescere rursus.

AGNETIS

A tq; nouum membris hominē reparat rediuius.
 Dixit. & astantes abeant preceperat omnes.
 Et prostrata solo: fundensq; preces lachrimando:
 Restari petit a domino veniam sceleroso.
 Cui mox oranti: misero vitamq; precanti:
 Angelus astiterat. procumbentemq; leuabat.
 Prebens colloquiis illi solamen amicis.
 In verboq; dei iussit virtute potenti
 Extinctum subito flatu vixisse resumpto.
 Qui citius dicto iussus surrexit ab humo
 Viribus & cunctis plene membris restitutis.
 A claudum dulces spargens super athera voces.
 Rates continuo soluebat mente iocunda
 Christo victori. mortis vitæq; datori.
 Inde quidem prima prorsus forma reuocata:
 Processit viuis: qui morte fuit religatus.
 Atq; suo tristi se presentando parenti:
 Fit res gaudendi fuerat cui causa dolendi.
 Hinc crebro cælum pulsans clamore profundum:
 Vitur & verbis suadens studiosius istis.
 Credite Rhomani ciues rogo credite cuncti
 Fle deum Christum verum. q; perenniter vnum
 Cum patre celsithrono. necnon cum flamine sacro
 Semper regnantem sceptrum cœliq; tenentem.
 Sub ditione sua qui complectens vniuersa.
 Cuncta gubernaculis regit inmensæ bonitatis.
 Hic est orandus. solusq; colendus. amandus.
 Qui prius errantem: necnon peruersa volentem:
 Morte repentina citius me preueniendo:
 Finem stulticiæ dignabatur dare tantæ.
 Et post erranti promptus solito misereri:
 Virginis Agnetis precibus fere studiosis:
 Mollitus rursus vitæ reddit renouatum.
 At pater vt natum prodire sui rediuium:
 Perfectum specie vidit: plenumq; decore:
 Interitum lachrimis cuius defleuit amaris.
 Mox super insolita signi nouitate stupendi
 Admirando pauet. læto sed pectore gaudet.
 Tunc amplectendo collum pietate paterna:
 Mitia predulci libauerat oscula proli.
 Atq; deum verum clamans dixit fore Christum.
 Cuius tam celerem cognoscebat pietatem.
 Cuius & imperio mors succumbebat amara.
 Reddens viuentem quem sorbebat morientem:

HYSTORIA.

S illicet astantes animis mirantibus omnes
T ollunt in cœlum lati preconia laudum.
L audâtes sanctû domini nomen benedictû.
H oc vix pontifices crudeli corde ferentes:
C ommouere quidem nō parua sedicionē.
A gnem sacrilegā dicentes. & scelerosam.
O cidi pœnis citius debere cruentis.
I llus causa quia cōtemptû symulachra
C unctaq; sacrorû pateretur iura suorum:
H inc preses mœstus turbato pectore factus
C ondoluit sacræ subtristi mente puellæ.
I gnorat tamē omnino dubius super illa
Q uid sibi sectadû: vel quid restaret agēdû.
P erdere nō placuit. sed nec defēdere quiuit.
T andem discessit mœrēs. aliūq; reliquit
I udicis officio functû feritate lupina.
Q ui fuit Aspasius dictus. rituq; profanus.
Q ui citus Agnetē proici precepit in ignē.
P ontificû votis male cōcordādo malignis:
S ed corpus castû nulla de sorde piandû:
A rdor camalis quod nō succēdit amoris:
I gnis nō lesit presens. nec tãgere quiuit.
D eniq; diuisæ diuino numine flammæ:
V irgineis tribuere locû precibus spaciosû.
A c prorumpētes: astu nimio furiētes:
P erdūt carnifices vrendo primitus oēs.
H inc circūstantē lambētes vndiq; plebē
I ncredulā. plures rapti strauere phalāges.
S ola sed imunis stabat pia virgo caloris.
I nter flāmarû crines ludens crepitātes:
O rauitq; deû versis ad sydera palmis.
H ac vtēs in frōte prece modulamine laudis
O mniparēs verbi genitor: mūdīq; creator:
Q ui cū dilecto regnās retro tēpora nato:
A mborūq; coaeterno cum flamine sacro:
D igne laudaris. coleris. veneraris. amaris.
T e solum laudo. te laudando benedico.
E t tibi deuote grates persoluo perēnes.
E iusdē quia fulta tui munimine nati:
N unquā succubui serpētis fraude vetustū:
C orpore sed casto: puro cordisq; secreto:
C amis spurcias pertrāsiui bene cūctas:
P enas sacrilegi pariter superādo tyrāni.
H inc gaudens in te nimium super hac pietate.

AGNETIS

A d te nunc animis festino venire iocundis.
O ptans iura pati mortis. citiusq; resolui.
Q uo merear vere contemplari sine fine
T e quem quesui. quem solum semper amaui.
T u clemens animam pro te de corpore pulsam
I ntra claustra tui dignanter suscipe regni:
Q uo tu iure tuo pollens sub nomine trino:
R ex vnus machinæ rerum per secula trinæ.
I staq; cuncta regis sceptro summæ deitatis:
S illicet orantis precibus iam rite peractis.
I gnibus extinctis: moritur subito rogos omnis.
E t cinis ipse suis confrigescendo fauillis.
S ic expers omnis factus fuit ymmo caloris:
V t nec scintillam sibi post seruauerit vllam.
H oc igitur signo iam clarescente stupendo:
Q uanto se virtus christi plus detegit orbi:
T anto maioris rabie spirando furoris:
I niustus iudex animo cruciatur amaro.
N ec patitur sacram post hec superesse puellam.
P er quam sunt crebro miracula tanta patrata.
E nse sed inmisso tenerum guttur penetrando:
M artyris æg regis iugulum perfodit amare.
E t vice conuersa: quod non sperauit: agendo
I lli profecit: cui gratis obesse cupiuit.
T ransmittens cœlo: quam subtraxit male mūdo.
A t vbi pro christo lætali vulnere lesa:
E xtremum domino statum reddit moriendo.
A tq; fide salua: gaudens obdormit in illo.
O tius angelici cœtus de sydere lapsi
A stantes: animam niueo candore coruscant:
N ection cœlestis perfusam luce nitoris.
B lande suscipiunt lætiq; per aera tollunt.
C ongrue diuine laudis resonantibus hymnis.
I ndeq; transuectam celeres super ætheris ignes:
D ucunt astrigeram sponsi cœlestis in aulam.
A quo continuo clarum rutilante corona
D onatur. pura: pro virginitatis honore.
N ec minus ergo sui signo donanda triumphi:
M artyrii palmam sumsit sine fine gerendam.
Q uo martyr felix: duplici certamine victrix:
C orporis & mentis carni semper renitentis:
V tens æterni brauii regni duplicato:
I nter virgineas fulgeret clara cateruas:
L ilia ceu pulchro roseo pennixta rubore:

i iiii

HYSTORIA.

I nter delicias florum rutilant variorum :
 I nterea quoq; summorum sacra cura parentum :
 E xcultum magna funus venerabile pompa
 I n gremio terræ toto contextit honore .
 N ec saltim bustum sacratæ virginis ipsum :
 Q uod pro seruandis fuerat venerabile membris :
 S ollicitudo parentalis contempsit amoris .
 S ed sub nocturnis seruat vigilantius horis .
 A t dum peruigiles consueto more parentes
 E xcubias proli celebrabant mercede fidei :
 C ælitus huius ipsis monstratur visio . talis :
 D eniq; virginæ subito descendere turmas
 V iderunt : lapsas celeri de cardine cæli .
 O mnatas pulchre . pleno compasq; decore .
 I nter quas Agnem simili splendore nitentem :
 C onspexere suam . pro christo martyrisatam .
 A dextris cuius niue candidior stetit agnus .
 Q uos merito fidei sciuit dignos venerari .
 B lande colloquiis illos affatur amicis .
 D icens : gaudeteq; mecum gratulando per æuum .
 S um quia lucifluo regis cœlestis in aula
 V irginibus sacris sociata perenniter istis .
 E t nunc in cœlis illi coniungor amoris
 A mplexu dulci : quem semper mente fidei
 I n terris colui . cupiens sine fine tueri .
 H iis igitur dictis : subito discessit ab illis .
 Q uo nimium leti tanto solamine facti :
 S iccabant lachrimas super eius morte refusas .
 E t laudes domino psallebant voce canera .
 Q ui post dura suis tribuit certamina sanctis
 T estibus eterne clementer premia vite .

EPILOGVS

Ius omnem materiam sicut & prioris opusculi
 sumsi ab antiquis libris . sub certis auctoribus : no
 mibus cōscriptis . excepta superius scripta passione
 sancti Pelagii . cuius serie martyrii quidam : eiusdem in
 qua passus est indigena ciuitatis : mihi exposuit . q
 ipsū pulcherrimū viroq; se vidisse : & exitū rei atte
 status est veraciter agnouisse . Vnde si quid in illis
 falsitatis dictando comprehendimus : non ex meo fescel
 li sed fallentes incaute ymitasui .

Sequitur Panegyris Odonum

ODDONVM.

Prefatio Hrosuithæ Germanicæ in Panegyrim Odonum .
 erbergæ illustri abbatissæ cui pro sui cminetia pbitatis : haud minor
 g obsequela veneratōis : qm pro insigni regalis stēmate generositatis
 Hrosuith Gandelhemēsis vltima vltimæ : sub huiusmodi psera do
 minio militatū . quod famula heræ . O mea domina : quæ rutilati spiritualis
 varietate sapiētiae plucetis : nō pigrescat vti almitatē plustrare : quod vīa cōfe
 ctū nō ignoratis ex iussione . id qdē oneris mihi iposuitis : vt gesta Casaris
 Augusti . que nec auditu unquā affatim valui colligere metrica pcurerē ra
 tione . in huius sudore pgressiōis : quantū mea inficiatē difficultatis obstitit
 ipsa cōiicere potestis . quia hec cadē nec pri⁹ scripta repperi . nec ab aliquo di
 gestim : sufficēterq; dicta elicere quivi . sed veluti : si aliq; nesci⁹ ignoti p lati
 tudinē saltus esset iturus : vbi ois semita nivali denititate velaret obducta .
 hic q; nullo duce : sed solo premōstrantiū nutu inductus . nūc p deuiā erraret
 nūc recti tramite callis improuise incurreret . donec tandē emēsa art oreā me
 dietate spissitudinis : locū optatā cōprehēderet quietis . illicq; gradū sigēs : vl
 terius pgređi nō presumeret . vsq; dū vel alio supueniēte induceret : vel prece
 dētis veltigia subsequeret . hāc aliter magnificarū prolixitatē rerum iussa in
 gredi : regaliū multiplicitate gestorum nutado & vacillando egerrime trāscuro . hisq;
 ro . hisq; admodū laceffita : cōpetēti in loco pausando silefco . nec Augustalis
 proceritatē excellētiae sine ducatu appono subire . Si enim facūdissimis diser
 tissimorū sentēciis : quas vel modo scriptas : vel ocus de his rebus nō dubito
 fore scribēdas : fuerim animata : fortasse nanciscerē : vnde mei rusticitas vela
 ret aliquātis per . Nūc autē omne latus tāto magis caret defensiōe : quanto mi
 nus vlla fulcis auctoritate . vnde etiā vereor me temeritatis argui : tēdiculā
 q; multorū nō deuiare conuiciū : eo q; verbis pomposis facētā vrbānitatis ex
 ponenda eloquētius : presumpserim dehonestare inculti vilitate sermonis . Si
 tamē sanæ mētis examē accesserit : quæ res recte pēfere nō nescit : quāto sexus
 fragilior : sciēciaq; minor : tanto venia erit facili⁹ . presertim cum nō mea pre
 sumptiōis : sed vestrū causa iussione : huius stāmen opusculi ceperim : cur
 Cur tamē aliorū iudicia formido : quæ vestrū solūmodo censuræ : si qd fescellit
 obnoxia exalto . vel cur nequeā deuitare cōuiciā : quæ solūmodo silētio stude
 re debeo . ne si seriē : pro sui vilitate nulli ostendēdā : velim propalari : merito
 omniū succumbā reprehēfioni . vestro autē vestriq; familiarissimi : cui hāc ru
 sticitatē sanxistis presentatum iri : scilicet archipresulis Vilhelmi iuditio : quo
 quomodo factū sit : estimandū relinquo .

Hrosuithæ Illustri mulieris germanicæ in gesta Odonis primi Prefatio .

Ollens imperii regnator cæsariani

Odo : qui regis pietate fauente perennis

p In ceptris Augustalis preclarus honoris :

Augustos omnes superas pietate priores :

Quem plures gentes passim metuunt habitantes :

Muneribus variis Rhomanus donat & orbis .

E xiguū munus ne spernas carminis huius .

I ste . sed oblatos laudum placeat tibi census :

HYSTORIA

Q uem postrema gregis soluit tibi gandes hemēsis
 Q uem dulcis patrum collegit cura tuorum.
 C ōtinuumq; tibi debet studium famulandi.
 F orsan gestorum plures scripsere tuorum.
 E t sunt scripturi post hec insignia multi:
 S ed nō exemplum quisquam mihi prebuit horū.
 N ec scribenda prius scripti docuere libelli.
 C ausa sed est operis tantum deuotio mentis.
 H æc & ad audēdum suadebat opus metuendū.
 N am sat formido q; gesta tui modulando
 I ncaute sim falsa sequens. non vera retexens.
 S ed hoc non suasit mala mis presumptio mentis.
 N ec summa veri contempta: sponte fefelli.
 S ed res vt scripsi: sese sic prorsus habere:
 I psi dicebant mihi: qui scribenda ferebant.
 H inc Augustalis pietas non spernat honores:
 Q uos simplex humilis gestit deuotio mentis.
 E t cum te libri laudantes congrue multi
 P ost hec scribentur: meritoq; placere probentur:
 O rdine postremus non sit tamen iste libellus.
 Q uem prius exemplo constat scriptum fore nullo
 E t licet imperii teneas decus Octauiani:
 N on dedigneris vocitari nomine regis.
 D onec perscripto vitæ regalis honore:
 O rdine digesto: necnon sermone decoro:
 D icatur sceptri decus imperia' e secundi.
 Alia prefatio eiusdē ad Oddonē secūdum
 Regem: cuius iussu hunc librum scripsit.
 D do Rhomani prefulgēs gēmula regni
 Oddonis flos augusti splēdēs venerādi.
 C ui rex altithron⁹ ppes quoq; fili⁹ ei⁹
 Prestitit iperū pollens in vertice rerum.
 V ilem ne spernas vilis textum monialis.
 Q uem presentari si digneris reminisci)
 I pse tui claris iussisti nuper ocellis.
 E t cum perspicias maculis sordescere crebris:
 A d celerem tanto veniam mox pronior esto:
 I n monstrando tuis quantum plus pareo iussis.
 S i tis precepto non vrgeret metuendo:
 N on foret vsq; modo mihi met fiducia tanta:
 V t tibi presentis scrutandum rusticitatis
 A uderem satis exiguum perferre libellum.
 Q ui prestante deo patri subiunctus in aula.
 I psi⁹ & monitis promptus parere paternis.
 P ar decus imperii retines concorditer ampli:

ODDONVM.

C omportans dextra sceptrum Regale tenella.
 S ed quia te memini sublimiter assimilari
 N ato famosi regis Dauid: Salomoni.
 Q ui genitore suo presēte: iubēteq; sācto:
 O ptata regnum suscepit pace patemum.
 I psi⁹ exemplo te contentū fore spero.
 Q ui cum regnādo resideret in arce supba:
 P rudenter legum cōdēs decreta sacrarū:
 A c penetrās animo rerū secreta profundo:
 N unc libet & minimis mentē laxare rimādīs.
 S ed nec conflētū fastidit rite duarum
 S oluere: iudiciū celeri discrimine recti:
 P rolem restitui verā mandans genitrici.
 H inc suplex te posco qui dē nostrū Salomonē:
 E t licet imperii tenearis sollicitandi:
 C ura: digneris tamen & propriæ monialis
 T ranscurrēs seriē nunc lectitare recentē
 Q uo male cōpositis verbis mox decidat oīs
 R usticitas oris. de tractibus imperialis
 N ominis: & titulo signata tui venerādo.
 D espectus nimia meriti tueatur ab aura.

INCIPIT HISTORIA

Postq̄m stirps Karoli magni desuit: Imperiū
 Rhomanū ad Saxones migravit. quod Hē
 ricus primus cum vxore Mathilda suscepit.
 Ostq̄m rex regū q; solus regnat in auiū
 Per se cūctor: trāsmutās tēpora regū:
 Iussit frācor: trāsserri nobile regnum
 Ad clarā gētē saxonū (nomē habentē
 A saxo) p duriciē mentis bene firmā.

F ilius Oddonis magni ducis & venerandi:
 S cilicet Hēricus: suscepit regia primus
 I usto p populo moderamē sceptrā gerēda.
 H ic pollēs quātā fuerat bonitatis honore
 E t quātā populos rexit pietate subactos:
 Q ualiter & reges meritis tūc tēporis oēs
 P reeminet eximius. excedit deniq; vilis
 H uius carminuli textum nīmū viciōsi:
 N am fuit imitīs repbis. blādus quoq; iustis.
 S ummo cōseruans studio legalia iura.
 A equa satis meritis reddēs quoq; premia cūctis.
 H uic rex pacificus dederat de sydere Christus
 E ius ciuilem vitæ per tempora pacem.
 O mine felici tenuit quoq; culmina regni:
 N i fallor: denos labētis tēporis annos:

*Epistola super Condi magni
 imp. ad Saxones.
 Hæricus primus imp.*

Saxones in

HYSTORIA

Matilda
 Necnon bis ternos multum feliciter actos.
 Conregnante sua Mathilda coniuge clara.
 Cui nunc in regno non compensabitur vlla:
 Quæ posset meritis illam superare supremis.
 Hæricus tres filios ex Matilda suscepit. Oddo
 nem Henricū & Brunonē episcopū Coloniensē
 Rina quib9 deitas dederat tres deniq; natos
 t Iam tunc felici disponendo pie genti.
 Ne post Henrici mortem regis venerandi
 Imperium regni male surriperent scelerosi.
 Hi sed regalis nati de germine stirpis:
 Rexistent regnum concordie pace patrum.
 Quamuis dissimiles hiis seruarentur honores.
 Binis regnanti subiectis scilicet vni.
 Inter quos primus fuit ceu lucifer ortus.
 Oddo micans radiis nimium claræ bonitatis.
 Gratia quem regis solita pietate perennis
 Rectorem plebi preuidit rite fidei.
 Hic ætate prior fuerat. meritis quoq; maior.
 Congruus & sceptris defuncto patre gerendis.
 Non opus est verbis eius summam probitatis
 Dicere. vel pueri meritum laudabile tanti.
 Cui Christus talem iam nunc augetur honorem:
 Possidet ut Rhomam pollenti iure superbam.
 Quæ semper stabilis summum fuerat caput orbis
 Edomat & gentes (Christo fauente) feroces.
 Quæ prius æclesiam laniabant sepe sacratam.
 Post hunc Henricus fuerat feliciter ortus:
 Impositoq; patris famoso nomine regis.
 Prouida quem domini pariter sapientia Christi
 Dignatur seruare ducem populo bene fortem.
 Belliger ut fortis: belli doctissimus artis:
 Fortiter æclesiam premuniret venerandam.
 Ceu murus iaculis obstans fortissimus hostis.
 Post hunc æclesiæ pastor Brun nascitur alma.
 Gratia pontificis quem duxit summa perennis
 Dignum katholici curam gestare popelli.
 Hinc quoq; diuino nutu patris pia cura
 Ipsum seruitio Christi fecit religari:
 Abstractum gremio charæ nutricis amando:
 Vt regni pompis posset constare relictis
 Miles stelligeta semper regnantis in aula.
 At Christus patris sapientia vera perennis:
 Tyrannem refouendo suum clementius istum:

ODDONVM

Ipse dona dedit tantæ preclara sophiæ:
 Quod non est illo penitus sapientior vllus
 Inter mortales fragilis mundi sapientes.
 Henricus primogenito Oddoni vxorem
 Eaditham dat. ex qua Ludulfum genuit
 Lis igitur pueris regali more nutritis
 h Ipsorum patri famoso deniq; regi
 Henrico placuit (factis quod rite repleuit)
 Vt vitæ calidas sospes dum carperet auras:
 Ipse suo primogenito: regi: futuro
 Oddoni: dignam iam desponsaret amicam:
 Quæ propriæ proli digne posset sociari.
 Hanc non in proprio voluit conquirere regno:
 Trans mare legatos sed transmisit bene cautos:
 Gentis ad anglorum terram sat deliciosam.
 Demandans: ut continuo (tardamine missa)
 Aedwardi regis natam peterent Eaditham:
 Quæ patre defuncto iam tunc residebat in aula.
 Fatre suo regni sceptrum gestante patemi:
 Quem peperit regi consors non inclita regni.
 Istius ægregiæ genitrix clarissima domna.
 Altera sed generis mulier satis inferioris.
 Hæc nam versiculis proles quam scriptito regis:
 Hæc inquam fama cunctis fuerat bene nota.
 Nobilitate potens. primis meritis quoq; pollens.
 Edita magnorum summo de germine regum.
 Cuius preclaro facies candore serena:
 Regalis formæ miro rutilabat honore.
 Ipsaq; perfectæ radiis fulgens bonitatis:
 In patria talis meruit preconia laudis:
 Vt fore iudicio plebis decerneretur omnis
 Optima cunctarum quæ tunc fuerant mulierum.
 Nec mirum meritis sic lucebat bene primis:
 German sanctorum quam producebat auorum.
 Hanc tradunt ergo natam de stirpe beata
 Osvaldi regis. laudem cuius canit orbis.
 Se quia subdiderat morti: pro nomine Christi.
 At regis nostri venientes deniq; missi
 Ad fratrem domnæ: iam tunc residentis in arce.
 Illi nudabant quæcumq; secreta ferebant.
 Quæ sibi percerte comperta: satis placuere.
 Moxq; suæ dulci narrabat voce sorori.
 Exortans illam regi parere fidei.
 Illam qui propriæ proli voluit sociari.

HYSTORIA.

Domna.
 Cumq; suæ monitis menti instillaret amicis:
 Oddonis dulcem pueri regalis amorem.
 Colligit innumeras summo conamine gazas.
 At ubi collecti visum fuerat satis ipsi:
 Predictam sociis domnam comitantibus aptis:
 Trans mare percerte summo direxit honore.
 Condonans illi gazas nimium preciosas.
 Necnon germanam secum transmisit Adiuam.
 Quæ fuit ætatis:meriti pariterq; minoris.
 Quo sic maiorem prorsus conferret honorem
 Oddoni nato famosi regis amando.
 A egregiæ binas stirpis mittendo puellas:
 Vt sibi quam vellet sponsam licito sociaret.
 Aspectu primo: sed mox Eadith veneranda
 Iure placens cunctis habitu summa bonitatis.
 Regali nato censetur congrue digna.
 Hæc illi dulcem peperit clarissima prolem
 Nomine Luidulfum.tantis genitoribus aptum.
 Quem populus merito dilexit amore tenello.
 Exoptans prolongari vitam satis ipsi.
 Henricus moritur & Oddo in regem vngitur.
 Stis sic habitis:instabat deniq; finis
 i Henrici regis.cuius mortem gemit omnis
 Illius imperio populus iuriq; subactus.
 Quo nam defuncto:regnum suscepit Oddo.
 Eiusdem primogenitus regis venerandus.
 Et voto cuncti iam respondente popelli
 Vngitur in regem Christo prestante potentem.
 Cui rex gratiolæ cœli munuscula tantæ
 Contulit: vt digne cunctis celeberrimus ipse
 Gestorum reges fama precelleret omnes
 Oceanus refluus quos iam circumfluit vndis.
 Insuper e tantis ipsum sacra dextra potentis
 Protegit insidiis: occulta fraude paratis.
 Et tam magnificis ornat persepe triumphis
 Vt credas regem Dauid regnare fidelem.
 Iam nunc antiquis fulgentem rite triumphis.
 Nec solum gentes frenis moderat bonitatis:
 Quæ prius imperio patris dederant sua colla:
 Sed multo plures certe sibi vendicat ipse:
 Subdens gentiles Christi seruis nationes.
 Quo pax ecclesiæ fieret stabilita sacrata:
 Ad bellum certe quotiens processerat ipse:
 Nullus erat populus (quamuis virtute superbus)

ODDONVM.

Ledere qui posset vel exuperare valeret
 Ipsum cœlestis fultum solamine regis.
 Eius nec cessit telis exercitus vllis.
 Nisi sua spernendo forsan regalia iussa:
 Illic pugnaret: quo rex iidem prohiberet.
 Henricus ducit in vxorē Amulphi filiā Iudithā
 Tdux Henricus frater regis venerandus:
 a Princeps in regno fuerat tunc nempe quieto
 Post regem plebi merito venerabilis omni
 Qui sibi condigne legali iunxit amore
 Amulphi natam ducis ægregii generosam.
 Nomine Iuditham. vultus splendore coruscant:
 Ac fulgore magis cunctæ nitidam bonitatis.
 Hiis ita digestis: fuerat pax vndiq; nostris
 Ad tempus modicum. libitoq; minus populorū.
 Bellores certe seuo clangore tacente.
 Henricus Oddonis frater ab Ever-
 hardo capitur. & a fratre liberatur.
 Quam tranquillū ridens deduceret æuum
 o Fortunata satis nostræ respublica gentis:
 Quæ nimis imperio regis regitur sapientis
 Si non antiqui mala calliditas inimici
 Turbaret nostrum secreta fraude serenum.
 Deniq; deuictis alienigenum bene telis:
 Exoritur nostris subito discordia fortis.
 Lacerat & plebem bellum ciuile fidelem:
 Plurquam bellorum structura frequens variorum
 Huius causa mali fuerat non parua dolendi.
 Deniq; conflictus quorundam non moderatus.
 Ex quibus Henrico quædam pars mēte benigna
 Deuouit regis fratri ius vernulitatis.
 Pars Everhardo comiti studium famulandi:
 At cum quisq; sui peteret solamina domni:
 Hinc grauior dominis discordia nascitur ipsis.
 Tandem percerte conflictu progrediente:
 Predictus preses male collectas legiones
 Mox ad castellum Badulini capiendum
 Ex improviso mittens: sub nocte nigella:
 Duxit captiuum fratrem regis generosum
 Henricum. vinctis palmas stringendo cruentis
 Eius candidulas. ornamentis magis aptas.
 Atq; suas gazas disperdens qm numerosas.
 Ad sua mox prolem secum deduxit herilem.
 Vtitur vt socio proprii domini quoq; nato:

Domnus.

HYSTORIA

Quo rex comperto: mœrens sub corde secreto:
 D effleuit tristis nimium miserabile factum.
 Vix quoq; germani damnum paciēs graue chari:
 Nobile mox Abrahæ factum sequitur patriarchæ
 Quod miserans egit: dum Loth ex hoste redemit.
 Militibusq; suis summo conamine lectis:
 Necnon inmodica tota de gente caterua:
 P ompa regali pergit solamina fratri
 Ferre. sub ingenti cordis languore dolenti.
 Nec mora. quem venit fratrem refouere redemit.
 Auctores tanti condemnauitq; piacti:
 Suspendens quosdam ligno reprobis reparato:
 Quosdam de patria mandans discedere chara.
 Secūda cōspiratio Everhardi in Oddonē primū
 Iis bene dispositis regis iussu sapientis:
 h Protulit antiqui rursus mala fraus inimici
 Inuentum sceleris primo mage deterioris.
 Cunctis horrendum seclis. meritoq; stupendum.
 Deniq; predictus postquam rediēs Everhardus
 Preses ab exilio: patriam remeabat amandam:
 Hoc sibi gratiola regis prestante benigna:
 Gisverto comiti vinclis sociatus amoris.
 Cōsiliū dederat (quod nō tibi Christe placebat)
 Vt caperent iustum regem domini benedictum.
 Et quod plus iusto: non iustam vim faciendo:
 Illum mox proprio depriuant male regno.
 Hoc quoq; consilium: peruersa mente repertum:
 Henrico regis fratri suasere fideles:
 Mulcentes nimium verbis ipsum male blandis.
 Quo prius illatum nollet iam reddere damnum:
 Ipsorum votis sed plus parendo nefandis.
 Susciperet regnum depulso fratre regendum.
 Qui male blanditis tandem victus suadelis:
 Prohdolor ipsorum se promisit fore promptum
 Votis. ac firmis hoc confirmauerat orsis.
 Sed spero certe non se sic corde tenere:
 Illis consensum sed vi prebere coactum.
 Qui male namq; spei vacuæ solamine capti:
 Sperabant regem populis olim dominantem:
 Ipsorum fragili citius subiungere iuri.
 Sed rex de coelis iudex æquissimus orbis
 Cunctorum solus qui cognoscit cogitatus.
 Qua nam mortalis potis est disperdere cordis
 Conmentum tanti sceleris virtute potentis

ODDONVM.

Dextra confregit: qua cuncta creata creauit:
 Scilicet insidias christi domino reparatas:
 V erit in auctores tanti meritoq; piacti.
 Quicq; suo laqueos domino tendere malignos:
 Ex ipsis ipsi primum sunt illaqueati:
 Vincunt ab Oddone Everhardus & Gisbertus.
 On me plus licito tantæ sophiæ fore iacto:
 n Vt sperem: plene verbis me edicere posse
 Quanta gratiolæ christus virtute supernæ
 Sepius hunc ipsum regem digne benedictum
 Fecit multiplices saluum percurrere fraudes.
 Necnon insidias hostili parte paratas.
 Sed nec hoc fragilis fas esse reor mulieris:
 Inter cenobii positæ secreta quieti:
 Vt bellum dictet quod non cognoscere debet.
 Hec perfectorum sunt conseruanda virorum
 Principium quod cunctorum finis quoq; regum
 Hoc dico solum. recte quod dicere possum.
 Sudori quis posse dedit sapientia mentis
 Omnia compositis sapienter dicere verbis:
 Qui solus semper fecit miranda potenter.
 Quicq; Dauid regem totiens de fraude fidelem
 Eripiens Sauli. sceptrum regni dedit ipsi.
 Hunc pariter regem: Dauid pietate sequentem:
 Protexit de millenis persepe periculis.
 Deniq; cum solus perpauco milite septus
 Eset ab aduersis circumdatus vndiq; turmis:
 Insuper atq; fugam propriæ partis male factæ.
 Pectore mœrenti ferret nimiumq; dolenti.
 Credere nec paucis sese presumeret ipsis.
 Illum qui reliquis non deseruere relapsis
 Sed ratus tantum se mox grauiter moriturum:
 Otius auxilii fultus virtute superni:
 Miratur turbæ se iam superare cruentæ.
 Tantas absq; suæ fraudes discrimine vitæ.
 At si forte suos pugna crescente sinistra)
 Audiuit socios latali vulnere lesos.
 Predicti regis: lachrimans mox vtitur orsis.
 Quæ mœrens dixit: tristi cum pectore sensit.
 Tibus angelici populum gladii periturum.
 En qui peccaui (dixit facinusq; perægi.
 Hinc ego vindictæ dignus sum denique tantæ.
 Hii quid fecerunt: damnum qui tale tulerunt.
 Iam nunc christe tuis parcēs miserere redemptis

HYSTORIA.

Ne premat infantes iusto plus vis inimica?
 Has igitur preculas miserans diuina potestas:
 Parcebat regis solita pietate ministris:
 Et dedit optatum miserans ex hoste triumphum:
 Iusto predictos comites examine perdens.
 Ipso namque die quo decepti vacua spe:
 Sperauere suis constringendum fore vindis
 Regem. qui merito tenuit regalia sceptrum.
 Ex improviso preses proruperat Vdo.
 Adducendo quidem multam secum legionem.
 Ac subiit validum forti luctamine bellum.
 Nec mora percussus periit gladiis Everhardus.
 Gisbertus seuis fugiens quoque mergitur vndis.
 At rex interea nescit tam fortia bella:
 Auerfo quid ni residens in litore Rheni.
 Nec tunc auxilii sciuit solamina tanti:
 Iam miserante deo subito casu sibi missa.
 Denique dum pugnae sensit discrimina tanta:
 Haud gaudens inimicorum de morte suorum.
 Sed plus tantorum mœrens de cede virorum:
 Sumisit non modicum Dauidis more lamentum
 Qui super occisum doluit regem pie Saulum.
 Ast ubi victores lati venere. videntes
 Illius fufis vultum lachrimis madefactum:
 Haud aptum tanto luctum dixere triumpho.
 Sed reddi grates regi debere perenni:
 Qui tunc impleri fecit pietate fideli
 Quod patet in libro regis scriptum Salomonis:
 Dicentis. iustum de tristitia liberandum.
 Nec non iniustum pro iusto mox fore dandum.
 Hiis mentem regis demulcendo suadelis:
 Ipsum tristitiam cogunt deponere tantam.
 Et bene victrici congaudentem legioni:
 Se post bella suis blandum prebere ministris.
 Qui nam laticiam vultu monstrans moderatam:
 Sed clam subtristem seruans in corde dolorem.
 Reddebat grates ymo de pectore christo:
 Non dederat propriis ipsum quia tunc inimicis
 Predam. sed dextra protexit rite superna.
 Ipsius titulum tanti clarumque triumphum
 Non sibi. sed christi designauit pietati.
 Tercia conspiratio in cedem Oddonis:
 per Henricum fratrem eius.
 h. Iis ita digestis: modicum tempus requieuit

ODDONVM

Ciuilis belli populus luctamine lassus.
 Sed nec sic veteris finem sumsit dolus hostis.
 Qui semper fragiles tentat peruertere mentes.
 Post factum facinus suades superaddere peius.
 Fertur percerte quorundam pectore bile
 Tanto pestiferi tandem penetrare veneni:
 Vt mortem regi vellent inferre fideli.
 Ipsius & fratrem populo preponere regem:
 Nec timere diem paschae sanctum maculare:
 Si posset fieri: fuso cum sanguine iusti.
 Sed non consensit tanti commissa piaculi
 Agnus paschalis: qui pro nobis redimendis
 Se dedit electum patri moriens holocaustum.
 Sed mox consilium cunctis nudauit eorum.
 Et sic infantis saluatus erat bene sanguis.
 Quique rei placitæ sunt inuenti sceleroti:
 Pro modulo culpæ poenis damnantur amaris.
 Quidam iudicio condemnantur capitali.
 Quidam de patria longe pelluntur amanda.
 Describitur penitentia Henrici. propter
 coniurationem in Regem fratrem.
 ost hec Henricus frater regis generosus:
 p. Christi gratiola tactus: sub corde secreto
 Secum tractauit. summoque dolore reuoluit:
 Contra iusticiam quicquid perfecerat vnquam.
 Hoc quoque defleuit nimis persepe lamentis:
 Quod male blanditis horum cessit suadelis:
 Ipsum qui verbis corruperunt simulatis.
 Sed quamuis talem ferret sub corde dolorem:
 Presentare tamen spaci per tempora longi
 Non se regali presumebat faciei.
 Absens sed cordis studio florente dolentis:
 Optabat veniæ dari munus sibi dulce.
 Tandem percerte forti deuictus amore:
 Illico penalem proicit de corde timorem.
 Et sub nocturnis nimium secreto tenebris
 Adueniens: in regalem se contulit urbem.
 In qua natalem regis celebrare perennis
 Rex pius obsequiis cepit solemniter aptis.
 Depositisque suis ornamentis preciosis:
 Simplicis & tenuis fruitur velamine vestis.
 Inter sacros noctis venerabilis hymnos:
 Intrans nudatis templi sacra limina plantis.
 Nec horret hyemis seuum frigus furientis.

HYSTORIA.

Sed prono sacram vultu prostratus ad aram.
 Corpus frigoreæ sociavit nobile terræ.
 Sic merentis toto conamivæ cordis
 Optans prestari veniæ munus sibi dulcis.
 Quo rex comperto: victus pietate benigna:
 Instantisq; memor festi cunctis venerandi:
 In quo cœlicolæ pacem mundo cecineret:
 Lati rege suo tenera de virgine nato:
 Vt pie saluaret mundum merito peritum:
 Pro diei tantæ pacem portantis honore
 Condoluit: miserans fratri commissâ fatenti.
 Atq; suam pie gratiolam concessit habendam:
 Illi cum veniæ dilecto munere plenâ.
 Henricus Bavariæ dux eligitur. & Hun-
 gari bello victi per eum & Bauari.
 Ecnon post aliquot spacii tēpuscula parui:
 n Ipsius iuri proceres subiunxerat omnes.
 Famosa nimium gentis Baioariorum.
 Ipsum nempe ducem merito faciendo potētem:
 Etpost hec vltra fuerat discordia nulla.
 Inter eos, animis fraterno fœdere iunctis.
 A varesq; per hunc seui sepissime victi.
 Post hec Oddonis regnum regis spaciosum:
 Non ledunt telis (consueti more) cruentis.
 Tangere nec contingentes audent nationes.
 Exterrore ducis tanti nimium tremefacti.
 Hic quia prudentis functus valitudine mentis:
 Hiis hominum monstris bellis obstans iteratis:
 Ad nos pergendi calles recluserat omnes.
 Insuper & primus christi bene nomine tutus:
 Audenter cum subiectæ plebis legione:
 Eiusdem populi patriam petiit sceleroti.
 Impugnans gentem cunctis retro nâq; rebellē.
 Scilicet & spoliis rerum captis variarum:
 Quas sibi communes collegerunt prius hostes:
 Orbis per plures devastantes regiones.
 Vxores procerum: soboles rapuit quoq; dulces:
 Etsic prostratis rediit gaudens inimicis.
 Vxor Henrici regis Iuditha moritur.
 Stis sic habitis: properata dicula tristis
 i Venerat. ingentē nostris augendo dolorē.
 In qua. prefulgēs meritis regina supremis
 Iudith presentis vitæ discessit ab oris.
 Ipsius imperio genti faciens famulanti

ODDONVM

Tristiciam. necnon nimium cordis cruciatum:
 Eius in abscessu magno qm denique luctu
 Etnon inmerito fleuit plebecula cuncta.
 Quam plus maternæ fouit pietatis amore:
 Quam dominatricis iussis confringeret artis:
 Cui licet a christo requiem sine fine perennem
 Necnon laticiam iustis retro reparatam
 Prestari citius iam non dubitauerit vllus.
 Qui meritum vitæ scivit laudabile castæ.
 Ipsius ac mitem gessit quam deniq; mentem.
 Attamen: humanæ pro consuetudine causæ:
 Non mirū populus planctū sibi sumfit amarū:
 Dum sibi tam subito fuerat spes tanta subacta.
 Etfacies dominæ nimium regalis amandæ:
 Necnon subiecti prefulgens gloria regni:
 Mandantur terræ gremio seruanda sub amplo:
 Donec a surgat. non corruptumq; resumat:
 Quod nunc includit tumultus: prenobile corpus.
 Luidulfus Henrici filius & filia Lingarda
 Accigitur puerū supra paucis memoratū
 h Acriter orbatum dimittebat Luidulfum.
 Fœminei dulcem sexus vnâ quoq; prolem:
 Nominē Lingardam. summa bonitate coruscant.
 Moribus & facie similem matri venerandæ.
 In quas percerte soboles mox stirpis amandæ
 Affectu cordis populus deducitur omnis
 Magno. pro meritis summis vtriusque parentis.
 Sed magis ac iuste dulci feruebat amore
 Erga regalem puerum dominum Luidulfum.
 Ipsum spe mentis tota complexus amantis.
 Hicq; sibi naturales imitans bene mores:
 Extiterat cunctis blandus dulcedine mentis:
 Mansuetus: clemens: humilis. nimiumq; fidelis.
 Hinc quoq; gratiolam christo prestatē benigno)
 Tantam promeruit: meritam digneq; recepit:
 Gentibus vt cunctis patris imperio religatis
 Vt quicumq; suæ saltim perpaucula famæ
 Verbula conciperet latebris propensius auris:
 Ipsius in dulcem totus raperetur amorem.
 Absentem venerans animis dominum studiosis:
 Quem pater egregius rex & senior venerandus
 Dilectæ matris mortem grauius patientem
 Affectu patrio: necnon pietate benigna:
 Digno percerte iam sublimauit honore.

k. iii

HYSTORIA.

ubiectis faciens regni digne dominari.
Conradus frācia rex ducit luidgardā, & Ludul-
fus ducit Idam: Hermāni sueuorū ducis filiā, sic
franci & sueui oddonis obediūt imperio.

Ecnō luidgardā: simili causa venerandam:

n Vnica fœminei quæ spes sexus fuit illi:

Gratiola parili coluit, prouexit, amauit.

Hanc quoq; conrado vinclis sociauit amoris.

A egregio strenuoq; duci nimū quoq; forti.

Munere qui talis dignus constabat honoris.

Vtq; suo subdi nato faceret Luidulfo:

Multum deuotæ perfectō mentis amore:

Fancorū gentis dominos prenobilis almos:

Necnon primates sueuorū scilicet omnes.

Ipsi legali perpulcrā fœdere iungi

Idam iussit, hermāni natam ducis almi.

Qui fuit illustris princeps in partibus illis:

Hæc quoq; regalis fuerat consortia prolis

Pro meritis propriæ probitatis digna subire.

Ac vice reginæ summo veneratur honore:

Rege iubente quidem per consuetā pietatem.

Illam nec habitare locis voluit segregatis.

Ex idem nati digne succensus amore.

Sed ceu reginam regnū transire per amplum.

Quo sic dilectus sentiret filius eius:

Dulcia gratiolæ semper munuscula magnæ.

Ipsi cum sponsa regni sociatus in aula.

Lothari rex Italiæ moris, & regnū Atelheyde

Rodulfi filiæ relinquit. Illa per Berengarium

regno suo priuatur, & incarceratur.

Nterea rex Italicus grauido lotharius

i Infectus morbo: mundo discessit ab isto:

Italiæ regnum linquens: merito retinendū

Summæ reginæ, sibi quā sociauit amore.

Regis lodulfi fuerat quæ filia magni.

Edita magnorum longo de stemmate regum:

Cui nomen clarum dictauit summa parentum.

Nobilitas illam digne vocitans athelhaidam.

Hæc quoq; regalis formæ preclara decore.

Atq; sue causis persone sedula dignis

Factis regali respondet nobilitati.

Scilicet ingenio fuerat prelucida tanto:

Vt posset regnum digne rexisse relictum.

Si gens ipsa dolum mox nō dictaret amarum.

OTTONVM.

D eniq; defuncto quem predixi lothario.

Pars quædam plebis: fuerat que retro rebellis:

Menteq; peruersa propriis dominis inimica:

Restituit berengarii regnum ditioni.

Quod patre defuncto raptum violēter ab illo.

olim per regis manus deuenit hugonis.

Optato certe qui sublimatus honore:

Detegit inuidiæ quicquid sub pectore tristi

Gessit, dum regni defleuit damna paterni.

Felleq; plus iusto cordis succensus amaro.

Fudit in infontē concretum quippe furorem.

Iniustam vim reginæ faciens athelheithæ.

Quæ regnans: illi damnū nō fecerat vllum.

Nec solum celsæ solium sibi proripit aulæ:

Sed simul erarii claustris eius reueratis:

Omne quod inuenit dextra tollebat auara.

Aurum cum gēmis: variis generis quoq; gazis:

Necnō regalis sertum prenobile frontis.

Ornatus nec particulā dimiserat vllam.

Nec timuit propriis illam spoliare ministris:

Obsequiis quoq; personis regalibus aptis.

Regaliq; potentatu: miserabile dictu.

Postremo quoq; pergendi: pariterq; meandi:

Quo vellet libertetē male denegar omnem.

Solam cū sola cōmittens namq; puella

Seruandā: cuidam comiti sua iussa sequenti.

Qui iussis captus regis nō iusta iubentis:

Non metuit propriā culpæ sine crimine domnæ

Clausam carcereis claustris seruare cubili.

Circum diffusis custodum deniq; turmis.

Vt mos personas est seruari scelerosas.

Sed qui de vindis petrū tollebat herodis:

Hanc quando voluit miti pietate redemit.

Quomodo in carcere fuit liberata per
episcopum Adelhardum.

Erte dum variis animo foret anxia curis:

c Nullaq; spes sibimet certi solaminis esset:

Preful Adelhardus factū deflēs miserādū:

Vixq; suæ damnū charæ paciens graue domnæ:

Illi transmisit missum mox namq; secretum.

Vtq; fugam caperet monitis suasit studiosis.

Ac peteret muris urbem structā bene firmis.

Quæ caput ipsius constabat pontificatus.

Hic loca presidii mandans tutissima certi:

k iiii

Norman

HYSTORIA

Illi condignū quoq; preberi famulatum :
 His nam regales monitis pulsantibus aures :
 Inclita demandans Elis regina benignis :
 Latior exoptat vinclis absoluere artis.
 Quid faceret tamē ignorat, quia nulla placebat
 Ianua, quæ somno pressis custodibus alto
 Illam nocturnis pateretur abire sub horis.
 Sed nec personā charā in famulatibus vllam
 Subiectam sibi: carcereis possedit in antris.
 Ipsius implendis esset quæ sedula iussis.
 Nisi supradictā solūmodo namq; puellam :
 Necnō presbyterū vitæ laudabilis vnum.
 His vbi cōtinuis narraret cuncta lamentis:
 Quæ merens animo multū voluebat amaro.
 Voti cōmunis placito: visum fuit illis:
 Res melius verti: studio si forte latenti
 Sub terra foueā facerent fodiendo secretam.
 Per quā de vinclis possent euadere duris.
 Hec ita percerte constat completa fuisse.
 Otius auxilio christi presente benigni:
 Nam caute fouea iuxta placitum reparata :
 Aduenitq; libertati nox apta recenti:
 In qua dum somnus plebis proserperet artus.
 Tantū cum sociis regina piissima bonis
 Custodum fraudes fugiens euaserat omnes.
 Atq; viæ spaciū noctis sub tempore tantum
 Pertransit: plantis quantū valet ergo tenellis.
 Sed mox vt scissis cessit nox furua tenebris:
 Atq; polus radiis cepit pallefcere solis:
 Abscondens in secretis se cautius antris.
 Nunc vagat in siluis, latitat nunc deniq; sulcis.
 Inter maturos Cereris crescentis aristas.
 Donec nox solitis rediens induta tenebris:
 Obtegat rursum nebulo terram tenebroso.
 Tunc iterato viam studuit pcurrere ceptam.
 Querit per diuersa loca Atelheyda regina.
 Eniq; custodes illam nō inuenientes:
 d Narrabāt factum comiti multū tremefactū
 Cura cui conseruandæ fuit inclita domnæ.
 Qui terrore grauis percussus corde timoris:
 Pergit cum sociis illam perquirere multis.
 Et cum deficeret: nec iam dinoscere posset:
 Quo regina suū tulerit clarissima gressum:
 Detulit ad regem Berengariū timidus rem.

OTTONVM.

Hic quoq; cōtinuo nimia cōuersus in iram.
 Circūquaq; suos subito mittebat alumnos.
 Recipiens illos nullum transire locellum.
 Sed caute cunctas iam perlustrare tenebras.
 Si forsan latebris regina lateret in vllis.
 Ipsaq; cū fortis sequitur turba legionis.
 Ceu qui vult hostes bello superare feroces.
 Et rapido segetem cursu peragrauit eandem:
 In cuius sulcis latuit cunc domna recuruis.
 Hæc quam querebat cereris contecta sub alis.
 Scilicet huc illucq; locum percurreret ipsum:
 In quo nō paruo iacuit terrore grauata.
 Et quāuis circūpositos disungere culmos
 Nisibus extenta cunctis temptauerit hasta:
 Non tamen inuenit: christi quā gratia textit.
 Ast vbi confusus rediit: nimirū quoq; lassus:
 Presens Adelhardus mox aduenit venerandus.
 Induxitq; suam gaudenti pectore domnam:
 Intra namq; suæ muros vrbis bene firmos.
 Hicq; sibi digne toto seruiuit honore.
 Donec maiorem christo miserante decorem
 Regni suscepit, pridem quæ mesta reliquit.
 Oddo intrauit Rhomā, & ducit in vxorē Atel-
 heydam, misso prius Ludolfo filio: vt res Italiæ
 exploraret, & adelhait in germaniā duceret.
 Eniq; nostrates quidam: tunc experientes
 d Reginā domino desolatam fore charo.
 Cuius predulcem gustauere pietatem.
 Crebrius oddoni magno tunc deniq; regi
 Augusto: sed Rhomani nunc deniq; regni:
 Nullam dicentes aliam cōsistere dignam:
 Tecta sub ipsius thalami regalia duci.
 Post obitum domnæ flendum cunctis eadithæ.
 Et rex latatus tantæ dulcedine famæ:
 Pectore voluebat tacito per tempora longa:
 Quo pacto sibi reginā cōiungeret istam:
 Quæ fuit insidiis regis circūdata tantis.
 Venit & in mentem: predictū deniq; regem
 Qui quondā patriis fuerat depulsus ab aruis:
 Eius & auxilio citius miserante reductus:
 Ingratum fore nunc donis tantæ pietatis.
 Hinc quoq; mox aditum sibimet puiderat aptū:
 Ipsius Italicū iuri subiungere regnum.
 Hoc vbi colloquio sensit narrante paterno.

HYSTORIA.

P
N
P
I
E
M
Q
C
I
A
V
I
P
R
A
Berengarius aduentū Oddonis in Italiā au-
diens: papiā se contulit: quā Oddo cepit:
Is Berengarius cōpertis: obstupefactus:
h Non bellum mouit regi. nō obuius exit:
Sed se saluandū: castello protinus apto
I ntulit. in tutis posito firmisq; locellis.
A t rex famosus noster virtute superbus:
A udaacter satis ignotas pertransiit oras.
I talici papiā regni cepit quoq; domnam:
Q ua certe capta: cuncti velut agmine facto
Q uerētes regem proceres venere recentem.
C ertabant q; suo iuri se subdere magno.
Q uos nam more suo suscepit mente benigna:
P romittens ipsis eius munus pietatis:
S i post hec illi seruirent mente fideli:
Oddo nupcias cū Athilheyda papiā celebrat.
Stis sic habitis: crebro tractamine cordis
Reginā satis egregiā memor ē adelheythe
Regalem certe cupiens quādoq; videre
I psius faciem: cuius didicit bonitatem.
V nde quidam mandatelis secrecius actis.
Q ue fuerant pacis: necnō predulcis amoris:
S ub signo fidei firmā mandauerat illi.
H oc quoq; suadelis exhortabatur amicis:
V t celeri papiā cursu peteret populosam
V rbem. quā cum tristitia dimisit amara.
Q uo prestante sacra regis pietate perennis:
H ic modo sublimem gaudens captaret honorem.
Q uo prius ingentem fuerat perpeffa dolorem.

OTTONVM.

H is mandatelis cessit regina benignis.
E t quo iussa fuit pariter comitatibus iuit
P ermulsis subiectorū cuneis populorum:
V t rex hos sensit: cuius mandamine venit.
I psius henricū fratrem precepit amandum
H uius in occursum regredi trans litora padī.
V t sublimandā regni splendoribus heram
T anti compositus ducis ornaret famulatus.
Q ui studio mentis precepta sequēs senioris:
E greditur certe cum regali legione.
C astraq; reginā gaudens petiit venerandā.
I n quis cum sociis residebat deniq; multis.
I llam condigne summo comitatus honore.
D onec regali presentaret faciei
Q uā merito regi statim placuit satis ipsi:
E ligiturq; sui consors dignissima regni.
Oddo rebus Italiā compositis: cum regi/
na vxore Saxoniam petit. & Conrado pa/
pīam & Italiam cōmittit.
Vnc rex se nouitate rei cernens retineri
Tēpore ne patrias instāte rediret ad oras:
Luidulfum placuit charū premittere natū:
V t gens saxonū fortis volitaret ad illum.
E t regnum sub patrono staret vt bene tanto.
Q ui parens iussis deuota mente parentis:
A d patriam rediit. curam regniq; recepit.
O mnia prudenter: necnō nīmīū sapienter
C omplens. in patria que tunc fuerant facienda.
I nterea dux Henricus regis venerandus:
F rater: in Italia cordis conamine summo
O bsequiis operā gessit regalibus aptam.
O fficiū nō germani solūmodo chari:
S ed mage ius serui studio cōplendo benigni.
H inc nō immerito regi placuit satis ipsi.
E st quoq; reginā fraterno vinctus amore:
A ffectuq; pio fuerat dilectus ab illa.
T unc rex Italie peragrauerat vndiq; regnum.
P rimates regni propriā subdens ditioni.
H is quoq; completis: iuxta votūq; locatis:
N e Berengarius regnū raperet sibi rursus:
C onradum cū non paucis ex agmine lectis:
I n papiā residere ducem iussit sapientem.
C ui veneranda suā dederat conforcia nata:
I psequē cōtinuo rediit cum cōiuge clara:

HYSTORIA.

I ntendens patriæ sedem festinus adire.
 Q uem gauisa quidem plebs suscepit venientem.
 A ltithrono grates spargens super æthera dulces.
 Q ui miserando suæ plebis solita pietate:
 Q uem pius elegit regem cum pace reduxit.
 Conradus ducit Berengarium
 ad Oddonem. quem Oddo re
 gno Italiæ restituit.
 Ac ita læticia dignis rebus celebrata:
 h Aduenit dux Conradus cum pace reuersus:
 Adducens Berengarium supra memoratū:
 I pfius ingenii captum lic arte profundi:
 G ratis vt Oddoni venit se subdere regi.
 T unc iidem rex: qui semper fecit sapienter:
 H unc regem certe digno suscepit honore.
 R estituens illi sublato culmina regni.
 I sta percerte tantum sub condicione:
 V t post hec causis non contradiceret vllis:
 I pfius imperio multis longe metuendis.
 S ed (ceu subiectus) iussis esset studiosus.
 H oc quoq; sollicitis decreuit maxime dictis:
 V t post hec populum regeret clementius: ipsum
 Q uem prius imperio nimium contriuit amaro.
 Q ui se complendis similas promptum fore iussis
 O tius abcessit. patriam lætusq; petiuit.
 Berengarius restitutus rursus
 Bellum in Italia commouet.
 St vbi sublimem regni possederat arcem:
 a Lefus suadelis quorundam namq; sinistris
 Mox infelici grauiora quidem iuga genti
 I nfert vi magna. pro despectu sibi facto.
 S e regnum precio contestans emere magno.
 N ec fore culpandum si ius fregisset auorum.
 S ed magis oddoni culpæ meritum reputari
 I psi: primates plebis qui venderet omnes:
 H æc res ad regem mox vt deuenit eundem:
 I n Berengarium iusta succenditur ira.
 C orde super populi damnis mœrens miserandi:
 I n meliusq; statum statuit conuertere rerum.
 E t faceret citius: christi munimine fultus:
 S i non fortunæ restaret causa sinistra.
 M amq; decore sui florente per omnia regni:
 C um se gauderet cunctis fulgere secundis:
 P rotulit antiqui renouata lues inimici

ODDONVM.

F raudis cōmentum cunctis per secla dolendum.
 I am tunc pacificum tentans confundere regnum
 H oc vt quantotius posset patrare malignus:
 R egni rectores primum turbauerat omnes.
 S perans interitum plebis mox esse futurum.
 D eniq; famosi natus regis Luidulfus
 V t cognouit amiciciam: signis satis aptis:
 Q ua tunc perfectæ fidei dilexit amore
 H enricum regis fratrem regina fidelis.
 Q uodq; suæ fidei studiosè subdidit omne.
 T angitur interni iaculis secreto doloris.
 H aud ira feruens. odii nec felle tabescens.
 S ed super amisso charæ genitricis amore:
 E x agri latebris ducens suspiria cordis.
 D eceptusq; malis permultorum suadelis:
 P ertimuit fragilis pro consuetudine mentis)
 Q uod post non vti donis deberet honoris
 C ondigni. sed forte locum subire secundum.
 Q uod fieri christus nunquam permetteret æquus
 S i staret regnum iusta sub pace quietum.
 A st vbi sub tristi vultu sepiissime patri
 M onstratur mœstus: solito nec more serenus.
 S ensit deceptum serpentis fraude dolosi:
 S ed quo legalem patris hinc augeret honorem
 H iis rex compertis. ex prosperitate fidelis
 L ætatus prolis tota dulcedine mentis.
 H ec illi mandat scriptis extemplo remissis.
 I n seclum secli maneat laus omnipotenti:
 Q ui dedit in tantis temet gaudere secundis.
 G rates atq; tibi dentur charissime fili:
 Q uem constare quidem penitus cognosco fidelē.
 H aud obscura tuæ fidei quia signa dedisti:
 C um per te regnum cupiens auferere nostrum:
 S ignasti nobis proprii decus omne laboris.
 H inc ego gratanter que fecisti sapienter
 A ccipiens: vice conuersa condigna rependo.
 H oc ipsumq; tibi regnum committo regendum:
 I mperio subdi nostro quod constituisti.
 P recipioq; tibi iussis dilectæ paternis:
 V t quem victrici populum dextra superasti:
 A bsq; mora tecum facias firmare tenendum.
 F cedus cum iuramento structum metuendo.
 H ec dux Luidulfus decreta legens venerandus:
 L atior ex mandatis tantæ pietatis:

HYSTORIA.

I uſſus cum iuramento religat ſibi firmo :
 A d patris obſequiū populū digne moderādū .
 Oddo ſecundo Italiā petit & coronat in impatorē
 Iſ bene diſpoſitis ſummo cū ſedere pacis
 h Ardens abſentis faciem meruiſſe parentis :
 Coniugis & charæ dulci deuictus amore :
 A c proliſ geminæ longe poſt terga relictæ :
 P olthabitæ fines patriæ placuit repedare .
 Q uo poſt exiliū pondus nimium graue duri
 P oſſet quandoquidem patriæ captare quietem .
 V tq; celer morulis hec implet ſine cunctis :
 N on iter optatum pondus tardauerit vllum :
 C ollectim patrias iuſſit premittere gazas .
 I pſius & faciem turbam precedere totam :
 Q uam belli cauſa ſecum deduxerat illo .
 P romittens ipſum vita comitante futurum
 A d fines patriæ ſpaci poſt tempora parui .
 H oc quoq; melliflui verbis ſignauerat oris :
 I n quis caſtellis : in quis voluitq; locellis :
 S umptus hoſpicii dignos ſibiſmet reparari .
 H ac moti fama noſtrates deſiderata :
 A ffectu cordis ſtudebant interioris .
 O mneq; meroris pondus : cunctiq; doloris
 Q uod prius abſentis cauſa tulerant ſenioris :
 E x animo deponentes communiter omnes :
 C auſam lætitiæ duxerunt eſſe ſupremæ :
 S i poſt paucorum meruiſſent ergo dierum :
 C uſus promiſſi iuxta preconia læti .
 A tq; ferens ſceptrum capitis dyademate pulchꝝ
 A tq; ſui cultus omnes regaliſ amiſtus :
 O matus ſed maioris ſuſcepit honoris .
 A uguſto ſummo pariter mox conbenedicta .
 Oddo factus imperator : Berengarium in
 exilium mittit : cū vxore Villa . Papā deponit
 & rediens in Saxoniam : filium infantulum in
 cunis in Regem Aquifgrani creat .
 A ctenus Oddonis famoſi deniq; regis
 h Geſta licet tenui muſa cecini modulando .
 Nūc ſcribenda qdē conſtat que fecerat iudē
 A uguſtus ſolium retinens in vertice rerum .
 T angere que vereor . quia ſcēmineo prohibebor
 S exu . nec vili debent ſer mone reuolui :
 Q ualiter inuicti duro luctamine belli
 O btinuit conſtructa locis caſtella marinis :

ODDONVM

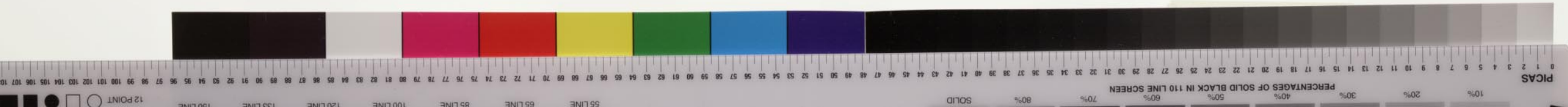
Q ue Berengarius : coniunx poſſedit & eius .
 A c illū iuramento cogente peracto :
 M iſit in exilium . miſera cum coniuge Villa .
 Q ualiter & recti conpunctus acumine zeli :
 S ummum pontificem quedā peruerſa patrantē
 E ius nec monitis dignantem cedere crebris :
 S edis apoſtolice fraudari fecit honore .
 C onſtituens alium rectoris nomine dignum :
 Q ualiter & regno tranquilla pace quieto :
 N oſtrates adiens . illinc iterumq; reuertens .
 I pſius prolem poſt illū iam venientem
 S cilicet Oddonem : nutricis ab vbere regem :
 A d faſces Auguſtaliſ prouexit honoris .
 E xemploq; ſui digne fecit benedici .
 H ec igitur noſtris nequeunt exponier orſis .
 S ed querunt ſeriem longe ſibi nobiliorem .
 H inc ego tantarum prohibente grauedine rerum :
 V ltra non tendo . finem ſed prouide pono .
 P oſt hec incepto ne ſuccumbam male victa :
 H iis ita finitis . & ſummatim replicatis :
 E ſt ingens regis pietas oranda perennis :
 Q uo pius Auguſtum preſtet deducere noſtrum
 I nſtantis vitæ tempus ſcēliciter omne .
 E t ſultos ſemper cunctis ad vota ſecundis :
 A ecceſiæ multos cuſtodes ſeruet in annos :
 N obis ſolamen dantes clementius . Amen .

Finis operum Hroſuithæ clariffimæ virginis
 & monialiſ . Germanicæ gente Saxonica ortæ
 Impreſſum Norunbergæ ſub Priuilegio So/
 dalitatis Celticæ a Senatu Rhomani Imperii
 impetrato . Anno chriſti Quingentefimopri/
 mo ſupra Milieſimum :

REGISTRVM OPERIS

A eſt quitemus b c d e f g h i k omnes qtemis :

T 4-

NLB

Christian

coll. complet

1948.

Ptochei, No 28.

